

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์
Ramkhamhaeng Journal of Public Administration (RJPA)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2563 Vol. 3 No. 3 September - December 2020

โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ISSN 2630-0133

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์
โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาที่สัมพันธ์
2. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์และนักศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ผลิตและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการสู่สาธารณชน

วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นวารสารทางวิชาการที่โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทั้งในรูปของบทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทความปริทรรศน์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและบุคคลทั่วไปทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาที่สัมพันธ์ โดยมีกำหนดการตีพิมพ์/เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับแรกเดือนมกราคม – เมษายน ฉบับที่สองเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม และฉบับที่สาม เดือนกันยายน – ธันวาคม) โดยยกเลิกฉบับตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม (ISSN 2586-9647) และจะคงเผยแพร่ในฉบับออนไลน์ (ISSN 2630-0133) แต่เพียงรูปแบบเดียว ทั้งนี้ตั้งแต่ฉบับปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) 2563 เป็นต้นไป

เจ้าของ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

สำนักงานกองบรรณาธิการ

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาคารสำนักงานอธิการบดี ชั้น 5

ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240

ที่ปรึกษา

ผศ.วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์

ประธานกรรมการส่งเสริมกิจการ

มหาวิทยาลัย กรรมการสภา

มหาวิทยาลัย รักษาการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะกรรมการดำเนินการจัดทำวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

1. คณบดีคณะรัฐศาสตร์	ประธานคณะกรรมการ
2. รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย	รองประธานกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์รวิภา ธรรมโชติ	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ทิพรัตน์ บุษปะศิริ	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรี ไชยพินิจ	กรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัฐศิริรินทร์ ว่างานนท์	กรรมการ
7. หัวหน้างานบริการการศึกษา	กรรมการและเลขานุการ
8. นางสาวจิตตราพร พิรุณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะผู้จัดทำวารสาร**บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา**

รศ. ชลิตา ศรมณี

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการบริหาร

รศ.สิทธิพันธ์ พุทธหนู

17 ซอยร่มเกล้า 17 ถ.ร่มเกล้า

เขตลาดกระบัง กทม. 10520

บรรณาธิการประจำฉบับ

ดร.วิโรจน์ ก่อสกุล

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.อนุสรณ์ ลีम्मณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร. ไชยันต์ ไชยพร

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.สุพิณ เกษาคูปต์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.วิโรจน์ ก่อสกุล

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อ.เดช อุณหะจรรย์รักษ์

30/93 ซอยนวมินทร์ 80 แขวงนวลจันทร์

เขตบึงกุ่ม กทม. 10230

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกควบคุมคุณภาพของวารสาร

รศ.เฉลิมพล ศรีหงษ์ 23/132 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองกุ่ม
เขตบึงกุ่ม กทม. 10230

ผู้จัดการ

นายสิทธิรักษ์ ตรีศรี

ฝ่ายศิลป์

นายประดิษฐ์ ทองมณโฑ

ประจำกองจัดการ

นางสาวรัตติยา ทองเนื้อแปด

นางสาวทิพวัลย์ เดชชยาทรัพย์

เหรียญก

นางสาวดารุณี ทิพย์สวัสดิ์

กรรมการกลั่นกรอง (Peer Reviewers)

ศ.ดร.ติน ปรัชญพฤทธิ	นักวิชาการอิสระ
ศ.ดร.อนุสรณ์ ลีมมณี	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศ.ดร. ไชยันต์ ไชยพร	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.ดำรงค์ วัฒนา	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.วันชัย มีชาติ	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.สุรัตน์ โหราชัยกุล	คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.สุพิณ เกษาคูปต์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.เมฆาวุฒิ พีรพรวิฑูร	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.วรัชยา ศิริวัฒน์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.รวิภา ธรรมโชติ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วิทยา จิตนพวงศ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ปรัชญา ชุมนเสียว	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.นริตา สิริพงศ์ทักษิณ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ทิพรัตน์ บุปผะศิริ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ศุภชัย ศุภผล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.ศิริลักษณ์ ตันตยกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ. ชลิตา ศรมณี	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.เสาวลักษณ์ สุขวิรัช	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.พงศ์สิทธิ์ ศรีสมทรัพย์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วีณา พึ่งวิวัฒน์นิกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.วงพัทตร์ ภูพันธ์ุศรี	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส หย้าปริง	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.รัฐศิรินทร์ วังกานนท์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.นิพนธ์ โชะเฮง	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.พั๊ด ลวางกูร	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผศ.ดร.ชฎานันท์ สุกชลาศัย	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.จักรี ไชยพินิจ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.วิโรจน์ ก่อสกุล	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.เกรียงชัย ปิงประวัตติ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.กฤติศรี ศรีเกตุ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ปะการัง ชื่นจิตร	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.ปรมต วรรณบวร	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อ.ดร.นันทวรรณ บุญช่วย	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รศ.ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.โกสุม สายจันทร์	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ	สำนักวิชาการรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
รศ.ดร.นิพนธ์ ศศิธรเสาวภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.พรชัย เทพปัญญา	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.บุษอรียี หมะ	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผศ.ดร.สัมพันธ์ ยศสมศักดิ์	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.พ.ต.ท. ดร.ไวพจน์ กุลาชัย	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร. อมรทิพย์ อมราภิบาล	คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.ประสงค์ โตนต	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ดร.ญาณกร ไท้ประยูร	สถาบันรัชต์ภาคย์
ดร.พระปลัดสมชาย ปโยโค	มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ทิพาพร พิมพิสุทธิ์	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต	นักวิชาการอิสระ
รศ.พิพัฒน์ ไทอารี	นักวิชาการอิสระ
รศ.เฉลิมพล ศรีหงษ์	นักวิชาการอิสระ
รศ.สิทธิพันธ์ พุทธหุณ	นักวิชาการอิสระ
พล.ต.อ. ดร.ไกรสุข สินศุข	นักวิชาการอิสระ
ดร.นพดล เหลืองภิรมย์	นักวิชาการอิสระ
ดร.ชาคริต ศึกษากิจ	นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้นับเป็นฉบับที่ 3 ของปีที่ 3 เพื่อให้การเผยแพร่งานวิชาการในรูปของบทความไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึงตามเจตนารมณ์ในการจัดทำวารสารทางวิชาการฉบับนี้ กองบรรณาธิการได้เห็นพ้องต้องกันที่จะให้ดำเนินการเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์แต่เพียงรูปแบบเดียว ซึ่งจะช่วยลดขั้นตอนในส่วนของการตีพิมพ์ที่โรงพิมพ์ และทำให้สามารถที่จะรับบทความมาเผยแพร่ในแต่ละฉบับได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดช่องทางสำหรับคณาจารย์ นักวิชาการและนิสิต นักศึกษา ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกให้สามารถเผยแพร่ผลงานได้สะดวกมากขึ้น

บทความที่น่าสนใจในฉบับนี้เน้นสาระของรัฐประศาสนศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นบทความที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร รม. การบริหารจัดการองค์การ จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ smart security และ smart education ส่วนที่เป็นรัฐศาสตร์จะเป็นบทความที่เกี่ยวกับการเมืองยุคแบ่งขั้วกับการปฏิบัติการข่าวสารบนสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งน่าสนใจไม่น้อย

กองบรรณาธิการ จึงใคร่ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้เสียสละพิจารณาบทความ รวมทั้งได้ชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการกับผู้อ่านทุกท่าน

รองศาสตราจารย์สิทธิพันธ์ พุทธหุน

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	ix
<ul style="list-style-type: none"> ● แนวทางการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการ ● ท่องเที่ยวในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง <ul style="list-style-type: none"> ● วิเชษฐ หลุดพา สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และยุภาพร ยุภาศ 1 ● จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ <ul style="list-style-type: none"> ● พรนัชชา พุทธหุณ 21 ● ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในองค์กรและพฤติกรรมการสร้าง นวัตกรรมในการทำงาน <ul style="list-style-type: none"> ● ทัศกร ธนาวาริทธิ์ และอุทัย เลาหวิเชียร 45 ● การเมืองยุคแบ่งขั้วกับการปฏิบัติการข่าวสารบนสื่อโซเชียลมีเดีย <ul style="list-style-type: none"> ● ปกาสิต วัฒนา ทิพรัตน์ บุปผะศิริ พัน ฉัตรไชยยันต์ และวุฒิพล วุฒิวรพงศ์ 68 ● ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร <ul style="list-style-type: none"> ● ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์ ประยูทธ เทียมสุข และเมธิกา พ่วงแสง 107 ● การถอดบทเรียนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ Smart Security <ul style="list-style-type: none"> ● ทิพวรรณ หมิ่นสา และวิมลสิริ แสงกรด 130 ● การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็น Smart Education ของสถานศึกษาภาครัฐ <ul style="list-style-type: none"> ● อิศริญา โพธิชัย และเพ็ญณี แนนรอก 152 	

- การเมืองว่าด้วยการแทรกแซงราคาข้าว
ปิยวัฒน์ นัยโกวิท 178
- การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ
วิโรจน์ ก่อสกุล 202
- ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค VUCA World
วิทยา จิตนุพงศ์ 220

แนวทางการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สำหรับการท่องเที่ยวในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง

The approach for tourism management of local administrative
organizations in the central Chao Phraya River Basin

วิเชษฐ หลุดพา¹ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข² ยูภาพร ยูภาศ³

Vichet Ludpa, Somsak Srisuntisuk, Yupaporn Yupas

Corresponding author: vichet@kkumail.com

Received: 07/08/63 Revised: 02/09/63 Accepted: 02/09/63

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางสู่ความยั่งยืน โดยหน่วยการวิเคราะห์ในระดับองค์กร คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสิงห์บุรี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 200 ตัวอย่าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 5 จังหวัด ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, 1976) โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในแต่ละจังหวัด ดังนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 80 องค์กร จังหวัดปทุมธานี จำนวน 40 องค์กร จังหวัดนนทบุรีจำนวน 40 องค์กร จังหวัดอ่างทองจำนวน 40 องค์กร และจังหวัดสิงห์บุรีจำนวน 40 องค์กร โดย

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางจากผู้บริหารและบุคลากร ใน 5 ประเด็น คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ และปัจจัยการมีส่วนร่วม

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ และปัจจัยการมีส่วนร่วม โดยทุกปัจจัยส่งผลในเชิงบวก นั่นคือ หากเพิ่มปัจจัยทั้งห้าด้านย่อมเพิ่มผลบวกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านทรัพยากรที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมากที่สุดถึง 0.543 เท่า รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ 0.289 เท่า ปัจจัยด้านบุคคล 0.229 เท่า ปัจจัยการมีส่วนร่วม 0.192 เท่า และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร 0.121 เท่า ตามลำดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.950 และอำนาจในการทำนายปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ร้อยละ 82.20 รวมถึงมีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโดยส่วนมากอยู่ระหว่าง 0.305 ถึง 0.574 และมีค่าความสัมพันธ์สูงสุดคือปัจจัยความเป็นเจ้าภาพและปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีค่าความสัมพันธ์ เท่ากับ 0.949 ซึ่งสามารถเขียนสมการรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางได้ดังนี้

การบริหารจัดการการท่องเที่ยว = 1.470 + 0.229 ปัจจัยด้านบุคคล + 0.121 ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร + 0.534 ปัจจัยด้านทรัพยากร + 0.289 ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ + 0.192 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการการท่องเที่ยว; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง

Abstract

This article is part of a thesis on new management styles of local government organizations for sustainable tourism management in the Central Chao Phraya River Basin. It is presenting information on the factors that affect the administration of the local government organization for tourism in the central Chao Phraya River Basin. This research is a quantitative one with the objective of finding factors that affect tourism management of local administrative organizations to sustainability. The unit of analysis is organizational level of the local government organization in Phra Nakhon Si Ayutthaya, Pathum Thani, Nonthaburi, Ang Thong and Sing Buri province.

The sample size is 200 samples by using a simple random sampling with acceptable confidence levels of 95% (Yamane, 1976) as follows: 80 organizations from Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 40 organizations from Pathum Thani Province, 40 organizations from Nonthaburi Province, 40 organizations from Ang Thong Province and 40 organizations from Sing Buri Province. Questionnaires were used to collect data from those administrators and personnel concerning five factors affect the administration of the local government organization for tourism in the central Chao Phraya River, i.e.; human factor, management structure factors, resource factor, host factor, and participation factors.

The study found that all of those factors have a positive effect and that if increasing all five factors, it will increase tourism management results, as well. Especially the resource factors affect tourism management

at the highest i.e. were at 0.543 times, followed by host factors at 0.289 times, personnel factors were at 0.229 times, participation factors were at 0.192 time, and administrative structure factors were at 0.121 times.

The reliability of the questionnaire is 0.950 and predictability of the factors that affect the tourism management is 82.20%. Otherwise, the relationship between the factors were 0.305 to 0.574 and the highest relationship was the host factor and participation factor were 0.949, which can be written as follows:

Tourism management factors = 1.470 + 0.229 Human factors + 0.121 Administrative structure factors + 0.534 Resources factors + 0.289 Host factors + 0.192 Participation factors.

Keywords: Tourism management; local administrative organizations; Central Chao Phraya River Basin

บทนำ

การท่องเที่ยวของไทยถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้นๆของประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความสำคัญด้านการท่องเที่ยวในอันดับต้นๆ ของกลุ่มอาเซียนและของโลก (กรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558) โดยประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 22.35 ล้านคน ในปี 2555 เป็น 32.59 ล้านในปี 2559 ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวโดยในปี 2555 มีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 0.98 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 1.64 ล้านล้านบาทในปี 2559 คิดเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ย

ร้อยละ 16.70 ต่อปี ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอันจะส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นการแข่งขันค่อนข้างสูง ดังนั้นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวควรมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับพื้นที่ ท้องถิ่นปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยการบริหารจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักและเอื้อต่อการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนและผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ. ศ. 2542 ว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ในการบริหารกิจการสาธารณะ ที่กำหนดให้ท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการและการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น จึงถือได้ว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาและค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำปัจจัยที่ได้สู่การกำหนดแนวทางและวิธีการในการบริหารจัดการในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพและบริบทของพื้นที่ (โกวิท พวงงาม, 2550)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อนำไปสู่การสร้างแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มแม่น้ำ

เจ้าพระยาตอนกลาง และขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยว ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางสู่ความยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยในทางสถิติเพื่อยืนยันปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง โดยหน่วยวิเคราะห์ คือ ระดับองค์การ ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสิงห์บุรี โดยการเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีปัจจัยในการศึกษาได้แก่ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านบุคคล 2) ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร 3) ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ 4) ปัจจัยด้านทรัพยากร และ 5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางมีประชากรทั้งสิ้น 376 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 158 แห่ง จังหวัด

ปทุมธานี มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 65 แห่ง จังหวัดนนทบุรี มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 46 แห่ง จังหวัดอ่างทอง มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 65 แห่ง และจังหวัดสิงห์บุรีมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 42 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) โดยเก็บข้อมูลจากตัวแทนองค์กร ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น โดยผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างตามพื้นที่การท่องเที่ยวลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางตามเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสิงห์บุรี โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง โดยผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 80 ตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร 5 ตัวอย่าง บุคลากร 75 ตัวอย่าง จังหวัดปทุมธานีจำนวน 40 ตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร 5 ตัวอย่าง บุคลากร 35 ตัวอย่าง จังหวัดนนทบุรี 40 ตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร 5 ตัวอย่าง บุคลากร 35 ตัวอย่าง จังหวัดอ่างทอง 40 ตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร 5 ตัวอย่าง บุคลากร 35 ตัวอย่าง และจังหวัดสิงห์บุรี 40 ตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร 5 ตัวอย่าง บุคลากร 35 ตัวอย่าง ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, 1976)

เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-ended Questionnaire) ที่นำไปสู่การศึกษาปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนโดยแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ชุดคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร ปัจจัย

ด้านบุคคล ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านทรัพยากร และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และส่วนที่ 2 เป็นชุดคำถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวของกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง โดยเป็นข้อคำถามเป็นแบบ Rating Scale ตามแบบของ Likert

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 200 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชีวิตกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง โดยผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 80 ตัวอย่าง จังหวัดปทุมธานีจำนวน 40 ตัวอย่าง จังหวัดนนทบุรี 40 ตัวอย่าง จังหวัดอ่างทอง 40 ตัวอย่าง และจังหวัดสิงห์บุรี 40 ตัวอย่าง ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และ ระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, 1976) และนำสู่การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และเพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง และทำนายแนวโน้มของปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation) และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง การวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple Regression) เพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว
ในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ
บริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำ
เจ้าพระยาตอนกลางในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี
จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้ 1) ปัจจัยด้านบุคคล 2) ปัจจัยด้านโครงสร้าง
การบริหาร 3) ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ 4) ปัจจัยด้านทรัพยากร และ 5) ปัจจัยด้าน
การมีส่วนร่วม โดยจากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านทรัพยากรส่งผลต่อความสำเร็จใน
การบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา
ตอนกลางมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้าน
การมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารโดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.289,
0.229, 0.192 และ 0.121 ตามลำดับ และในการศึกษาปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการ
บริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำ
เจ้าพระยาตอนกลาง มีความน่าเชื่อถือของข้อคำถามที่ 0.950 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่น
ค่อนข้างสูง และมีความสัมพันธ์ของปัจจัยแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 0.4 - 0.5 เป็นส่วนมากซึ่ง
ถือได้ว่าปัจจัยแต่ละปัจจัยจะมีลักษณะไม่เป็นชนิดหรือกลุ่มเดียวกัน โดยผู้วิจัยขอเสนอ
ในแต่ละประเด็นของการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง
ประเด็นด้านอำนาจการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง และผลการวิเคราะห์ปัจจัย

ที่มีผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 2 และ ตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง

	โครงสร้าง การบริหาร	ความเป็น เจ้าภาพ	ด้าน บุคคล	ด้าน ทรัพยากร	การมีส่วนร่วม
โครงสร้างการบริหาร	1				
ความเป็นเจ้าภาพ	.494	1			
ด้านบุคคล	.305**	.516**	1		
ด้านทรัพยากร	.194	.449**	.522**	1	
การมีส่วนร่วม	.462**	.949**	.574**	.518**	1

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารมีความสัมพันธ์กับความเป็นเจ้าภาพ ด้านบุคคล และด้านการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพมีความสัมพันธ์กับด้านบุคคล ด้านทรัพยากร และด้านการมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านบุคคลมีความสัมพันธ์กับด้านทรัพยากรและด้านการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับด้านทรัพยากรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และมีอำนาจในการทำนายหรือพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดอ่างทองและจังหวัดสิงห์บุรีในระดับสูงถึงร้อยละ 82.20 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าอำนาจการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง

R	R Square	Sig. F Change
.906 ^a	.822	.000

นอกจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวโน้มอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเพื่อคาดการณ์และกำหนดแนวทางการบริหารการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดสิงห์บุรี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง

รูปแบบ	Unstandardized		Standardized		
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.470	0.403		3.648	0.001
โครงสร้าง การ บริหาร	0.189	0.079	0.121	2.403	0.018
ความเป็นเจ้าภาพ	0.346	0.171	0.289	2.027	0.046
ด้านบุคคล	0.245	0.060	0.229	4.051	0.000
ด้านทรัพยากร	0.409	0.042	0.534	9.826	0.000
การมีส่วนร่วม	0.088	0.022	0.192	4.020	0.000

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางมากที่สุดถึง 0.534 เท่า รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารโดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.289, 0.229, 0.192 และ 0.121 ตามลำดับ โดยปัจจัยต่างๆ จะมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเชิงบวก นั่นคือ หากปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารเพิ่มขึ้นย่อมทำให้ความสำเร็จในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งสามารถเขียนสมการความสัมพันธ์ของการบริหารการท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางได้ดังนี้

$$\text{การบริหารจัดการการท่องเที่ยว} = 1.470 + 0.229 \text{ ปัจจัยด้านบุคคล} + 0.121 \text{ ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร} + 0.534 \text{ ปัจจัยด้านทรัพยากร} + 0.289 \text{ ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ} + 0.192 \text{ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม}$$

ดังนั้น ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางควรจะสนับสนุนปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวต่อไป โดยปัจจัยด้านทรัพยากรในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อันได้แก่ จำนวนและทักษะของทรัพยากรบุคคล, ความเพียงพอและคุณภาพของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือการบริหารด้านการท่องเที่ยว, และความเพียงพอของงบประมาณสำหรับการท่องเที่ยว ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้สอดคล้องต่อความต้องการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ส่วนปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวต่อไป และปัจจัยด้านบุคคล คือคุณลักษณะของบุคคลที่มี

ส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่มีความสอดคล้องในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น ทักษะความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์การทำงานด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมถือเป็นส่วนสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยการส่งเสริมให้เกิดการรับรู้เข้าใจการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวจนเกิดการเรียนรู้ รับรู้ เข้าใจ นำสู่การปฏิบัติได้จนถึงการร่วมรับประโยชน์ การประเมินผลการดำเนินการท่องเที่ยวและร่วมกันปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปและสุดท้ายคือโครงสร้างการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงในการจ้างงานที่ส่งผลต่อด้านแรงจูงใจและความเท่าเทียมในสวัสดิการของบุคลากรด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งควรจัดสรรให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับภาระงานและค่าตอบแทนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพต่อไป

องค์ความรู้จากกรณีวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านทรัพยากรส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารโดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.289, 0.229, 0.192 และ 0.121 ตามลำดับ ดังนั้น ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางควรจะสนับสนุนปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภาพในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงแผนภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่งเกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามบริบทของพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่งเกี่ยวข้องในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางพบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร ความเป็นเจ้าภาพ ด้านบุคคล ด้านทรัพยากร ด้านการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่งเกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงบวก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ด้านทรัพยากรถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ในการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพควรสนับสนุนด้านทรัพยากรทั้งด้านบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Juan Plabo, Juan Ignacio, Pulido-Fernández, Marcelino Sánchez-Rivero (2013) ที่พบว่า การส่งเสริมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและทรัพยากรจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวซึ่งล้วนต้องได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเพียงพอและการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า อันจะนำไปสู่การตัดสินใจในการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการสนับสนุนและทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อส่งผลต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lahav, Tamar, Mansfield, Yoel & Abraham, Eli (2013) ที่พบว่า งบประมาณและสื่อการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองและชนบทมีผลต่อการตัดสินใจเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับการได้รับข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อส่งผลต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวแลประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Karl W. Wöber & Daniel R. Fesenmaier (2008) ที่พบว่า การจัดสรรทรัพยากรด้านการตลาดและการจัดการการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะการจัดสรรและสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการทำการตลาดด้านการท่องเที่ยวจะ

ส่งผลต่อการเข้าถึงข้อมูลและการส่งเสริมการขายด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ได้มากขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรวางแผนและจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนด้านการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวต่อไป นอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยยังพบว่าปัจจัยด้านอื่นๆ อันได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร ความเป็นเจ้าภาพ ด้านบุคคล และด้านการมีส่วนร่วม ล้วนมีผลต่อการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Frédéric Kletz, Léonie Hénaut, & Jean-Claude Sardas (2014) ที่ค้นพบว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่นำไปสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว คือการพัฒนาทักษะของบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนด้านการท่องเที่ยวให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างมืออาชีพ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าถึงแม้องค์กรจะมีแผนงานและกลยุทธ์ที่ดีแล้ว แต่หากการขับเคลื่อนหรือการนำสู่การปฏิบัติยังขาดทักษะความรู้ความสามารถในการดำเนินการ ย่อมส่งผลต่อผลการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงโครงสร้างการจ้างงานและการบริหารงานรวมถึงการมอบหมายงานที่บุคลากรมีความหลากหลายและความสามารถที่แตกต่างกันที่ส่งผลความสำเร็จในการดำเนินการและการบริหารด้านการท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fernando Martín-Alcázar, Pedro M. Romero-Fernández & Gonzalo Sánchez-Gardey (2012) ที่พบว่ากลยุทธ์ในการบริหารจัดการควรคำนึงถึงความหลากหลายและความแตกต่างของบุคลากรในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการมอบหมายงานการจ้างงานต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของงาน ความสามารถของบุคคลเพื่อนำไปสู่การพิจารณาในการมอบหมายงานให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความคำนึงถึงโครงสร้างการบริหาร การมอบหมายงาน การจ้างงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารการจัดการด้านการท่องเที่ยวต่อไป และมากกว่านั้น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Florian Zach & Pradeep Racherla (2010) ที่พบว่าความร่วมมือระหว่างองค์การส่งผลต่อความสำเร็จและมูลค่าในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในเชิงบวก นั่นอาจเป็นเพราะว่าการร่วมมือกันย่อมมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันด้านทรัพยากร ด้านองค์ความรู้และด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นการสร้างความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร และการแบ่งปันแนวทางและประสบการณ์ในการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาพร้อมกันโดยไม่ต้องลองผิดลองถูกหลายครั้งจึงทำให้เกิดความคุ้มค่าและความสำเร็จในการบริหารจัดการได้อย่างคุ้มค่าดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและความคุ้มค่าในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหาร ความเป็นเจ้าภาพ ด้านบุคคล ด้านทรัพยากร การมีส่วนร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวสู่ความสำเร็จที่สอดคล้องกับพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาต่อไป นั่นคือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางควรจะสนับสนุนปัจจัยด้านทรัพยากรปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรปัจจัยด้านความเป็นเจ้าภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลาง ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินการ ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยว ฯลฯ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะของบุคลากรด้านการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมและมอบหมายงานตามโครงสร้างการทำงานและการบริหารงานอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถและความหลากหลายของบุคลากร

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกันกับหน่วยงานต่างๆ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการดำเนินงานและการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางเป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเป็นการวิจัยในภาพกว้าง ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดความเฉพาะเจาะจงในแต่ละพื้นที่มากขึ้น เพื่อนำสู่การแก้ไขในแต่ละพื้นที่อย่างเฉพาะเจาะจงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2*

(พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การ

สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

โกวิทย์ พวงงาม. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์

วิญญูชน จำกัด.

Juan Plabo, Juan Ignacio, Pulido-Fernández, and Marcelino Sánchez-Rivero.

(2013). Does Tourism Growth Influence Economic Development?.

Journal of Travel Research, 54(2), 206-221.

Lahav, Tamar, Mansfield, Yoel and Abraham, Eli. (2013). Factors Inducing

National Media Coverage for Tourism in Rural versus Urban Areas:

The Role of Public Relations. *Journal of Travel and Tourism*

Marketing, 30(4), 291-307.

Karl W. Wöber and Daniel R. Fesenmaier. (2008). A Multi-Criteria Approach

to Destination Benchmarking A Case Study of State Tourism

Advertising Programs in the United States. *Journal of Travel and*

Tourism Marketing, 16(2-3), 1-18.

Frédéric Kletz, Léonie Hénaut, and Jean-Claude Sardas. (2014). New public

management and the professions within cultural organizations:

one hybridization may hide another. *International Review of*

Administrative Science, 80(1), 603–619.

- Fernando Martín-Alcázar, Pedro M. Romero-Fernández and Gonzalo Sánchez-Gardey. (2012). Transforming Human Resource Management Systems to Cope with Diversity, *Journal of Business Ethics*, 107(2012), 511-531.
- Florian Zach and Pradeep Racherla. (2010). Assessing the Value of Collaborations in Tourism Networks: A Case Study of Elkhart County, Indiana. *Journal of Travel & Tourism Management*, 28(1), 97-110.
- Yamane, Taro. (1976). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ: ทักษะของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง*

Morality and Ethics of Police Officers: Attitudes of
Ramkhamhaeng University Students

พรนัชชา พุทธหนู¹

Pornnatcha Buddhahun

pnc_b@hotmail.com

Received: 17/08/63 Revised: 03/09/63 Accepted: 03/09/63

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ: ทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล 5 ปัจจัย คือ เพศ อายุ สถานภาพชั้นปี ภูมิลำเนาและสถานะการทำงาน กับทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีทักษะว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.44$) และมีทักษะว่าตำรวจมีมาตรฐานจรรยาบรรณอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$) ขณะเดียวกันพบว่า อายุ และภูมิลำเนามีความสัมพันธ์กับทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศ สถานภาพชั้นปีและสถานะการทำงาน กับทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

คำสำคัญ: จริยธรรม; จรรยาบรรณ; ข้าราชการตำรวจ

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2563

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

The research entitled “Morality and Ethics of Police Officers: Attitudes of Ramkhamhaeng University Students” is a survey research with the objective of studying the attitudes of Ramkhamhaeng University students towards the morals and ethics of the police. Moreover, it tried to find the relationship between 5 personal factors which are gender, age, class status, domicile and work situation and the attitudes of Ramkhamhaeng University students towards police moral and ethics. By using a sample of 400 students, the research found that the students of Ramkhamhaeng University perceived that the police had the moral standards at a moderate level ($\bar{X}$) = 3.44 and the ethical standards at a moderate level ($\bar{X}$) = 3.34. At the same time, it was found that the age and domicile had a relationship with the attitudes of Ramkhamhaeng University students toward the ethics and morality of the police with statistical significance of .05. Otherwise, it found no relationship between gender, class status, work situation and the attitudes of Ramkhamhaeng University students.

Keywords: Moral; Ethics; Police Officers

1. บทนำ

เนื่องด้วยตำรวจเป็นข้าราชการประเภทหนึ่งที่ถูกเรียกว่า ข้าราชการตำรวจ มีหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน ในฐานะที่เป็นผู้รักษากฎหมาย หรือเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองประชาชนเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม อำนาจหน้าที่ของตำรวจจึงครอบคลุมตั้งแต่การสืบสวน สอบสวนปราบปรามจับกุม คမ်းขัง อำนาจเหล่านี้จากถูกใช้ไปในทางที่เป็นคุณและเป็นโทษได้ จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจจึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการกำกับพฤติกรรมของการใช้อำนาจหน้าที่ให้อยู่ในกรอบกติกา เพื่ออำนวยความสะดวกธรรมชาติให้เกิดขึ้นกับสังคมโดยแท้จริง ตำรวจ ถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์แรกของกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ทำให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของตำรวจจะเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนตลอดเวลา เช่น การตรวจค้น จับกุม อีกทั้งสภาพของสังคมปัจจุบันซึ่งมีการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานของตำรวจโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ตำรวจส่วนใหญ่ถูกสังคมมองว่าเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และมีการทุจริตคอร์รัปชันอย่างกว้างขวาง ตำรวจเริ่มขาดคุณธรรม จริยธรรม และไม่ได้ทำหน้าที่ของพิทักษ์สันติราษฎร์” ที่เป็นมิตรของประชาชนอย่างแท้จริง สังคมขาดซึ่งความไว้วางใจและความศรัทธาในตำรวจ จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานตำรวจจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของจริยธรรมและจรรยาบรรณ ทั้งนี้ เพราะตำรวจมีหน้าที่รักษากฎหมายและใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจัดการปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ถือเป็นอาชีพที่สามารถให้คุณหรือให้โทษแก่ประชาชนได้ตลอดเวลา หากตำรวจขาดจริยธรรมแล้ว ย่อมเกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชน และการยอมรับของสังคม ดังนั้น สิ่งที่จะช่วยควบคุมทัศนคติและ

พฤติกรรมของตำรวจทั้งในและนอกหน้าที่ราชการ ทั้งในและนอกเครื่องแบบก็คือ จริยธรรมตำรวจ นั่นเอง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 279 บัญญัติว่ามาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนด ขึ้น ซึ่งต่อมา คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ จึงได้ออกกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวล จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 เป็นต้นมา โดยได้กำหนดให้ใช้ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของ ตำรวจเป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ ต่อมาได้ออกกฎ ก.ตร.ว่า ด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 แก้ไขปรับปรุง กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551

เพื่อเป็นการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจว่าได้ดำเนินการตาม ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจอย่างมีประสิทธิภาพน้อยเพียงใด หลังจากที่ถูก กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจมีการบังคับใช้ งานวิจัยชิ้นนี้ “จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ: ทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหง” มีจุดประสงค์ที่จะประเมินจากทักษะของนักศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากทุกด้านพอสมควร เชื่อว่าจะให้มุมมองที่ น่าเชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมของ ตำรวจ
2. เพื่อศึกษาทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจรรยาบรรณ ของตำรวจ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพชั้นปีกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิลำเนากับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
7. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานะการทำงานกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

สมมติฐานการวิจัย

1. เพศมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
2. อายุมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
3. สถานภาพชั้นปีมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
4. ภูมิลำเนามีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
5. สถานะการทำงานมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจและ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ สถานภาพชั้นปี ภูมิลำเนา และสถานะการทำงาน กับทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาทำวิจัย 12 เดือน (1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2563)

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยสำรวจ (survey research) โดยจะใช้แบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานเดียวกันเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้จะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียว ณ เวลาหนึ่ง (cross-sectional study) (Babbie, 1998, chapter 4)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษาปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) และมาเรียนเป็นประจำ จำนวนประมาณ 32,000 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973, p. 1088) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และยอมรับความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการสุ่มตัวอย่าง $\pm 5 \%$ ดังนั้น จึงใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยใช้คำถามแบบปลายปิด คำถามทุกข้อเป็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ระบุไว้ในสมมุติฐานการวิจัย

การประเมินความแม่นยำตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของคำถามในแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำร่างแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยที่ปรึกษาโครงการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาวาระเบียวิธีวิจัยจำนวนรวมทั้งหมด 3 ท่าน เป็นผู้ประเมินโดยการให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างคำถามแต่ละข้อของชุดคำถามที่จะใช้วัด “จริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ” และเลือกเฉพาะคำถามข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องเกินกว่า 0.60 ขึ้นไป เพื่อเก็บไว้ใช้งานจริงในแบบสอบถามต่อไป

การประเมินความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำร่างแบบสอบถามจำนวน 50 ชุด ไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้จำนวน 50 คน หลังจากนั้นจึงนำคะแนนคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้ง 50 ชุด มาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น คือ ค่า Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมการคำนวณค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ พบว่าค่า Cronbach's alpha ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.87 แสดงว่าชุดคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามนี้มีระดับความเชื่อมั่นสูงเป็นที่ยอมรับได้

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานกับงานบริการการศึกษาของคณะต่างๆ เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ในช่วงเวลาระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2563

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการนำคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามแต่ละชุดมาแปลงเป็นตัวเลขในรูปของรหัสข้อมูล ต่อจากนั้นจึงบันทึกรหัสข้อมูลดังกล่าวและประมวลผลค่าสถิติที่ต้องการโดยใช้โปรแกรมการคำนวณค่าสถิติด้วยคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 และ ข้อ 2 คือ เพื่อศึกษาทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมของตำรวจ และ เพื่อศึกษาทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจรรยาบรรณของตำรวจ และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Chi-square tests ในการทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3 – 7 ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินทัศนะของผู้ตอบแบบประเมินที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. การทดสอบหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างเพศ อายุ สถานภาพชั้นปี ภูมิลำเนาและสถานะการทำงานกับทัศนะที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Chi-Square Test

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมของตำรวจ

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีทัศนคติว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์เสียสละ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา คือ ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.74$) ลำดับที่สาม คือ ไม่ให้ความร่วมมือ หรือสนับสนุนผู้กระทำความผิด อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.71$) ลำดับที่สี่ คือ ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความกระตือรือร้นไม่เกียจคร้าน อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.68$) และลำดับที่ห้าคือ ดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.62$)

ข้อค้นพบจากการวิจัยที่ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีทัศนคติว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมในระดับปานกลาง สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมของตำรวจ ก.ตร. ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 ท้าย กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2554) ข้อ 9. ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ ประชาชน ชุมชน และประเทศชาติเป็นสำคัญซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้ (1) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม (2) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ซื่อสัตย์เสียสละ ใช้ปฏิภาณไหวพริบก้ำหาญและอดทน

สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้มีจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2554) ข้อ 2. ตำรวจจะต้องไม่เป็นผู้ที่กระทำผิดกฎหมายเสียเอง หรือให้ความร่วมมือ หรือสนับสนุนผู้กระทำผิด เช่น การค้ายาเสพติด ปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ มั่วสุมเล่นการพนัน คุ่มบ่อนคุ่มช่องกระทำผิดกฎหมายจราจร เสพสุราจนไม่สามารถครองสติได้ เป็นต้น และข้อ 8. ฝึกตนให้เป็นผู้มีก้น้อย สันโดษ พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ใช้จ่ายแต่สิ่งที่จำเป็นไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยไปตามสังคม

ทั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นของผู้เสียหายที่มีต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ประจำปีบัญชี 2557 ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมทั้งหมด กลุ่มประชาชนในฐานะผู้เสียหายมีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนประจำปีบัญชี 2557 อยู่ในระดับมากและมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.2 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นมากที่สุดในเรื่อง พนักงานสอบสวนมีความสุภาพและให้เกียรติผู้เสียหาย คิดเป็นร้อยละ 80.9 รองลงมา คือ พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรมตรงไปตรงมา ไม่แสวงหาผลประโยชน์อันมิควรได้ คิดเป็นร้อยละ 75.4 และพนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติตามขั้นตอนการสอบสวนได้อย่างถูกต้องครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 72.4

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุนิศา อาจคงหาญ (2557) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด่านตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรม อยู่ในระดับดี ยกเว้นด้านการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ด้านการบริการประชาชนและสังคม และด้านการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมนูพันธ์ ชลาชนเดชะ (2550) ได้ทำการศึกษา เรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการมีระดับคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และคุณธรรมจริยธรรมด้านประสิทธิภาพการทำงาน ความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตน ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบการทำงานอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

ข้อที่ 2. เพื่อศึกษาทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อ จรรยาบรรณของตำรวจ

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีทัศนะว่าตำรวจมีมาตรฐาน จรรยาบรรณอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก คือ อำนวยความสะดวกแก่ ประชาชนไม่เลือกปฏิบัติ และรวดเร็ว อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมา คือ กักขัง หรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลได้ตามใจชอบ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.50$) ลำดับที่สาม คือ เสียม สอนบุคคลให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จหรือปรีกปรี และในการเข้าจับกุมหรือระงับการกระทำ ผิด ตำรวจจะยึดถือและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ลำดับที่สี่ คือ มักใช้อาวุธ กำลังหรือความรุนแรงโดยไม่จำเป็น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) และลำดับห้า คือ มีการบังคับใช้กฎหมายโดยไม่ คำนึงถึงหลักมนุษยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$)

ข้อค้นพบจากการวิจัยที่ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีทัศนะว่าตำรวจมี มาตรฐานจรรยาบรรณในระดับปานกลาง สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมของ ตำรวจ ก.ตร. ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 ท้าย กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่2) พ.ศ. 2553 ดังนี้

ข้อ 16. ข้าราชการตำรวจจะต้องสำนึกในการให้บริการประชาชนด้าน อำนวยความยุติธรรม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น เชื่อมั่นและศรัทธา ซึ่งต้อง ประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(1) อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการร้องทุกข์กล่าวโทษ ขอ อนุญาต ขอข้อมูลข่าวสาร หรือติดต่อราชการอื่น ด้วยความเต็มใจเป็นมิตร ไม่เลือกปฏิบัติ และรวดเร็ว เพื่อไม่ให้ประชาชนเสียสิทธิหรือเสรีภาพตามกฎหมาย . . .

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกองทุนเพื่อการสืบสวนและสอบสวน คดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นของผู้เสียหายที่มี ต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ประจำปีบัญชี 2557 ผลการศึกษาพบว่า ใน ภาพรวมทั้งหมด กลุ่มประชาชนในฐานะผู้เสียหายมีความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของ พนักงานสอบสวนประจำปีบัญชี 2557 อยู่ในระดับมากและมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.2 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นมากที่สุดในเรื่อง พนักงานสอบสวนมีความสุภาพและให้เกียรติผู้เสียหาย คิดเป็นร้อยละ 80.9 รองลงมา คือ พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรมตรงไปตรงมา ไม่แสวงหา ผลประโยชน์อันมิควรได้ คิดเป็นร้อยละ 75.4 และพนักงานสอบสวนมีความรู้ ความสามารถและปฏิบัติตามขั้นตอนการ สอบสวนได้อย่างถูกต้องครบถ้วน คิดเป็นร้อย ละ 72.4

และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เลิศรัช ดีทองอ่อน (2553) ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์ของตำรวจตามทัศนะของประชาชน: กรณีศึกษา สถานีตำรวจภูธรนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ของตำรวจประจำสถานี ตำรวจภูธรนาประดู่ ตามทัศนะของประชาชน อยู่ในระดับดีทุกด้าน ยกเว้นด้านการเข้ามามี ส่วนร่วมในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

แต่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานทางจริยธรรมของตำรวจ ก.ตร. ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 ท้าย กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2554ก) ดังนี้

ข้อ 17. เมื่อเข้าจับกุมหรือระงับการกระทำผิด ข้าราชการตำรวจต้องยึดถือและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้

(1) . . .

(2) . . .

(3) ไม่ใช่มาตรการรุนแรง เว้นแต่การใช้มาตรการปกติแล้วไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยได้

ข้อ 19. ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน การสอบปากคำ หรือการซักถามผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมาย ผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือบุคคลอื่น ข้าราชการตำรวจต้องแสดงความเป็นมืออาชีพโดยใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการตำรวจ รวมทั้งใช้ปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและชัดเจนไว้ซึ่งความยุติธรรมซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

(1) . . .

(2) . . .

(3) ไม่กระทำการข่มขู่หรือรังควาน หรือไม่ใช้อำนาจที่มีขอบ หรือแนะนำเสียมสอนบุคคลให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จหรือปรักปรำผู้อื่น

(4) ไม่กักขังหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลที่ยังไม่ได้ถูกจับกุมตามกฎหมายเพื่อการสอบปากคำ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมของตำรวจ กับ ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจรรยาบรรณของตำรวจ จะพบว่าทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและ

จรรยาบรรณของตำรวจในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมของตำรวจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) รองลงมา คือ ทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจรรยาบรรณของตำรวจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) นั่นคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมองว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับปานกลางที่ใกล้เคียงกัน โดยที่มีระดับของจริยธรรมสูงกว่าระดับจรรยาบรรณเล็กน้อย

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Chi-Square Test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.702 ซึ่งมากกว่า ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ข้อค้นพบนี้จากการวิจัยนี้สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ กัลป์ยาววัฒน์เจริญ (2543) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมที่มีต่อความมีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาเพศชายมีความคิดเห็นต่อความมีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจแตกต่างจากเพศหญิงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และสอดคล้องกับ สุนิศา อาจคงหาญ (2557) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด่านตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด่านตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและความถี่ในการใช้บริการจากตำรวจตรวจคนเข้าเมือง โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้บริการจำนวน 243 คนโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า . . . 2) ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ของตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด่านตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ไม่แตกต่างกัน

และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สำราญ พรหมแซม (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการโรงพยาบาลอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า 1. ข้าราชการโรงพยาบาลอุดรธานี เห็นว่ามีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ด้านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ ด้านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ด้านบริการผู้มาติดต่อและผู้รับบริการโดยไม่เลือกปฏิบัติ ด้านปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นในผลสำเร็จของงาน และด้านรักษาชื่อเสียงของหน่วยงาน 2. ข้าราชการโรงพยาบาลอุดรธานีที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน เห็นว่ามีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Chi-Square Test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า อายุมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จึงยอมรับสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ค่าร้อยละของข้อมูลของอายุ พบว่า ความสัมพันธ์เรียงจากมากไปน้อย 3 อันดับ ดังนี้ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีอายุ 18-30 ปี ซึ่งมีถึงร้อยละ 81.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีทัศนคติว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับปานกลาง มากสุดคิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมา คือ มีทัศนคติว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 37.4 และลำดับสาม ทัศนคติว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 10.4

นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีอายุ 31-40 ปี มีทัศนคติว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับสูงเป็นลำดับแรก คิดเป็นร้อยละ 38.5 ลำดับที่สอง มีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.7 และลำดับที่สาม มีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 23.1

นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีอายุ 41-50 ปี มีทัศนคติว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับต่ำเป็นลำดับแรก คิดเป็นร้อยละ 46.7 ลำดับที่สอง มีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 33.3 และลำดับที่สาม มีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 20.0

ขณะที่ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีอายุ 51-60 ปี มีทัศนคติว่าตำรวจมีมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณระดับต่ำและระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.0 เท่ากัน

ซึ่งข้อค้นพบนี้อธิบายได้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีอายุ 18-30 ปี ส่วนใหญ่จะถูกจัดอยู่ในยุค เจเนอเรชันวาย (Generation Y) หรือ ยุค Millennial ซึ่งก็คือคนที่เกิดอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2523-2540 คนกลุ่มนี้เติบโตขึ้นมาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และค่านิยมที่แตกต่างระหว่างรุ่นปู่ตายาย กับ รุ่นพ่อแม่ แต่ก็รับเอาความเจริญรุดหน้าของเทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ตเข้ามาแทรกอยู่ในการดำรงชีวิตประจำวันด้วย

ยุคนี้จะเป็นยุคที่เศรษฐกิจกำลังเติบโตเป็นอย่างมาก ทำให้พ่อแม่ที่ค่อนข้างจะประสบความสำเร็จในชีวิตแล้วจะดูแลเอาใจใส่ลูกๆ เป็นอย่างดี เด็กยุคนี้จึงมักจะถูกตามใจตั้งแต่เด็ก ได้ในสิ่งที่คนรุ่นพ่อแม่ไม่ค่อยได้ มีการศึกษาดี มีลักษณะนิสัยชอบการแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบถูกบังคับให้อยู่กรอบ ไม่ชอบอยู่ในเงื่อนไข ชอบเสพข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ ที่หลากหลาย มีอิสระในความคิด กล้าซัก กล้าถามในทุกอย่างที่ตัวเองสนใจ ไม่หวั่นกับคำวิจารณ์ มีความเป็นสากลมาก มองว่าการนิยมชมชอบวัฒนธรรม หรือศิลปินต่างชาติเป็นเรื่องธรรมดา

ปัจจุบัน คนกลุ่มนี้อยู่ในทั้งช่วงวัยเรียน และวัยทำงาน และจากการที่ยุคนี้เป็นยุคที่มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงไม่น่าแปลกใจที่คนกลุ่มนี้จะมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อ สื่อสาร ชอบงานด้านไอที ใช้ความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ รวมทั้งสามารถทำอะไรหลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน เรียกได้ว่าสามารถใช้เครื่องมือเครื่องมือไม้ได้อย่างคล่องแคล่ว นอกจากนี้ กลุ่ม Gen-Y จะเป็นคนมองโลกในแง่ดี มีใจช่วยเหลือสังคม รักษาสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ที่ดีและแน่นแฟ้นกับพ่อแม่

ขณะเดียวกัน ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ตระหนักดีว่า จากอดีตที่ประชาชนมองว่าตำรวจอยู่ในฐานะที่เป็น “นาย” มีอำนาจมาก เป็นที่เกรงกลัว มีอิทธิพลสูง และมักจะก้าวร้าวกับประชาชน ช่มชู้ ใช้อำนาจไปในทางที่ผิด เรียกรับเงินหรือสิ่งตอบแทนในการทำคดีต่างๆ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ขาดศรัทธา จึงได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของจริยธรรมและจรรยาบรรณ ทั้งนี้ เพราะตำรวจมีหน้าที่รักษา

กฎหมายและใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการจัดการปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ถือเป็นอาชีพที่สามารถให้คุณหรือให้โทษแก่ประชาชนได้ตลอดเวลา หากตำราวจชาตจริยธรรมแล้ว ย่อมเกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างตำรากับประชาชน และการยอมรับของสังคม ดังจะเห็นได้จากการที่คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ได้ออกกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 เป็นต้นมา โดยได้กำหนดให้ใช้ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจเป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ ต่อมาได้ออกกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 แก้ไขปรับปรุง กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2551 และมีการบังคับใช้อย่างจริงจังความสำเร็จส่วนหนึ่งสะท้อนได้จากทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงในวัยนี้

ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ถูกจัดอยู่ในยุค Gen-X เป็นคนวัยทำงาน พฤติกรรมของคนกลุ่มนี้ที่เด่นชัดมากคือ มีแนวคิดและการทำงานในลักษณะรู้ทุกอย่าง ทำทุกอย่างได้เพียงลำพังไม่พึ่งพาใคร เป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดเปิดกว้าง มีความคิดสร้างสรรค์ คนในกลุ่มนี้มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และต้องการแสวงหาอำนาจด้วยตนเอง ทำงานแบบเบ็ดเสร็จด้วยตนเองหรือเป็นเจ้าของ ชอบทำอะไรง่ายๆ ไม่ต้องเป็นทางการ ชอบพูดคุยสนทนาแบบผู้ใหญ่ ไขว่คว้าหาความมั่นคงทางอารมณ์ ความรู้สึก รักรอบ ใฝ่ศึกษาหาความรู้ สังคมบทเรียนประสบการณ์ใส่ตน มีความคิดเปิดกว้าง พร้อมรับฟังข้อติติงเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเอง มองสมมุติแห่งความสำเร็จของชีวิต งาน เงิน ครอบครัว และตนเอง พวกเขาจะรู้สึกว่าการะบบการทำงานในองค์กรไม่สามารถช่วยเหลืออะไรพวกเขาได้ ส่งผลให้รายได้ค่อนข้างต่ำกว่าที่คาดหวัง พวกเขายังมีความรู้สึกไม่พอใจที่ทำงานทำได้ลำบากและมีความรู้สึกไม่มีความก้าวหน้า

คนในกลุ่มนี้ยังคงติดอยู่กับชุดความเชื่อที่ได้จากประสบการณ์ในยุคที่ประชาชนมองว่าตำรวจอยู่ในฐานะที่เป็น “นาย” มีอำนาจมาก เป็นที่เกรงกลัว มีอิทธิพลสูง และ

มักจะก้าวร้าวกับประชาชน ช่มชู้ ใช้อำนาจไปในทางที่ผิด เรียกรับเงินหรือสิ่งตอบแทนในการทำคดีต่างๆ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ขาดศรัทธา

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพชั้นปีกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Chi-Square Test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.389 ซึ่งมากกว่า ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า สถานภาพชั้นปี ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

อภิปรายได้ว่า นักศึกษาที่สมัครเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้นจะมีอายุที่แตกต่างหลากหลายกัน ตั้งแต่ 18 – 80 ปี ไม่เหมือนมหาวิทยาลัยปิดที่มีการสอบเข้า เช่น มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ฯลฯ ที่นักศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยเดียวกัน อายุประมาณ 18 – 20 ปี ด้วยเหตุนี้ในแต่ละชั้นปีของมหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงมีนักศึกษาแตกต่างกันหลายวัย ทัศนคติของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีจึงไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ กัลยาวัฒนเจริญ (2543) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมที่มีต่อความมีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 มีความคิดเห็นต่อความมีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจแตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิฐานะกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Chi-Square Test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จึงยอมรับสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ค่าร้อยละของข้อมูลของภูมิลำเนาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีภูมิลำเนาภาคเหนือมีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 41.7 เป็นลำดับแรก ลำดับที่สอง มีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.6 และลำดับที่สาม มีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 12.5 นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีภูมิลำเนาภาคกลาง มีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45.0 เป็นลำดับแรก ลำดับที่สอง มีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 36.2 ลำดับที่สาม มีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 10.7 ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 35.2 เป็นลำดับแรก ลำดับที่สอง มีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 25.4 และลำดับที่สาม มีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 22.5 ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีภูมิลำเนาภาคใต้มีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.0 เป็นลำดับแรก ลำดับที่สอง มีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 36.4 และลำดับที่สาม มีทัศนคติว่าตำรวจมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในระดับระดับสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 5.3

ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุนิศา อาจคงหาญ (2557) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมือง ทำ

อากาศยานกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ด้านตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรม

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของราเมศ นฤมิตร (2557) เรื่อง พฤติกรรมทางจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมทางจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

แตกต่างจากผลงานวิจัยของ สุภาพรณ์ ประทุม สังคม สุภรัตน์กุลและจรีรัตน์ ภัคตีวุฒิ (2556) เรื่อง จริยธรรมของตำรวจในสังกัดตำรวจภูธร จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการตำรวจมีการปฏิบัติหน้าที่ตามจริยธรรม จำแนกตามชั้นยศเงินเดือนประจำและวุฒิการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

และแตกต่างจากผลงานวิจัยของ สุรศักดิ์ มีเสาเรือน (2552) เรื่อง จริยธรรมของข้าราชการตำรวจในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ตามโครงสร้างจริยธรรมตำรวจและวิธีการเสริมสร้างจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่าจริยธรรมของข้าราชการตำรวจในอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพการทำงานกับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Chi-Square Test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.123 ซึ่งมากกว่า ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า สถานะการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

ซึ่งข้อค้นพบนี้อธิบายได้ว่านักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงทั้งที่มีงานทำและไม่ทำงานทำต่างก็ไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ โดยเฉพาะ

เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่น เช่น อายุและภูมิสำเนา ทั้งนี้ สถานการณ์ที่ทำงาน หรือการไม่มีงานทำ ไม่มีส่วนอย่างมีนัยสำคัญที่ส่งผลให้ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจแตกต่างกัน การรับรู้ถึงการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ มักจะได้จากข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ในแหล่งต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ในกระแสโลกาภิวัตน์มากกว่าจากในที่ทำงานอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษามุมมองเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของข้าราชการสังกัดหน่วยงานอื่นๆ จากประชาชนกลุ่มต่างๆ
2. ควรแยกศึกษาคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ในอุดมคติหรือที่พึงประสงค์ของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง และพฤติกรรมที่เป็นจริงจากการรับรู้ของประชาชนกลุ่มต่างๆ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลและติดตามให้ข้าราชการตำรวจตระหนักและปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตำรวจ ก.ตร. ที่ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 ท้ายกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่2) พ.ศ. 2553 อย่างเคร่งครัด
2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในยุคโลกาภิวัตน์ให้เป็นประโยชน์ในการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องบทบาทหน้าที่ของตำรวจ สร้างเสริมความเข้าใจอันดี อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือของประชาชน ภาพพจน์ของตำรวจก็จะมีขึ้นในสายตาของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ กัลยาวัฒนเจริญ. (2543). *ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมที่มีต่อความมีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มนูพันธ์ ชลาชนเดชะ. (2550). *คุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราเมศ นฤมิตร. (2557). *พฤติกรรมทางจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมือง อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์* 6(1). 67-74.
- เลิศรัช ดีทองอ่อน. (2553). *ภาพลักษณ์ของตำรวจตามทัศนะของประชาชน: กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรนาประดู่ อำเภอดอกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สำราญ พรหมเข้ม. (2553). *การศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการโรงพยาบาลอุดรธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2554ก). *กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553*. *ราชกิจจานุเบกษา*, 128 (15 ก.), 14-17.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2554ข). *คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2557). *ความเชื่อมั่นของผู้เสียหายที่มีต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ประจำปีบัญชี 2557*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ.

- สุนิศา อาจคงหาญ. (2557). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาพลักษณ์ของตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมือง ทำอากาศยานกรุงเทพฯ*. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุภาพรณ์ ประทุม, สังคม ศุภรัตน์กุลและจวีร์รัตน์ ภัคดีวุฒิ. (2556). *จริยธรรมของตำรวจในสังกัดตำรวจภูธร จังหวัดกาฬสินธุ์*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. 7(2). 188-195.
- สุรศักดิ์ มีเสาเรือน. (2552). *จริยธรรมของข้าราชการตำรวจในอำเภอเมืองเชียงใหม่ตามโครงสร้างจริยธรรมตำรวจและวิธีการเสริมสร้างจริยธรรม*. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Babbie, E.R. (1998). *The Practice of Social Research*, Belmont, CA: Wadsworth Publishing Co.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.

ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในองค์การและพฤติกรรมการสร้าง
นวัตกรรมในการทำงาน

Person qualifications and work environment antecedents for
Innovative Work Behavior (IWB) with the mediation of Person-
Environment Fit (PE Fit)

ทัตพร ธนาวรสิทธิ์¹ และอุทัย เลหาวิเชียร²

Tatporn Tanawarit, Uthai Laohavichien

Corresponding author Email: Tatporn.tanawarit@gmail.com

Received: 07/10/63 Revised: 22/10/63 Accepted: 22/10/63

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าปัจจัยความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน (Person Environment Fit) ไตที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (Innovative Work Behavior: IWB) ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมุ่งเน้นศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน 3 ตัวแปร คือ 1) คุณสมบัติของบุคคล 2) สิ่งแวดล้อมในการทำงาน และ 3) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 180 คน กระจายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระดับพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมทั้งในระดับสูง กลาง และต่ำ การวิจัยนี้วิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุด (PLS-SEM) ผลการวิจัย พบว่า คุณสมบัติของบุคคลและสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิง

---

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บวกกับการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และ คุณสมบัติของบุคคลและสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยคุณสมบัติของบุคคลมีอิทธิพลสูงสุดต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

คำสำคัญ: ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน; พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน; องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research is to examine person qualifications and work environment antecedents for Innovative Work Behavior (IWB) with the mediation of Person-Environment Fit (PE Fit). The study focuses on the impact of 3 causal variables on IWB which are person qualifications, work environment and PE Fit attributes. Data are collected from 180 local government organization (LGO) employees in 3 LGOs representing high, medium and low level of IWB. The study uses PLS-SEM to the hypotheses. The results show that person qualifications and work environment have positive relationships with PE Fit. The results prove that person qualifications and work environment attributes have positive effects on IWB both directly and indirectly with partial mediating effect of PE Fits. The study also indicate that person qualification has highest effects on IWB.

Keyword: Person-Environment Fit; Innovative Work Behavior; Local Government Organization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทำให้เกิดผลกระทบกับการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น องค์กรที่จะสามารถอยู่รอดและดำเนินการได้อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีนวัตกรรม (Anderson et al., 2004; 2012) ทั้งนี้ บุคลากรในองค์กรคือ ปัจจัยหลักที่จะทำให้เกิดนวัตกรรมเกิดขึ้นได้ จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้องค์กรต่างๆ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากรในองค์กร เช่นเดียวกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งมุ่งเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนประเทศ คือ ระบบบริหารจัดการภาครัฐ เช่น การพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการและมีความเป็นมืออาชีพ

ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา ได้มีการกล่าวถึงประเด็นด้านความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Person-Environment fit) ว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งความเหมาะสมระหว่างความชอบส่วนบุคคล และการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อม จะส่งผลดีต่อผลการดำเนินงานขององค์กร รวมถึงนวัตกรรมด้วยเช่นกัน งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในต่างประเทศ ซึ่งมี ความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม และส่งผลต่อลักษณะในการทำงานที่แตกต่างกันไป (Hofstede, 2005) ปัจจุบันยังขาดการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย การวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์ของพฤติกรรมในการสร้างนวัตกรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อที่จะสามารถจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน และสามารถส่งเสริมปัจจัยบวกให้กับข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถแสดงพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้มากขึ้น และยัง

ส่งผลให้ระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
สูงสุดในยุคประเทศไทย 4.0

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณสมบัติของบุคคลและ
สิ่งแวดล้อมในการทำงาน กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน รวมถึง ศึกษา
ความสัมพันธ์ของคุณสมบัติของบุคคลและสิ่งแวดล้อมในการทำงานกับการรับรู้ถึงความ
เหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน นอกจากนี้ ยังต้องการศึกษา
ความสัมพันธ์ของการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานกับ
พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณสมบัติ
ของบุคคลและสิ่งแวดล้อมในการทำงานกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานทั้ง
ทางตรง และทางอ้อมผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัยและกรอบแนวคิด

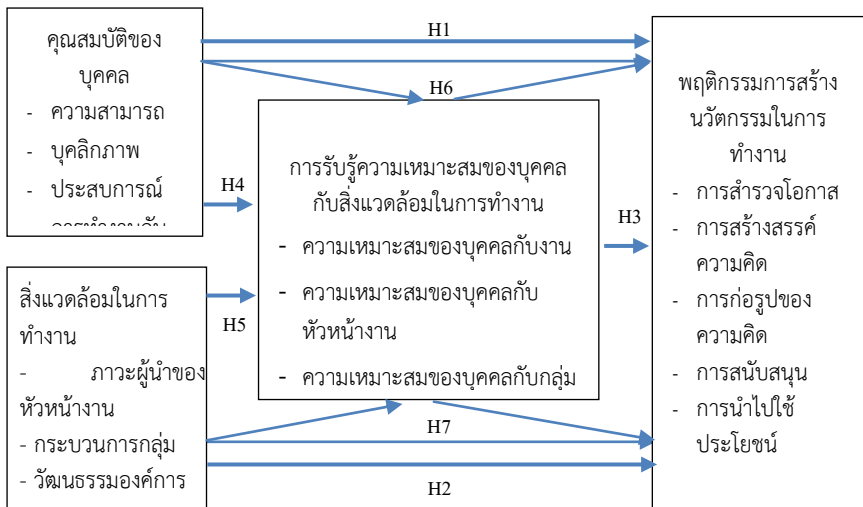
การวิจัยมีสมมติฐานดังนี้

1. คุณสมบัติของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมใน
การทำงาน
2. สิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมใน
การทำงาน
3. การรับรู้ถึงความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานมี
ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน
4. คุณสมบัติของบุคคลมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคล
กับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
5. สิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงความเหมาะสมของ
บุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

6. คุณสมบัตินี้ของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

7. สิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

ทั้งนี้ สามารถวางกรอบความคิดสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรแทรก

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและพฤติกรรม การสร้างนวัตกรรมในการทำงานใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) จากการสำรวจหน่วยตัวอย่างในลักษณะการศึกษาแบบตัดขวาง (Cross-sectional study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบคำถามปลายปิด (Close-ended question) เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับการทดสอบ สมมติฐานการวิจัย การวิจัยต้องการศึกษากลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการ ลูกจ้างและพนักงานขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นที่รูปแบบทั่วไป โดยทำการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ในระดับบุคคล ใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างประเภทผสม โดยการสุ่มกระจายแบบง่าย ซึ่งจะสุ่มตัวอย่างจากบัญชีองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2562 แบ่งออกเป็น 3 บัญชี บัญชีละ 60 ตัวอย่าง คือ 1) บัญชีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหาร จัดการที่ดี ประเภทดีเลิศ ในปี พ.ศ. 2562 คือ กลุ่มที่ได้รับรางวัลอย่างต่อเนื่อง ถือเป็น กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในระดับสูง 2) บัญชีองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่เคยได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี ประเภทโดดเด่น ถือเป็นกลุ่มที่มี พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในระดับปานกลาง และ 3) บัญชีองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่เคยได้รับรางวัลเลย (ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2555 - 2562) ถือเป็น กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในระดับต่ำ รวมจำนวนตัวอย่าง ทั้งหมด 180 คน การวิจัยนี้ทำการประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้าง ตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุด (Partial Least Squares – Structural Equation Modeling หรือ PLS-SEM) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรแฝงหลัก 4 ตัวแปร ซึ่งใช้ Likert scale 5 ระดับ ดังนี้

1. คุณสมบัติของบุคคล (PERSON) ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 4 ตัว คือ

- 1) ความสามารถ คือ ความสามารถในการที่จะประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่หลากหลาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถทางสติปัญญา และการคิดเชิงเปรียบเทียบ
- 2) บุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะของบุคคลที่ส่งผลกับผลการทำงานที่สร้างสรรค์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความยืดหยุ่น และการเปิดใจกว้าง
- 3) ประสบการณ์การทำงานกับภายนอก และ
- 4) แรงจูงใจภายใน คือ ตัวชี้้นำทางให้เกิดความยั่งยืนของพฤติกรรมการทำงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีความหลงใหล การตัดสินใจด้วยตนเอง การริเริ่มด้วยตนเอง

2. สิ่งแวดล้อมในการทำงาน (ENV) ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัว คือ

- 1) ภาวะผู้นำ คือ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้นำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 2) กระบวนการกลุ่ม คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มในรูปแบบของการสนับสนุนนวัตกรรม และการแนะนำจากสมาชิกในทีม และ
- 3) วัฒนธรรมองค์การ คือ ชุดของค่านิยม ความเชื่อ สมมติฐานซึ่งกำหนดแนวทางการดำเนินงานขององค์การที่เกี่ยวกับการสนับสนุนนวัตกรรม และการเปิดรับความเสี่ยง

3. การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน (FIT) ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 4 ตัว คือ

- 1) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับงาน
- 2) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับหัวหน้างาน
- 3) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับกลุ่มงาน และ
- 4) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับองค์การ

4. พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (IWB) ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 5 องค์ประกอบ คือ

- 1) การสำรวจโอกาส (OE) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการหาโอกาสในการสร้างนวัตกรรม การรับรู้ถึงโอกาส และการให้ความสำคัญกับแหล่งที่มาของโอกาส
- 2) การสร้างสรรค์ความคิด (GR) เกี่ยวกับการสร้างความคิดและแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองกับโอกาส และการสร้างส่วนเกี่ยวเนื่องและองค์ประกอบของความคิดและข้อมูล
- 3) การก่อรูปความคิดให้เป็นจริง (FI) เกี่ยวข้องกับการทดลองความคิดและการแก้ไข และ
- 4) การสนับสนุน (CP) ได้แก่ การชักชวนและโน้มน้าว การผลักดันและการเจรจาต่อรอง และการ

ท้าทายและรับความเสี่ยง และ 5) การนำไปใช้ประโยชน์ (AP) คือ การนำไปปฏิบัติ การดัดแปลง และการทำเป็นกิจวัตร

ผลการวิจัย

การประเมินความเหมาะสมของ Reflective Measurement Model ในมิติของการทดสอบความเชื่อมั่นของตัวแปรสังเกตได้ (Indicator reliability) พบว่า มาตรฐานวัดส่วนใหญ่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายนอก (Outer loading) มากกว่า 0.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2011) โดยมีตัวบ่งชี้ หรือตัวแปรสังเกตได้เพียง 2 ตัวที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายนอกต่ำกว่า 0.70 ได้แก่ PSNL1 “ฉันมั่นใจว่าจะประสบความสำเร็จที่ฉันสมควรได้รับในชีวิต” และ MOTIV3 “ฉันชอบที่จะหาทางออกด้วยตนเองมากกว่า” อย่างไรก็ตาม เมื่อนำตัวแปรดังกล่าวมาพิจารณา ทดสอบความคงเส้นคงวภายใน (Internal consistency reliability) จากค่า Composite reliability และความเที่ยงตรงเชิงเสมือน (Convergent validity) จากค่า Average Variance Extracted (AVE) พบว่า ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ ค่า Composite reliability มีอยู่ในช่วง 0.60 – 0.95 (Hair et al., 2011) และ AVE มีค่ามากกว่า 0.50 (Hair et al., 2011) นอกจากนี้ การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) ยังพบว่า ค่าความแปรปรวนของตัวแปรแฝงเป็นไปตามเกณฑ์ Fornell – Larcker เช่นเดียวกับค่าน้ำหนักไขว้ (Cross loading) (Hair et al., 2017) จึงนำตัวบ่งชี้ทั้งหมดมาใช้โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

สำหรับการประเมินความเหมาะสมของ Structural Model อันประกอบไปด้วย 7 เกณฑ์การประเมิน พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างสำหรับการศึกษาวิจัยนี้มีความสอดคล้องเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ดังสรุปในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปเกณฑ์การประเมินโมเดลสมการโครงสร้าง

การวัด	ดัชนีวัด (Hair et al., 2017)	ผลการทดสอบ	เกณฑ์
Collinearity	0.2 < VIF < 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผลลัพธ์	ค่า VIF สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดมากกว่า 0.2 และไม่เกิน 5	ยอมรับได้
Path coefficient	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมติฐาน	Path coefficient ทุกเส้นทางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05	ยอมรับได้
Coefficient of Determination	R ² แสดงความแม่นยำในการประเมินของโมเดล 0.02 = ระดับต่ำ 0.13 = ระดับปานกลาง 0.26 = ระดับสูง	โมเดล FIT มีค่า R ² = 0.673 โมเดล IWB มีค่า R ² = 0.554	ยอมรับได้
Effect Size	f ² แสดงความสำคัญของอิทธิพลทางตรง 0.02 = ระดับต่ำ 0.15 = ระดับปานกลาง 0.35 = ระดับสูง	ค่า ENV -> FIT อยู่ในระดับสูง ค่า PERSON -> IWB อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ตัวแปรอื่นอยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่ามากกว่า 0.02 ทุกตัว	ยอมรับได้

ตารางที่ 1 สรุปเกณฑ์การประเมินโมเดลสมการโครงสร้าง

การวัด	ดัชนีวัด (Hair et al., 2017)	ผลการทดสอบ	เกณฑ์
Predictive Relevance ภาพรวม	$Q^2 \geq 0$ แสดงความสามารถในการช่วยพยากรณ์	โมเดล FIT มีค่า $Q^2 = 0.433$ โมเดล IWB มีค่า $Q^2 = 0.378$	ยอมรับได้
Predictive Relevance เฉพาะตัวแปร	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงความสามารถในการช่วยพยากรณ์	ค่า q^2 ทุกตัวมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05	ยอมรับได้
Model Fit	ค่า SRMR < 0.10 แสดงความสอดคล้องเหมาะสมของโมเดล	ค่า SRMR = 0.070	ยอมรับได้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. คุณสมบัตินี้ของบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในทางตรง โดยค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของคุณสมบัตินี้ของบุคคลที่ส่งผลไปยังพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานเท่ากับ 0.344 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ คุณสมบัตินี้ของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานมากที่สุด เมื่อพิจารณาตัวแปรแฝงย่อย พบว่า บุคลิกภาพ (PSNL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ความสามารถ (ABIL) และ แรงจูงใจภายใน (MOTIV) ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.841, 0.819 และ 0.747 ตามลำดับ โดยประสบการณ์การทำงานกับภายนอก (EXP) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณสมบัตินี้ของบุคคล

น้อยที่สุด ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.656 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในภาพที่ 2

2. สิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางตรงกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในเชิงบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.209 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรแฝงย่อยที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ กระบวนการกลุ่ม (GROUP) ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.886 รองลงมา ได้แก่ ตัวแปรวัฒนธรรมองค์กร (ORCUL) ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมการสนับสนุนนวัตกรรม และภาวะผู้นำ (SUPL) ในรูปแบบผู้นำแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.840 และ 0.808 ตามลำดับที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ 0.01

3. การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในทางตรง อย่างมีนัยระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมีค่าเท่ากับ 0.284 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรย่อยที่มากที่สุด คือ การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับหัวหน้างาน (PSFIT) และการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับกลุ่มงาน (PGFIT) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.836 และ 0.823 ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลรองลงมา ได้แก่ การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับองค์กร (POFIT) และบุคคลกับงาน (PJFIT) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.796 และ 0.776 ตามลำดับที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

4. คุณสมบัตินี้ของบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานในทางตรง โดยค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของคุณสมบัติของบุคคลที่ส่งผลไปยังการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน มีค่าเท่ากับ 0.204 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. สิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานในทางตรง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.675 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. คุณสมบัตินี้ของคุณมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานในทิศทางเดียวกัน โดยคุณสมบัตินี้ของคุณส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน (Path coefficient 0.204, p-value < 0.01) และการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (Path coefficient 0.284, p-value < 0.01) ในขณะที่คุณสมบัตินี้ของคุณส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในทางตรงซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกเช่นกัน (Path coefficient 0.344, p-value < 0.01) เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งเป็นตัวแปรแทรกที่ส่งผ่านอิทธิพลทางอ้อมพบว่า มีอิทธิพลทางอ้อมระหว่างคุณสมบัตินี้ของคุณไปยังพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยอิทธิพลส่งผ่านนี้เป็น การส่งผ่านบางส่วน ดังแสดงในตารางที่ 2

7. สิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานในทิศทางเดียวกัน สิ่งแวดล้อมในการทำงานส่งผลทางบวกต่อการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน (Path coefficient 0.675, p-value < 0.01) และการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (Path coefficient 0.284, p-value < 0.01) ในขณะที่สิ่งแวดล้อมในการทำงานส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในทางตรงซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกเช่นกัน (Path coefficient 0.209, p-value < 0.05) เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรการรับรู้ความเหมาะสมของคุณกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งเป็นตัวแปรแทรกที่ส่งผ่านอิทธิพลทางอ้อมพบว่า มีอิทธิพล

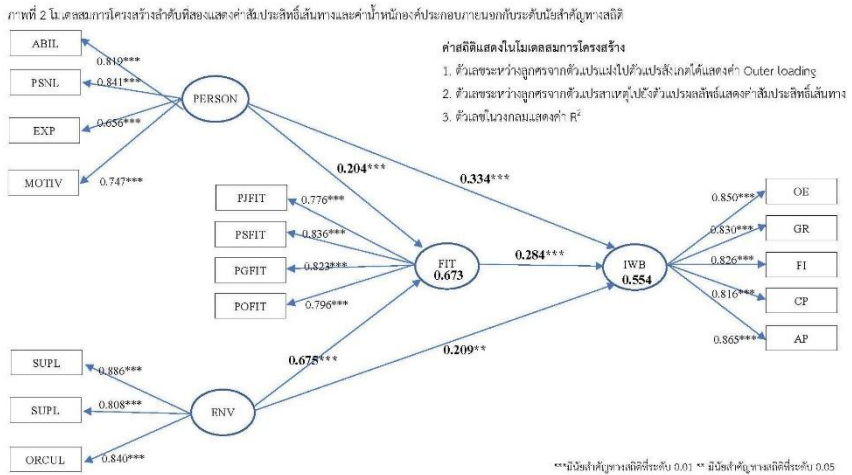
ทางอ้อมระหว่างสิ่งแวดล้อมในการทำงานไปยังพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยอิทธิพลส่งผ่านนี้เป็นการส่งผ่านบางส่วน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของคุณสมบัติของบุคคล และสิ่งแวดล้อมในการทำงานต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานผ่านการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

	อิทธิพลทางตรง		อิทธิพลทางอ้อม		อิทธิพลรวม	
	Coefficient	P value	Coefficient	P value	Coefficient	P value
PERSON-> IWB	0.344	0.000***	0.058	0.041**	0.402	0.000***
ENV -> IWB	0.209	0.000**	0.191	0.003***	0.400	0.000***
FIT -> IWB	0.284	0.002***				
PERSON -> FIT	0.204	0.002***				
ENV -> FIT	0.675	0.000***				

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างลำดับที่สองแสดงค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางและค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายนอกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ข้อค้นพบในเชิงทฤษฎีจากงานวิจัยนี้ คือ ข้อยืนยันสนับสนุนการประยุกต์กรอบทฤษฎี และแนวคิดของพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน (Innovative Work Behavior) และ ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Person-Environment Fit) ผลจากการศึกษาความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานกับพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบโมเดลสมการโครงสร้างนั้น สามารถยืนยันได้ว่า คุณสมบัติของบุคคล อันประกอบด้วย 1) ความสามารถในด้านการคิด 2) บุคลิกภาพที่เกี่ยวกับการเปิดกว้าง 3) ประสบการณ์การทำงานกับภายนอก และ

4) แรงจูงใจภายในในมิติของการความหลงใหลในการและการตัดสินใจด้วยตนเอง ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานสอดคล้องกับงานวิจัยในทศวรรษที่ผ่านมา เช่น Cramond et al. (2010), Runco (2007) และ Welling (2007) พบว่าความสามารถทางสติปัญญา มีความสัมพันธ์กับการประสบความสำเร็จอย่างสร้างสรรค์ ส่วน West (2001) และ Zhou & George (2001) พบว่า การเปิดกว้างมีผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ในขณะที่ De Jong & Hartog (2010) และ Perry-Smith & Shalley (2003) แสดงให้เห็นว่า การติดต่อกับภายนอกส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ และ De Jesus et al. (2013), Anderson et al. (2014), Cerasoli et al. (2014), Liu et al. (2016) และ Fischer et al. (2019) กล่าวว่า แรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน เช่นเดียวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 2) กระบวนการกลุ่ม และ 3) วัฒนธรรมองค์การ ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น De Jong & Hartog (2010), Krause (2007) และ Rosing (2011) พบว่า ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับนวัตกรรม ส่วน De Dreu & West (2001) และ Axtell et al (2000) ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรม และ Büschgens et al. (2013) และ Salvato (2009) พบว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จด้านนวัตกรรม นอกจากนี้ ยังสามารถยืนยันได้ว่า การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม อันประกอบด้วย 1) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับงาน 2) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับหัวหน้างาน 3) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับกลุ่มงาน และ 4) การรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับองค์การ ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น Zhou & George (2001), Choi (2004) และ Choi & Price (2005) พบว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบริบท

แวดล้อมซึ่งเป็นตัวกลาง แสดงถึงความสอดคล้องของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล และสิ่งแวดล้อมเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ พฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้ การทดสอบโมเดลสมการโครงสร้างนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งเสริมให้เกิดผลทวีของคุณสมบัติของบุคคลและสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ส่งต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน

อย่างไรก็ตาม ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกรอบทฤษฎีตะวันตก เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยที่มีบริบทแวดล้อมแตกต่างกัน อาจส่งผลตัวแปรสาเหตุบางตัวอาจส่งผลในระดับที่น้อยกว่า เช่น ประสพการณ์การทำงานกับภายนอก ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบผลจากงานวิจัยก่อนหน้า เช่น Dejong et al. (2010) ซึ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างองค์กรที่ใช้บริการโดยใช้ความรู้สูง (Knowledge-intensive firms) ในขณะที่ระดับการศึกษาของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าร้อยละ 80 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่า และการให้บริการประชาชนไม่ใช่รูปแบบบริการที่ใช้ความรู้สูง เช่นเดียวกับ Perry-Sminth & Shalley (2003) ที่สุพรรณวิจัยเกี่ยวกับองค์กรที่อยู่สภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูง และองค์กรมีการวิจัยและพัฒนาทั้งองค์ความรู้ และความเชี่ยวชาญของบุคลากร ซึ่งอยู่ในบริบทที่แตกต่างจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ระดับอิทธิพลที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ค่อนข้างน้อย แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และอีกตัวแปรแฝงย่อย คือ รูปแบบภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมซึ่งมีค่านำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดภายใต้สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ถึงแม้จากการศึกษาที่ผ่านมาของ West (2001), Stocker et al. (2001), Somech (2005; 2006), De Jong & Hartog (2010), Krause (2007) และ Rosing (2011) แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทของการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ในบริบทของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องปฏิบัติงานตาม

ระเบียบราชการ และส่วนหนึ่งต้องรับคำสั่งในการปฏิบัติหน้าที่จากส่วนกลาง ส่งผลให้ลักษณะการปฏิบัติงานของหัวหน้างานใกล้เคียงกับภาวะผู้นำแบบชี้แนะ หรือ Directive Leadership ซึ่งเป็นการบอกหรือสั่งให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี่ยังมีข้อจำกัดในการวิจัยหลายประการ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ดังนี้ ในเชิงทฤษฎี ได้แก่ 1) บริบทของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการส่งผลให้การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงบางตัวมีความสัมพันธ์ในระดับที่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่ผ่านมาทำการศึกษาในบริบทของต่างประเทศ และศึกษาในหน่วยงานเอกชน 2) การศึกษานี้ผู้วิจัยศึกษา เพียงในส่วนของ A และ Os ซึ่งในมิติของ Demand-ability fit ครอบคลุมองค์ประกอบของ KSAOs เนื่องจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบการกำหนดคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับความรู้ และทักษะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานจากส่วนกลาง ส่งผลต่อความเป็นอิสระของตัวแปร 3) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีการออกแบบคิดอื่นๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน เช่น ความผูกพันพนักงาน (Employee Engagement) ซึ่งไม่ได้นำมาศึกษาในกรอบการวิจัยนี้ ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย ได้แก่ 1) มาตรฐานตัวแปรแฝงที่ดัดแปลงมาจากมาตรฐานของงานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งต้องอาศัยการตีความจากประโยคที่ไม่ชัดเจน 2) ผู้วิจัยจำเป็นต้องตัดจำนวนข้อในแบบสอบถามเป็นจำนวนมากเพื่อให้อยู่ในเวลาที่เหมาะสมที่จะทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตั้งใจตอบส่งผลให้การวิเคราะห์มีตัวแปรแฝงย่อยจำนวนจำกัด และไม่สามารถลงไปถึงลำดับที่สาม 3) กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ทำให้กลุ่มตัวอย่างการวิจัยมาจากเพียง 2 ภาค คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ซึ่งยังไม่ครอบคลุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือ และภาคใต้ 4) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของผล

คะแนนระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานระดับปานกลาง - สูง กับ ระดับต่ำ จะพบว่า มีบางปัจจัยที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างสองกลุ่ม เช่น บุคลิกภาพภายใต้คุณสมบัติของบุคคล ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ หากมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมจะสามารถสร้างองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทและสภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า การสร้างพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานให้เกิดขึ้นนั้น อาศัยตัวแปรเชิงสาเหตุหลายตัวที่สนับสนุนให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว การให้ความสำคัญกับคุณสมบัติของบุคคล และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ควบคู่ไปกับการสร้างการรับรู้ความเหมาะสมของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งเป็นตัวทวีผลสำหรับคุณสมบัติส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ต่างสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายการพัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้ 1) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรกลางด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในส่วนของความสามารถด้านสังคม (Soft skill) ที่นอกเหนือจากความรู้ด้านวิชาการ เช่น การพัฒนาทักษะด้านการคิด การปฏิสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าและลูกน้องรวมถึงคนในทีม การพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งควรสร้างการรับรู้ความเหมาะสมให้เกิดขึ้นกับพนักงานในองค์กร ดังนั้น การสร้างการรับรู้ผ่านโครงการต่างๆ เช่น การอบรมปฐมนิเทศผู้ปฏิบัติงานให้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร หรือการสร้างกิจกรรมหรือโครงการที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์กร การสร้างเครือข่ายสังคมของบุคลากรในหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ต่างๆ ในทางปฏิบัติสามารถนำมาเป็นนโยบายในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม

การสร้างนวัตกรรมในการทำงานได้ 3) ในส่วนของการกำหนดกฎระเบียบ การปฏิบัติงานในส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ควรให้อิสระกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการที่มากขึ้น โดยมีการกำหนดขอบเขตให้อิสระในการตัดสินใจที่ชัดเจน เพื่อกระตุ้นให้เกิดภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม และสร้างแรงจูงใจภายในให้กับบุคลากรในการคิดแก้ไขปัญหา หรือแนวทางใหม่ๆ อันจะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์กับประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ หากหน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร การพัฒนา ศักยภาพบุคลากร รวมถึงการพัฒนาออกแบบงานและขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานมากขึ้น จะช่วยผลักดันให้หน่วยงานราชการมีบุคลากรที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมตามแผนยุทธศาสตร์ชาติในระยะ 20 ปีให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, N. & Potočnik, K., (2012). Assessing Innovation: A 360-degree appraisal study. *International Journal of Selection and Assessment*, 20 (4), 497-509.
- Anderson, N., Potočnik, K., & Zhou, J. (2014). Innovation and creativity in organizations: A state-of-the-science review, prospective commentary, and guiding framework. *Journal of management*, 40(5), 1297-1333.
- Axtell, C. M., Holman, D. J., Unsworth, K. L., Wall, T. D., Waterson, P. E., & Harrington, E. (2000). Shopfloor innovation: Facilitating the suggestion and implementation of ideas. *Journal of occupational and organizational psychology*, 73(3), 265-285.

- Büschgens, T., Bausch, A., & Balkin, D. B. (2013). Organizational culture and innovation: A meta-analytic review. *Journal of product innovation management, 30*(4), 763-781.
- Cerasoli, C. P., Nicklin, J. M., & Ford, M. T. (2014). Intrinsic motivation and extrinsic incentives jointly predict performance: A 40-year meta-analysis. *Psychological bulletin, 140*(4), 980.
- Choi, J. N. (2004). Person–environment fit and creative behavior: Differential impacts of supplies–values and demands–abilities versions of fit. *Human Relations, 57*(5), 531-552.
- Choi, J. N., & Price, R. H. (2005). The effects of person–innovation fit on individual responses to innovation. *Journal of occupational and organizational psychology, 78*(1), 83-96.
- Chuang, A., Shen, C. T., & Judge, T. A. (2016). Development of a Multidimensional Instrument of Person–Environment Fit: The Perceived Person–Environment Fit Scale (PPEFS). *Applied psychology, 65*(1), 66-98.
- Cramond, B., Kim, K. H., & VanTassel-Baska, J. (2010). The relationship between creativity and intelligence. In J. C. Kaufman & R. J. Sternberg (Eds.). *The Cambridge handbook of creativity* (pp. 395–412). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- De Dreu, C. K., & West, M. A. (2001). Minority dissent and team innovation: The importance of participation in decision making. *Journal of applied Psychology, 86*(6), 1191.

- De Jong, J & Den Hartog, D (2010). Measuring innovative work behavior. *Creativity and Innovation Management*, 19(1), 23-36
- De Jesus, S. N., Rus, C. L., Lens, W., & Imaginário, S. (2013). Intrinsic motivation and creativity related to product: A meta-analysis of the studies published between 1990–2010. *Creativity Research Journal*, 25(1), 80-84.
- Fischer, C., Malycha, C. P., & Schafmann, E. (2019). The influence of intrinsic motivation and synergistic extrinsic motivators on creativity and innovation. *Frontiers in psychology*, 10, 137.
- Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. *Journal of Marketing theory and Practice*, 19(2), 139-152.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C., & Sarstedt, M. (2017). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)* (2 nd ed.). Thousand Oaks, LA: Sage publications.
- Hofstede, G. and Hofstede, G.F. (2005) *Culture and organizations: Software for the mind* (2nd ed.). London: McGraw-Hill.
- Krause, D. E., Gebert, D., & Kearney, E. (2007). Implementing process innovations: The benefits of combining delegative-participative with consultative-advisory leadership. *Journal of leadership & Organizational studies*, 14(1), 16-25.
- Liu, J. D., & Chung, P. K. (2016). Students' Perceived Autonomy Support and Psychological Needs Satisfaction in Physical Education and Exercise Intrinsic Motivation. *Journal of Sport Behavior*, 39(4), 409 – 425.

- Perry-Smith, J. E., & Shalley, C. E. (2003). The social side of creativity: A static and dynamic social network perspective. *Academy of management review*, 28(1), 89-106.
- Rosing, K., Frese, M., & Bausch, A. (2011). Explaining the heterogeneity of the leadership-innovation relationship: Ambidextrous leadership. *The leadership quarterly*, 22(5), 956-974.
- Runco, M. (2007). To Understand Is to Create: An Epistemological Perspective on Human Nature and Personal Creativity. In R. Ruth (Ed.), *Everyday Creativity and New Views of Human Nature: Psychological, Social, and Spiritual Perspectives*. (pp. 91 – 107). Washington DC: American Psychological Association.
- Salvato, C. (2009). Capabilities unveiled: The role of ordinary activities in the evolution of product development processes. *Organization Science*, 20(2), 384-409.
- Seong, J. Y., & Choi, J. N. (2019). Is Person–Organization Fit Beneficial for Employee Creativity? Moderating Roles of Leader–Member and Team–Member Exchange Quality. *Human Performance*, 32(3-4), 129-144.
- Somech, A. (2005). Directive versus participative leadership: Two complementary approaches to managing school effectiveness. *Educational administration quarterly*, 41(5), 777-800.
- Somech, A. (2006). The effects of leadership style and team process on performance and innovation in functionally heterogeneous teams. *Journal of management*, 32(1), 132-157.

- Stoker, J. I., Looise, J. C., Fisscher, O. A. M., & Jong, R. D. (2001). Leadership and innovation: relations between leadership, individual characteristics and the functioning of R&D teams. *International Journal of Human Resource Management*, 12(7), 1141-1151.
- Welling, H. (2007). Four mental operations in creative cognition: The importance of abstraction. *Creativity Research Journal*, 19(2-3), 163-177.
- West, M. A. (2001). The human team: Basic motivations and innovations. In N. Anderson, D. S. Ones, H. Sinangil & C. Viswesvaren (Eds.), *Organizational psychology* (pp. 270-288). London: SAGE Publications.
- Zhou, J., & George, J. M. (2001). When job dissatisfaction leads to creativity: Encouraging the expression of voice. *Academy of Management journal*, 44(4), 682-696.

การเมืองยุคแบ่งขั้วกับการปฏิบัติการข่าวสารบนสื่อโซเชียลมีเดีย
ในช่วง พ.ศ. 2557- 2562

Information Operation on Social Media
in the age of Political Polarization Period of 2014- 2019

ปกาสิต วัฒนา¹ ทิพรัตน์ บุปผะศิริ² พัน ฉัตรไชยยนต์³ วุฒิพล วุฒิวรพงษ์⁴

Pakasit Wattana, Tipparat Bubpasiri, Pan Chatchaiyan,

Wutthipol Wutthiworapong

Corresponding author: pkswn@gmail.com

Received: 02/10/63 Revised: 27/10/63 Accepted: 27/10/63

บทคัดย่อ

นับแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา การสื่อสารผ่านสื่อโซเชียลมีเดียได้ถูกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการตราพระราชบัญญัติต่างๆ เนื่องจาก การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อโซเชียลมีเดียนี้้นยากต่อการควบคุม ก่อให้เกิด “สงครามข้อมูลข่าวสาร” ซึ่งครอบคลุมถึงการปฏิบัติการข่าวสาร งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการปฏิบัติการข่าวสารบนสื่อโซเชียลมีเดียช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2562 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ในฐานะผู้ใช้อำนาจอธิปไตย และกลุ่มการเมืองผู้ที่ไม่ใช่รัฐ ตลอดจนผลกระทบต่อความคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหาการแสดงออกทางความคิด และพฤติกรรมทางการเมืองบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก ยูทูป ทวิตเตอร์ และ กูเกิลเสิร์ช จากผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติการข่าวสารของแต่ละฝ่ายมีการใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกัน โดยใช้อำนาจ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² รองศาสตราจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รัฐใช้กลไกทางกฎหมายเพื่อควบคุมสื่อ และสื่อสารข้อเท็จจริงผ่านโซเชียลมีเดียในระดับต่างๆ ในขณะที่ผู้ที่ไม่ใช้รัฐใช้การสร้างวาทกรรมเพื่อตอบโต้ และสร้างความรู้สึกร่วมกับกลุ่มชายขอบในประเด็นความเหลื่อมล้ำ การปฏิบัติการข่าวสารทางจิตวิทยาดังกล่าวผนวกกับกลไกของสื่อโซเชียลมีเดีย ทั้งการสร้างพื้นที่ชุมชนเสมือนจริง ที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่ายขึ้นและสามารถใช้วาทกรรมได้อย่างเสรีและรุนแรงมากขึ้น กอปรกับกลไกการคัดเลือกข่าวสารที่เหมาะสมกับลักษณะความสนใจของผู้ใช้ทำให้เกิดการรับเนื้อหาซ้ำเพียงด้านเดียว และเกิดอคติเชิงยืนยันเสมือนอยู่ในห้องเสียงสะท้อนเป็นผลให้การแบ่งขั้วทางการเมืองทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนช่วงระยะเวลาที่ศึกษา

คำสำคัญ: การปฏิบัติการข่าวสาร; การแบ่งขั้วทางการเมือง; โซเชียลมีเดีย

Abstract

Since 2014, the communication on social media has been featured from the new enactment. The social media is not under nation power. This lead to be used in “Information warfare” which includes information operation (IO). The aim of this paper is to study information operation on social media in of Nation Council for Peace and Order (NPCO) as a state actor and others as non-state actors during 2014-2019. This paper is qualitative content analysis for political behaviors of social media users on Facebook, YouTube, Twitter and Google search platforms. The study found different strategies operated; the state legislates media control law and communicate fact through

different social media channel, while the non-state use hate speech to attack the state as well as create hope among a marginal group regarding inequality issues. Such a psychological operation as well as computer operation by understanding characteristics of social media platforms producing virtual communities. These factors encourage people to participate in political issues. Hate speech appears to be a supplement factor. With social media algorithm like like-minded algorithm, social media users are feed with the same content, making them as in echo chamber and confirmation bias situations. This results in political polarization, trending to instruct people to be the extremist compared to the prior study period.

Keywords: Information Operations; Political Polarization; Social Media

บทนำ

การสื่อสารมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายของผู้มีอำนาจหรือผู้ส่งสาร เข้าใจและปฏิบัติตามสาร หรือมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสารที่สื่อออกไปทั้งสร้างผลบวกต่อผู้ส่งสาร หรือลดทอนความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้าม ลักษณะเช่นนี้เรียกได้ว่าเป็น การปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations หรือ IO) ซึ่งเป็นการปฏิบัติการเพื่อให้ได้เปรียบฝ่ายตรงข้าม โดยเป็นคำที่เกิดขึ้นในแวดวงทหาร คู่มือภาคสนามของกระทรวงทหารบกสหรัฐอเมริกา Filed Manual 100-6 (FM100-6) ค.ศ. 1996 ระบุว่ากองทัพในยุคสารสนเทศต้องต่อสู้ทั้งในสนามรบ (Battle Field) และสงครามข่าวสาร (Information

Warfare) อย่างเป็นระบบไปพร้อมกัน โดยมีหัวใจสำคัญ คือ ระบบสารสนเทศ (information system: INFOSYS) เพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวสารและความรู้ในการตัดสินใจได้ ก่อนฝ่ายตรงข้าม สามารถทำลาย ขัดขวาง พร้อมทั้งบิดเบือนข่าวสารและความรู้ของฝ่ายตรงข้าม ขณะเดียวกันก็ต้องป้องกันระบบสารสนเทศของตนด้วย (Department of the Army, 1996)

ความหมายของการปฏิบัติการข่าวสารในทางการทหารโดยทั่วไป ประกอบด้วยปฏิบัติการข่าวสาร 5 ด้าน คือ การทำสงครามทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electrical Warfare: EW) การปฏิบัติการด้านจิตวิทยา (Psychological Operations: PSYOP) ความปลอดภัยในการปฏิบัติการ (Operations Security: OPSEC) ข่าวลวงทางการทหาร (Military Deception: MILDEC) และการปฏิบัติการทางด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer Network Operations: CNO) (กระทรวงกลาโหม สหรัฐอเมริกา, 2003) ในประเทศไทย มีการนิยามคำ “การปฏิบัติการข่าวสาร” จากกองบัญชาการกองทัพไทยว่าเป็น “การสนธิ การปฏิบัติต่างๆ เพื่อทำให้มีอิทธิพลทำลาย ลดประสิทธิภาพ หรือซึ่งการตกลงใจของฝ่ายตรงข้าม (ทั้งที่กระทำโดยมนุษย์ และระบบอัตโนมัติ) และดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามกระทำต่อฝ่ายเราในลักษณะเดียวกัน” (มนวดี ตั้งตรงหลดภัย, 2559, หน้า 7) การวิจัยนี้ศึกษาการปฏิบัติการข่าวสารบนโซเชียลมีเดียเท่านั้น ซึ่งหมายความเฉพาะเจาะจงถึงเครื่องมือทางด้านจิตวิทยา และระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการและลดทอนศักยภาพทางด้านข่าวสารของฝ่ายตรงข้าม

ในมิติทางการเมือง ใช้การปฏิบัติการข่าวสารเพื่อการสื่อสารในการสร้างความได้เปรียบคู่แข่งชั้นทางการเมือง โดยการใช้ข้อเท็จจริงและการสร้างข่าวสารเพื่อนำมาถ่วงดุลกันให้มีปฏิกริยาตอบสนองตามที่ต้องการ ซึ่งการปฏิบัติการข่าวสารที่มีประสิทธิภาพมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยในการเป็นสื่อเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สื่อมีบทบาทสำคัญต่อการเมือง เพราะลักษณะของสื่อใหม่ที่ส่งสารได้หลายชนิด เอื้อผู้ใช้งานสามารถทำหน้าที่ได้ทั้งเป็นผู้ส่งและรับสารไปพร้อมๆ

กัน ทั้งยังสามารถเข้าถึงผู้คนได้ทั้งในวงกว้าง และเฉพาะกลุ่ม สามารถทำให้ผู้คนเลือกรับเฉพาะสารที่ตนชื่นชอบหรือสอดคล้องกับรสนิยม โซเชียลมีเดียจึงกลายเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการข่าวสาร ที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านผลลัพธ์และต้นทุน

ฝ่ายการเมืองต่างๆ ได้ใช้โซเชียลมีเดียเพื่อปฏิบัติการด้านข่าวสาร ดังกรณีการรณรงค์หาเสียงสนับสนุน โดนัล ทรัมป์ ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 2016 โดยการใช้ Bots หรือระบบการสร้างกระแสทำให้เสมือนว่าเป็นความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่เพื่อหวังผลให้ผู้คนที่พบเห็นเนื้อหาเกิดการคล้อยตาม ยอมรับ หรือ ไม่ต่อต้าน ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างกระแสด้วยจำนวน Howard, Kollanyi and Wolley (2016, pp.1-4) กล่าวว่า เป็นการใช้ระบบ Bots ในการสร้างกระแส และออกแบบเนื้อหาที่มีทั้งรูปแบบเชิงสร้างสรรค์ และแบบที่มุ่งหวังเพื่อกระทบต่ออารมณ์ผู้รับสาร ในบางกรณีมีการออกแบบเนื้อหาบดทอนหนทางทางการเมืองแบบเกลียดชัง (Hate speech) ส่งผลให้เกิดบรรยากาศของการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน (Polarization) นอกจากนี้ โซเชียลมีเดียมีต้นทุนในการใช้งานที่ต่ำทำให้ไม่ต้องอาศัยสื่อหลักเดิม จึงเอื้อให้ประชาชนเข้าถึงสื่อได้ง่ายและเอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น กรณีการเมืองในประเทศชิลี Halpern, Valenzuela and Katz (2017, pp. 320-336) กล่าวว่า ผู้ที่ใช้งานสื่อเฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ ต่างส่งต่อ หรือ “แชร์” ข้อมูลทางการเมืองได้เป็นประจำ เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสาร (IO) ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียในช่วง พ.ศ. 2557- 2562 ของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในฐานะผู้ใช้อำนาจรัฐ (State actors)

2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสาร (IO) ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียของกลุ่มการเมืองที่ไม่ใช่รัฐต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่อง หรือตอบโต้กับการปฏิบัติการข่าวสารของรัฐบาล คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

3. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการปฏิบัติการข่าวสาร (IO) ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนผู้สนับสนุนทางการเมืองในการแบ่งขั้วทางการเมือง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการปฏิบัติการข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ทั้งการศึกษารูปแบบของการปฏิบัติการข่าวสาร (IO) ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) การจัดการสื่อของ คสช. ในฐานะผู้ใช้อำนาจอรัฐ และกลุ่มการเมืองอื่นๆ (Non-state) ตลอดจนผลกระทบต่อการเมืองระดับประชาชน ในระหว่างปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2562 กล่าวคือ นับตั้งแต่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ามามีบทบาทในฐานะคณะรัฐประหารตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี จากมติของสภานิติบัญญัติที่แต่งตั้งโดย คสช. จนถึง พ.ศ. 2562 ซึ่งเกิดการเลือกตั้ง และพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นศึกษาการแสดงออกทางความคิด และพฤติกรรมทางการเมืองผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย (Social media) ในสื่อใหม่ (new media) แพลตฟอร์ม (Platforms) ต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูป และกูเกิลเสิร์ช โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งศึกษาข้อมูลเอกสาร (documentary research) ออนไลน์ และเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิในหลากหลายรูปแบบ ประกอบด้วย บันทึกสาธารณะ (public records) เช่น พระราชบัญญัติ บทความทางวิชาการ ข้อมูลสถิติที่มีการเก็บรวบรวมและเผยแพร่สู่สาธารณะ ข้อมูล และความคิดเห็นจากบัญชี/เพจ สาธารณะที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ และบันทึกภาพ (visual records) เช่น บันทึกการถ่ายทอดสดโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ วิดีทัศน์รายงานข่าว

คลิปวิดีโอที่ค้น และภาพแสดงความคิดเห็นจากเพจและบัญชีที่มีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงสถิติจากแหล่งข้อมูลทวิตยูมิ ได้แก่ ข่าว บทความ ข้อมูล ร่างพระราชบัญญัติที่มีการเผยแพร่สู่สาธารณะ และข้อมูลสถิติที่มีการเก็บรวบรวมจากระบบประมวลผลของ Platforms ต่างๆ เช่น ความนิยมติดอันดับ 5 อันดับแรกของประเทศไทย (Top 5 Thailand Trends) ทั้งจาก เครื่องมือค้นหา (Search engine) อาทิ กูเกิล (Google) และ Thailand Trends ใน ทวิตเตอร์ รวมทั้งบัญชีผู้ใช้งานในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีจำนวนเพื่อนมากกว่า 5,000 คน ซึ่งจำนวน 5,000 คน เป็นตัวบ่งชี้ที่แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ใช้ในการกำหนดให้ต้องยกระดับเป็น Fan page สำหรับ เฟซบุ๊ก (Facebook Help Community, n.d.) นอกเหนือจากจำนวนผู้ติดตามที่เป็นวิธีการคัดเลือกแหล่งข้อมูลแล้ว ยังจะศึกษาเฉพาะบัญชีผู้ใช้งานที่เป็นบัญชีผู้ใช้งานหลักอย่างเป็นทางการ โดยสามารถพิจารณาความเป็นบัญชีผู้ใช้งานหลักอย่างเป็นทางการได้จากกลุ่มเพื่อนของบัญชีผู้ใช้งานนั้น และการอ้างอิงบัญชีผู้ใช้งานจากสื่อหลัก นอกจากนี้บัญชีทางการดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลการสื่อสารของบุคคลทางการเมืองที่เปิดเผยต่อสาธารณะมาใช้ ประกอบการวิเคราะห์ด้วย เพราะแม้ว่าสื่อเหล่านี้อาจไม่ได้นำเสนอสารอย่างเที่ยงตรง ครบครัน แต่สื่อเป็นข้อมูลที่จัดอยู่ในรูปแบบของการรวมกลุ่มในสื่อสังคมออนไลน์ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผู้วิจัยบันทึกหลักฐานจากการสังเกตการณ์การใช้โซเชียลมีเดียโดยการบันทึกการสังเกต (field notes) และเก็บหลักฐานสำหรับการอ้างอิงในรูปแบบของรูปภาพ คลิปวิดีโอ รวมถึงสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และแหล่งที่มาของข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยจาก 3 แหล่งข้อมูล เพื่อการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ดังนั้น การรวบรวมเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวนอกจากอาศัยกรอบของปรากฏการณ์ทางการเมืองบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียแล้วนำมาวิเคราะห์แล้ว ยังใช้เนื้อหาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นสื่อหลัก เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ มาประกอบการวิเคราะห์ด้วย เนื่องจากกระแสโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสร้างอำนาจทางข่าวสาร และส่งผลต่อการปรับตัวของสื่อหลัก โดยเฉพาะบทบาททางการเมืองของสื่อหลักที่จะมีการนำเสนอเนื้อหาจากโซเชียลมีเดียมาเสนอด้วยจึงสัมพันธ์กับการนำเสนอสารในสื่อหลักในฐานะโลกคู่ขนานที่มีผลต่อการ

ปฏิบัติการข่าวสารด้านการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ จากนั้นผู้วิจัยทำการกลั่นกรองข้อมูล เพื่อค้นหารูปแบบการทำปฏิบัติการข่าวสารโดยใช้สื่อโซเชียลมีเดียในช่วงระยะเวลาของการวิจัย พ.ศ. 2557-2562 โดยศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูลตามลำดับของกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ รวมถึงบันทึกการสังเกตเพื่อทบทวนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัย เพื่อจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์เนื้อหาที่เกิดจากหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้อความที่น่าเสนอ (โพสต์ ทวิต อีพโทลด์) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ข้อความที่ใช้อำนาจรัฐ และข้อความที่ไม่ใช้อำนาจรัฐ โดยการจัดกลุ่มจากข้อมูลที่มีเนื้อหาที่ปรากฏเด่นชัด (manifest content) ในเอกสาร สำหรับข้อมูลที่ไม่แสดงตนว่าเลือกข้างใดชัดเจน จะพิจารณาจากเนื้อหาแฝง (latent content) ซึ่งแสดงจากความคิดเห็นที่บัญชี/เพจนั้นๆ ไปแสดงความคิดเห็นในบัญชี/เพจอื่น ว่ามีการโน้มเอียงไปทางข้างใด ทั้งนี้ การจัดทำข้อสรุปเพื่อตอบคำถามการวิจัยนั้นจะแบ่งเป็น 3 หัวข้อหลัก ได้แก่

- 1) รูปแบบการปฏิบัติการข่าวสารของผู้ใช้อำนาจรัฐ (คสช.)
- 2) รูปแบบการปฏิบัติการข่าวสารของผู้ที่ไม่ใช่รัฐ โดยการตอบคำถามสำหรับ 2 ประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยความสำเร็จระหว่างผู้ใช้อำนาจรัฐ และผู้ที่ไม่ใช่รัฐ และ
- 3) ผลกระทบต่อความคิดและพฤติกรรมเกี่ยวกับการเมืองของประชาชนจากการปฏิบัติการข่าวสารดังกล่าวตามกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งขั้วทางการเมือง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การปฏิบัติการข่าวสารทางการเมืองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) การปฏิบัติการข่าวสารทางการเมืองในสื่อโซเชียลมีเดียของผู้ที่ไม่ใช่รัฐและผลกระทบของการปฏิบัติการข่าวสารทางการเมืองต่อประชาชนดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติการข่าวสารทางการเมืองของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

จากการศึกษากลยุทธ์สำหรับการปฏิบัติการข่าวสารของผู้ใช้อำนาจรัฐพบว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ใช้กลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสารผ่านกลไกทางกฎหมาย และสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียในระดับต่างๆ ทั้งการสร้างช่องทางสื่อสารของหน่วยงาน การสร้างช่องทางสื่อสารส่วนบุคคล และการสร้างเครือข่ายด้วยกลุ่มย่อย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การตรากฎหมายเพื่อควบคุมสื่อ

การปฏิบัติการควบคุมสื่อ ถือเป็นการดำเนินการสำคัญของคณะรัฐประหารในประวัติศาสตร์การเมืองไทยนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อ คสช. ซึ่งนำโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองนับแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ก็ได้ใช้สื่อโทรทัศน์และวิทยุในการสื่อสารกับประชาชน และมีการควบคุมการใช้สื่อในลักษณะต่างๆ เพื่อการลดผลกระทบเชิงลบต่อฝ่ายรัฐบาล และพยายามสร้างกระแสสนับสนุน ด้วยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากรัฐบาลผ่านสื่อหลัก โดยการตรากฎหมายเพื่อควบคุมสื่อในช่วงการทำงานของ คสช. ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557 ได้แก่ ประกาศ คสช. (2557) ฉบับที่ 12/2557 เรื่อง ขอความร่วมมือจากสื่อโซเชียลมีเดีย ประกาศ คสช. (2557) ฉบับที่ 26/2557 เรื่อง การดูแล และสอดส่องการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ประกาศ คสช. ฉบับที่ 97/2557 เพื่อนำเสนอข่าวสารจากผู้ใช้อำนาจรัฐ ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 มีการออกกฎหมาย ได้แก่ ประกาศ ฉบับที่ 3/2558 เพื่อห้ามนำเสนอข้อความที่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวหรือบิดเบือน และมีความพยายามในการหารือภายในคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ทางผ่านทางอินเทอร์เน็ตช่องทางเดียว (Single Gateway) ปี พ.ศ. 2559 ได้แก่ คำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 41/2559 เรื่อง การกำกับดูแลการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ โดยในปี พ.ศ. 2560 มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งมีการแก้ฐานความผิดให้กว้างขึ้น และในปี พ.ศ. 2561 ได้มีคำสั่ง คสช. ที่ 13/2561 เรื่อง การดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (เพิ่มเติม) เพื่อควบคุมกิจกรรมของพรรคการเมืองโดยเฉพาะด้านการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ระบุข้อกำหนดในการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการหาเสียง

ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2561) โดยในปี พ.ศ. 2562 มีพระราชบัญญัติการรักษาความปลอดภัยมั่นคงไซเบอร์ พ.ศ. 2562 ซึ่งระบุวิธีรับมือภัยคุกคามทางไซเบอร์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ รัฐบาลได้ตรากฎหมายที่มีการควบคุมสื่ออย่างชัดเจน ดังยกตัวอย่างต่อไปนี้

รัฐบาลตรากฎหมายในการควบคุมสื่อ ทั้งสื่อหลักและโซเชียลมีเดีย เพื่อการสื่อข่าวสารที่มาจากฝ่ายรัฐบาล ซึ่งยอมเป็นข้อมูลที่น่าเสนอในแง่มุมมองที่ดีของรัฐบาล ดังประกาศ คสช. ฉบับที่ 97/2557 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ข้อ 3 กำหนดไว้ว่า

“ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการด้านสื่อมวลชนทุกประเภททั้งที่เป็นของราชการ และเอกชน ไม่ว่าจะเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดิน สถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เคเบิลโทรทัศน์ระบบดิจิตอล และโทรทัศน์อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร หรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งผู้บริการด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท อันรวมถึงการสื่อสารทางสังคมสื่อออนไลน์ มีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามที่ได้รับแจ้งจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ”

การควบคุมสื่อยังสะท้อนการปฏิบัติการด้านข่าวสารทางการเมือง ซึ่งสะท้อนนัยของการแบ่งแยกทางการเมืองอย่างชัดเจน คือ กรณีการออกประกาศ ฉบับที่ 3/2558 ประกาศวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2558 ห้ามเสนอ จำหน่าย หรือ ทำให้แพร่หลายซึ่งสื่อ “ที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิด จนกระทบต่อความมั่นคงของชาติหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน” ตลอดจนออกประกาศเพื่อให้อำนาจและความคุ้มครองแก่ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สำหรับลงโทษสถานีโทรทัศน์ที่ฝ่าฝืนประกาศ คสช. เกี่ยวกับการห้ามนำเสนอข้อมูลข่าวสาร

7 ประเภท, ข้อความอันเป็นเท็จ, ข่าวสารที่เป็นภัยต่อความมั่นคง, การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของคณะรักษาความมั่นคงแห่งชาติ, นำการปฏิบัติงานของราชการมาเปิดเผย, ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้เกิดการยั่วยุ ปลุกปั่นให้เกิดความแตกแยก, การรวมตัวเพื่อต่อต้านการปฏิบัติงานของ คสช. และการชู่ประทุษร้ายทำให้ประชาชนตื่นตระหนก (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติครั้งที่ 97/2557) จากการประกาศดังกล่าวนำไปสู่การสั่งปิดสถานีโทรทัศน์หลายแห่งที่มีจุดยืนตรงข้ามกับรัฐบาล เช่น วีไอซีทีวี พีซีทีวี ทวี 24 (ไทยพีบีเอส, 2559) การควบคุมเช่นนี้ไม่เพียงทำให้สื่อมีข้อจำกัดในการทำงานเพิ่มมากยิ่งขึ้นนั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นการแบ่งขั้วทางการเมืองระหว่างฝ่ายที่สนับสนุน และฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาลอย่างเด่นชัด

นอกจากนี้รัฐบาลได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 โดยมีการแก้ไขฐานความผิดตามมาตรา 14(1) และ 14(2) ให้กว้างขวางกว่าเดิม ซึ่งนอกจาก “ข่าวปลอม” (Fake News) ยังรวมถึง “ข้อมูลเท็จ/ปลอม/บิดเบือน” ที่ “น่าจะก่อความเสียหายแก่ประชาชน” ซึ่งข้อความเช่นนี้อาจจะสุ่มเสี่ยงที่จะกระทบต่อการทำงานของสื่อมวลชน นักสิทธิมนุษยชน และคนทั่วไปที่วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล หน่วยงานราชการหรือเอกชนได้ ซึ่งนำมาถึงการตอบโต้ด้วยการเรียกร้อง จนมีการเพิ่มเรื่องสิทธิมนุษยชนเข้าไป

การตรากฎหมายเลือกตั้งที่มีข้อบังคับในการใช้สื่อโซเชียลมีเดียโดยมีการระบุให้มีการแสดงค่าใช้จ่ายในการใช้สื่อโซเชียลมีเดียนับเป็นส่วนค่าใช้จ่ายที่ต้องถูกควบคุม โดยมีการครอบคลุมไปถึงค่าใช้จ่ายของกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมืองที่มีการนำเสนอข้อมูลในเชิงการหาเสียงให้แก่ผู้สมัครของพรรคด้วย แต่การกำหนดนิยามนี้ทำให้การโต้แย้งจากกลุ่มผู้สนับสนุนนักการเมือง หรือพรรคที่ตนชอบว่าเป็นการสมัครใจที่จะนำเสนอเนื้อหาเชิงบวกของผู้ที่ตนสนับสนุน ส่งผลให้ผลช่วงการหาเสียงเลือกตั้งจึงเกิดเครือข่าย หรือผู้มีอิทธิพลทางความคิด (influencers) ย่อยเพื่อใช้ในการรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครทำการตรวจสอบงบประมาณค่าใช้จ่ายในการหาเสียงผ่านโซเชียลมีเดียทำได้ไม่ครบถ้วน

ผู้ใช้อำนาจรัฐนอกจากการควบคุมสื่อผ่านการประกาศและคำสั่งโดยตรงจาก คสช. แล้วยังมีการควบคุมผ่านหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) โดยสรุปได้ดังตารางด้านล่าง

หน่วยงาน	อำนาจ	วิธีการ	สื่อเป้าหมาย	เหตุผลที่ชี้แจง	ผลลัพธ์
กสทช.	ควบคุมสื่อ	กำหนดให้	สื่อภายใน	ยุติความขัดแย้ง	ควบคุมสื่อที่เผยแพร่
	โทรทัศน์	ออกอากาศ	ประเทศ	ให้เร็วที่สุด	เนื้อหาที่โจมตี คสช.
		รายการของ			
		คสช.			
	ควบคุมสื่อ	Single	แหล่งกระจาย	มุ่งประโยชน์	ล้มเลิกเพราะกระแส
	โซเชียล	Gateway	ข่าวสาร	ทางด้านธุรกิจ	ด้านสูง
	มีเดีย		ภายนอก	มากกว่าความ	
			ประเทศ	มั่นคง	
สนช.	พรบ.	ให้อำนาจรัฐใน	สื่อโซเชียล	ความมั่นคง	ผ่าน พรบ. โดยเพิ่มเติม
	คอมพิว	การกั้นกรอง	มีเดีย	ความปลอดภัย	เรื่อง สิทธิมนุษยชน
	เตอร์	เนื้อหาในสื่อ			
	2560	โซเชียลมีเดีย			
กกต.	กฎหมาย	ข้อบังคับการใช้	สื่อโซเชียล	ตรวจสอบ	เกิดเครือข่าย ผู้มี
	เลือกตั้ง	สื่อโซเชียล	มีเดีย	งบประมาณใน	อิทธิพล เพื่อช่วยในการ
		มีเดียในการหา		การหาเสียง	สื่อสาร และโจมตีข้อ
		เสียงเลือกตั้ง			ตรงข้าม
		2562			

1.2 การสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย

รัฐบาล คสช. มีนโยบายผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อเป็นช่องทางการสื่อสารและทำความเข้าใจกับประชาชนคือ รายการคืนความสุขให้คนในชาติ และรายการเดินหน้าประเทศไทย ออกอากาศทุกวันศุกร์ เวลา 20.15 น. ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย (ทรท.) และทางวิทยุ อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้พยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อให้ได้รับความสนใจและความนิยมจากประชาชน เช่น พ.ศ. 2559 ได้เปลี่ยนชื่อรายการคืนความสุขให้คนในชาติ เป็น ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เน้นนำเสนอการดำเนินงานของรัฐบาล ที่เชื่อมโยงกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และยึดมั่นหลักการมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน หรือใน พ.ศ. 2561 ได้เชิญเยาวชนมารับหน้าที่พิธีกรในรายการเดินหน้าประเทศไทย วิทยุทัน เพื่อให้เข้าถึงเยาวชน และเชิญนักแสดงมารับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ

ถึงกระนั้นก็ตาม การปฏิบัติกรข่าวสารของภาครัฐในช่วงต้นยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควรเมื่อเปรียบเทียบกับกระแสที่กล่าวถึงอยู่ในสังคมออนไลน์ได้นานขึ้นอีกด้วย (engagement) จากการส่งต่อข้อมูล (share) หรือการตอบกลับด้วยความคิดเห็นในเชิงบวกแก่ข่าวสารที่ส่งต่อไปเทียบกับยอดผู้ติดตาม ประกอบกับฐานะของผู้ใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเปรียบเสมือนการอยู่ในพื้นที่สว่าง มีผู้คนเฝ้าดู ตรวจสอบมาก รูปแบบของสื่อจึงค่อนข้างทางการ และไม่สะดวกต่อการเผยแพร่ข่าวสารในเชิงโฆษณาชวนเชื่ออย่างชัดเจน เพราะนอกจากจะถูกตรวจสอบ และตอบโต้ได้ง่าย ทั้งจากผู้ที่อยู่ฝ่ายตรงข้าม และผู้ที่ยังไม่เลือกข้าง ยังเสี่ยงต่อการถูกลดทอนความน่าเชื่อถือได้ด้วย

รัฐบาล คสช. จึงได้เลือกใช้สื่อหลากหลายชนิดทั้งสื่อหลักผ่านรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่กล่าวไว้ข้างต้น และโซเชียลมีเดียในการปฏิบัติการด้านข่าวสารทางการเมือง เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ และเสริมสร้างเสียงสนับสนุน โดยได้มี

การสร้างช่องทางการสื่อสารบนสื่อโซเชียลมีเดียใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ช่องทางสื่อสารของหน่วยงาน เช่น เฟซบุ๊กเพจ คสช. กองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย ยุทูปช่องไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล 2) การสร้างช่องทางการสื่อสารส่วนบุคคล เช่น เฟซบุ๊กเพจ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชาด้วย และ ทวิตเตอร์ ประยุทธ์ จันทร์โอชา และ 3) การสร้างเครือข่ายด้วยกลุ่มย่อย เช่น เพจลุงตุ๋น เพจนายกเป็นคนน่ารัก เพจลุงตุ๋มแว้ววๆๆ โดยมีรูปแบบ เนื้อหา และช่องทางในการสื่อสารที่แตกต่างกันไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสร้างช่องทางการสื่อสารของหน่วยงาน เช่น เพจเฟซบุ๊ก คสช. กองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยได้เผยแพร่ข้อความและภาพในช่วงเวลาที่เริ่มเข้าสู่การเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 เพื่อสรุปผลงาน 5 ปีของรัฐบาล โดยมุ่งเน้นการลดความขัดแย้ง การแก้ปัญหาที่สภาวะปกติอาจกระทำไม่ได้ยาก เช่น การจัดระเบียบแผงลอย คูคลอง วินรถตู้ ประมงผิดกฎหมาย หนี้นอกระบบ การคืนโฉนดที่ดินที่ได้จากการไกล่เกลี่ยเจ้าหน้าที่ลูกหนี้นอกระบบ อย่างเป็นธรรม เป็นต้น เนื้อหา สำคัญที่นำเสนอในช่วงเวลาดังกล่าว คือ การเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการต่างๆ รูปแบบการนำเสนอใช้ภาษาที่เป็นทางการ เช่น ศัพท์ทางเทคนิค ภาษาราชการ รวมถึงการจัดวางรูปแบบการนำเสนอมีความคล้ายคลึงกับการนำเสนอเอกสารราชการ ซึ่งเต็มไปด้วยข้อมูลเชิงพรรณนา นอกจากนี้ ยังมีถ้อยคำที่ลดความแตกแยก เช่น “การปรับทัศนคติ” แทน “การจับกุม” อย่างไรก็ตาม การนำเสนอข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับรัฐบาล เช่น การสรุปผลงานต่างๆ โดยต้องใช้ระยะเวลาในการรวบรวม หรือจัดทำก่อนการเผยแพร่ ช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียหลักที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เช่น เฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นทั้งการนำเสนอโดยตรง เช่น การนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริง การไลฟ์สดกิจกรรมสำคัญของรัฐบาล ยูทูป ส่วนใหญ่เป็นการผลิตซ้ำ เช่น การฉายซ้ำรายการคืนความสุขให้คนในชาติ รายการศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในขณะที่ ยังไม่มีการนำเสนอผ่านช่องทางทวิตเตอร์รูปแบบของหน่วยงานที่เป็นช่องทางการ เช่น ช่องไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล

การสร้างช่องทางการสื่อสารส่วนบุคคล โดยได้มีการสร้างเพจเฟซบุ๊กทางการของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เผยแพร่ข้อความ และภาพถ่ายการปฏิบัติภารกิจในฐานะนายกรัฐมนตรี และภาพการร่วมประชุมกับหน่วยงานระหว่างประเทศเพื่อให้เห็นการยอมรับของรัฐบาลที่มาจากรัฐประหารในเวทีนานาชาติ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และการเผยแพร่สิ่งเหล่านี้ซ้ำๆ ทางหนึ่งก็ทำให้ฝ่ายสนับสนุนรู้สึกมั่นใจและยังคงสนับสนุนต่อไป โดยเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการรายงานภารกิจ หรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติงานในแต่ละวัน (วันที่มีกิจกรรม หรือภารกิจ) รวมถึงการกล่าวถึงอารมณ์ความรู้สึกต่อประเด็นต่างๆ เช่น การแสดงความเสียใจต่อการสูญเสีย การแสดงความห่วงใยต่อประชาชน หรือความกังวลต่อเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารมีความเป็นทางการน้อยลง ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบการเล่าเรื่อง หรือการพูดคุยประเด็นต่างๆ อย่างไรก็ตาม ภาษาที่ใช้สื่อสารยังคงมีความเป็นทางการอยู่บ้าง โดยเฉพาะการสื่อสารผ่าน ทวิตเตอร์ ที่ต้องใช้หลายทวิตในการสื่อสารแต่ละเรื่อง ซึ่งไม่สามารถใช้จุดแข็งของทวิตเตอร์ได้อย่างเหมาะสม นั่นคือ สั้นกระชับ รวดเร็ว โดยสื่อโซเชียลมีเดียหลักที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ เฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์ ซึ่งเป็นทั้งการนำเสนอโดยตรง เป็นการสื่อสารจาก พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้ติดตามโดยตรง

การสร้างเครือข่ายด้วยกลุ่มย่อยโดยการใช้สื่อช่องทางที่ไม่มีภาพลักษณ์ของทางราชการ หรือทหาร โดยมีเพจ ที่สื่อสารข่าวสารเกี่ยวกับผลงานของ คสช. เช่น เพจลุงตุ๋น เพจนายกเป็นคนน่ารัก เพจลุงตุ๋มาแ้วววๆๆ โดยรูปแบบจะเน้นภาพลักษณ์ที่เป็นภาพที่ไม่เป็นทางการ มีการสร้างตัวแสดงแทนเช่น การ์ตูน และมีการใช้ภาษาสื่อสารที่เป็นภาษาตามสมัย มีการสื่อสารในรูปแบบหยอกล้อ โดยแฝงการสื่อสารผลงาน รวมถึงการตอบโต้หรือชี้แจงประเด็นที่ถูกโจมตี ในรูปแบบฐานะ กองเชียร์ โดยแสดงให้เห็นการสื่อสารในฐานะประชาชน ที่มองการทำงาน และการใช้เป็นช่องทางในการตอบโต้กลับในเชิงโต้เถียง หรือสร้างกระแสตีกลับต่อฝ่ายตรงข้าม และการสร้างอารมณ์ร่วมในการตอบโต้ เช่น การ

ล้อเลียน เสียดสี และโน้มน้าว ชักจูง และจูงใจให้ผู้ติดตามมีทัศนคติเชิงบวกกับผู้ใช้อำนาจรัฐ เช่น การขึ้นขมยกลง การให้กำลังใจ แสดงความสงสารเห็นใจ ทั้งในแง่ผลงานของรัฐบาล บุคลิกลักษณะของผู้นำ นอกจากนี้ ยังมีการแสดงออกถึงการสนับสนุนฝ่ายผู้ใช้อำนาจรัฐ โดยใช้การสร้างความกลัว ได้แก่ การใช้วลี “ไม่เลือกเราขามาแน่” ซึ่งสร้างการสนับสนุนโดยเน้นว่าแม้พรรคการเมืองของตนเองอาจจะไม่ใช่ตัวเลือกที่ดีที่สุด แต่ถ้าไม่เลือกจะนำมาสู่สิ่งที่เลวร้าย “เราจะทำตามสัญญา ขอเวลาอีกไม่นาน” เป็นการสร้างคำสัญญาร่วมเพื่อลดการต่อต้าน หรือการใช้วลี “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” เพื่อสร้างความเท่าเทียม การดูแล และเน้นไปทางพ่อปกครองลูก โดยอิงกระแสเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการดูแล ให้การช่วยเหลือ โดยใช้การนำเสนอในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และความเป็นกันเองกับผู้ติดตาม โดยใช้ข้อความที่สั้น กระชับ ตรงประเด็น นอกจากนี้ยังสอดแทรกความบันเทิงในการนำเสนอทำให้เพจมีความน่าสนใจ น่าติดตาม และสามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่าย เช่น ภาพการ์ตูน ภาพหลุด โดยมีการสื่อถึงอารมณ์ต่างๆ เช่น ตลก ขบขัน เสียดสีประชดประชัน โดยสื่อโซเชียลมีเดียหลักที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ เฟซบุ๊ก และมีการสร้างแฮชแท็กในทวิตเตอร์ เช่น #นายกเป็นคนตลก

จากตัวอย่างการปฏิบัติการข่าวสารของ คสช. ข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินการทางด้านจิตวิทยา ทั้งเพื่อควบคุม ลดทอนแรงต้าน และเสริมการสื่อสารทั้งการนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่และผลงานที่ผ่านมา โดยสามารถสรุปกลยุทธ์ได้ดังนี้

ตารางสรุปกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสารของผู้ใช้อำนาจรัฐ

หัวข้อ	กลยุทธ์	ตัวอย่าง
ผู้สร้างกระแส	- ผู้ที่มีประวัติ (High profile)	- บัญชีทางการของหน่วยงาน เช่น คสช. ไทยคู่ฟ้า - บัญชีทางการส่วนตัว เช่น พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
ผู้ส่งต่อข่าวสาร	- ผู้มีอิทธิพล (Influencers)	- สำนักข่าวผ่านสื่อเก่า เช่น รายการข่าวทางโทรทัศน์ วิทยู - บัญชีทางการผ่านสื่อใหม่ เช่น การโพสต์ซ้ำรายการของ คสช. ผ่านสื่อใหม่ เช่น ยูทูบ
สาระหลัก	- ข้อเท็จจริง - สร้างความกลัว	- รายงานผลการปฏิบัติงาน เช่น ข้อมูล สถิติ โดยมีแหล่งที่มาอ้างอิงที่เป็นทางการ - การออกประกาศ คำสั่ง และบทลงโทษ เช่น ประกาศ คสช. ฉบับที่ 26/2557 เรื่อง การดูแลและสอดส่องการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย - การสร้างทางเลือกอื่นที่เห็นผลลัพธ์ที่น่ากลัว เช่น การใช้วลี “คืนความสุขให้คนในชาติ” “ไม่เลือกเราเขามาแน่” “ไม่ว่าใครไว้ข้างหลัง”
รูปแบบ	- เป็นทางการ - มีความถูกต้องทางการเมือง (Politically correct) - สร้างความน่าเชื่อถือ	- การนำเสนออย่างมีแบบแผน เช่น การรายงานผลงาน การประกาศโดยใช้ภาษาที่เป็นทางการ ใช้ถ้อยคำสุภาพหรือลดการเห็นต่าง เช่น “ปรับทัศนคติ” แทน “จับกุม” - แจ้งแหล่งที่มาอ้างอิงชัดเจน เช่น ทำเนียบรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

ตารางสรุปกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสารของผู้ใช้อำนาจรัฐ

หัวข้อ	กลยุทธ์	ตัวอย่าง
ช่องทางการสื่อสาร	- เน้นสื่อหลักในการพูด - ใช้สื่อใหม่เพื่อส่งต่อข้อมูล	- การเผยแพร่รายการผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย - การให้ข่าว/ สัมภาษณ์ผ่านรายการข่าว (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์) - การเผยแพร่ผ่านสื่อใหม่ในช่องทางของหน่วยงานรัฐบาล เช่น ไทยคู่ฟ้า รวมถึงการผลิตซ้ำ (รีโพสต์)
แหล่งที่มาข้อมูล	- เชื่อถือได้ - ตรวจสอบได้	- ที่มาอ้างอิงจากหน่วยงานผู้มีอำนาจรัฐ หน่วยงานราชการ
รูปแบบการกระจาย	- ศูนย์ กลาง - เผยแพร่ข้อมูล	- เผยแพร่จากบัญชี/ ช่องทางเดียว รวมถึงแหล่งข้อมูลอ้างอิงเดียวกัน

2. การปฏิบัติการข่าวสารทางการเมืองในโซเชียลมีเดียของฝ่ายที่ไม่ใช่รัฐ

การปฏิบัติการข่าวสารของ คสช. นับแต่การเข้ายึดอำนาจใน พ.ศ. 2557 จนถึง การเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 ผู้ที่ใช้อำนาจรัฐ (คสช.) ได้มีความพยายามควบคุมการปฏิบัติการข่าวสารของข้าวมตรงข้ามทางการเมืองโดยการควบคุมด้วยการออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายผ่านหน่วยงานต่างๆ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไม่ใช่รัฐ (พรรคการเมืองอื่นๆ และผู้มีอิทธิพลทางความคิดทางการเมืองที่ไม่ใช่รัฐ) ได้นำเสนออุดมการณ์ทางการเมือง และตอบโต้ด้วยหลากหลายช่องทาง โดยช่องทางหนึ่งที่ผู้ที่ไม่ใช่รัฐใช้ คือ การสื่อสารในโซเชียลมีเดีย โดยสามารถจำแนกกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสารได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 การสร้างวาทกรรมเพื่อตอบโต้ผู้ใช้อำนาจรัฐ

การตอบโต้ของฝ่ายที่ไม่ใช่รัฐได้ใช้ประเด็นของผู้ใช้อำนาจรัฐในการต่อต้านการสืบทอดอำนาจ และการปฏิเสธเผด็จการอย่างสุดโต่ง โดยการปฏิบัติการข่าวสารของผู้ที่ไม่ใช่รัฐใช้ข้อได้เปรียบนี้ในการโจมตีรัฐบาลซึ่งสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเนื้อหาในการสื่อสารของฝ่ายผู้ที่ไม่ใช่รัฐมาจากการสร้างวาทกรรมในการโจมตีการทำงาน และตอบโต้ผู้ใช้อำนาจรัฐเพื่อสร้างความได้เปรียบให้กับตนเอง เช่น “รัฐบาลเผด็จการ” “สืบทอดอำนาจ คสช.” รวมถึงการสร้าง ความเกี่ยวเนื่องของนโยบาย หรือจุดยืนของพรรคกับกระแสสังคมเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายตนในการใช้โจมตีผู้ใช้อำนาจรัฐอย่างรุนแรง เช่น #ประเทศไทย ซึ่งเป็นกระแสที่ปล่อยเพลงโดย Rap Against Dictatorship ซึ่งมีเนื้อหาเสียดสีประชดประชัน คสช. เผยแพร่ในทาง ยูทูบ เพื่อร่วมโจมตีรัฐบาลเผด็จการ หรือ #SaveHakeem ซึ่งเป็นกระแสเรียกร้องให้ปล่อยตัวนักฟุตบอลที่ถูกรัฐบาลบาห์เรนตั้งข้อหา ทำลายทรัพย์สิน ราชการและเข้าร่วมการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล จากเหตุการณ์อาหรับสปริง ซึ่ง นายฮา คิม อัล โอไรบี ถูกจับกุมในไทย ทำให้เกิดกระแสเรียกร้อง และโจมตี คสช. ในประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม สิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม เป็นต้น โดยใช้รูปแบบ ของภาษาที่สั้น กระชับ ตรงประเด็น เพื่อเสียดสี ประชดประชัน ให้โทษกับฝ่ายผู้ใช้อำนาจ รัฐ โดยใช้ภาษาที่รุนแรงเพื่อกระตุ้นอารมณ์ของผู้คน เช่น กรณีของ พล.ต.อ. เสรีพิศุทธ์ เต มียวเวส ในการโจมตีทหาร “ส่องหมาปัญญาควาย” “เด็กเมือวานซิน” (เปรียบเทียบ พล.อ. อภิรัชต์ คงสมพงษ์) โดยเฉพาะในชุมชนเสมือนจริง ใช้รูปแบบการนำเสนอที่ น่าสนใจ เข้าใจง่าย เช่น รูปภาพ คลิปวิดีโอ โดยใช้ข้อความสั้นๆ ซึ่งสามารถตีความได้ หลายแง่มุม ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่มีแหล่งที่มาข้อมูลอ้างอิง หรือข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อติดตาม รายละเอียดข้อเท็จจริง โดยสื่อโซเชียลมีเดียหลักที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร คือ เฟซบุ๊ก ในลักษณะของการถ่ายทอดการจัดรายการ เช่น รายการคืนวันศุกร์ให้ประชาชนของ

พรรคอนาคตใหม่ ได้ตอบรายการคืนความสุขให้กับประชาชนของ คสช. การไลฟ์สดพูดคุยกับผู้ติดตาม เช่น การไลฟ์สดของนายปิยบุตร แสงกนกกุล Live ครบรอบ 1 ปี 7 สิงหาคม 2559 เพื่อโจมตีการลงประชามติรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ผู้ติดตามเข้าถึงได้ง่าย และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้จริง การแสดงความคิดเห็นจะประกอบด้วยรูปภาพพร้อมข้อความสั้นๆ เพื่อให้ง่ายต่อการรับข้อมูล ทวิตเตอร์ โดยเฉพาะพรรคอนาคตใหม่ที่ใช่แฮชแท็กในการสร้างกระแส และในขณะเดียวกันก็ใช้ประโยชน์จากแฮชแท็กที่เป็นกระแสสังคมในการสร้างการรับรู้ให้กับกลุ่มตนเอง

2.2 การสร้างความรู้สึกร่วมกับกลุ่มชายขอบจากประเด็นความเหลื่อมล้ำ

อีกหนึ่งกลยุทธ์ที่กลุ่มผู้ไม่ใช้รัฐใช้ในการปฏิบัติการข่าวสารคือ การสร้างความรู้สึกร่วมกับกลุ่มคนชายขอบเกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ฝ่ายที่ไม่ใช้รัฐ ได้เลือกการสื่อสารด้วยการสร้างความหวัง ในการช่วงชิงเสียงสนับสนุนจากประชาชน โดยแสดงให้เห็นว่า มีความเข้าใจปัญหาและความเป็นอยู่ของคนฐานราก และเป็นพรรคที่เข้าถึงง่าย สร้างความเท่าเทียม มีความพร้อมที่จะมาทำงานสาธารณะ มีอุดมการณ์ประชาธิปไตย และต้องการลดอำนาจรัฐ ด้วยการเสนอตัวเป็นทางเลือกใหม่ นอกจากนี้ ด้วยข้อจำกัดของรูปแบบที่เป็นทางการ หรือ ความเป็น “อนุรักษนิยม” ของผู้ใช้อำนาจรัฐยังเอื้อให้ฝ่ายที่ไม่ใช้รัฐ สามารถใช้ประเด็นที่อ่อนไหวมาเป็นแรงสนับสนุนได้ เช่น การใช้กลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQ) หรือ อิสระในการนับถือศาสนา ของพรรคอนาคตใหม่ ในการสนับสนุนหรือสร้างโอกาสความเท่าเทียมในการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งต่างจากผู้ใช้อำนาจรัฐ หากสนับสนุนกลุ่มเพศทางเลือกอย่างเปิดเผย ชัดเจน อาจเป็นประเด็นโต้เถียงถึงความเหมาะสม ในทางกลับกันผู้ที่ไม่ใช้รัฐใช้ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเศรษฐกิจ โดยการให้คำมั่นสัญญาในการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการสำหรับกลุ่มคนดังกล่าว เช่น

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของกลุ่ม LGBTQ ซึ่งพรรคอนาคตใหม่ได้ชูประเด็นความหลากหลายทางเพศ และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนกลุ่ม LGBTQ หรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคอนาคตใหม่ที่เป็นผู้พิการ ซึ่งให้คำมั่นในการแก้ไขปัญหาความต้องการของคนพิการด้วยตนเอง สำหรับประเด็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เช่น “รวยกระจุกจนกระจาย” ของพรรคไทยรักษาชาติ “เอาลูกคืนไป เอาเงินในกระเป๋าคืนมา” ของพรรคเพื่อไทย “ลดอำนาจรัฐเพิ่มอำนาจประชาชน” “ทวงคืนกำไรให้ชาวนา” ของพรรคภูมิใจไทย “แก้จน สร้างคน สร้างชาติ” ของพรรคประชาธิปัตย์ โดยใช้รูปแบบภาษาที่สั้น กระชับ ตรงประเด็น เจาะจงกลุ่มประชาชนที่ชัดเจนในการเปรียบเทียบ เพื่อสร้างความหวังให้กับคนในกลุ่มเป้าหมาย ใช้รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย เช่น รูปภาพ คลิปวิดีโอ โดยใช้ข้อความสั้น ๆ ซึ่งสามารถตีความได้หลายแง่มุม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคำมั่นสัญญา ไม่มีรายละเอียดในเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งนี้ ผู้ที่ไม่ใช่รัฐใช้สื่อโซเชียลมีเดียเป็นหลักที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ เฟซบุ๊ก ในลักษณะของภาพและข้อความสั้นๆ เกี่ยวกับนโยบาย หรือคำมั่นสัญญาในการหาเสียง รวมถึงการไลฟ์สดการรณรงค์หาเสียงผ่านเพจของพรรคการเมือง และกิจกรรมการพบปะ ช่วยเหลือชุมชน เช่น กรณีปัญหาเรือร้าง อย่างเช่นการทำประมงที่นายธนธร จิงรุ่งเรืองกิจ ลงพื้นที่เพื่อพูดคุยตรวจสอบข้อเท็จจริง แม้ผลลัพธ์ของการลงพื้นที่อาจจะไม่ได้ก่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างรูปธรรม แต่ได้รับกระแสตอบรับที่ดีจากภาพการทำงาน ลงพื้นที่จริงและเกิดกระแสได้มากกว่าการที่ผู้ใช้อำนาจรัฐที่ได้แก้ปัญหา IUU จนได้ปลดใบเหลืองการทำประมงที่ผิดกฎหมายและไร้ระเบียบ ยุทูป ในรูปแบบของคลิปรวบรวมผลงาน กิจกรรม และการประชาสัมพันธ์พรรคการเมือง ที่น่าสนใจ โดยใช้สื่อมัลติมีเดียในการสร้างอารมณ์ร่วมของผู้รับชม ผ่านชาแนล (Channel) ของแต่ละพรรค เช่น อนาคตใหม่ - Future Forward Channel ทวิตเตอร์ ซึ่งใช้ในการแสดงความคิดเห็น หรือแจ้งข่าว เช่น การร่วมกิจกรรมต่างๆ พร้อมรูปและแฮชแท็กหรือข้อความสั้น โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางเปรียบเทียบกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสารของผู้ที่ไม่ใช่รัฐ

หัวข้อ	กลยุทธ์	ตัวอย่าง
ผู้สร้างกระแส	- คนที่ไม่มีชื่อเสียง	- บัญชีพรรคการเมือง และผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยบัญชีทางการของพรรคได้รับความนิยม (โลก แชร์ คอมเมนต์) น้อยกว่าบัญชีส่วนตัว หรือบัญชี/เพจ รายย่อยที่ไม่สามารถพิสูจน์ตัวตนเจ้าของบัญชี เช่น เพจพรรคภูมิใจไทยได้รับความนิยมน้อยกว่าคนภูมิใจไทย เพจลุงมิ่งFC ได้รับการตอบรับมากกว่าเพจพรรคเศรษฐกิจใหม่ เพจพรรคอนาคตใหม่มีผู้ติดตามน้อยกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งหน้าใหม่ เช่น ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ
ผู้ส่งต่อข่าวสาร	- ผู้มีอิทธิพลรายย่อย (Micro-Influencers)	- ผู้ส่งต่อข้อมูลข่าวสาร เช่น การกดไลค์ แชร์/รีทวีต คอมเมนต์ ส่วนใหญ่มาจากผู้ติดตามที่เป็นบัญชีส่วนบุคคล - ใช้การแท็กเพื่อน/คนรู้จักเพื่อให้รับรู้ข่าวสารเช่นเดียวกัน - แชนแท็กจากการขึ้น Thailand Trend ในทวิตเตอร์เกิดจากการทวีต/รีทวีต พร้อมกันของบัญชีผู้ใช้งานพร้อมๆ กันหลายบัญชี
สาระหลัก	- การปั่นกระแส - สร้างความหวัง	- สร้างความหวังและสร้างอารมณ์ร่วมกับกลุ่มชายขอบที่ยังรู้สึกถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ การถูกเอาเปรียบ การถูกฉ้อโกงสิทธิ เช่น ประเด็น LGBT ของพรรคอนาคตใหม่ การผลักดันให้แก้รับกฎหมายของพรรคภูมิใจไทย - การสร้างกระแสโจมตีการทำงาน/จุดด้อย คสช. เช่น “ลดอำนาจรัฐเพิ่มอำนาจประชาชน” ของพรรคภูมิใจไทย “ต่อต้านเผด็จการ” พรรคอนาคตใหม่และพรรคไทยรักษาชาติ “ปฏิรูปกองทัพ” ของพรรคอนาคตใหม่ เอา “ลุง” คืนไปของพรรค เพื่อไทย และการสร้างกลุ่ม “NEW” Dem ของพรรคประชาธิปไตย - ใช้เนื้อหาการสื่อสารที่มีการเชื่อมโยงกับกระแสสังคมในแต่ละช่วงเวลา เช่น #SaveHakeem #ประเทศภูมิใจ #คืนวันศุกร์ให้ประชาชน เพื่อโจมตีรัฐบาล คสช. ของพรรคอนาคตใหม่

ตารางเปรียบเทียบกลยุทธ์การปฏิบัติการข่าวสารของผู้ที่ไม่ใช่รัฐ

หัวข้อ	กลยุทธ์	ตัวอย่าง
รูปแบบ	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เป็นทางการ - ใช้คำตามกระแส - ดึงอารมณ์ร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - การถ่ายทอดสดผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น การไลฟ์เพชบุรีกรายการคืนวันศุกร์ให้ประชาชนของพรรคอนาคตใหม่ การไลฟ์ เพชบุรีของนายอนุทิน ชาญวีรกูล - ใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ หรือคำในกระแสเฉพาะกลุ่ม เช่น #ฟ้ารักพ่อ สำหรับกลุ่มเด็ก/คนรุ่นใหม่ หรือใช้คำรุนแรงสร้างความเกลียดชัง (hate speech) เช่น “สมองหมา ปัญญาควาย” ของ พล.ต.อ. เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส สำหรับกลุ่มที่สุดโต่ง - การดึงความไม่พอใจของพรรคไทยรักษาชาติกรณีถูกยุบพรรคโดยการขอเสียงสนับสนุนให้กับ “ฝ่ายประชาธิปไตย”
ช่องทางสื่อสาร	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อใหม่นำเสนอเป็นประเด็น ทำให้สื่อหลักนำเสนอต่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - การเผยแพร่ผ่านสื่อใหม่เป็นหลัก เช่น เพจ/ บัญชีทางการของพรรคการเมือง เพจ/ บัญชีของผู้ลงสมัครเลือกตั้งทั้งในรูปแบบของการแสดงความคิดเห็น การจัดรายการ หรือการจัดไลฟ์สด - การสร้างกระแสในสื่อโซเชียลมีเดีย ซึ่งสื่อหลักมักจะนำเสนอ Thailand Trend ไปเสนอผ่านรายการข่าวทางโทรทัศน์ เช่น #ฟ้ารักพ่อ
แหล่งที่มาข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ระบุไม่ได้แน่ชัด - นำมาเสนอต่อโดยไม่จำเป็นต้องระบุที่มา 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีกรกล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูล - บัญชีต้นทางที่ได้รับการแชร์/ รีทวีต ไม่สามารถระบุตัวตน หรือไม่เป็นที่รู้จักของสาธารณะ
รูปแบบการกระจาย	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างกระแสเฉพาะกลุ่ม และขยายขอบ เพื่อเข้าสู่ศูนย์กลาง 	<ul style="list-style-type: none"> - เผยแพร่จากบัญชี/ เพจย่อยหลายบัญชีพร้อมๆ กันเพื่อให้เกิดกระแส หรือ ติดอันดับ Thailand trend

การปฏิบัติการข่าวสารในสื่อโซเชียลมีเดียของพรรคการเมือง ระหว่าง พ.ศ. 2557 – 2562 ดังที่นำเสนอทั้งในประเด็นการหาเสียงเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 และการแสดงความต่อต้านรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยพรรคการเมืองต่างๆ ทำให้เห็นว่าสื่อโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะการแบ่งขั้วทางการเมือง เพราะสื่อโซเชียลมีเดียแพลตฟอร์มต่างๆ มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการใช้งานได้ตรงตามความประสงค์ และสามารถแสดงจุดยืนทางการเมืองของตนหรือของพรรคการเมืองได้อย่างเปิดเผย ตลอดจนยังสามารถใช้งานอย่างสอดคล้องกับสื่อหลักได้ ทั้งการนำเสนอเนื้อหาที่เผยแพร่ผ่านสื่อหลัก มาเผยแพร่ซ้ำในสื่อโซเชียลมีเดียเพื่อสร้างกระแส หรือสามารถใช้สื่อสารได้อย่างกว้างขวางในกรณีที่ไม่สามารถสื่อสารผ่านสื่อหลักได้ แม้จะมีกฎหมายควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็สามารถทำได้อย่างอิสระในระดับหนึ่ง

3. ผลกระทบของการปฏิบัติการข่าวสารทางการเมืองต่อประชาชน

การปฏิบัติการทางข่าวสารผ่านโซเชียลมีเดียของรัฐบาล คสช. รวมไปถึงพรรคการเมืองต่างๆ ได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองของประชาชน จำแนกได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation)

โซเชียลมีเดีย สะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในมิติของการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งการมีส่วนร่วมในโลกความเป็นจริง และโลกเสมือนจริง คือ โซเชียลมีเดีย นับแต่การชุมนุมทางการเมืองของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) และ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กลุ่มการเมืองเหล่านี้ได้สร้างชุมชนขึ้นทั้งการชุมนุมหน้าเวที และการร่วมชุมนุมในสถานการณ์จริง และแสดงออกในลักษณะต่างๆ ผ่านโซเชียลมีเดียในชุมชนเสมือนจริง

เฟซบุ๊กเป็นสื่อใหม่ที่เอื้อต่อการสร้างชุมชนเสมือนจริง และทำให้เกิดช่องทางใหม่ในการแสดงออกทางการเมือง เพราะสามารถสร้างเครือข่ายรวมกลุ่มคนที่มีแนวความคิดทางการเมืองร่วมกัน สามารถสื่อสารกันผ่านข้อความ ภาพและเสียง และมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยหรือผู้นำกลุ่มได้โดยตรง ชุมชนเสมือนจริงยังเอื้อให้มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้น เพราะผู้คนไม่ต้องรู้จักกัน เพียงอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน ก็สามารถแสดงออกทางการเมืองได้อย่างอิสระ ซึ่งจากปริมาณความถี่ของการเข้าใช้โซเชียลมีเดียต่อวันที่สูงถึง 9 ชั่วโมง สะท้อนแนวโน้มที่จะทำให้ประชาชนมีความต้องการเข้าร่วม หรือใช้เวลาในชุมชนเสมือนจริงนี้มากขึ้น

นอกจากนี้ ยังเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น การต่อต้านแนวคิดการใช้ทางผ่านอินเทอร์เน็ตช่องทางเดียว (Single gateway) ของรัฐบาล คสช. ด้วยการร่วมกันกดปุ่ม F5 บนคีย์บอร์ด ขณะเปิดหน้าเว็บไซต์หน่วยงานราชการ จนอาจเป็นเหตุให้เว็บไซต์ของหน่วยงานเกิดความขัดข้อง และการต่อต้านโดยการร่วมลงชื่อผ่านเว็บไซต์ change.org และการหาเสียงออนไลน์ที่เกิดขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ. 2562 จนต้องมีการตรากฎต่างๆ เพื่อควบคุม สะท้อนให้เห็นว่าการปฏิบัติการข่าวสารผ่านโซเชียลมีเดียมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นอย่างมาก

โซเชียลมีเดียอย่างเช่น ทวิตเตอร์ได้ถูกนำมาใช้ในการสร้างกระแสทางการเมือง โดยเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากปรากฏการณ์ #ฟ้ารักพ่อ ที่เป็นกระแสที่ส่งเสริมให้กับหัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ โดยมีการใช้หลักจิตวิทยาและเสริมกับกลไกการทำงานของทวิตเตอร์ โดยการสร้างกระแสนี้เกิดในช่วงงานฟุตบอลประเพณีจุฬาลงกรณ์ธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 73 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่รวมคนรุ่นใหม่ โดยมีการสร้างวลี #ฟ้ารักพ่อ ที่ไม่ทราบที่มาที่ไป และมีการทวิต (Tweet) ในกิจกรรมงานฟุตบอลประเพณี ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าเป็นการสร้างวลีที่ทำให้ต้องมีการสืบค้น หรือหาข้อมูลเพิ่มเติม ส่งผลให้เกิดการค้นหา #ฟ้ารักพ่อ มากขึ้นจากในพื้นที่กิจกรรมฟุตบอล จึงมีจำนวนผู้คนสืบค้น หรือใส่ #ฟ้ารักพ่อ ในช่วงเวลาใกล้ๆ กัน ส่งผลให้ #ฟ้ารักพ่อ ติดอันดับ Thailand Trends ใน

ทวีตเตอร์ในช่วงเวลานั้น ทำให้เกิดกระแส พรรคอนาคตใหม่เป็นที่รู้จักกับคนรุ่นใหม่ และส่งผลให้ขยายวงกระแสไปถึงผู้ใช้โซเชียลมีเดียในกลุ่มอายุอื่น จากกิจกรรมนี้ พรรคอนาคตใหม่ได้มีการจัดกิจกรรมโดยใช้ #แฮชแท็ก ในการสร้างกระแสในโซเชียลมีเดียเพื่อนัดรวมตัวกันอีกหลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการนัดรวมตัวที่สภาเยาวชนที่สยาม โดยในวันเวลาเดียวกันมีการจัดคอนเสิร์ตในพื้นที่ใกล้เคียงกัน จนถึงการนัดรวมตัวกันในวันฟังคำตัดสินการยุบพรรคอนาคตใหม่

จากรายละเอียดข้างต้นจะเห็นได้ว่าโซเชียลมีเดียเอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผู้ใช้งานจะต้องมีความเข้าใจและสามารถออกแบบเนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็น จะด้วยรูปแบบที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ทั้งด้านบวก และลบ หรือการสร้างเนื้อหาที่เป็นที่สงสัย ให้เกิดคำถาม เพื่อโยงไปสู่การค้นหา ส่งผลให้เป็นการขยายวงในการกระจายข่าว และทำให้เกิดกระแสในแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียได้ง่าย และไม่ต้องอาศัยสื่อหลัก หรือช่องทางอื่นที่มีต้นทุนสูงกว่า และเข้าถึงได้ยากกว่า อีกทั้งการนำเสนอข้อความ ข้อเท็จจริงบางส่วน ที่สามารถดึงดูดความสนใจ และมีการนำเสนอเนื้อหาอย่างต่อเนื่องเพื่อหล่อเลี้ยงให้ผู้ติดตามยังคงติดตาม (Engagement) หรือสภาวะที่ผู้ติดตามในโซเชียลมีเดียด้วยการแสดงความคิดเห็น หรือการมีการตอบสนองตอบในเชิงบวกแก่เนื้อหาของผู้โพสต์อย่างต่อเนื่อง

การสร้างการเข้าถึงโดยการเลือกช่วงเวลาในการนำเสนอเนื้อหาในช่วงเวลาที่มีผู้ใช้งานโซเชียลมีเดียสูงก็เป็นส่วนช่วยให้เกิดการรับรู้และสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ การสร้างกลุ่มในโซเชียลมีเดียอาจจะสร้างได้ ทั้งยอดไลค์ในรูปแบบปกติ (Organic likes) หรือการซื้อการโปรโมต เพื่อเพิ่มยอดไลค์ (Boost like) และผู้ติดตาม (Followers ในทวีตเตอร์/ Friends ในเฟซบุ๊ก) เพื่อให้การเข้าถึงมีวงกว้างจะตรงกลุ่มเป้าหมาย เมื่อมีการนำเสนอเนื้อหาที่กระตุ้นเร็ว จะทำให้การรับรู้ส่งผลได้กว้างไกลอีกเท่าทวีคูณ ทั้งจำนวน และระยะเวลา ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติการข่าวสารโดยใช้โซเชียลมีเดียจะสามารถช่วยสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้นทั้งกลุ่มผู้สนใจ และสร้างการเข้าถึงกลุ่มที่ยังไม่สนใจได้อีกด้วย

3.2 การแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างชัดเจนของประชาชน (Political polarization)

ผลกระทบของปฏิบัติการข่าวสารของฝ่ายการเมืองต่อประชาชนในประเด็นนี้ มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะปัจจัยเรื่องโซเชียลมีเดียเป็นอย่างมาก

ประการแรก คือ มิติความสัมพันธ์ระหว่างโซเชียลมีเดียกับสื่อหลัก นำไปสู่การเลือกข้างของสื่อหลัก (Media partisanship) และส่งผลต่อการเลือกข้างของประชาชน โซเชียลมีเดียได้ทำลายขอบเขตของการสื่อสารทางการเมืองจากที่ต้องสื่อสารผ่านคนกลาง คือ หัวหน้าแขนงต่างๆ เปลี่ยนเป็นผู้นำทางการเมืองฝ่ายนั้นๆ และประชาชนสามารถสื่อสารถึงกันได้โดยตรง สะดวกรวดเร็ว และใช้ต้นทุนไม่มาก นอกจากนี้ลักษณะของโซเชียลมีเดียที่สามารถรับและส่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง ผู้ใช้อ่านจรัฐไม่สามารถตรวจสอบได้ทั่วถึง และสามารถใช้อ้างอิงข้อมูลข่าวสารเพื่อถ่ายทอดหลักเหตุผลพร้อมกับสร้างอารมณ์ความรู้สึกร่วมแก่ผู้รับสาร ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งข้อความ ภาพ เสียง และวิดีโอ เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วม หรือสามารถชักนำประชาชนได้ง่าย และเมื่อสร้างความถี่ในการนำเสนอได้บ่อยครั้ง ส่งผลทำให้ประชาชนเลือกสนับสนุน หรือต่อต้านขั้วใดขั้วหนึ่งได้

ปัจจัยนี้สัมพันธ์อย่างมากกับการเลือกข้างของสื่อหลัก เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เพราะเมื่อโซเชียลมีเดียได้รับความนิยม สื่อหลักต้องปรับตัวเพื่อแสวงหารายได้จากแหล่งสนับสนุนเงินทุนซึ่งมีอิทธิพลต่อการนำเสนอข่าวสาร นอกจากนี้สื่อหลักยังไม่เพียงอาศัยโซเชียลมีเดียมาเป็นข้อมูลในการนำเสนอข่าว แต่ยังรวมถึงการสร้างกระแสเพื่อเรียกความสนใจจากผู้รับสารที่นิยมบริโภคโซเชียลมีเดียด้วยการนำเสนอเนื้อหาที่เลือกข้างสุดโต่ง หรือตั้งคำถามที่กระทบอารมณ์ทั้งอารมณ์ของผู้ถูกสัมภาษณ์ในรายการ และอารมณ์ของผู้รับสาร ส่งผลให้ผู้รับสื่อมีแนวโน้มจะชอบความสุดโต่ง และเลือกข้างอย่างสุดโต่ง (Extremist)

ประการที่สอง คือ มิติการปฏิบัติการข่าวสารโดยผู้มีอำนาจ หรือชนชั้นนำบนโซเชียลมีเดีย เอื้อให้เกิดการเลือกข้างทางการเมืองอย่างเด่นชัด เพราะโซเชียลมีเดียมีการนำเสนอทั้งข้อเท็จจริง (Fact) ข้อเท็จจริงบางส่วน และหรือข้อมูลที่เป็นเท็จ ส่งผลให้เกิดการรับรู้ที่บิดเบือน (Misperception) หรือไม่ครบถ้วน อีกทั้งกลไกการทำงานของโซเชียลมีเดียที่มีกลไกการเลือกข่าวสารที่เหมาะสมกับลักษณะความสนใจของผู้ใช้ (like-minded algorithm) ส่งผลให้รับข่าวสารด้านเดิมซ้ำๆ ทำให้เกิดห้องเสียงสะท้อน (echo chamber) นำไปสู่การเกิดอคติแบบยืนยัน และการเลือกข้างอย่างสุดโต่ง นอกจากนี้ การพยายามควบคุมโซเชียลมีเดียของ คสช. ถูกนำไปเชื่อมโยงกับการควบคุมเสรีภาพ และการเลือกใช้วาทกรรมจากแนวคิดเรื่องคู่ตรงข้าม (binary opposition) เช่น ขาว-ดำ นำไปสู่การแบ่งขั้ว “ประชาธิปไตย” ซึ่งไม่สนับสนุนรัฐบาล และขั้ว “เผด็จการ”

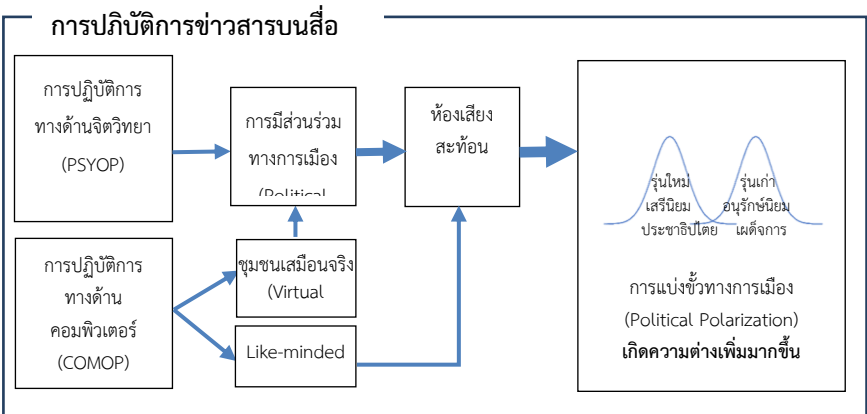
ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ 22 พฤษภาคม 2557 ถึง 16 กรกฎาคม 2562 แม้จะไม่เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง แต่การปฏิบัติการข่าวสารได้สะท้อนให้เห็นการแบ่งขั้วทางการเมืองที่มีรากฐานมาจากความขัดแย้งเดิม และสร้างความหมายใหม่ให้แก่ขั้วทางการเมืองในชื่อใหม่ โดยขั้วการเมืองได้แปลงสภาพใหม่ จาก “เสื้อแดง” เปลี่ยนชื่อเป็น ขั้วประชาธิปไตย ที่ถูกมองว่าเป็นพวกต่อต้านผู้มีอำนาจและอิทธิพลในสังคมการเมือง (Anti-establishment) หรือ เป็นสภาวะการที่คน หรือกลุ่มคนมีแนวคิดเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกัน โดยชนชั้นที่มีรากฐานมาจากผู้มีอำนาจทางสังคม หรือมีความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความไม่พอใจต่อชนชั้นที่ได้รับผลกระทบเชิงลบจากกลุ่มคนดังกล่าว ทำให้เกิดความต่อต้าน ทำลาย ส่วนกลุ่มเสื้อเหลือง ถูกรวมไว้ในกลุ่มขั้วเผด็จการ หรือกลุ่มอนุรักษนิยม (Conservative) ทำให้เกิดวาทกรรมคู่ตรงข้าม และความขัดแย้งในชื่อต่างๆ เช่น “ฝ่ายประชาธิปไตย-ฝ่ายเผด็จการ” “ฝ่ายอนุรักษนิยม-ฝ่ายเสรีนิยม” และ “คนรุ่นเก่า-คนรุ่นใหม่” ทั้งยังมีปฏิบัติการข่าวสารที่สะท้อนวาทกรรมดังกล่าวอย่างเด่นชัด เช่น การใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ค่านิยม 12 ประการ ของ คสช. สร้างบรรยากาศอนุรักษนิยม และส่งผลให้กลุ่มที่เรียกว่า “คนรุ่นใหม่” ใช้โซเชียลมีเดียแสดงความคิดเห็นต่อต้าน หรือ

กรณี “#ฟาร์กพ้อ” ที่ไม่เพียงสะท้อนทัศนคติของ “คนรุ่นใหม่” แต่ยังก่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกันระหว่าง “คนรุ่นเก่า-คนรุ่นใหม่” เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าโซเชียลมีเดียเป็นพื้นที่สำคัญที่นำไปสู่การแบ่งขั้วทางการเมืองในกลุ่มประชาชนอย่างรุนแรง

พระราชรัฐที่สนับสนุน คสช. ชัดเจน ในเขตกรุงเทพฯ ได้รับเลือก ส.ส. 12 ที่นั่ง แต่พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้รับชัยชนะในเขตเลือกตั้ง ส่วนภาคใต้ เดิมในการเลือกตั้ง พ.ศ. 2554 พรรคประชาธิปัตย์ ได้รับ 50 ที่นั่ง แต่ในปี 2562 เหลือเพียง 22 ที่นั่ง ขณะที่ พรรคพลังประชารัฐได้ 13 ที่นั่ง ส่วนพรรคอนาคตใหม่ มี ส.ส. เขต 30 ที่นั่ง และ ส.ส. บัญชีรายชื่อ 50 ที่นั่ง ซึ่งผู้สมัครส่วนใหญ่เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ ทีมงานใหม่ ส่วนพรรคเพื่อไทย ที่ได้แสดงจุดยืนขั้วทางการเมืองชัดเจน แต่รูปแบบการนำเสนอ และการเข้าถึงไม่เข้าถึงอารมณ์ และมีภาพลักษณ์ที่เป็นกลุ่มแนวคิดก้าวหน้าที่เป็นแบบเก่า แตกต่างจากพรรคอนาคตใหม่ ที่มีแนวคิดการเกิดขึ้นของสื่อโซเชียลมีเดียส่งผลให้เกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองมากขึ้น อีกทั้งสื่อในสื่อโซเชียลมีเดียส่งผลต่ออารมณ์ผู้เสพได้อย่างมาก ทำให้การรับฟัง พัฒนาเป็นความเชื่อ และความศรัทธา ส่งผลต่อผลการเลือกตั้งในปี 2562 ทำให้พรรคที่แสดงตนเลือกขั้วชัดเจน ได้รับคะแนนเสียงสูงกว่า พรรคที่ไม่แสดงขั้วที่เลือกชัดเจน อย่างเช่น พรรคประชาธิปัตย์ ที่ไม่ได้แสดงว่าจะเลือกข้างรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) หรือไม่ แต่มาแสดงออกอย่างชัดเจนในช่วงท้ายว่าไม่เอาเผด็จการ ส่งผลให้ไม่ประสบความสำเร็จโดยดูจาก จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในกรุงเทพฯ และ ภาคใต้ ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่หลัก ส่วนพรรคพลังก้าวหน้าด้วยคนรุ่นใหม่และมีการนำเสนอด้วยรูปแบบใหม่ คนใหม่ และความมุ่งมั่นที่สุดโต่ง ดังนั้นการปฏิบัติการข่าวสารในยุคดิจิทัล ส่งผลให้เกิดการเลือกขั้วทางการเมืองสูงขึ้น และพรรคการเมืองใดที่ปฏิบัติการข่าวสารด้วยการนำเสนอที่แสดงขั้วชัดเจน สุดโต่ง จะได้รับการสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้จากผลการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 จากข้อค้นพบดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการใช้กลยุทธ์ในการปฏิบัติการข่าวสารที่แตกต่างกันของฝ่ายผู้ใช้อำนาจรัฐ และผู้ที่ไม่ใช่รัฐ ซึ่งใช้การ

ปฏิบัติการทางด้านจิตวิทยาในการชักจูงโน้มน้าว ทั้งการสร้างความกลัว การสร้างความหวังซึ่งมีการสร้างวาทกรรมในการแบ่งกลุ่ม หรือใช้ถ้อยคำรุนแรงตอบโต้

ระหว่างกัน เมื่อเกิดการรับรู้ผ่านการพูดคุยแสดงความคิดเห็น การส่งต่อข้อมูล ซึ่งแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลให้เกิดการโน้มน้าวผ่านบรรทัดฐานทางสังคม และส่งผลต่อการเลือกติดตามผู้มีอิทธิพลทางความคิดใน “ฝ่าย” ที่ตรงกับความชื่นชอบ เป็นที่ยอมรับ ในขณะที่การปฏิบัติการข่าวสารทางด้านคอมพิวเตอร์ โดยการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียซึ่งมีการสร้างชุมชนเสมือนจริง ซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านโลกเสมือนจริงเกิดขึ้นได้อย่างเสรี และสามารถสร้างวาทกรรม ซึ่งนำไปสู่ความเกลียดชังได้อย่างเต็มที่โดยไม่จำเป็นต้องกังวลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ศีลธรรม หรือกฎหมาย รวมถึงกลไกการเลือกข่าวสารที่เหมาะสมกับลักษณะความสนใจของผู้ใช้ซึ่ง ทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารที่มีแนวคิดตรงกับ “ฝ่าย” ของตนทำให้ได้รับข้อมูลซ้ำๆ เกิดห้องเสียงสะท้อนส่งผลให้เกิดการแบ่งขั้วที่ชัดเจนและรุนแรงขึ้น โดยสามารถสรุปผลกระทบจากการเมืองยุคแบ่งขั้วกับการปฏิบัติการข่าวสารบนโซเชียลมีเดียในช่วง พ.ศ. 2557- 2562 ได้ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

สรุปและอภิปรายผล

จากภาพรวมของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลกระทบจากกลยุทธ์ในการสื่อสารของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมีนโยบายสำคัญ คือ การสร้างความปรองดอง ได้สะท้อนให้เห็นว่า การเข้ายึดอำนาจการปกครอง และการบริหารประเทศของรัฐบาล “คสช.” ยังไม่สำเร็จผลตามนโยบายดังกล่าว เพราะยังไม่เกิดการคลายเส้นแบ่งความขัดแย้งของขั้วทางการเมืองที่เกิดขึ้นก่อน พ.ศ. 2557 เพียงแต่เปลี่ยนชื่อเรียกและความหมาย ขณะเดียวกันก็ยิ่งทำให้เส้นแบ่งขั้วทางการเมืองระหว่าง “ฝ่ายเรา – ฝ่ายเขา” เข้มข้นและขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นการปฏิบัติทางข่าวสารทางด้านจิตวิทยา (PSYOP) โดยมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการปฏิบัติทางข่าวสารในสื่อโซเชียลมีเดีย

ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมส่งผลให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงอุปกรณ์การสื่อสารส่วนตัวได้อย่างกว้างขวางพร้อมๆ กับที่มีพัฒนาการของแพลตฟอร์มการสื่อสารของสื่อโซเชียลมีเดียที่นับเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติทางข่าวสารทางด้านคอมพิวเตอร์ (COMOP) พลวัตทั้งสองประการเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการสื่อสารทางการเมืองในสภาพพลวัตการเมืองไทยที่เกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างยิ่ง ปัจเจกบุคคลสามารถแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมืองอย่างอิสระขึ้นมากเนื่องจากมีช่องทาง “ส่วนตัว” อีกทั้งช่องทางดังกล่าวไม่จำกัดการสืบค้นย้อนกลับหากมิใช่ผู้ที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีด้านสื่อสาร ดังนั้นจึงสามารถอำพรางตนได้ระดับหนึ่ง นอกจากนี้แพลตฟอร์มต่างๆ ล้วนเป็นของต่างประเทศที่ทั้งในส่วนบริษัทเจ้าของต่างมีนโยบายเคารพความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และรัฐบาลที่บุคคลพำนักอยู่ยึดหลักการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ต่างจากไทย ดังนั้นปัจเจกบุคคลจึงมีเสรีภาพทางการเมืองอย่างมากในโลกออนไลน์

สภาพธรรมชาติของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะกึ่งอนาธิปไตยดังกล่าว นอกเหนือจากจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ แล้ว ยังส่งผลเปลี่ยนแปลงลักษณะของปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารด้วยเช่นกัน จากแรกเดิม IO ถูกนำมาใช้โดยภาครัฐ/ทางการเป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นฝ่ายที่ควบคุมช่องทางการสื่อสารสาธารณะ ฝ่ายตรงข้ามของภาครัฐสามารถทำ IO ได้จำกัดกว่ามากเช่นเพียงไบปลิ (เถื่อน) แต่เมื่อถึงยุคความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงโดยทั่วไปและต้นทุนต่ำ ความเคลื่อนไหวทางการเมืองไม่ว่าจะโดยพรรคการเมือง กลุ่มการเมือง รวมทั้งนักการเมืองไม่ว่าจะฝ่ายใดก็สามารถสื่อสารโดยตรงสู่กลุ่มเป้าหมายและ/หรือประชาชนทั่วไป และสามารถกระจายข่าวสารที่ต้องการเสนอได้รวดเร็ว นอกจากนั้น การสื่อสารผ่านสื่อโซเชียลมีเดียในโลกเสมือนจริงที่มีเสรี และไร้การควบคุมยังเต็มไปด้วยข่าวเท็จ ข่าวบิดเบือน ข่าวไม่ครบถ้วน รวมทั้งการพาดหัวลวง ซึ่งในเชิงข่าวสารกล่าวว่าเป็นยุค Post-truth นั่นคือ กอปรกับระบบสื่อโซเชียลมีเดียที่สร้างสังคมของผู้คิดเหมือนกันลักษณะ echo chamber ดังนั้น IO ปัจจุบันที่สังคมมีการแบ่งขั้วทางการเมืองจึงสามารถทำงานได้ดียิ่งในรูปของ post-truth โดยเฉพาะใน echo chamber ของฝ่ายตน หรือ echo chamber ของ influencers ของฝ่ายตนซึ่งยิ่งทำให้สภาพการแบ่งขั้วทางการเมืองรุนแรงยิ่งขึ้น IO/post-truth ในสังคมที่มีสภาพการแบ่งขั้วทางการเมืองสูงยังมีลักษณะการใช้ hate speech, hate rhetoric สะท้อนอารมณ์เกลียดชัง เหยียดหยาม และทัศนคติสุดโต่ง (absolutist attitude) หรือต่อต้านฝ่ายที่มีความเห็นต่างอย่างรุนแรง น่าสังเกตว่า IO ลักษณะ post-truth มักมีที่มิใช่จากภาครัฐมากกว่า อันน่าจะมาจากเหตุผลที่ภาครัฐนั้นมีข้อจำกัดเรื่องการถูกตรวจสอบจากสภาพการเมืองเปิดและฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลบนโลกออนไลน์ที่มีเสรีภาพสูงมากโดยธรรมชาติ IO ลักษณะนี้จึงยากที่จะผลิตออกมาจากภาครัฐแต่หากมีก็จะเป็นการผลิตออกมาจาก influencers ที่เป็นผู้ต่อต้านขั้วการเมืองที่มิใช่ฝั่งรัฐ

งานวิจัยเรื่องนี้จึงไม่เพียงทำให้เข้าใจบทบาทสำคัญของการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่การใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อการเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองครอบคลุมคนทุกระดับมากยิ่งขึ้น แต่ยังสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกการทำงานของสื่อโซเชียลมีเดียที่ทำให้เกิดห้องเสียงสะท้อนของผู้ใช้งานที่สร้างให้

เกิดอคติยืนยัน สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น งานวิจัยของ Difonzo (2011), Sunstein (2001) และ Garimella et al. (2018) และส่งผลให้เกิดการเลือกข้างแบบสุดโต่ง สอดคล้องกับข้อสรุปของ Heterington (2002, pp. 619-631) และ Abramowitz and Saunders (2008, pp. 542-555) ว่าการแบ่งขั้วของชนชั้นสูงจะยิ่งเพิ่มการแบ่งขั้วทางการเมืองของมวลชน และการปฏิบัติการข่าวสารด้วยการบิดเบือนข้อมูล หรือนำเสนอไม่ครบถ้วนจากฝ่ายผู้ใช้อำนาจรัฐ จะยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ของการใช้โซเชียลมีเดียต่อการแบ่งขั้วการเมืองจึงมีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น

อีกทั้งสื่อหลักเดิมมีการแสดงจุดยืนทางการเมืองชัดเจนมากขึ้น มีรูปแบบการนำเสนอที่ปลุกเร้าอารมณ์เพื่อต้องการการตอบรับและแย่งชิงกลุ่มคนดูจากสื่อโซเชียลมีเดีย พร้อมทั้งแรงกดดันจากผู้สนับสนุนสื่อหลักที่เลือกข้างทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Baum and Groeling (2008, pp. 345-365) และ McCargo (2017, pp. 4138-4157) เป็นปัจจัยในการปฏิบัติการข่าวสารที่เกิดขึ้นในยุคสื่อโซเชียลมีเดีย ด้วยการปฏิบัติการข่าวสารทางด้านจิตวิทยาที่ชักจูงโน้มน้าว รวมถึงการออกแบบเนื้อหา ซึ่งเป็นไปตามกรอบทฤษฎีการโน้มน้าวและการชักจูงฝูงชน และ ทฤษฎีคุณหลัง เช่น กลยุทธ์ของผู้มีอำนาจรัฐ โดยใช้เนื้อหาข้อเท็จจริง การสร้างความกลัว โดยผู้มีอิทธิพลที่มีประวัติ ผ่านช่องทางที่เป็นทางการน่าเชื่อถือ กลยุทธ์ของผู้ไม่ใชรัฐ โดยการสร้างความหวัง สร้างอารมณ์ร่วมจากการถูกกลั่นแกล้ง ความเกลียดชังทางสังคม และเศรษฐกิจ โดยผู้มีอิทธิพลรายย่อยซึ่งไม่เป็นที่รู้จัก ในรูปแบบไม่เป็นทางการทั้งการใช้ภาษาและการนำเสนอผนวกกับการปฏิบัติการข่าวสารทางด้านคอมพิวเตอร์ด้วยโซเชียลมีเดียที่มีการเสนออย่างด้วยเนื้อหาด้านเดียว ส่งผลให้ความเชื่อ ความรู้สึก ของประชาชนถูกกระตุ้นให้เลือกข้างและมีแนวโน้มสุดโต่งด้วยภาษาที่รุนแรง ทำให้อำนาจในการควบคุมสื่อไม่ได้อยู่ที่ใช้อำนาจรัฐเพียงอย่างเดียว อีกทั้งการสร้างการยอมรับกันในกลุ่ม หรือในห้องเสียงสะท้อนทำให้เกิดความชอบธรรมในการแสดงออกในพวกตน (self/internal legitimation) ที่ส่งผลให้เกิดแรงต้านต่อฝ่ายตรงข้าม สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น Tucker, Guess,

Barbara, Vaecari, Siegel, Sanovich, Stukal and Nyham (2018, pp. 1-3); Prior (2013, pp. 101-127); Levendusky (2013, pp. 565-581); Garrett et al. (2016, pp. 331-348), Neyazi (2017, pp. 31-35), Heterington (2002, pp. 619-631) และ Abramowitz & Saunders (2008, pp. 542-555) ตัวอย่างการต่อต้านดังกล่าว เช่น การแสดงออกด้วยการใช้คนในฝ่ายตนไม่สนับสนุนสินค้าหรือบริการของผู้ที่สนับสนุนฝ่ายตรงข้าม หรือ Cancel culture อันเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการแบ่งขั้วทางการเมืองของประชาชนที่รุนแรงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาการปฏิบัติการข่าวสารบนโซเชียลมีเดียซึ่งจำกัดอยู่เพียง 4 แพลตฟอร์ม คือ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูป และกูเกิลเสิร์ช ซึ่งไม่ครอบคลุมแพลตฟอร์มอื่นๆ ที่มีจำนวนผู้ใช้จำนวนมากในประเทศไทย เช่น อินสตาแกรม (Instagram) ไลน์ (Line) ตี๊กต็อก (Tiktok) การวิจัยในอนาคตหากมีการเพิ่มขอบเขตการศึกษาไปยังแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมอื่นๆ มากขึ้นจะส่งผลให้องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถให้ข้อค้นพบได้ในภาพกว้าง ทั้งนี้ การศึกษาเชิงคุณภาพในรูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสัมภาษณ์กลุ่ม จะสามารถให้รายละเอียดในเชิงลึกซึ่งสามารถแตกประเด็นต่างๆ ในหัวข้อที่น่าสนใจได้มากขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และจัดทำข้อเสนอสำหรับการปฏิบัติการข่าวสารบนสื่อโซเชียลมีเดียในยุคการแบ่งขั้วทางการเมือง เพื่อลดความรุนแรงของผลกระทบจากการแบ่งขั้วทางการเมืองไว้ ดังนี้

1. การสร้างความตระหนักรู้ในการใช้สื่อ (Digital literacy) เพื่อให้รู้เท่าทันในการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย โดยมีการตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง และเพื่อเป็นหน่วยงานในการตรวจสอบข่าวปลอม หรือกระแสที่ถูกกล่าวถึงในสังคม และนำเสนอข่าวสารที่

ถูกต้องอย่างเป็นทางการ รวมถึงติดต่อสื่อสารกับบริษัทแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อในการติดตามการแก้ไข และเรียนรู้การปรับเปลี่ยนกลไกของโซเชียลมีเดียเพื่อให้สามารถแก้ไขการใช้โซเชียลมีเดียในทางไม่เอื้อประโยชน์ได้ทัน่วงที

2. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการออกกฎหมายควบคุมการใช้โซเชียลมีเดีย ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการร่างจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านกฎหมาย และด้านเทคโนโลยี ที่มีความเข้าใจกลไกการทำงานของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย รวมถึงการกำหนดประเภทของการบิดเบือนข่าวสารให้ชัดเจน ว่าการนำเสนอข้อมูลแบบใดที่นับว่าเป็นข้อมูลที่บิดเบือน และการกระทำใดบ้างบนโซเชียลมีเดียที่จะมีผลทางกฎหมาย และควรมีการกำหนดวาระในการทบทวนกฎหมายให้มีความเป็นปัจจุบันและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกลไกแพลตฟอร์มใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

3. การสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของกฎหมายควบคุม โดยการประชาสัมพันธ์กฎหมายในรูปแบบที่เข้าใจง่ายพร้อมทั้งทำเนื้อหาที่เป็นแกนเวลา (Timeline) ของการออกกฎหมายของประเทศต่างๆ เพื่อให้เห็นว่าการออกกฎหมายดังกล่าวเป็นการกระทำที่ประเทศทั่วโลกต่างก็มีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมโซเชียลมีเดีย และชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าเป็นการปรับตัวให้ทันต่อการพัฒนาทางเทคโนโลยีไม่ได้เกิดจากการต้องการใช้อำนาจในการควบคุมสื่อ

4. การเตรียมความพร้อมก่อนการบังคับใช้กฎหมาย จะต้องมีขั้นตอนและเวลาในการบังคับใช้เพื่อให้ประชาชนรับทราบและเตรียมตัวเพื่อการเข้าสู่การบังคับใช้ โดยมีระยะเวลาในการทดลองใช้เพื่อทดสอบ และแสดงให้เห็นผลของการทำผิดกฎหมาย

5. การกำหนดบทลงโทษ และการบังคับใช้ ควรมีการกำหนดบทลงโทษที่มีผลต่อการสร้างความตระหนักโดยอ้างอิงจากประเทศต่างๆ เพื่อให้เห็นว่าบทลงโทษมีความสัมพันธ์กับความเสียหายที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์โดยใช้กรณีศึกษาจากประเทศต่างๆ เพื่อให้เห็นว่าบทลงโทษที่กำหนดมีความเป็นสากล อีกทั้งการนำเสนอการ

ลงโทษที่เกิดขึ้นจริงในประเทศต่างๆ จะสามารถสร้างความตระหนักในการใช้สื่อ และช่วยลดแรงต้านเมื่อผู้มีอำนาจรัฐมีการบังคับใช้กฎหมายจริง

เอกสารอ้างอิง

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 3/2558 เรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของชาติ. (2558, 1 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 132 (พิเศษ 73 ง). 1 – 4.

จันจิรา สมบัติพูนศิริ. (2562). ‘ฝ่ายประชาธิปไตย ฝ่ายเผด็จการ’ ‘คนรุ่นเก่า-คนรุ่นใหม่’: *ข้อความขัดแย้งในการเมืองไทยหลัง คสช.*. ค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.the101.world/new-conflict-after-2014-military-coup/>

ไทยพีบีเอส. (2559). *กสท. ประชุมบถลงโทษ "พีช ทวี - วอยซ์ทีวี" 13 มิ.ย.นี้*. ค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2562, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/253053>
ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 97/2557 เรื่อง การให้ความร่วมมือต่อการปฏิบัติงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน. (2557, 23 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. 131 (พิเศษ 138 ง). 10–11.

มนวดี ตั้งตรงหลุทัย. (2559). *การสื่อสารทางยุทธศาสตร์และการปฏิบัติการข่าวสาร Strategic Communication: SC Information Operation: IO*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

มาลี บุญศิริพันธ์. (2548). *เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โยชิฟูมา ทามาตะ. (2553). *ประชาธิปไตย “แบบไทยๆ” ที่ไม่มีวันเหมือนเดิมหลังจากมีการเลือกตั้ง*. การบรรยายพิเศษเกี่ยวกับการเมืองร่วมสมัยของไทย วันที่ 24 สิงหาคม 2553 ณ. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สังคิต พิริยะรังสรรค์ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2536). *ชนชั้นกลางบนกระแสประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับมูลนิธิฟรีดริช เอแบรท.
- Abramowitz, A. I., and K. L. Saunders. (2008). Is polarization a myth?. *The Journal of Politics*, 70(2), 542-555.
- Callahan, W. A. (1998). *Imagining Democracy...Reading "the Events of May" in Thailand*. Singapore: Institute of Southeast Asia Studies.
- Department of the Army, Headquarter. (1996). *Information Operations FM 100-6*. Washington D.C.: Author.
- Halpern D., Valenzuela S., and Katz J. E. (2017). We face I tweet: How different social media influence political participation through collective and internal efficacy. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 22(6), 320-336.
- Hetherington, M. J. (2001). Resurgent Mass Partisanship: The Role of Elite Polarization. *American Political Science Review*, 95(3), 619-631.
- Howard, P., Kollanyi, B., & Woolley, S. C. (2016). *Bots and automation over Twitter during the second US presidential debate*. Oxford, UK: Oxford University.
- Jomini, A. H., Mendell, G. H., & Craighill, W. P. (2007). *The art of war*. Mineola, NY: Dover Publications.
- Kaplan, M. F., & Miller, C. E. (1987). Group decision making and normative versus informational influence: Effects of type of issue and assigned decision rule. *Journal of Personality and social psychology*, 53(2), 306.

- Kollanyi, B., Howard, P. N., & Woolley, S. C. (2016). Bots and automation over Twitter during the first US presidential debate. *Comprop data memo, 1*, 1-4.
- Levendusky, M. (2013). Partisan Media Exposure and Attitudes toward the Opposition. *Political Communication, 30*(4), 565-581.
- L'Etang, Jacquie (2004). *Public relations in Britain: a history of professional practice in the twentieth century*. Mahwah, NJ: Routledge.
- McCargo, D. (2017). New media, new partisanship: Divided Virtual Politics in and beyond Thailand. *International Journal of Communication, 11*(2017), 4138-4157.
- McClurg, S. D. (2003). Social networks and political participation: The role of social interaction in explaining political participation. *Political research quarterly, 56*(4), 449-464.
- Neyazi, T. A. (2017). Social media and political polarization in India. *Journal of Germanic Studies, (Seminar 699)*, 31-35.
- Prior, M. (2013). Media and political polarization. *Annual Review of Political Science, 16*, 101-127.
- Robert, B. Talisse. (2019). Political Polarization is about feelings, not facts. Retrieved August 1, 2020, from <https://theconversation.com/political-polarization-is-about-feelings-not-facts-120397/>.
- Suárez-Serrato, P., Roberts, M. E., Davis, C., & Menczer, F. (2016). On the influence of social bots in online protests. In *International Conference on Social Informatics, 269-278*.

- Sunstein, C. R. (2001). *Democracy and the internet*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sunstein, C. R. (2017). *Republic: Divided Democracy in the Age of Social Media*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sunstein, C. R. (2018). Is social media good or bad for democracy?. *SUR-Int'l J. on Hum Rts.*, 27, 83.
- Tucker, J. A., Guess, A., Barberá, P., Vaccari, C., Siegel, A., Sanovich, S., Stukal, D., & Nyhan, B. (2018). *Social Media, Political Polarization, and Political Disinformation*. Leicestershire, UK: Loughborough University.
- Venkatesh, V., & Brown, S. A. (2001). A longitudinal investigation of personal computers in homes: Adoption determinants and emerging challenges. *MIS quarterly*, 25(1), 71-102.

ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*

The further education requirement in the Master of Public
administration, Faculty of Liberal Arts Rajamangala University
of Technology Phra Nakhon

ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์¹ ประยูทธ เทียมสุข² และ เมธิกา พ่วงแสง³
Narong Phophueksanand¹ Prayut Thiamsuk² and Maythika Puangsang³

Corresponding Author E-mail: narong.p@rmutp.ac.th

Received: 10/10/63 Revised: 19/11/63 Accepted: 25/11/63

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 2) เป็นแนวทางในการจัดการหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่คาดว่าจะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) โดยปฏิบัติในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และอาชีพอิสระ ธุรกิจส่วนตัว ที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 420 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

²อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

³นักวิจัยปฏิบัติการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องความต้องการเปิดหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ประจำปี 2562 ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

รวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมี เหตุผลความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ร.บ.ม.) คณะศิลป ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เพื่อต้องการเพิ่มพูนความรู้พัฒนา ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และเมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้ไป ปรับเลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการวางแผนเกี่ยวกับการ ศึกษาต่อภายใน 1 ปี ไม่เกิน 2 ปีข้างหน้า และสนใจศึกษาต่อในหลักสูตรภาคนอกเวลา ราชการ (เสาร์-อาทิตย์) รองลงมาคือ หลักสูตรภาคนอกเวลาราชการ (ภาคค่ำจันทร์-ศุกร์) และต้องการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในลักษณะผสมผสานโดยศึกษาแบบบรรยาย ในชั้นเรียนร่วมกับการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ส่วนปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการ ตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ร.บ.ม.) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ และ ด้านภาพลักษณ์ของคณะศิลปศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้าน สถานที่ตั้ง อยู่ในระดับมาก และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ การศึกษา และประสบการณ์ แตกต่างกัน มีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ อาชีพและตำแหน่งงาน ในปัจจุบันแตกต่างกัน มีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสน ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความต้องการศึกษาต่อ; หลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์; คณะ ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Abstract

The aims of this research were to 1) study the desire to further study in the Master of Public administration, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon and 2) set a guide in managing the master's degree program in Public Administration, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. The sample group used in this research was composed of those who expect to study at the graduate level in Master of Public Administration Program from government sector, company and business owners and those who own bachelor's degree and also live in Bangkok and metropolitan area 420 people by accidental sampling. Questionnaire were used as a tool to collect the data. Processed by computer program and the analytical statistics used to analyze the quantitative data were frequency, mean and standard deviation. The results of the study showed that: The subjects reasonably desired to study the Master of Public Administration, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, in order to increase knowledge, develop career progression and when graduation can bring the qualification obtained to adjust the position and salary. The sample interested applicants want to further their study within 1 year, not exceeding 2 years after graduation, and needed to study on Saturday and Sunday, evening or any time after work, and want to sit in classes together with online teaching. Factors that the sample used in deciding to study in the Master of Public Administration Program are curriculum, management and image of the Faculty of Liberal Arts respectively. Factors that showed

the lowest mean is location of the university. And the results of hypothesis testing showed that sex, education and experience have no relation with the desire to study in Master of Public administration, while age, occupation and position have a positive relation with the desire to study in Master of Public administration.

Keywords: The desire to further study; Master of Public administration;
Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology
Phra Nakhon

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่เข้มข้นได้จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับบริการตลอดจนต้องพัฒนาระบบงานเพื่อให้เกิดความประทับใจและความสะดวกสบายต่อผู้รับบริการให้มากขึ้น ดังนั้น การให้บริการกับนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน อย่างมีคุณภาพจึงเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ของรัฐที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งขอบเขตของการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนและผู้รับบริการคือนักศึกษา ในฐานะที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ขอบเขตของการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนทางด้านบริหารธุรกิจ จึงเน้นการบริการด้านการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาภาคปกติและนักศึกษาภาคพิเศษเป็นหลัก สำหรับหน่วยงานที่ให้บริการกับนักศึกษาในด้านต่างๆ ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้น มีอยู่หลายหน่วยงาน เช่น คณะที่จัดการเรียนการสอน กองบริการการศึกษา กลุ่มงานกิจการนักศึกษา กองคลังและพัสดุ สำนักการศึกษาระบบสารสนเทศศูนย์คอมพิวเตอร์ สำนักบรรณสารการพัฒนา กลุ่มงานผังแม่บทและอาคารสถานที่ เป็นต้น

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ผู้บริโภคสมัยใหม่ซึ่งในสถาบันการศึกษาจะเรียกว่านักศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ต้องรีบเร่งและแข่งขันตลอดเวลาทั้งด้านชีวิตส่วนตัว การศึกษา และการทำงาน ทำให้จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นช่วยเหลือจัดการเรื่องราวต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไป เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการให้บริการกับนักศึกษาในด้านการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงมีความสำคัญมาก ซึ่งผู้วิจัยสามารถแบ่งระดับความสำคัญของการบริการในด้านการเรียนการสอนได้ 2 ระดับ คือ

1. ความสำคัญที่มีต่อตัวผู้รับบริการ คือ จะทำให้ได้รับบริการในด้านการเรียนการสอนที่ดี และทำให้ผู้รับบริการมีความสุข มีความพึงพอใจ และมีความระลึกถึงในการที่จะมาขอรับบริการในหลักสูตรคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ในด้านการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

2. ความสำคัญในด้านผู้ให้บริการ ทำให้คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สามารถรักษาการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาที่จบการศึกษาไปแล้วสามารถประชาสัมพันธ์ปากต่อปากกับบุคคลที่อยู่ในแวดวงของนักศึกษาซึ่งจะทำให้รักษาความจงรักภักดีและความภาคภูมิใจที่มีต่อสถาบันศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร นอกจากนี้ ยังสามารถเพิ่มนักศึกษาหรือลูกค้าใหม่ (Customer Acquisition) ให้กับสถาบันศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครได้ และบุคลากร ผู้ให้บริการต้องพยายามกระทำทุกวิถีทางที่จะเพิ่มนักศึกษาใหม่เพราะเป็นการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่หน่วยงานคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ด้วยการมีจำนวนนักศึกษาใหม่เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการอย่างหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ในกระแสโลกาภิวัตน์และเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า ยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age) ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจที่เรียกว่า “เศรษฐกิจไร้พรมแดน” (Borderless Economy) ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และส่งผลให้การสื่อสารข้อมูล ข่าวสาร เป็นไปอย่างรวดเร็วจึงทำให้แต่ละสถาบันการศึกษาของ

รัฐมองเห็นความสำคัญในการนำเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้กันอย่างแพร่หลาย เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของสถาบันการศึกษาให้มากขึ้น ตลอดจนอำนวยความสะดวกในด้านข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ถึงแม้งบประมาณในการลงทุนจะสูงก็ตาม โดยแต่ละสถาบันการศึกษาของรัฐคาดหวังว่างบประมาณที่ลงทุนไปนั้น จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กรได้อย่างคุ้มค่า สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่สถาบันการศึกษาของรัฐควรคำนึงถึง คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งปัจจุบันมีความสำคัญมาก เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้งานต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละองค์กรกำหนด ซึ่งสิ่งสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ทศนคติ (Attitude) ที่เห็นผลได้รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย คือการฝึกอบรมบุคลากรในทุกๆ ด้าน มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ของภาครัฐ มีภารกิจหลักในการให้บริการกับนักศึกษาและบุคคลผู้มารับบริการทั้งจากหน่วยงานภายในและภายนอกขององค์กร ซึ่งการพัฒนาบุคลากรในองค์กรต่างๆ ไม่ได้อยู่ที่ประสิทธิภาพของเครื่องมือหรือวิธีการที่นำมาใช้ในการพัฒนาเท่านั้นแต่ขึ้นอยู่กับว่าองค์กรได้พัฒนาบุคลากรถูกที่ถูกจุดหรือไม่ ถ้าจะพูดง่ายๆ แบบภาษาชาวบ้านก็คือ เกาถูกที่คันหรือไม่ หลายองค์กรได้นำเอาเครื่องมือการบริหารจัดการที่ทันสมัยจากต่างประเทศเข้ามาใช้ แต่สุดท้ายปัญหาการบริหารคนก็ยังคงมีอยู่เหมือนเดิม เพราะจัดยาไม่ตรงกับโรค หรือไม่ก็ไม่รู้ว่าสาเหตุที่แท้จริงของโรคคืออะไร ซึ่งในการประเมินระดับของปัญหาในการให้บริการต้องมีความแน่ใจ เมื่อแน่ใจว่าปัญหาในการให้บริการของคนในองค์กรถูกต้องและสะท้อนความเป็นจริงแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือ การประเมินระดับของปัญหาว่ารุนแรงมากน้อยเพียงใด ปัญหาไหนเกิดขึ้นมานานหรือยัง ปัญหาอื่นๆ ส่งผลกระทบต่อโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อองค์กร อะไรบ้าง อย่างไร ระดับไหน นอกจากนี้ อาจจะต้องมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ประเมินได้ด้วยว่า ปัญหาควรจะดำเนินการแก้ไข หรือพัฒนาเร่งด่วนกว่ากัน ปัญหาใดที่ต้องแก้ไขก่อน-หลัง จึงจะดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนาได้ เช่น การที่จะพัฒนาความสามารถของบุคลากรได้ จะต้องแก้ไขปัญหามโนทัศน์ส่วนตัวของบุคลากรที่ส่งผลกระทบต่องานให้ได้ก่อน ซึ่งในระดับมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ของภาครัฐจะมีหน่วยงานที่รองรับในการให้บริการต่างๆ ในแต่ละด้านกับนักศึกษาแต่ละหน่วยงานต่างๆ ของสถาบันการศึกษาที่

ผู้วิจัยได้พบว่ามีประเด็นปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนของในหลักสูตรที่เปิดสอนของคณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่ให้บริการกับนักศึกษา

ดังนั้นในการที่จะพัฒนาการศึกษาของไทยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล เพื่อยกระดับศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดหลักสูตรการเรียนรู้ให้ทันสมัย มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน สามารถแข่งขันได้ในระดับภูมิภาคอาเซียน และระดับโลก คณะศิลปะศาสตร์เป็นคณะที่มีการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตวิชาชีพผู้มีคุณธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการด้านศิลปะศาสตร์ มีความรู้คู่เทคโนโลยี ตามคุณภาพมาตรฐานสากล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อาชีพที่เหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม การศึกษาของคณะ สร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อถ่ายทอด และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ภาคการผลิต การบริการ และชุมชน คณะศิลปะศาสตร์จึงเป็นคณะที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ด้วยเหตุนี้เพื่อให้คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้ทราบความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ และตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญที่จะเปิดเรียนหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตรับผิดชอบและให้บริการ ภาคกลางตอนล่าง ผลสำรวจจากงานวิจัยนี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลขั้นต้นในการเปิดหลักสูตรปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ในการเปิดหลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ เพิ่มความรู้ มีเจตคติที่ดีในภาครัฐและเอกชน ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงการตัดสินใจเลือกเรียนระดับปริญญาโท คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้บรรลุการศึกษามีดังต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

2) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

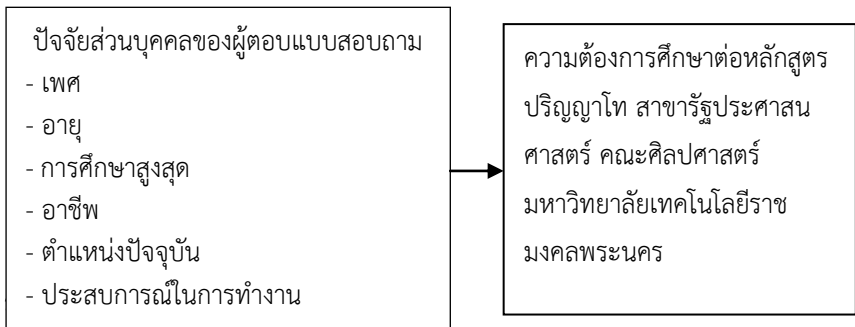
สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งตอบคำถามเชิงสรุปอ้างอิง โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มบุคคลที่คาดหวังว่ามีความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา โดยปฏิบัติในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และอาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว ที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 420 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด อาชีพ ตำแหน่งในปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้แก่ เหตุผลสำคัญในการเลือกศึกษาต่อ จำนวน 12 ข้อ ระยะเวลาในการตัดสินใจศึกษาต่อ ด้านแบบแผนการศึกษา ช่วงเวลาสำหรับการเรียนการสอน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับคณะศิลปศาสตร์ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร ด้านภาพลักษณ์ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ด้านสถานที่ตั้งของวิทยาลัย ด้านวันและเวลาเรียน และข้อมูลประกอบการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท (รป.ม.)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจความต้องการศึกษาต่อ
2. ออกแบบข้อคำถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำตอบตามประเด็นที่กำหนด
3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' s alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และบุคลากรที่ประกอบอาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว รวมทั้งศิษย์เก่า ทำการเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ด้วยโปรแกรม google form และเก็บด้วยตนเอง จำนวน 600 ชุด และคัดเลือกแบบสอบถามจากผู้ที่มีความต้องการศึกษาต่อ จำนวน 420 ชุด คิดเป็นร้อยละ 70.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการหาสถิติพื้นฐานเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์ในการแปลความจากสูตร (สมโภชน์ อเนกสุข, 2552, หน้า 5) ดังนี้

$$\text{สูตรการหาอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 คือ ความต้องการมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 คือ ความต้องการมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.40 คือ ความต้องการปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.00 คือ ความต้องการน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 คือ ความต้องการน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ความต้องการศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผลการวิเคราะห์ความต้องการศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ดังแสดงในตารางที่ 1-5

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ความต้องการศึกษาต่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (รป.ม.)		
ต้องการ	420	70.00
ไม่ต้องการ	180	30.00
รวม	600	100

จากตาราง 1 ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 600 คน มีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (รป.ม.) จำนวน 420 คน (ร้อยละ 70.00) และไม่ต้องการศึกษาต่อ จำนวน 180 คน (ร้อยละ 30.00)

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
จำแนกตามระยะเวลาในการตัดสินใจศึกษาต่อ

ระยะเวลาในการตัดสินใจศึกษาต่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ทันที	130	30.95
- ภายใน 1 ปี	147	35.00
- ภายใน 2 ปี	143	34.05
รวม	420	100

จากตาราง 2 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำแนกตามระยะเวลาในการตัดสินใจศึกษาต่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจศึกษาต่อภายใน 1 ปี จำนวน 147 คน (ร้อยละ 35.00) รองลงมาตัดสินใจศึกษาต่อภายใน 2 ปี จำนวน 143 คน (ร้อยละ 34.05) และ ตัดสินใจศึกษาต่อทันที จำนวน 130 คน (ร้อยละ 30.95)

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำแนกตามแบบแผนการศึกษา

แบบแผนการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แบบ1 การศึกษาที่เน้นวิจัยโดยมีการทำปริญญานิพนธ์และผลงาน หรือส่วนของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์โดยศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และทำปริญญานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต	173	41.19
แบบแผนการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แบบ2 การศึกษาที่มีการทำสารนิพนธ์ และผลงาน หรือส่วนของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์โดยศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และทำสารนิพนธ์นิพนธ์ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต	247	58.81
รวม	420	100

จากตาราง 3 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำแนกตามแบบแผนการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาแบบ2 การศึกษาที่มีการทำสารนิพนธ์ และผลงาน หรือส่วนของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์โดยศึกษารายวิชาไม่น้อย

กว่า 30 หน่วยกิต และทำสารนิพนธ์นิพนธ์ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต จำนวน 247 คน (ร้อยละ 58.81) และ แบบ 1 การศึกษาที่เน้นวิจัยโดยมีการทำปริญญานิพนธ์และผลงาน หรือ ส่วนของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์โดยศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และ ทำปริญญานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต จำนวน 173 คน (ร้อยละ 41.19)

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำแนกตามช่วงเวลาสำหรับการเรียนการสอน

ช่วงเวลาสำหรับการเรียนการสอน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ภาคปกติในเวลาราชการ	48	11.43
- ภาคนอกเวลาราชการ (จันทร์-ศุกร์)	106	25.24
- ภาคนอกเวลาราชการ (เสาร์-อาทิตย์)	266	63.33
รวม	420	100

จากตาราง 4 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำแนกตามช่วงเวลาสำหรับการเรียนการสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาภาคนอกเวลาราชการ (เสาร์-อาทิตย์) จำนวน 266 คน (ร้อยละ 63.33) รองลงมาภาคนอกเวลาราชการ (จันทร์-ศุกร์) จำนวน 106 คน (ร้อยละ 25.24) และสุดท้ายภาคปกติในเวลาราชการ จำนวน 48 คน (ร้อยละ 11.43)

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำแนกตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ช่วงเวลาสำหรับการเรียนการสอน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- บรรยายในชั้นเรียน	104	24.76
- การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์	64	15.14
- บรรยายชั้นเรียนร่วมกับการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์	252	60.00
รวม	420	100

จากตาราง 5 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำแนกตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาแบบบรรยาย ชั้นเรียนร่วมกับการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์จำนวน 252 คน (ร้อยละ 60.00) รองลงมาแบบบรรยายในชั้นเรียนจำนวน 104 คน (ร้อยละ 24.76) และสุดท้ายการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 64 คน (ร้อยละ 15.14)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยเกี่ยวกับคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)

(n = 420)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการ	4.12	.66	มาก
ด้านหลักสูตร	4.29	.52	มากที่สุด
ด้านภาพลักษณ์	4.21	.54	มากที่สุด
ด้านสถานที่ตั้ง	4.02	.63	มาก
ด้านวันและเวลาเรียน	4.09	.64	มาก
ด้านเหตุผลส่วนบุคคล	4.03	.70	มาก
รวม	4.13	.41	มาก

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยเกี่ยวกับคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้านหลักสูตร สูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการและด้านภาพลักษณ์ของคณะศิลปศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสถานที่ตั้ง ($\bar{X} = 4.02$)

3. ผลการทดสอบสมมติฐานซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

เหตุผลในการเลือกศึกษาต่อ หลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐ ประศาสนศาสตร์ คณะศิลป ศาสตร์ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	ปัจจัยส่วนบุคคล					
	เพศ	อายุ	การศึกษา สูงสุด	อาชีพ	ตำแหน่งใน ปัจจุบัน	ประสบการณ์ การทำงาน
ด้านการบริหารจัดการ	✗	✗	✓	✓	✗	✗
ด้านหลักสูตร	✗	✗	✓	✓	✓	✓
ด้านภาพลักษณ์	✗	✗	✓	✓	✓	✗
ด้านสถานที่ตั้ง	✓	✓	✓	✗	✓	✗
ด้านวันและเวลาเรียน	✓	✓	✓	✗	✓	✓
ด้านเหตุผลส่วนบุคคล	✓	✗	✓	✗	✓	✓
ภาพรวม	✓	✗	✓	✗	✗	✓

✓ หมายถึง เป็นไปตามสมมติฐาน ✗ หมายถึง ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

จากตาราง 7 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ไม่แตกต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ย t-test และ One way-ANOVA พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร และด้านภาพลักษณ์แตกต่างกัน และ ความคิดเห็นด้านสถานที่ตั้ง และเหตุผลส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร ด้านภาพลักษณ์ ด้านเหตุผลส่วนบุคคลแตกต่างกัน และ ด้านสถานที่ตั้ง ด้านวันและเวลาเรียนไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร ด้านภาพลักษณ์ และด้านสถานที่ตั้งแตกต่างกัน ด้านวันและเวลาเรียน ด้านเหตุผลส่วนบุคคลไม่แตกต่าง

กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน และ ด้านหลักสูตร ด้านภาพลักษณ์ ด้านสถานที่ตั้ง ด้านวันและเวลาเรียน ด้านปัจจัยส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบริหารจัดการ ด้านภาพลักษณ์ ด้านสถานที่ตั้งแตกต่างกัน และ ด้านหลักสูตร ด้านวันและเวลาเรียน ด้านเหตุผลส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 420 คน มีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยมีเหตุผลหลักที่ต้องการศึกษาต่อต้องการศึกษาต่อ ดังนี้ ลำดับที่ 1 พัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (ร้อยละ 95.00) ลำดับที่ 2 เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการเลื่อนขั้น-เลื่อนเงินเดือน (ร้อยละ 72.66) และลำดับที่ 3. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ (ร้อยละ 72.00) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของมาสโลว์ที่ว่าเมื่อ

มนุษย์มีปัจจัยพื้นฐานที่เพียงพอแล้ว ลำดับต่อไปก็ต้องการความมั่นคงและความก้าวหน้าในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นความต้องการทางสังคม ความต้องการการยกย่อง ชื่อเสียง เกียรติยศไม่ว่าจะเป็นในด้านหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และการยกย่องจากสังคมส่วนรวม จึงพยายามแสวงหาสิ่งต่างๆ ที่จะนำพาชีวิตให้ก้าวหน้าต่อไป

2. ผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาในการตัดสินใจศึกษาต่อ 1 ปี จำนวน 147 คน (ร้อยละ 35.00) รองลงมาตัดสินใจศึกษาต่อภายใน 2 ปี จำนวน 143 คน (ร้อยละ 34.05) และ ตัดสินใจศึกษาต่อทันที จำนวน 130 คน (ร้อยละ 30.95) สำหรับแบบแผนการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาแบบ 2 การศึกษาที่มีการทำสารนิพนธ์และผลงาน หรือส่วนของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์โดยศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และทำสารนิพนธ์นิพนธ์ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต จำนวน 247 คน (ร้อยละ 58.81) และ แบบ 1 การศึกษาที่เน้นวิจัยโดยมีการทำปริญญาานิพนธ์และผลงาน หรือส่วนของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์โดยศึกษารายวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และทำปริญญาานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต จำนวน 173 คน (ร้อยละ 41.19) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานประจำ การเลือกเรียนแบบ 2 การศึกษาที่มีการทำสารนิพนธ์และผลงาน จึงน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า ซึ่งสอดคล้องช่วงเวลาสำหรับการเรียนการสอน ที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษากานอกเวลาราชการ (เสาร์-อาทิตย์) จำนวน 266 คน (ร้อยละ 63.33) รองลงมา กานอกเวลาราชการ (จันทร์-ศุกร์) จำนวน 106 คน (ร้อยละ 25.24) โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาแบบบรรยายชั้นเรียนร่วมกับการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 252 คน (ร้อยละ 60.00) รองลงมาแบบบรรยายในชั้นเรียนจำนวน 104 คน (ร้อยละ 24.76) และสุดท้ายการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 64 คน (ร้อยละ 15.14) ทั้งนี้อาจเนื่องจากการบรรยายในชั้นจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนและความสัมพันธ์ได้ดีกว่า รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียนและอาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้ กรณีมีความจำเป็นอาจใช้การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ร่วมด้วยเพื่อไม่ให้เกิดการเรียนขาดช่วง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรุตา ชัยสุวรรณ และคณะ (2560) เรื่องศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาคุณวิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ให้ข้อมูลส่วน

ใหญ่มีการวางแผนอนาคตเกี่ยวกับการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ร้อยละ 79.10 และสนใจศึกษาต่อในหลักสูตรที่เรียนเสาร์ – อาทิตย์ รองลงมาคือหลักสูตรที่เรียนช่วงค่ำ นอกเวลาราชการ และมีความสนใจสมัครเข้าเรียนภายใน 1 ปีไม่เกิน 2 ปีข้างหน้า รองลงมาคือสมัครเรียนทันทีที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2560

3. ปัจจัยเกี่ยวกับคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)

3.1 ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้บริการ ($\bar{X} = 4.15$) อาจเนื่องมาจากความพร้อมในด้านต่างๆ จึงเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่จะนำไปให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนไม่ว่าจะเป็น ความพร้อมในด้านศักยภาพของผู้เรียน ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ สถานที่ เทคโนโลยี ประกอบกับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ต้องทันสมัยและเพียงพอ

3.2 ด้านหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เนื้อหาวิชาที่กำหนดในหลักสูตรสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและปรับปรุงการทำงานขององค์กรได้ ($\bar{X} = 4.33$) ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านหลักสูตรเป็นเสมือนหัวใจสำคัญในการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางหรือกรอบในการที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ หากหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเข้าศึกษาในหลักสูตรนั้นๆ ดังที่ วิชัย ตันศิริ (อ้างถึงใน ใจชนก ภาคอ้อ, 2556, หน้า 127) ได้ให้ความหมายหลักสูตรไว้ว่า เป็นกระบวนการในการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ โดยมีการกำหนดปรัชญา แนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล ชำรง บัวศรี (อ้างถึงใน ใจชนก ภาคอ้อ, 2556, หน้า 127) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร 2 ประการ คือ 1) ความสำคัญของหลักสูตรต่อการศึกษาส่วนรวม การศึกษาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ โดยเฉพาะเป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลและยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนให้เกิดความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา

เพราะว่าหลักสูตรเป็นเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาชาติไปสู่การปฏิบัติ 2) ความสำคัญของหลักสูตรต่อการเรียนการสอน เนื่องจากหลักสูตรเปรียบเสมือนเป็นแม่บทสำคัญของการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกสาขาวิชา หลักสูตรจะระบุถึงสิ่งที่ต้องการและแนวทางในการจัดการกับประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

3.3 ด้านภาพลักษณ์ของคณะศิลปศาสตร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยและคณะผู้บริหารคณะศิลปศาสตร์ ($\bar{X} = 4.41$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พรหมพนัส จันทา และอัจฉริยา ปราบอริพ่าย (2558) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้าน ภาพลักษณ์อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.22$)

3.4 ด้านสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีรถสาธารณะบริการ ($\bar{X} = 4.08$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล ดวงเนตร (2559) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องเหตุจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านส่วนตัว ด้านสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ด้านบุคลากร และ ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการคมนาคมเดินทางสัญจรสะดวกสบาย เป็นเหตุจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

3.5 ด้านวันและเวลาเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วันและเวลาเรียนที่แน่นอน ($\bar{X} = 4.19$) อาจเนื่องมาจากการกำหนดวันเวลา และช่วงเวลาการศึกษาที่แน่นอน ทำให้ผู้เรียนสามารถบริหารจัดการเวลาเรียน เวลา งาน และเวลาส่วนตัวได้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ที่ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง

3.6 ปัจจัยด้านเหตุผลในการเลือกศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท (รป.ม.) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครโดยเชิญอาจารย์พิเศษจากมหาวิทยาลัย หรือ สถาบันวิชาชีพอื่นมาสอน หรือร่วมสอน ($\bar{X} = 4.05$) อาจเนื่องจากปัจจุบันการศึกษามี

ความจำเป็นอย่างมากในการที่จะทำให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าในการทำงานและผู้เรียนมีความต้องการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปพัฒนาการทำงาน รวมถึง การให้ได้รับการยอมรับในสังคม การจัดการเรียนการสอนโดยเชิญอาจารย์พิเศษที่มีชื่อเสียง มีประสบการณ์สูง หรือสถาบันทางวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับมาร่วมสอน จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสรับการเรียนรู้ที่หลากหลายและกว้างขวาง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการทำงานเกิดความก้าวหน้า ดังที่ มนตรี คำวัน (2560) ซึ่งได้ศึกษาความคาดหวังของนิสิตปริญญาโท วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีต่อเส้นทางอาชีพ พบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้นิสิตระดับปริญญาโทเลือกศึกษาที่วิทยาลัยการเมืองการปกครอง คือ ต้องการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ให้มากขึ้น มีความสนใจทางการเมืองการปกครอง มีความมั่นใจในหลักสูตรที่ได้มาตรฐานทางการศึกษา อีกทั้งมีคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีชื่อเสียงและมีความเชี่ยวชาญ

4. การทดสอบสมมติฐานกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ไม่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ การศึกษา และ ประสบการณ์ แตกต่างกันมีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ อาชีพและตำแหน่งงานในปัจจุบันแตกต่างกัน มีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร แตกต่างกัน ดังที่ พรรณพนิช จันทา และ อัจฉริยา ปราบอริพ่าย (2558) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างชายและหญิง มีความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน ลภัสรินทร์ รัตนบุรี (2558) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาความต้องการต่อในระดับปริญญาโทของ นักศึกษาปริญญาตรี ในสถาบันราชภัฏวชิรเวศน์นครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และ ตำแหน่งในการทำงานแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโทแตกต่างกัน และใจชนก ภาคออต (2556) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านการพัฒนาคุณภาพของสถาบันที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับ

ปริญญาโท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีเหตุผลในการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับปริญญาโทแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในสถานการณ์ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากโอกาสการเลือกและการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาต่างๆ มีความเท่าเทียมกันทั้งเพศชายและเพศหญิง ไม่มีการจำกัดเพศในการเลือกเรียนในสาขาวิชาต่างๆ และต่างมุ่งศึกษาหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และการได้รับวุฒิปริญญาที่สูงขึ้นจะเป็นโอกาสให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ลำดับความต้องการขั้นที่ 5 มนุษย์เรามีต้องการประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นนั้นมีความต้องการที่จะศึกษาต่อเพื่อที่จะค้นหาความต้องการของตนเอง เนื่องจากว่าพบว่าปัจจุบันตนเองรู้สึกไม่ชอบ หรือมีความกดดันกับการทำงานที่ไม่ตรงกับความต้องการหรือไม่ตรงสายงานของตนเอง และอีกประการหนึ่งคือเพื่อต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์ที่เราคาดการณ์ได้ล่วงหน้าหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ฉะนั้นการออกแบบและพัฒนาและหลักสูตร ควรปรับปรุงให้สอดคล้องและรองรับการเปลี่ยนแปลง รายวิชาที่มีความทันสมัย ทันต่อสถานการณ์ และสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานได้
2. ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ให้มีความเหมาะสม มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง อาจดำเนินการแบบเจาะกลุ่มบุคคล เช่น บุคลากรในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานในกำกับของรัฐ เป็นต้น และปรับภูมิทัศน์บริเวณคณะให้มีความสวยงามและ เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อคณะและมหาวิทยาลัย ตลอดจนการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย ผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานให้มากที่สุด
3. ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างต่อเนื่อง นำข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาพัฒนา หรือปรับปรุงการจัดการศึกษาของหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ใจชนก ภาคอ้อต. (2556). ปัจจัยด้านการพัฒนาคุณภาพของสถาบันที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับปริญญาโท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรรณพนัช จันทา และอัจฉริยา ปราบอริพ่าย. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ)*, 8(1), 291-318.
- มนตรี คำวัน. (2560). ความคาดหวังของนิสิตปริญญาโท วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีต่อเส้นทางอาชีพ. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 7(1), 411-428.
- ลภัสรินทร์ รัตนบุรี. (2558). ศึกษาความต้องการต่อในระดับปริญญาโทของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันรัฐศาสตร์ ศูนย์นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สถาบันรัฐศาสตร์.
- วิไล ดวงเนตร. (2559). เหตุจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศรุดา ชัยสุวรรณ และคณะ (2560). ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา. *Journal of Nakhon Ratchasima College*, 12(2), 11-25.
- สมโภชน์ อเนกสุข. (2552). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

การถอดบทเรียนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ
Smart Security

กรณีศึกษา: โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาคประชาชนใน
เขตเทศบาลนครขอนแก่น

Lessons Learned from Public Participation Encouragement
in SMART SECURITY Project: A case study of 1,000 CCTVs
Installation for people in Khon Kaen Municipality

ทิพวรรณ หมื่นสา¹ วิมลสิริ แสงกรด²

Tippawan Meunsa, Wimonsiri Saengkrad

Corresponding author: tippme@kku.ac.th

Received: 06/11/63 Revised: 27/11/63 Accepted: 27/11/63

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง การถอดบทเรียนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ Smart Security กรณีศึกษา: โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาคประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ เพื่อถอดบทเรียน และเป็นข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นๆ ในการนำบทเรียนจากโครงการฯ ไปต่อยอดสำหรับการดำเนินงานที่มีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์เพื่อถอดบทเรียน

ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนความสำเร็จในการดำเนินโครงการฯ คือ ความร่วมมือในการทำงานระหว่างเทศบาลนครขอนแก่น สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น

¹ นักศึกษาปริญญาโท วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

และหอการค้าจังหวัดขอนแก่น ในการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับเมือง และเป็นกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยผู้ที่เข้าร่วมโครงการฯ จะต้องติดตั้งกล้อง CCTV หน้าบ้านและหันมุมกล้องออกสู่สาธารณะ เมื่อผ่านการตรวจสอบ เทศบาลนครขอนแก่นจะสนับสนุนเงิน จำนวน 5,000 บาท ต่อองค์กร หรือบ้านละ 1 ตัว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมโครงการและส่วนรวม ตลอดจนการเกิดแนวทางการบริหารจัดการกล้อง CCTV ในการรักษาความปลอดภัยสาธารณะในพื้นที่ และเอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการคลี่คลายคดีต่างๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การติดตั้งกล้อง CCTV ในเส้นทางย่อย จุดเสี่ยงภัยมุมมืด มุมอับลับตาคน หรือมุมที่อาจมีเหตุร้าย ควรจะได้รับสนับสนุนให้ติดตั้งกล้อง CCTV มากที่สุด เพราะมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมมากกว่าเส้นทางหลัก

คำสำคัญ: ความปลอดภัยอัจฉริยะ; CCTV; การนำนโยบายไปปฏิบัติ

Abstract

The main objective of this article is to evaluate the tools and processes of public participation encouragement of 1,000 CCTVs Installation for people in Khon Kaen Municipality. This project was established according to SMART SECURITY concept; comprising of qualitative methods that included semi structured interviews and in-depth interviews and relevant research papers to be used for extracting lessons from this project.

The most important factor behind success of this project was the cooperation and collaboration among three institutions; Khon Kaen Municipality, Khon Kaen Police Station and Khon Kaen Chamber of Commerce. They provided facilities and encouraged people to participate in this project. The main condition for people's participation

in CCTVs Installation project was to install CCTV in front of their residences and to set the camera angle to public area such as the road in front of their places. After fulfilling all requirements, people would get 5,000 Bath for one camera for each household as a subsidy from municipality. This subsidy in the form of financial remuneration was the most important strategy to make this project succeed. Moreover, there has been a data sharing among security organizations making city protection processes more convenient and effective. However, there are not able to cover all the dangerous areas in town such as on the alleys, blind spots or deserted roads which are epicenter of various crimes. It is suggested that more security camera installations be increased on such. The suggestion for project improvement is increasing more installations on such high – risk areas more than the main road.

Keywords: Smart Security; CCTV; Policy Implementation

บทนำ

“เมืองอัจฉริยะ (Smart City)” เป็นคำที่หลายคนคุ้นเคยและได้ยินกันตามสื่อต่างๆ อย่างแพร่หลายในช่วงปี 1990 (สุธี อนันต์สุขสมศรี, 2563) จากการขับเคลื่อนของภาครัฐและภาคเอกชนด้วยการลงทุนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานของ Smart City ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาเมืองที่นำเอาเทคโนโลยีมาช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต และทำให้เกิดการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยประเทศส่วนใหญ่ที่มีการพัฒนาเมืองตามแนวคิด Smart City นิยมพัฒนาเมืองใน 7 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านคมนาคมขนส่ง (Mobility) ด้านวิถีชีวิต (Living) ด้านเศรษฐกิจ (Economy) ด้านประชากร (Citizen) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ด้านธรรมาภิบาล (Governance) และด้านพลังงาน (Energy) (ภัทรภรณ์

หิรัญวงศ์, วัชรพงศ์ รัชตเวชกุล, ปุญญวิชัย เศรษฐ์สมบูรณ์ และภัทริยา นวลโย, ม.ป.ป., หน้า 5)

ความปลอดภัยในเมืองเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาไปสู่ Smart City โดยเป็นองค์ประกอบขั้นพื้นฐานที่เมืองทุกเมืองจะต้องมีเป็นลำดับแรกก่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรในเมืองในด้านอื่นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ความปลอดภัยอัจฉริยะ (Smart Security) จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เกิดจากการพัฒนาของ Internet of Things (IoT) ที่นำเอาเทคโนโลยีอัตโนมัติต่างๆ เข้ามาใช้เพื่อช่วยให้ผู้อยู่อาศัยมีความสะดวกสบายและรู้สึกปลอดภัยในการใช้ชีวิตมากขึ้น ในปัจจุบันการติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิด (Closed Circuit Television) หรือที่เรียกกันว่ากล้อง CCTV ได้รับความนิยมและสนใจเป็นอย่างมาก เพราะกล้อง CCTV เป็นเครื่องมือช่วยตรวจสอบความผิดปกติในแต่ละสถานการณ์ สามารถบันทึกและถ่ายทอดสัญญาณภาพจากกล้องในตำแหน่งต่างๆ ไปยังอุปกรณ์ที่รับสัญญาณข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ เพื่อส่งต่อไปยังเจ้าของบ้าน เจ้าของอาคาร ผู้ดูแลระบบ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจในการเข้าตรวจสอบในสถานที่นั้นๆ ได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การจัดสรรกล้อง CCTV นั้น จะต้องมีความเพียงพอครอบคลุมได้ทั่วบริเวณ และสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและย้อนหลังได้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวน ในแง่ของการเกิดอาชญากรรมได้

แม้ว่าในประเทศไทยจะยังไม่ได้มี Smart City ที่สมบูรณ์มากนัก แต่การพัฒนาเมืองตามแนวคิดนี้กำลังเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น นักวิชาการ ตลอดจน นักลงทุน และนักธุรกิจ โดยเฉพาะในพื้นที่ต้นแบบที่ได้รับการประกาศให้เป็น Smart City นำร่อง 7 จังหวัดของประเทศไทยจากรัฐบาล ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต เชียงใหม่ ขอนแก่น ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ซึ่งใน 5 ปี มีรัฐบาลมีแผนจะขยายให้ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561) จังหวัดขอนแก่นนับเป็นเมืองแรกที่ลุกขึ้นมาเริ่มพัฒนาเมืองอย่างจริงจัง และมีรูปแบบที่แตกต่างจากเมืองอื่น โดยภาคเอกชนในจังหวัดเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ตั้งแต่การริเริ่มความคิดการผลักดัน ตลอดจนการลงทุนเป็นส่วนใหญ่ (Unconventional PPP) โดยมีรัฐบาลท้องถิ่นให้การสนับสนุน (ภัทรภรณ์ หิรัญวงศ์ และ

คณะ, ม.ป.ป., หน้า 7) นอกจากนี้ ด้วยโอกาสของจังหวัดขอนแก่น ที่มีตั้งทางภูมิศาสตร์ เป็นศูนย์กลางของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ศูนย์กลางด้านคมนาคมขนส่ง มีสถาบันการศึกษา และสถานพยาบาลที่มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์ และศูนย์กลาง การศึกษา ทำให้เมืองขอนแก่นมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว แต่ยังคงขาดการวางแผน และบริหารจัดการเมืองที่ดี ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ได้แก่ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้น ทรัพย์ การล่องละเมิดทางเพศ ทำร้ายร่างกาย การจราจรที่ติดขัด ปัญหายาเสพติด และ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงทำให้ประเด็นด้านความปลอดภัยในเมืองกลายเป็นหนึ่งใน ประเด็นสำคัญที่ต้องถูกหยิบยกมาแก้ไข

จากแนวคิดดังกล่าว เทศบาลนครขอนแก่น สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น และหอการค้าจังหวัดขอนแก่นเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่จะเกิดขึ้น จึงก่อให้เกิด ความร่วมมือในการทำงานเกิดเป็น “โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาค ประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” โดยได้รับความร่วมมือจากประชาชนในเขต เทศบาลนครขอนแก่นร่วมติดตั้งกล้อง CCTV ในบริเวณหน้าบ้าน หน้าอาคาร และร้านค้า ภายใต้งานสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือส่วนหนึ่งจากเทศบาลนครขอนแก่น การถอด บทเรียน Smart Security กรณีศึกษา “โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาค ประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” จึงเป็นการถอดบทเรียนจากประสบการณ์ตรงใน การปฏิบัติหน้างานของเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งรับผิดชอบโครงการฯ ในแง่มุมต่างๆ ผลการศึกษาที่ ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อถอดบทเรียนโครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด โดยภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น
2. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นๆ ในการนำบทเรียน จากโครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด โดยภาคประชาชนในเขตเทศบาลนคร ขอนแก่น ไปต่อยอดสำหรับการดำเนินงานที่มีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกันได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

1. Smart Living

Smart Living เป็นหนึ่งใน 6 องค์ประกอบของ Smart city ซึ่งอีก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ Smart People, Smart Mobility, Smart Economy, Smart Environment, และ Smart Government สำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทย (ม.ป.ป.) ให้ความหมายคำว่า “Smart Living” หมายถึง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของเมือง โดยคำนึงถึงหลักอารยสถาปัตย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนมีสุขภาพดี มีความปลอดภัย และมีความสุขในการดำรงชีวิต วัตถุประสงค์ของ Smart Living จึงเป็นการอำนวยความสะดวกและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนที่ครอบคลุมทุกกลุ่มอายุและกลุ่มประชากร โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เช่น แพลตฟอร์มทางสังคม การดูแลสุขภาพ การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น (bee smart city, ม.ป.ป.) Boyd Cohen นักวิชาการแห่งวิทยาลัยธุรกิจ EADA ในประเทศสเปนได้กำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดเกี่ยวกับ Smart Living ไว้ 3 ด้าน คือ ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความปลอดภัย และด้านสุขภาพ (Boyd Cohen, 2014) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาทฤษฎีลำดับขั้นแห่งความต้องการของอับราฮัม มาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ยังพบว่า ความปลอดภัยเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพชีวิตของทุกเมือง เราจึงสามารถพูดได้ว่า Smart City ทุกแห่งจะต้องเป็นเมืองที่ปลอดภัยเช่นกัน (Lacínák & Ristvej, 2017, pp. 522-527)

2. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะ เป็นการบริหารกิจกรรมที่ถูกจัดทำขึ้น เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน กรณีเป็นเรื่องของการบริหารท้องถิ่น นโยบายสาธารณะจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจผ่านกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ซึ่งได้แก่ ปัญหา อุปสรรค และโอกาส ในการดำเนินกิจกรรม หรือไม่ดำเนินกิจกรรม ตลอดจนการตัดสินใจให้ตัวแทนดำเนินการแทน นโยบายสาธารณะสามารถเกิดจากประชาชน ชุมชน สังคม และภาคเอกชน โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนโยบายจากรัฐเท่านั้น

เป็นทิศทางที่คนในสังคมเห็นพ้องร่วมกันว่าควรจะทำอะไรในการแก้ไขปัญหา เพราะหัวใจสำคัญของนโยบายสาธารณะอยู่ที่กระบวนการทำงานร่วมกัน หรือการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ไม่ได้อยู่ที่ประกาศ หรือข้อเขียนที่เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้น นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นนโยบายสาธารณะที่ดี (อำพล จินดาวัฒนะ, 2552, หน้า 6)

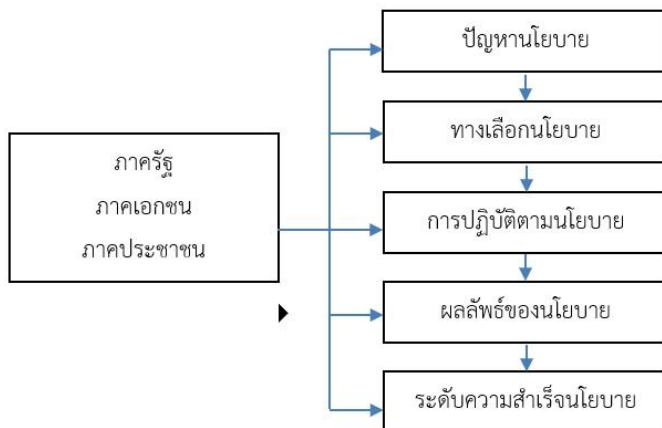
กระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย ซึ่งมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อกันอย่างซับซ้อนในรูปธรรมและนามธรรม ในขั้นตอนแรกของการกำหนดนโยบาย นักสังคมศาสตร์ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีหรือนโยบายจะมีการเก็บรวบรวมปัญหาและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้น จะมีการค้นหาตัวเลือกและแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมา และในขั้นสุดท้าย ผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจเลือกนโยบายจะใช้ดุลยพินิจของตัวเองในการตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมในการก่อรูปเป็นนโยบาย (Policy formulation) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม พื้นฐานกระบวนการกำหนดนโยบายต้องอาศัยเทคนิค วิธีการ และขั้นตอนที่เป็นรูปธรรม โดยไม่สามารถกระทำได้อย่างง่าย เพราะในความเป็นจริงนโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นมา สิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในการกำหนดทิศทางนโยบาย คือ การระบุความหมายของปัญหา (problem definition) ที่มีความสัมพันธ์กับค่านิยม (values) และผลประโยชน์ (interest) ซึ่งผูกพันกับผู้มีส่วนร่วมในกรอบนโยบาย ได้แก่ นักวิเคราะห์และ นักสังคมศาสตร์ผู้ตัดสินใจ และกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย (โกวิทย์ กังสนันท์, 2546)

ดันน์ ได้จำแนกระบบข้อมูลนโยบายออกเป็น 5 ประเภท (Dunn อ้างใน ธนยวัฒน์ รัตนศักดิ์, 2555, หน้า 44-45) ได้แก่ (1) ปัญหาในนโยบาย (Policy Problems) หมายถึง ปัญหาที่มีความซับซ้อนและปรากฏอยู่ทั่วไป ซึ่งนำมาสู่ความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้รับการแก้ไข เมื่อมีการระบุปัญหาได้ชัดเจน จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาตามมา เพื่อนำไปสู่ทางเลือกในการแก้ไขปัญหา (2) ทางเลือกนโยบาย (Policy Alternative) หมายถึง การพิจารณาและค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา สิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาคือ ข้อมูลและเงื่อนไขของปัญหา ดังนั้น

จึงต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอยู่เสมอ (3) การปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Acting) หมายถึง การดำเนินการตามทางเลือกนโยบายที่กำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในขั้นตอนนี้ จะต้องทราบถึงผลดีและผลเสียของแต่ละทางเลือก ตลอดจนข้อจำกัดต่างๆ เช่น สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย และการเมือง เป็นต้น (4) ผลลัพธ์ของนโยบาย (Policy Outcomes) หมายถึง ผลลัพธ์ที่ได้จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเราจะสามารถทราบผลลัพธ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการประเมินผลนโยบายแล้ว และ (5) ระดับความสำเร็จของนโยบาย (Policy Performance) หมายถึง การนำผลลัพธ์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติมาเปรียบเทียบกับเพื่อวัดระดับความสำเร็จกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าเกิดขึ้นในระดับใด หากปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข อาจจะต้องค้นหาวิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหาแทน เพื่อให้สามารถบรรลุผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยพัฒนากรอบแนวคิดจากขั้นตอนนโยบายสาธารณะ 5 ขั้นตอนของ William N. Dunn นักวิชาการชาวอเมริกันและศาสตราจารย์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถแบ่งประเภทของเครื่องมือในการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยคำถามที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์ประยุกต์จากขั้นตอนนโยบายสาธารณะ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ปัญหา นโยบาย (Policy Problems) ทางเลือกนโยบาย (Policy Alternative) การปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Action) ผลลัพธ์ของนโยบาย (Policy Outcomes) และระดับความสำเร็จของนโยบาย (Policy Performance) แนวคำถามจะเป็นคำถามปลายเปิดที่มีค่าสำคัญและมีความยืดหยุ่นต่อการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และ (2) การสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) จากเนื้อหาที่ได้จากเอกสาร บทความ ข่าวสาร หนังสือ และแหล่งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

2. ผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด โดยภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อให้สามารถถ่ายทอดบทเรียนหรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วน ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยคัดเลือกตัวอย่างจากผู้บริหาร หรือผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้เป็นผู้ดูแลโครงการ และประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น 1 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ เทศบาลนครขอนแก่น จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่นจำนวน 2 คน และประชาชนที่สมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 1 คน รวมจำนวน 6 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในการสัมภาษณ์ตัวแทนคณะทำงานโครงการฯ และ (2) เก็บรวบรวมจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary

Data) โดยรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลจากเอกสาร บทความ ข่าวสาร หนังสือ และแหล่งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มา โดยการแยกแยะข้อมูลหรือแบ่งประเภทเนื้อหาที่ได้ในแต่ละในเอกสาร บทความ ข่าวสาร บทสัมภาษณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูล รวมถึงการพยายามค้นหาและตีความหมายแฝงที่อยู่ในข้อความที่ปรากฏด้วย เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการถอดบทเรียน “โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” มีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหานโยบาย (Policy problems)

ผลการศึกษาพบว่า จังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำลังเติบโตและมีศักยภาพและความพร้อมในเรื่องการเป็นเมืองศูนย์กลาง ได้แก่ ศูนย์กลางด้านการศึกษา ศูนย์กลางด้านการแพทย์ ศูนย์กลางด้านการคมนาคมขนส่ง ศูนย์กลางด้านการค้าและการลงทุน โดยในด้านการบริการยังมีศูนย์ประชุมนานาชาติ โรงแรม รีสอร์ท และร้านอาหารที่ได้มาตรฐานที่สามารถรองรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวได้อย่างครบครัน ทำให้จังหวัดขอนแก่นสามารถดึงดูดให้นักเดินทางและนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาการจราจรที่ติดขัด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด และปัญหาอาชญากรรม ทำให้เกิดแนวคิดและความตระหนักร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำพาไปสู่เมืองปลอดภัย น่าอยู่และมีความสุข จากแนวคิดดังกล่าวจึงก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่าง เทศบาลนครขอนแก่น สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น และหอการค้าจังหวัดขอนแก่น ดำเนินการสร้างระบบรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้นที่เกิดเป็น “โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” เป็นการยึดหลักการพัฒนาเมืองที่

เน้นการมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหาแบบเป็นองค์กรหรือแบบบูรณาการภารกิจของทุกฝ่าย เข้าด้วยกัน เพราะหน้าที่ในการดูแล ส่งเสริมความปลอดภัยให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่นั้น ไม่ใช่เรื่องของผู้ใดผู้หนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะร่วมมือกัน ดังคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่เทศบาลนครขอนแก่น ดังนี้

“...การเป็นเมืองอัจฉริยะจะดึงดูดนักลงทุนและนักท่องเที่ยวให้เข้ามาลงทุนและท่องเที่ยวในแหล่งที่ตั้งต่างๆ นั้น การสร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เทศบาลนครขอนแก่นในฐานะที่เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้ประชาชนในเขตพื้นที่ ทำให้เกิดโครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด CCTV 1,000 จุด...” (เจ้าหน้าที่เทศบาลนครขอนแก่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2562)

2. ทางเลือกนโยบาย (Policy Alternative)

เมื่อพิจารณาภารกิจในการทำงานในแต่ละส่วนงานพบว่า คณะทำงานจาก 3 หน่วยงาน ที่มีเป้าหมายเดียวกันในเรื่องการสร้างความปลอดภัยให้กับประชาชน กล่าวคือ เทศบาลนครขอนแก่น เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการดูแลบ้านเมืองตามกฎหมาย โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น เป็นหน่วยงานรักษาความสงบเรียบร้อย และบังคับใช้กฎหมายด้วยความยุติธรรม และหอการค้าจังหวัดขอนแก่น เป็นตัวแทนภาคเอกชนในการเชื่อมโยงกับภาคราชการและประชาชน ร่วมขับเคลื่อนธุรกิจและเศรษฐกิจเพื่อให้ขอนแก่นเป็นเมืองที่มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการค้าและการลงทุน ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือบรรลุเป้าหมาย คณะทำงานจาก 3 หน่วยงาน จึงประชุมและระดมความคิดเห็นผ่านเวทีสภาเมืองขอนแก่น (Khon Kaen's Citizen Council) ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับภาคประชาสังคม องค์กรชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีสิทธิสะท้อนปัญหาและตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางการ

พัฒนาเมืองร่วมกัน เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้นั้น ตรงกับความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด คณะทำงานจาก 3 หน่วยงาน ได้ศึกษาประโยชน์ที่ประชาชนและผู้ประกอบการจะได้รับจากโครงการฯ เช่น การประหยัดค่าใช้จ่ายสำหรับการติดตั้งกล้อง CCTV เพื่อการเฝ้าระวังความปลอดภัยของบุคคลและสถานที่ เพราะโครงการฯ จะสนับสนุนเงินติดตั้งกล้อง CCTV จำนวน 5,000 บาท ส่วนกรณีที่มีกล้องเดิมอยู่แล้ว เมื่อเปลี่ยนเป็นกล้องใหม่ก็มีสิทธิได้รับการสนับสนุนเงินจำนวน 5,000 บาทเช่นกัน ตลอดจนเป็นการสร้างโอกาสให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลทรัพย์สินตนเองและสมบัติส่วนรวม เมื่อผ่านกระบวนการเวทีสภาเมืองขอนแก่น ผลตอบรับที่ปรากฏ คือ “การที่ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นเห็นชอบด้วยกับโครงการ” เพื่อเป็นเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดขอนแก่น ตลอดจนเป็นการสร้างระบบสนับสนุนการทำงานของตำรวจในการทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยและดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ ดังนั้น เทศบาลนครขอนแก่น สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น และหอการค้าจังหวัดขอนแก่น จึงทำบันทึกข้อตกลงการให้ความร่วมมือในการดำเนิน “โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด โดยภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา

3. การปฏิบัติตามนโยบาย (Policy action)

คณะทำงานจาก 3 หน่วยงาน ได้นำ “โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” ไปปฏิบัติ มีรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านโครงสร้าง จากการศึกษาพบว่า คณะทำงานจาก 3 หน่วยงาน ได้กำหนดแนวทางและวางแผนบริหารจัดการ จัดตั้งเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินโครงการฯ ประกอบด้วย คณะที่ปรึกษา คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการฝ่ายสมัครและประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบมุมกล้อง CCTV และพิจารณาอนุมัติ คณะกรรมการฝ่ายการเงินและบัญชี และคณะกรรมการติดตามผลและดำเนินโครงการ

ด้านบุคลากร มีการบริหารคณะทำงานโครงการอย่างเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เช่น คณะทำงานจาก 3 หน่วยงาน มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ

ร่วมกัน ทีมงานเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ลงพื้นที่ ตรวจสอบ คัดเลือก และพิจารณา อนุมัติความเหมาะสมในการติดตั้งกล้อง CCTV ตามใบสมัครที่ประชาชนแจ้งความ จ้างเข้ามา เป็นต้น

ด้านงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น เขียนโครงการเพื่อของบประมาณสำหรับการดำเนินโครงการครั้งนี้ โดยเทศบาลนครขอนแก่นจะดำเนินการสนับสนุนเงินงบประมาณแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนเงินไม่เกิน 5,000 บาท ต่อกล้อง CCTV 1 ตัว ส่วนค่าใช้จ่ายในด้านการติดตั้งกล้อง CCTV จะเป็นความรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมโครงการฯ และหากมีการติดตั้งกล้อง CCTV ครอบคลุมพื้นที่มากกว่า 1 พื้นที่ จะถูกนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการฝ่ายปฏิบัติการตรวจสอบ คัดเลือก และติดตั้งเป็นผู้ชี้ขาด ในกรณีที่ผู้สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการฯ มีกล้อง CCTV เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เทศบาลนครขอนแก่นจะให้การสนับสนุนงบประมาณไม่เกิน 5,000 บาท ต่อกล้อง CCTV 1 ตัว ในการปรับเปลี่ยนสภาพกล้อง CCTV ตัวเดิมให้เป็นกล้องใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเงื่อนไขการติดตั้งกล้อง CCTV จะต้องหันมุมกล้องออกมาสู่ถนนสาธารณะ เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมโครงการฯ และช่วยเอื้อประโยชน์ด้านความปลอดภัยให้กับส่วนรวมด้วย

ด้านสถานที่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลนครขอนแก่น

ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการจะเป็นเจ้าของกล้อง CCTV คณะทำงานจาก 3 หน่วยงาน จะไม่มีการขึ้นนำผู้สมัครโครงการว่าต้องใช้กล้อง CCTV ยี่ห้อใด เพียงแต่กล้องจะต้องสามารถเชื่อมต่อสัญญาณ Wi-Fi สามารถดูภาพแบบ Real Time ผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ได้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สะดวกต่อการใช้เป็นหลักฐานสำคัญในการยืนยันเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน ร้านค้า ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า และทุกสถานที่ ส่วนการดูแลรักษาหรือซ่อมแซมกล้อง CCTV ในกรณีที่กล้องมีความบกพร่องในการใช้งาน หรือชำรุด ผู้เข้าร่วมโครงการฯ จะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง

4. ผลลัพธ์ของนโยบาย (Policy outcome)

ภายหลังดำเนินโครงการฯ พบว่า ประชาชนและผู้ประกอบการในเขตเทศบาลนครขอนแก่นให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก และเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ตัวแทนคณะทำงานของเทศบาลนครขอนแก่น และตัวแทนคณะทำงานของสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ในคดีจ้างวานฆ่าอดีตปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ทีมสืบสวนสอบสวนของตำรวจได้หลักฐานส่วนหนึ่งเป็นภาพจากกล้อง CCTV ของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการติดตั้งกล้อง CCTV ทำให้รู้ตัวกลุ่มมือปืนทั้งหมด ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขออนุมัติต่อศาลเพื่อออกหมายกลุ่มจับกลุ่มมือปืน...” (เจ้าหน้าที่เทศบาลนครขอนแก่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2562)

“...ในคดีคดีฆ่าหั่นศพในอำเภอเขาสนกวาง เหตุการณ์เริ่มแรกเกิดที่อำเภอเมืองขอนแก่น ดังนั้นภาพจากกล้อง CCTV ตามเส้นทางต่างๆ จึงเป็นหนึ่งในหลักฐานที่ตำรวจต้องการมากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่เราได้มานั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความร่วมมือจากประชาชนและผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ CCTV...” (เจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 22 กรกฎาคม 2562)

“...ในปี 2562 คดีปล้นร้านทองแม่ทองพูล ในห้างสรรพสินค้าบิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์ ริมถนนมิตรภาพ จังหวัดขอนแก่น เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถติดตามเส้นทางที่คนร้ายใช้หลบหนีตามเส้นทางต่างๆ ได้จากกล้อง CCTV ที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการร้านค้า ตลอดจนประชาชน...” (เจ้าหน้าที่เทศบาลนครขอนแก่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2562)

ภายหลังต่อมา ผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่นได้ตระหนักถึงสภาพการณ์ปัจจุบัน เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในการที่เจ้าหน้าที่หรือผู้เสียหายจะเข้าไปขอข้อมูลภาพจากสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อใช้ประกอบเป็นหลักฐานในทางคดีหรือการติดตามผู้กระทำความผิด จะต้องยืนยันหลักฐานบันทึกประจำวัน และหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอข้อมูลจากบ้านของสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นการสร้างความไม่สะดวกให้กับเจ้าของสถานที่และผู้เสียหาย ประกอบกับการที่จังหวัดขอนแก่นได้

ประกาศใช้แผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2561-2564 (ฉบับทบทวน ปี 2562) โดยมีการบรรจุประเด็นพัฒนาจังหวัด เรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านการเป็น Smart City และ Mice City ผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่นจึงวางแผนดำเนินการเชื่อมโยงต่อสัญญาณภาพจากกล้อง CCTV ภาคประชาชนเข้าสู่ศูนย์ควบคุมของเทศบาลนครขอนแก่น และบรรจุเป็นโครงการในหมวด Smart Living มิติด้านการรักษาความปลอดภัยของเมือง ดังคำสัมภาษณ์ของตัวแทนคณะทำงานโครงการฯ ได้ให้สัมภาษณ์ไว้

“...โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด เป็นวิธีการคิดริเริ่มก่อนจะประกาศให้เมืองขอนแก่นเป็น Smart City โครงการดังกล่าวอยู่ภายใต้หมวด Smart Living เป็นการจัดการเมืองในมิติด้านความปลอดภัย โดยเป็นการทำงานในลักษณะของเครือข่าย 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย เทศบาลนครขอนแก่น สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น และหอการค้าจังหวัดขอนแก่น ร่วมกับภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม...” (เจ้าหน้าที่เทศบาลนครขอนแก่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 พฤศจิกายน 2562)

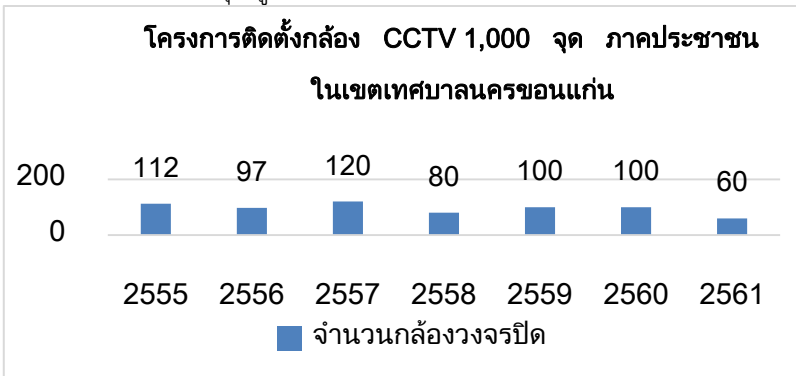
5. ระดับความสำเร็จของนโยบาย (Policy performance)

ผลการศึกษาพบว่า ความสำเร็จในการดำเนินโครงการฯ เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน คือ ด้านปริมาณ แม้โครงการฯ เริ่มขึ้นในปี 2555 แต่จำนวนจุดติดตั้งกล้อง CCTV ณ ปัจจุบันที่อนุมัติไปมีเพียง 669 จุด (ข้อมูลในปี 2561) ยังไม่ครบ 1,000 จุด แต่การกระจายของจำนวนกล้องวงจรปิดที่มีอยู่แต่เขตพื้นที่นั้น ถือว่าเพียงพอและเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ ด้านค่าใช้จ่าย เป็นการใช้งบประมาณอย่างประหยัด เพราะโครงการฯ สนับสนุนเงินผู้เข้าร่วมโครงการ 5,000 บาทต่อหัว แต่การเลือกซื้อกล้อง CCTV เป็นสิทธิของผู้เข้าร่วมโครงการในการเลือกยี่ห้อกล้อง ขอเพียงให้สามารถเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตได้ ด้านคุณภาพ คณะทำงานจาก 3 หน่วยงานจะสุ่มลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสมาชิกโครงการ การตรวจสอบมุมกล้อง CCTV ว่ามุมกล้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพื่อสังเกตความผิดปกติโดยรวมและให้ยังคงเป็นไปตามเงื่อนไขข้อตกลง ด้านความพึงพอใจ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจในผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่นรู้สึกอุ่นใจและปลอดภัยมากขึ้น

จำนวนเหตุการณ์ก่ออาชญากรรมและเหตุร้ายต่างๆ ลดลง และเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถติดตามภาพจากกล้อง CCTV ได้ทันทั่วทั้งที่ ดึงคำให้สัมภาษณ์ของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

“...โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด โดยภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เป็นโครงการที่ดีมาก เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนและผู้ประกอบการได้ดูแลเมืองของตนร่วมกัน ทำให้รู้สึกอุ่นใจในความปลอดภัย กรณีหากเกิดเหตุไม่คาดคิดขึ้น ก็มีความมุ่งหวังว่า ประโยชน์ของกล้องวงจรปิดจะช่วยให้เจ้าหน้าที่จะสามารถติดตามคนร้ายได้ทันทั่วทั้งที่...” (ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 กันยายน 2562)

ในด้านคุณภาพ จะมีการสุ่มลงพื้นที่ตรวจสอบสมาชิกโครงการอยู่เสมอ ได้แก่ การตรวจสอบมุมกล้อง CCTV ว่ามุมกล้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ การตรวจสอบระบบการบันทึกภาพ การตรวจสอบระบบการดูภาพออนไลน์ การตรวจสอบระบบแจ้งเตือน เพื่อสังเกตความผิดปกติโดยรวมและยังคงเป็นไปตามเงื่อนไขข้อตกลง หากพบว่ากล้องมีการชำรุด ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องดำเนินการซ่อมแซมโดยทันที

รูปที่ 1 กราฟแสดงจำนวนจุดที่ติดตั้งกล้อง CCTV โดยภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

ที่มา: รายงานผลปฏิบัติงานประจำปี 2560 เทศบาลนครขอนแก่น

นอกจากความสำเร็จที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เทศบาลนครขอนแก่นยังได้พัฒนาต่อยอดจากการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ เข้าสู่ความเป็น Smart City โดยเทศบาลฯ ได้ขอความร่วมมือกับสถานประกอบการที่ติดตั้งกล้อง CCTV และเชื่อมต่อกับสัญญาณ Wi-Fi ที่เชื่อมโยงกับห้องควบคุม (Control Room) ของเทศบาล เพื่อรองรับการเชื่อมสัญญาณภาพจากกล้องแต่ละจุดที่หันหน้าออกสู่พื้นที่สาธารณะ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินจะได้ตรวจสอบและติดตามผู้ก่อเหตุได้ทันท่วงที สร้างความมั่นใจให้กับประชาชน ลดเวลาในการตรวจสอบข้อมูลภาพจากกล้องแต่ละจุด อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลภาพไปใช้งานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

จังหวัดขอนแก่นมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นำมาสู่ปัญหาสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ความแออัดหนาแน่นของประชากร สุขภาพที่ถดถอยของผู้อยู่อาศัย การจราจรที่ติดขัด ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ การเกิดอาชญากรรม และโจรกรรมเกิดขึ้นมากมาย เป็นความเสียหายที่ประเมินค่าไม่ได้ เมืองปลอดภัยเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องถูกนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายสาธารณะ และผู้กำหนดนโยบายต้องตัดสินใจเลือกนโยบายที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประชาชน จึงเกิดการบูรณาการความร่วมมือในการทำงานระหว่าง 3 หน่วยงาน และกำหนดเป็น “โครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด ภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” ในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน ตลอดจนเป็นการสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินมาจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2555) ที่ได้กล่าวถึงการระบุปัญหา นโยบายว่า เป็นกระบวนการทางการเมืองที่แสดงถึงผลลัพธ์ในการหามาตรการและแนวทางแก้ไข เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนด้วยกระบวนการเยียวยาความเดือดร้อนให้น้อยลง อันเป็นภารกิจที่จะต้องกระทำของรัฐบาลเพื่อความอยู่รอดทางการเมืองของตน และการให้ความสำคัญต่อนโยบายสาธารณะตั้งแต่การก่อรูป ก่อร่าง หรือการกำเนิดนโยบาย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเหมือนกับคำพังเพยที่กล่าวว่า “การเริ่มต้นที่ดีย่อม

สำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง” เพราะถ้าการก่อรูปนโยบายที่เกิดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงหลักการหรือทฤษฎีทางนโยบายสาธารณะย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งนับเป็นการสูญเสียอย่างยิ่ง (วรรณภา วามานนท์, 2561, หน้า 200) ภายหลังจากได้มีการพัฒนาต่อยอดจากการใช้ประโยชน์จากโครงการฯ เพื่อเข้าสู่ความเป็น Smart City เทศบาลนำโครงการดังกล่าวบรรจุไว้ในหมวด Smart Living มิติด้านการรักษาความปลอดภัยในเมือง เพื่อตอบสนองนโยบายการสร้างระบบความปลอดภัยสาธารณะให้พร้อมดูแลประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องกับสำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทย (ม.ป.ป.) ที่ได้อธิบายว่า Smart Living คือ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของเมือง โดยคำนึงถึงหลักอารยสถาปัตย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนมีสุขภาพดี มีความปลอดภัย และมีความสุขในการดำรงชีวิต

ผลสำเร็จที่สำคัญของการดำเนินโครงการฯ ดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นได้ว่า บทบาทของประชาชนมีความสำคัญต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะ การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในกระบวนการนโยบายสาธารณะของเทศบาลนครขอนแก่นเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานด้วยกันหลายประการ โดยข้อค้นพบที่สำคัญคือ ชุมชนและผู้ประกอบการมีความตื่นตัวและมีจิตสาธารณะในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง สอดคล้องกับ ปัทมา สุภก่าปัง (2554) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในรายงาน เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละกระบวนการนโยบายสาธารณะ อันได้แก่ การให้ความรู้ ความเข้าใจ การรับฟังความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่การริเริ่มนโยบาย การวางแผน การจัดทำแผนงาน รวมถึงการติดตามและประเมินผลความสำเร็จของโครงการหรือกิจกรรมนั้น เช่นเดียวกับที่ Alessandro Sancino (2016) อ้างว่า การกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน และองค์กรต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่นในการเข้าร่วมรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะหากให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการ อาจทำให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่ผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในท้องถิ่นได้ และการที่ให้ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ได้มีสิทธิ และโอกาสใน

การร่วมดำเนินการในสิ่งที่พวกเขาเห็นว่าเป็นประโยชน์ย่อมสามารถช่วยลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนเป็นกลไกที่จะช่วยสนับสนุนให้นโยบายมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาโครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด โดยภาคประชาชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นๆ ในการนำบทเรียนจากโครงการติดตั้งกล้อง CCTV 1,000 จุด โดยภาคประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ไปต่อยอดสำหรับการดำเนินงานที่มีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ประชาชนที่ไม่ได้มีบ้านเรือนอยู่บริเวณเส้นทางหลักที่สำคัญ เมื่อสมัครเข้าร่วมโครงการ อาจจะไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาในการได้รับเงินสนับสนุนจำนวน 5,000 บาท ซึ่งเส้นทางรองหรือย่อยควรจะถูกสนับสนุนให้ติดตั้งวงจรปิดมากที่สุด เพราะมีความเสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรมมากกว่าเส้นทางหลัก ดังนั้น จึงควรมีการติดตั้งกล้อง CCTV เพิ่มเติมในพื้นที่ชุมชน จุดเสี่ยงภัยมุมมืด มุมที่อาจมีเหตุร้าย เพื่อลดปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และพื้นที่บนเส้นทางหลักก็ควรถูกดูแลความปลอดภัยโดยรัฐบาลหรือท้องถิ่น ทั้งนี้ การพิจารณาจุดเสี่ยงการติดตั้งกล้อง CCTV เพิ่มเติมนั้น ควรนำหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาช่วยวางแผนระบบ CCTV ให้มีประสิทธิภาพตามที่ต้องการ เช่น การกำหนดจุดติดตั้งกล้อง CCTV โดยใช้ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Ration Choice) การวิเคราะห์จุดเสี่ยง (Hot Spot)

2. การบูรณาการเชื่อมโยงการใช้งานกล้อง CCTV กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง โดยต่อยอดนโยบายในลักษณะการสร้าง Big Data ที่กล้องได้เก็บรวบรวมไว้จากแหล่งที่มาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลภาพจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ร้านค้า โรงเรียน และประชาชน ให้นำเข้ามารวมไว้ในแพลตฟอร์มเดียว เพราะนอกจากจะช่วยในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ยัง

สามารถช่วยให้หน่วยงานสามารถทำความเข้าใจกับข้อมูลจำนวนมาก และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ดำเนินการในลักษณะที่เรียกว่า Public and Private Video Surveillance มีลักษณะการทำงาน คือ จะมีแพลตฟอร์มกลาง กล้องทุกตัวที่อยู่ในเครือข่ายทั้งของรัฐและเอกชน ข้อมูลภาพและวิดีโอจะถูกส่งเข้ามายังแพลตฟอร์มนั้น แล้วนำระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามาวิเคราะห์และตรวจหาความเสี่ยงก่อนที่จะมีเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้น เพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน หรือหากเกิดเหตุแล้ว ก็สามารถนำข้อมูลจากกล้องที่ครอบคลุมในจุดต่างๆ เข้ามาช่วยในการติดตามแกะรอยคนร้ายได้ ตัวอย่างล่าสุดของความพยายามร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนที่แท้จริงในการจัดการกับอาชญากรรมได้ถูกแสดงผ่านโครงการที่ดำเนินการในเมืองแอตแลนต้า กรมตำรวจแอตแลนต้าเปิดตัว “Operation Shield” ซึ่งเป็นโครงการรวบรวมวิดีโอที่ดึงข้อมูลจากวิดีโอขององค์กรเอกชน เช่น ธุรกิจอินเทอร์เน็ต และหน่วยงานสาธารณสุข โรงเรียนรัฐบาล ในศูนย์บัญชาการเดียว เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีมุมมองแบบองค์รวมแบบเรียลไทม์ของสถานการณ์ทั่วทั้งเมืองมากขึ้น (Andrea Sorri, 2019)

3. เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นทุกคนไม่สามารถติดตั้งกล้อง CCTV ได้ทุกบ้าน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะเข้ามาประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน โดยการส่งข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยไปยังประชาชนหรือผู้ประกอบการให้อย่างทั่วถึง เช่น การจัดการทำสื่อโฆษณา ได้แก่ แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ เป็นต้น การรายงานข่าวกิจกรรมการรณรงค์ปลูกฝังพฤติกรรมความปลอดภัยผ่านทางเสียงตามสายของหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ชุมชนปลอดภัย สื่อวิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ตัวแทนชุมชน อาสาสมัครเข้าไปให้ความรู้ตามบ้าน หรือจัดอบรมเป็นกลุ่มหมู่คณะ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นหนึ่งในการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวและเห็นความสำคัญต่อกระบวนการสร้างเสริมความปลอดภัยให้กับตนเองเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ กังสนันท์. (2546). ค่านิยมและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 1(2) ค้นเมื่อ 1 มกราคม 2563, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ค่านิยมและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ>
- จังหวัดขอนแก่น. (5 กุมภาพันธ์ 2561). *แผนแม่บทการพัฒนาเมืองขอนแก่นสมาร์ทซิตี 2029 (Khon Kaen Smart City 2029)*. ค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2562, จาก <http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/detailProm.php?id=980>
- เทศบาลนครขอนแก่น. (2560). *รายงานผลปฏิบัติงานประจำปี 2560*. ขอนแก่น: ห้างจำกัดโรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- ฉันทวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2555). *นโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง). เชียงใหม่: คณินิจการพิมพ์.
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ และคณะ. *รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี. กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด, 2554.
- ปัทมา สุกกำปัง. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ภัทรภรณ์ หิรัญวงศ์, วิชรพงศ์ รัชตเวชกุล, ปุณณวิษณุ เศรษฐ์สมบุรณ์ และภัทริยา นวลโย. (ม.ป.ป.). *SMART CITY มิติใหม่ของการพัฒนาเมือง Case Study : ขอนแก่นโมเดล*. ม.ป.ท.
- วรรณภา วามานนท์. (2561). *วารสารเกษมบัณฑิต*, 19(ฉบับพิเศษ), 200.
- สมบัติ อ่างธัญวงศ์. (2555). *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุธี อนันต์สุขสมศรี. (2563, 18 มีนาคม). *เมืองอัจฉริยะคืออะไรกันแน่*. ค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2563, จาก <https://thaipublica.org/2020/03/smart-city/>

- สำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *ประเภทของเมืองอัจฉริยะ*. ค้นเมื่อ 3 กันยายน 2562, จาก <https://smartcitythailand.or.th/>
- สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561, 18 มิถุนายน). *ยุค Smart City กำลังมา ไทย เร่งเดินหน้า 7 เมืองอัจฉริยะ ยกกระดับคุณภาพชีวิต*. ค้นเมื่อ 3 กันยายน 2562, จาก <http://www.ops.moe.go.th/ops2017>
- อำพล จินดาวัฒนะ. (2552). *นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: บริษัท บียอนด์ พับลิชชิง จำกัด.
- Alessandro Sancino. (2016). The meta co-production of community outcomes: towards a citizens' capabilities approach. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary Nonprofit Organizations*, 27(1), 409–424.
- Andrea Sorri. (2019). *Public and private surveillance collaboration efficiently tackles crime*. Retrieved February 2, 2020, from <https://www.axis.com/blog/secure-insights/smart-cities-safety/>
- bee smart city. (n.d.). *SMART CITY INDICATORS*. Retrieved February 2, 2020, from <https://hub.beesmart.city/en/smart-city-indicators>
- Boyd Cohen. (2014). *The Smartest Cities In The World 2015: Methodology*. Retrieved February 3, 2020, from <https://www.fastcompany.com/3038818/the-smartest-cities-in-the-world-2015-methodology>
- Lacinák & Ristvej. (2017). Smart city, Safety and Security. *International scientific conference on sustainable, modern and safe transport*. 192, 522-527.

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็น Smart Education
ของสถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น
Preparation to Support Smart Education of State
Educational Institutions in Khon Kaen Province

อิสริยา โพธิชัย¹ และ เพ็ญณี แนนรท²

Aisariya Photichai and Penee Narot

Corresponding author: Ph.aisariya@kkumail.com

Received: 06/11/63 Revised: 21/12/63 Accepted: 21/12/63

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพ และการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา เพื่อรองรับการเป็น Smart Education และ 2) จัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของสถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการเป็น Smart Education การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน ตามสัดส่วนขนาดสถานศึกษา และสังกัดสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการประชุมกลุ่มย่อย จากนั้นใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพและความพร้อมของสถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น โดยเฉพาะสถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างขาดการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็น Smart Education เนื่องมาจากบุคลากรสถานศึกษาขาดความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานในการเตรียมความพร้อม รวมถึงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประชาสัมพันธ์การสร้างบทบาทการดำเนินงานให้กับสถานศึกษาที่ไม่มีความชัดเจน ในขณะที่สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น) ผู้บริหารและครูผู้สอนค่อนข้างเข้าใจแนวคิด Smart Education เพราะเทศบาลนครขอนแก่นอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการ Smart Education อยู่แล้ว

คำสำคัญ: Smart Education; การเตรียมความพร้อม; จังหวัดขอนแก่น

Abstract

This research aims to 1) analyze the potential and preparation of the school to support Smart Education, and 2) make recommendations and guidelines for the development of the educational system of State educational institutions in Khon Kaen Province to support Smart Education. This research is qualitative research. The data were collected from sample groups obtained from purposive sampling, consisted of school administrators, school board, and teachers group according to the size of educational institutes and their affiliation. The structured- questionnaire were used for interviews and the focus group discussion was conducted. The data were analyzed using frequency, percentage, and content analysis.

The results of the research can be concluded that: The potential and preparation of the school to support Smart Education, government schools in Khon Kaen Province, especially those under the

Basic Education Commission, are somewhat lacking in preparation for Smart Education. This is due to the lack of understanding of school personnel in the principles, objectives, and operational methods of preparation. Moreover, there was also a lack of public relations to clarify and construct operational roles for educational institutions. In terms of educational institutions, under the local government organization (Khon Kaen Municipality) administrators, and teachers seem to understand the concept of Smart Education. This may be due to Khon Kaen Municipality is already in the process of implementing the Smart Education project.

Keywords: Smart Education; Preparation; Khon Kaen Province

บทนำ

จากคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” สะท้อนให้ถึงการศึกษาคือเป็นรากฐานสำคัญและเป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ เพื่อให้สังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 การศึกษามีความสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบของประเทศ ทุกองค์การ ทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นจึงให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้เท่าทันต่อสถานการณ์โลกยุคใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ภาคการศึกษาจึงต้องปรับตัวและเตรียมคนให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 ความรู้หรือการเรียนการสอนแบบในอดีตจึงอาจจะไม่เพียงพออีกต่อไป การพัฒนาการศึกษาของเยาวชนจะต้องมีความสอดคล้องกับแนวคิดของโลกปัจจุบัน และอนาคต ที่จะต้องมีทักษะในการใช้ชีวิต การสร้างอาชีพ และทักษะในการบริหารจัดการ

ในปัจจุบันมีการกล่าวถึงทิศทางการพัฒนาเมืองในศตวรรษที่ 21 ด้วยแนวคิดเมืองอัจฉริยะ (Smart City) กันอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลก ประกอบด้วยความเป็นอัจฉริยะ 6 ด้าน คือ การใช้ชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) ประชาชนอัจฉริยะ (Smart People) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) การจัดการภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) การคมนาคมอัจฉริยะ (Smart Mobility) และสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) (Boyd Cohen, 2012) โดย Smart City มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดทรัพยากรมนุษย์ที่มีมีทักษะสูงเพิ่มเข้ามาอยู่อาศัยอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเมือง ทำให้การศึกษากลายเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของการพัฒนาเมืองที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาคน ขณะที่ความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมต่อกันทั่วโลกทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการศึกษาอัจฉริยะ (Smart Education) ซึ่งได้รับความสนใจอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา Zhi-Ting Zhu, Ming-Hua Yu and Peter Riezebos (2016) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ Smart Education ว่า คือ การปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการเรียนรู้ที่ไร้ขอบเขต เพื่อส่งเสริมสติปัญญาที่เกิดขึ้นใหม่ของผู้เรียนตลอดจนเป็นการอำนวยความสะดวกในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมที่ชาญฉลาด เช่นเดียวกับ Kim (2015) ที่พิจารณาว่า Smart Education คือการระบวบทศวรรษการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนกลาง และ Andrew Middleton (2015) เชื่อว่า Smart Education จะต้องได้รับการพัฒนาบนพื้นฐานที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยตัวอย่างประเทศที่ดำเนินการ Smart Education ไปแล้ว ได้แก่ ปี 1997 ประเทศมาเลเซียดำเนินโครงการ Smart Education เป็นครั้งแรก ด้วยการดำเนินงาน Smart School (Chan, 2002) Smart School ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงระบบการศึกษา เพื่อให้บรรลุปรัชญาการศึกษาแห่งชาติ (The National Education Philosophy) และเพื่อเตรียมความพร้อมแรงงานที่ตรงกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 ส่วนในประเทศสิงคโปร์ดำเนินการประเทศอัจฉริยะ โดยมีแผนแม่บทตั้งแต่ปี 2006 ที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีด้านการศึกษา (Hua, 2012) ในแผนดำเนินการดังกล่าว มีโรงเรียนแห่งอนาคตจำนวน 8 แห่ง ที่จะมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environments) ที่มีหลากหลาย ใน

ส่วนของระบบการศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้เป็นผู้เรียนมีองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็น และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จังหวัดขอนแก่นจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเมืองขอนแก่นสมาร์ทซิตี 2029 และกรอบการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองเพื่อเป็น Smart City ประกอบด้วยความเป็นอัจฉริยะ 6 ด้าน ได้แก่ Smart Living, Smart Citizen, Smart Economy, Smart Governance, Smart Mobility และ Smart Environment (สำนักงานจังหวัดขอนแก่น, 2561) แนวคิดการพัฒนา Smart City ขอนแก่น เกิดขึ้นจากความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชน และด้วยตำแหน่งที่ตั้งจังหวัดขอนแก่นที่อยู่บริเวณกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่นจึงเป็นเหมือนศูนย์กลางการศึกษา การแพทย์ การคมนาคม และเศรษฐกิจ สำหรับบริบทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภายใต้โครงการ Smart City ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นได้บรรจุชุดโครงการ Smart Education ไว้ในแผนแม่บทการพัฒนาเมืองขอนแก่นสมาร์ทซิตี 2029 ภายใต้การขับเคลื่อนพลเมืองสู่ Smart Citizen (สำนักงานจังหวัดขอนแก่น, 2561) ขณะที่เทศบาลนครขอนแก่น ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการจัดการศึกษา ตามนโยบายกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 14 การปกครองท้องถิ่น มาตรา 250 กล่าวไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) ผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่นได้นำแนวคิด Smart Education มาปรับใช้กับโรงเรียนในสังกัดทั้งหมดจำนวน 11 โรงเรียน โดยได้ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) ศึกษาการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนและการสอนให้มีคุณภาพ เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้ก้าวไปสู่ระดับสากล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพและการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาภาครัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมระหว่างสถานศึกษากัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น) ตลอดจนการจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของสถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการเป็น Smart Education ใดๆ ก็ตาม แม้จะเป็นการดำเนินการคู่ขนานกับการกำหนดกรอบการดำเนินงานโครงการ Smart Education ก็ตาม ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ ศักยภาพ และการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการเป็น Smart Education
2. จัดทำข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของสถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการเป็น Smart Education

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 44 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน ของสถานศึกษาภาครัฐในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แบ่งออกเป็น 2 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 1 จำนวน 104 โรงเรียน และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 15 โรงเรียน รวมทั้งหมด 119 โรงเรียน และ 2) สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น) จำนวน 11 โรงเรียน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยทำรายชื่อโรงเรียนทั้งหมด แยกประเภทตามขนาดสถานศึกษา และสังกัดสถานศึกษา และจับสลากเลือกสถานศึกษาตัวอย่างมาจำนวนละ 1 โรงเรียน เพื่อเป็นตัวแทนในการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและสังกัด

ขนาด สถานศึกษา	สังกัด	จำนวน (โรงเรียน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)		
			ผู้บริหาร	คณะกรรมการ สถานศึกษา	ครูผู้สอน
เล็ก	องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนคร ขอนแก่น)	1	1	1	2
	สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน	2	2	2	4
กลาง	องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนคร ขอนแก่น)	1	1	1	2
	สำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้น พื้นฐาน	2	2	2	4

ใหญ่	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น)	-	-	-	-
	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2	2	2	4
ใหญ่พิเศษ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น)	1	1	1	2
	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	2	2	2	4
รวม		11	11	11	22

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interviews) โดยสัมภาษณ์ในประเด็นเดียวกันหรือสัมภาษณ์ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงของกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ผู้วิจัยจะจัดลำดับความสำคัญสำหรับแนวคำถามที่เตรียมไว้ และนำการสนทนาให้เป็นขั้นตอนตลอดจนการเป็นผู้ถามคำถามตลอดการสัมภาษณ์กลุ่มให้เป็นไปตามแนวทางของหัวข้อการวิจัย และจัดบันทึกคำสัมภาษณ์ในประเด็นที่สำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนละเอียดที่สุดในเวลาที่กำหนด

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมและเรียบเรียงจาก เอกสาร วรรณกรรม บทความ เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงานการวิจัยต่อไป

4. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษา และสังกัดสถานศึกษา จากนั้นใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และ ร้อยละ (Percent) ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลที่ได้ โดยทำการแบ่งประเภทข้อมูลที่ได้ในเอกสาร บทความ ข่าวสาร บทสัมภาษณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลด้วยกัน รวมถึงการตีความหมายแฝงที่ปรากฏอยู่ในข้อความด้วย

ผลการวิจัย

จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 11 โรงเรียน และกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.91 ระบุว่า เคยได้ยินหรือรับรู้เกี่ยวกับ Smart Education และระบุว่า ไม่รู้จักหรือไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับ Smart Education ร้อยละ 9.09 สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับ Smart Education โดยภาพรวมบุคลากรสถานศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่า มีการรับรู้และเคยได้ยินคำว่า Smart Education ว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสถานศึกษา แต่ไม่เข้าใจลึกซึ้งในแนวทางปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า สถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่นได้เตรียมความพร้อมในประเด็นดังกล่าวอยู่บ้าง โดยมีประเด็นที่เชื่อมโยงกับแนวคิด Smart Education ดังนี้

ความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการเป็น Smart Education

จากการศึกษาข้อมูลแผนแม่บทการพัฒนาเมืองขอนแก่นสมาร์ทซิตี 2029 พบว่า จังหวัดขอนแก่นบรรจุชุดโครงการ Smart Education ไว้ภายใต้การพัฒนาความเป็นอัจฉริยะด้าน Smart Citizen มีโครงการหรือกิจกรรมย่อยอยู่ภายใต้ชุดโครงการดังกล่าวอยู่ทั้งหมด 4 กิจกรรม อันได้แก่ (1) โครงการสร้างระบบนิเวศและการเรียนรู้ของประชาชนทั่วไป โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเป็นการเรียนแบบเชิงโต้ตอบ (Interactive) สำหรับทุกเพศทุกวัย (2) Smart Classroom การให้บริการระบบการศึกษา โดยพัฒนาผู้สอน หลักสูตร ครอบคร้วและชุมชน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (3) โครงการ Khon Kaen Bilingual Kindergarten เป็นโครงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ อย่างน้อย 2 ภาษา ตั้งแต่ในระดับอนุบาล และ (4) City Campus การสลายขอบเขตของสถานศึกษากับเมือง เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพไปพร้อมกับเมือง

ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาภาครัฐส่วนใหญ่ในจังหวัดขอนแก่นรับรู้เกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองขอนแก่นให้เป็น Smart City ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ (ไทยแลนด์ 4.0) ที่ประกอบไปด้วยความเป็นอัจฉริยะอันหลากหลายหลายด้าน แต่หากกล่าวถึงแนวคิด Smart Education สถานศึกษาเคยได้ยินแบบผิวเผินผ่านแวดวงการศึกษามาสักระยะก่อนที่จังหวัดขอนแก่นจะประกาศขับเคลื่อนเมืองเป็น Smart City ผู้บริหารและครูทราบในเบื้องต้นว่า Smart Education เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ททีวี สมาร์ทบอร์ด ฟูนันต์อัจฉริยะ และการพัฒนาระบบเครือข่ายไร้สายให้ครอบคลุม ควบคู่กับการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ขณะเดียวกันนั้น ยังมีสถานศึกษาขนาดเล็กในบางแห่งที่ผู้บริหารและครูไม่เคยได้ยินคำว่า Smart Education หรือชุดโครงการ Smart Education ของจังหวัดขอนแก่นเลย ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวไว้ดังนี้

“...ไม่เคยได้ยินคำว่า Smart Education เลย แต่เคยได้ยินคำว่า Smart City...” ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น (สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2562)

ดังนั้น ทำให้สถานศึกษาดังกล่าวไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมรองรับ Smart Education ที่เกิดจากนโยบายของจังหวัดขอนแก่น จึงมีการบริหารสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนแบบทั่วไปให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน ตลอดจนการขาดการกำกับติดตามผลการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มจากสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นจะมีลักษณะที่แตกต่าง เพราะสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นจะมีการวางนโยบายและแผนของสถานศึกษาที่ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเทศบาลนครขอนแก่นในปัจจุบัน นั่นคือ “พัฒนาเมืองสู่สากล สร้างสังคมแห่งความสุข” ผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่นได้นำเอาแนวคิด Smart City มาพัฒนาเมืองในมิติด้านการศึกษา โดยมีแผนการดำเนินการปฏิรูประบบการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด สู่ Smart Education ดังนี้ (1) นโยบายอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น คิดวิเคราะห์ได้ มีการพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4 วิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ หรือที่เรียกว่า STEM Education (2) การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6 ประการ ประกอบด้วย มีวินัย อดทน มีความรับผิดชอบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กตัญญู และสำนึกรักท้องถิ่น (3) การใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย มิได้จำเป็นเฉพาะในช่วงวัยเรียนเท่านั้น การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้เกิดทักษะอันจะทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่างๆ ในบริบทสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ (4) ผู้เรียนของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลฯ ต้องมีพื้นฐานภาษาอังกฤษ และมีพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใกล้เคียงกันหรือเท่าเทียมกัน และ (5) การจัดการศึกษาที่

ครอบคลุมหลากหลายรูปแบบ ทั้งสายวิชาการ สายวิชาชีพ และการจัดการศึกษาที่ลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น

ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีแผนหรือกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษาสู่ Smart Education อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่จังหวัดขอนแก่นยังมีการกำหนดนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนต่อสถานศึกษา รวมถึงการขาดการประชาสัมพันธ์ เพื่อก่อให้เกิดการสนับสนุน ความร่วมมือร่วมใจในการทำงานระหว่างหน่วยงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนแผนหรือกิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการเป็น Smart Education สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามวัตถุประสงค์ทั่วไป คือ เพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองจากการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนสู่ Smart Education เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ขณะที่การสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูสังกัดสถานศึกษาสังกัดเทศบาลขอนแก่น พบว่า เทศบาลนครขอนแก่นมีนโยบาย Smart Education พัฒนาให้กับสถานศึกษาในสังกัด แต่ยังคงขาดอีกหลายปัจจัยสนับสนุนสู่ Smart Education โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานศึกษาขนาดเล็กที่ยังขาดแคลนอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษา นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังไม่ค่อยรู้สึคว่าสถานศึกษาของตนเองมีความ “Smart” เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการเป็น Smart Education จะต้องมีเทคโนโลยีอันทันสมัยในห้องเรียน

ด้านสื่อและทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความตระหนักในการนำเทคโนโลยีมาใช้กับผู้เรียน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ครูส่วนใหญ่เริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเอง ยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และเริ่มเรียนรู้เทคโนโลยีต่างๆ โดยนำอุปกรณ์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดบรรยากาศห้องเรียนอยู่บ้าง เช่น การใช้อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัยในชั้นเรียน การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เครื่องโปรเจกเตอร์ช่วยสอน เครื่องเล่นดีวีดี ที่เป็นสื่อการเรียนการสอนแทนการใช้กระดานไวท์บอร์ดธรรมดา ครูจะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและชี้แนะ ส่วนผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้าคิดและตัดสินใจด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบ

เครือข่ายการเรียนรู้เป็นเครื่องมือ ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กมีการนำเทคโนโลยี การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนครู ส่วนสื่อและวัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอนที่ทันสมัยยังถือว่าขาดแคลน เนื่องจากเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณ ส่วนใหญ่ใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผลการ สัมภาษณ์กลุ่มยังพบอีกว่า ครูส่วนใหญ่ที่มีอายุค่อนข้างมากยังไม่เข้าใจและไม่ถนัดใน การออกแบบกิจกรรมประกอบเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาใช้รูปแบบการ จัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นประโยชน์ที่ผู้เรียน จะได้รับ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ ได้แก่ การสอนแบบโครงงาน (Project Method) การสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่ง ชุมชน (The use of Community activities) การสอนแบบทดลอง (Laboratory Method) การสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน (Committee Work Method) และการสอน แบบอภิปราย (Discussion Group) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ครูไม่สามารถควบคุมได้ว่า วิธีการสอนแบบใดดีที่สุด แต่จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในรายวิชาที่สอนแทน

ด้านครูและบุคลากรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แต่ละสถานศึกษา ผู้บริหารจะมีนโยบายพัฒนาบุคลากรสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง เพื่อ เป็นการสร้างเสริมความรู้ ทักษะ ความสามารถ ให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นในการทำงาน ของบุคลากร โดยแนวทางการพัฒนาบุคลากรของแต่ละสถานศึกษานั้นไม่แตกต่างกัน ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาอันหลากหลายที่บุคลากรสามารถเลือกได้ตามความ เหมาะสมและความถนัด ได้แก่ (1) การเรียนรู้ด้วยตนเองของบุคลากรครู เช่น การศึกษาเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในห้องเรียน (2) การเข้ารับฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษา เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด นโยบายการพัฒนาครูแนวใหม่ในรูปแบบโครงการการพัฒนาครูรูปแบบครบวงจร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ข้าราชการครูทุกคนได้พัฒนาตนเองตามความต้องการและตรงตาม ศักยภาพ เพื่อนำความรู้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ได้จริง และให้สามารถเชื่อมโยง กับวิสัยทัศน์ได้ในอนาคต สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น บุคลากรจะ ได้รับการอบรมโครงการ “เสริมสร้างความรู้ การพัฒนาตามแนวคิด Smart City” ตาม

นโยบายการพัฒนาเมืองของผู้บริหารชุดปัจจุบัน (3) การศึกษาดูงานตามสถานศึกษาที่มีบริบทของสถานศึกษาใกล้เคียงกันที่ได้รับรางวัล และ (4) การเข้าร่วมกิจกรรมและนำเสนอผลงานวิชาการในระดับชาติและนานาชาติตามสาขาวิชาที่สนใจ เพื่อพัฒนาต่อยอดทักษะทางวิชาการ

ด้านการจัดหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า แต่ละสถานศึกษาได้นำกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้การประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบไปด้วยจำนวน 8 สาระ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่แต่ละสถานศึกษาใช้เป็นแบบแผนในการพัฒนาผู้เรียนของตน นอกจากนี้ สถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนสู่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบสหวิทยาการ เช่น การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEM Education ที่เป็นการบูรณาการความรู้ 4 สาขาวิชา ประกอบด้วย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ รวมเข้าด้วยกัน การเรียน Coding การวางแผน และจัดลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ เรียนรู้สาเหตุและผลลัพธ์ เพื่อให้เข้าใจกระบวนการทำงานและการแก้ไขปัญหา

ด้านความร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านรูปแบบเครือข่ายต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมโครงการ KKU Smart Learning ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งถือโครงการพัฒนาสมรรถนะนักเรียนด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการจัดห้องเรียนเทคโนโลยี เนื้อหาหลักสูตรแบบออนไลน์ และคู่มือการจัดการเรียนสำหรับครู เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถานศึกษาเห็นพร้อมกันว่า ในฐานะที่จังหวัดขอนแก่นมีโครงการ Smart Education การขับเคลื่อนในระดับจังหวัด ในลักษณะของเครือข่ายฝึกกำลังจะเป็นสิ่งสำคัญ โดยผ่านการส่งเสริมและประสานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการสนับสนุนงบประมาณรวมถึงอุปกรณ์การศึกษาที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็น Smart Education ของสถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ไม่ได้มีจุดกำเนิดมาจากนโยบาย Smart Education ของสถานศึกษาหรือจังหวัด ขณะที่สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น) มีกระบวนการเตรียมความพร้อมมาจากหน่วยงานต้นสังกัด กล่าวคือ Smart Education เป็นนโยบายของผู้บริหารในการพัฒนาทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด

แต่อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการเตรียมความพร้อมของแต่ละสถานศึกษายังมีปัญหาและอุปสรรคที่พบ ได้แก่

ด้านบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กพบว่า ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูแต่ละคนต้องแบกรับภาระงานสอนมาก ตลอดจนการขาดบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถเฉพาะด้าน เช่น ด้านธุรการ ด้านงบประมาณ ด้านการเงินและการบัญชี ทำให้บางครั้งครูถูกพากรจากห้องเรียนเพื่อทำข้อมูลเอกสารต่างๆ ส่งผลให้ครูทำหน้าที่สอนได้ไม่เต็มที่ ขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่มีครูครบชั้นวิชา ภาระไม่หนักมาเท่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการจัดทำเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับโครงการ Smart Education ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการต่อสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ Smart Education เพราะ เรื่อง Smart Education หลายคนอาจจะนึกถึง Smart Classroom Smart School และอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Smart Education แต่เรื่องสำคัญกว่านั้นคือ เนื้อหาสาระ วิธีเรียน วิธีสอน การเรียนการสอนแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เรียนจากการแก้ปัญหา เรียนจากการตั้งคำถาม รูปแบบการเรียนการสอนจะแตกต่างไปจากเดิม จากครูผู้ทำหน้าที่บรรยายหน้าห้อง นักเรียนมีหน้าที่จดและจำ เปลี่ยนเป็นครูต้องมึบบทบาทในการตั้งคำถาม ส่งเสริมให้นักเรียนไปค้นคว้า ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ด้านงบประมาณ ผลการวิจัยพบว่า การจัดสรรทรัพยากรด้านการศึกษามีปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำอยู่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันว่า สถานศึกษามีงบประมาณไม่เพียงพอเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ Smart Education เช่น การพัฒนาห้องเรียนให้เป็น Smart Classroom จะต้องใช้งบประมาณค่อนข้างมากในการจัดทำห้องเรียนให้เหมาะสม ทำให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนถูกมุ่งเน้นไปที่กิจกรรมการเรียนการสอนทั่วไป

“...สถานศึกษาไม่มีงบประมาณสนับสนุนในเรื่องของการจัดให้เป็น Smart Classroom อย่างที่ต้องการ เพราะการยกระดับสถานศึกษาให้เป็น Smart Education ได้ยังต้องใช้การลงทุนค่อนข้างสูง...” ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น (สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2562)

ด้านวัสดุอุปกรณ์สนับสนุน ผลการวิจัยพบว่า ประการแรก การขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย เช่น ฮาร์ดแวร์กระจายสัญญาณวิดีโอแบบดิจิทัล คุณภาพสูง อุปกรณ์ควบคุมการกระจายสัญญาณ คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย และอื่นๆ ที่เป็นอุปกรณ์ของฝั่งคุณครูและนักเรียน และประการที่สอง ความหลากหลายของผู้เรียน เช่น พื้นฐานการใช้ชีวิตและพฤติกรรมเด็กที่แตกต่างกัน สืบเนื่องมาจากพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่างกัน การดูแลเอาใจใส่บุตรหลานที่แตกต่างกัน ส่งผลมาสู่พฤติกรรมเด็กในสถานศึกษา ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวไว้ดังนี้

“...เราขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ เพราะว่าคุณครูที่อยู่สถานศึกษาส่วนใหญ่ 60 % เป็นคนรุ่นเก่า...” ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น (สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2562)

“...แม้สถานศึกษาจะมีสื่อและอุปกรณ์ที่ครบครัน ครูที่ดี ที่เก่ง ถ้าผู้เรียนไม่พร้อมก็ไม่สามารถพัฒนาสู่ Smart Education ได้ ...” ผู้บริหารสถานศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น (สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2562)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเป็น Smart Education ของสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

ตามที่จังหวัดขอนแก่นกำหนดทิศทางในการพัฒนาจังหวัดสู่การเป็น Smart City โดยให้ความสำคัญกับด้านการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากการบรรจุชุดโครงการ Smart Education ไว้ในแผนแม่บทการพัฒนาเมืองขอนแก่นสมาร์ตซิตี 2029 ด้าน Smart Citizen และการที่เทศบาลนครขอนแก่นประกาศนโยบาย Smart Education เพื่อปฏิรูปการศึกษาให้กับสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น การรับรู้ รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการของจังหวัดต่อการพัฒนา Smart Education ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาส่วนใหญ่เคยได้ยินคำว่า Smart Education มาจากแวดวงการศึกษามาก่อนที่จังหวัดขอนแก่นจะประกาศเป็น Smart City โดยยังไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงวัตถุประสงค์ และแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน บุคลากรสถานศึกษาส่วนใหญ่ การเป็น Smart Education ต้องมีเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับครูผู้สอนที่มีศักยภาพ ขณะเดียวกัน ยังมีบางสถานศึกษาที่ผู้บริหารไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับ Smart Education เลย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โครงการ Smart Education จังหวัดขอนแก่น ยังขาดการประชาสัมพันธ์ ความตระหนักรู้ร่วมกัน การกำหนดเป้าหมาย และวิธีการที่ชัดเจนสู่การนำไปปฏิบัติให้เป็นทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาศักยภาพ และการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการเป็น Smart Education สถานศึกษาส่วนใหญ่เพียงดำเนินการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานการศึกษาทั่วไป ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า มีบางประเด็นในการดำเนินการสอนและการเตรียมความพร้อมที่สอดคล้องกับแนวคิด Smart Education และชุดโครงการ Smart Education ของจังหวัดขอนแก่นอยู่บ้าง แต่เป็นการดำเนินงานในลักษณะที่ยังขาดการบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้เป็นเป้าหมายเดียวกัน สามารถจำแนกศักยภาพและการเตรียมความพร้อมเป็น 5 ด้าน คือ (1) ด้านการบริหารจัดการ กรณีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพื้นฐานไม่มีแผนหรือกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษาสู่ Smart Education อย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่องค์กรหลักอย่างจังหวัด

ขอนแก่น และศึกษาธิการจังหวัด ขาดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาในจังหวัดเพื่อดำเนินการ ส่วนสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น) ทราบนโยบาย Smart Education จากผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น ที่จะดำเนินการปฏิรูปให้กับสถานศึกษาในสังกัด (2) ด้านสื่อและทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน สถานศึกษาให้ความสำคัญและมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับผูเรียนอยู่บ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพงษ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์ (2547) ที่ได้เน้นย้ำว่า นโยบายด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัยสำหรับการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สิ่งสำคัญคือ การส่งเสริมให้เกิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ เพื่อการปฏิบัติการและการเรียนการสอน ทั้งนี้โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องดำเนินการจริงจังและต่อเนื่อง โดยต้องกำหนดเป็นนโยบายพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาบุคลากรทั้งครูผู้สอนและนักเรียน ให้มีความรู้ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม การวิจัยใหม่ของ McKinsey ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษา ได้รายงานผลการค้นพบสำหรับนักเรียนในยุโรปที่วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินของ PISA 2015 ซึ่งมาจากผลการประเมินนักเรียนอายุ 15 ปี พบว่า การให้นักเรียนเข้าถึง แอปพลิเคชัน นิตยสาร หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) ในห้องเรียน อาจทำร้ายการเรียนรู้ของนักเรียน แต่การให้เทคโนโลยีนี้แก่ครูได้ผลเชิงบวกดีกว่า (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) ขณะเดียวกัน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ยังคงค่อนข้างขาดแคลนวัสดุและอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษาอยู่ (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ยืดรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตาม สะท้อนให้เห็นการใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน โดยเน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน (4) ด้านครูและบุคลากรสถานศึกษา มีนโยบายพัฒนาบุคลากรสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรได้พัฒนา

ตนเอง เพื่อเป็นการสร้างเสริมความรู้ ทักษะ ความสามารถ ให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นในการทำงานของบุคลากร (5) ด้านการจัดหลักสูตร สถานศึกษาใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ และยึดรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตาม สะท้อนให้เห็นการใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียน โดยเน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ตลอดจนการเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องและมีมาตรฐาน และ (6) ด้านความร่วมมือ มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านรูปแบบเครือข่ายต่างๆ เช่น KKU Smart Learning

กรณีศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาสถานศึกษาสู่ Smart Education พบปัญหาและอุปสรรคทั้งหมด 4 ประเด็น (1) ด้านบุคลากร กล่าวคือ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด และแนวปฏิบัติ เพื่อเตรียมตนเองให้พร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของ Smart Education นอกจากนี้ ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ยังพบปัญหาที่จำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน และไม่ครบสาระวิชาตามหลักสูตร ทำให้ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง และการมีครูไม่ครบสาระวิชาทำให้ครูต้องสอนในวิชาที่ตนเองไม่มีความเชี่ยวชาญ (2) การบริหารจัดการ มีจุดอ่อนด้านการประชาสัมพันธ์ในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจแก่สถานศึกษา รวมถึงมีนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนต่อสถานศึกษา ขาดการประสานงานและบูรณาการทำงานร่วมกัน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน (3) ด้านงบประมาณ กล่าวคือ ในสถานศึกษาขนาดเล็กมีงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับการเตรียมพร้อมรองรับการเป็น Smart Education เพราะสถานศึกษาจะได้งบประมาณตามจำนวนหัวของนักเรียน เมื่อจำนวนนักเรียนน้อย ทำให้งบประมาณที่ได้รับจำนวนน้อยตามไปด้วย ส่งผลให้สถานศึกษาขาดแคลนครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น โดยเฉพาะการขาดอุปกรณ์ในการจัดห้องเรียนให้เป็น Smart Classroom และสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2560) แม้ว่าการจัดสรรจะใช้หลักการจัดสรรเงินรายหัว

เท่ากันและมีการจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมแก่นักเรียนยากจนด้อยโอกาส โดยข้อมูลปี 2553 พบว่า ระดับประถมศึกษา สถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงบประมาณต่อหัวอยู่ที่ 40,208 บาท ขณะที่สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณต่อหัวอยู่ที่ 48,248 บาท และระดับมัธยมศึกษา สถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีงบประมาณต่อหัวอยู่ที่ 27,514 บาท ขณะที่สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณต่อหัวอยู่ที่ 45,691 บาท และ (4) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ยังขาดแคลนอุปกรณ์พัฒนาห้องเรียน เพื่อเป็นการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการเรียนที่เหมาะสม ขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่นั้นมีอุปกรณ์ที่ค่อนข้างพร้อมมากกว่า ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรพยากรสู่การพัฒนา ซึ่ง Francesco Avvisati and OECD (2018) ชี้ว่า นอกจากยุติธรรมในการจัดสรรทรัพยากรจะมีความสำคัญต่อความเท่าเทียมกัน ยังมีความเกี่ยวข้องไปถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในระบบโดยภาพรวมด้วย ในประเทศหรือเขตเศรษฐกิจที่คะแนนสูง มักจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมให้กับทุกโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็โรงเรียนที่ได้เปรียบหรือเสียเปรียบทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ประเทศที่มีคะแนนคณิตศาสตร์สูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD เช่น ฟินแลนด์ เยอรมนี เกาหลี และสโลวีเนีย ในประเทศเหล่านี้ โรงเรียนที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมด้อยกว่ารายงานว่ามีทรัพยากรพอเพียงเท่าๆ กับโรงเรียนที่มีภูมิหลังที่ได้เปรียบกว่าหรือมีมากกว่าในบางกรณี (ข้อมูลจากรายงานของครูใหญ่) และโรงเรียนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรมากกว่าจะมีผลการประเมินสูงกว่า ข้อมูลนี้จึงสามารถสะท้อนได้ว่า ระบบโรงเรียนสามารถลดผลกระทบจากภูมิหลังทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนที่มีต่อผลการเรียนรู้ได้ด้วยการจัดสรรทรัพยากรการศึกษาอย่างเป็นธรรม

ในด้านข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของสถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการเป็น Smart Education ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อใช้ประกอบแนวทางการปรับปรุงนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การสร้างความชัดเจนต่อทิศทางการพัฒนา Smart Education การสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ Smart Education การพัฒนาแพลตฟอร์มด้านการศึกษา และการส่งเสริมการ

ขับเคลื่อนในระดับจังหวัด และ (2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ได้แก่ การลดภาระงานของครู การพัฒนาครูให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง การลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา และการสร้างห้องเรียนอัจฉริยะต้นทุ่นต่ำ

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า สถานศึกษาภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีความพร้อมไม่มากนัก ในการรองรับ Smart Education ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการขาดความเข้าใจในแนวคิด วัตถุประสงค์ของนโยบาย และงบประมาณที่ไม่เพียงพอ ขณะที่สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครขอนแก่น) ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับนโยบายมาจากต้นสังกัดหรือเทศบาลนครขอนแก่น จึงมีการวางแผนเตรียมความพร้อมมากกว่า แต่ก็ยังมีจุดอ่อนอยู่ที่ครูผู้สอนยังไม่เข้าใจแนวคิด Smart Education ต่างจากผู้บริหารที่เข้าใจบริบทการพัฒนาสถานศึกษาสู่ Smart Education มากกว่า ขณะเดียวกัน การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อขับเคลื่อน Smart Education ให้กับสถานศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารงบประมาณ และการวางแผนองค์กร จะมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะต้องพัฒนาบุคลากร สร้างความเชื่อมั่น และสร้างแรงจูงใจถึงความสำเร็จของ Smart Education ที่จะเกิดขึ้น รวมไปถึงจะต้องสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกลุ่มเป้าหมายอย่างสถานศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของสถานศึกษา ภาครัฐในจังหวัดขอนแก่น เพื่อรองรับการเป็น Smart Education

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การสร้างความชัดเจนต่อทิศทางการพัฒนา Smart Education ให้กับหน่วยงานการศึกษา เนื่องจาก การขับเคลื่อน Smart Education ยังขาดความชัดเจน จังหวัดขอนแก่นควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานการศึกษานอกสถานศึกษา แหล่งการเรียนรู้ตามประกาศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทุก

สถานศึกษา เพื่อหรือแนวทางการขับเคลื่อน Smart Education ให้กับบุคลากรภายในสถานศึกษาให้รับทราบ ตระหนัก และนำไปสู่การเตรียมความพร้อม Smart Education

1.2 การสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ Smart Education ให้บุคลากรศึกษาได้ทราบ โดยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การศึกษาโลก ความจำเป็นในการปรับตัวของภาคการศึกษา และการเตรียมคนให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 ความเป็นไปได้และประโยชน์จาก Smart Education ตลอดจนนโยบายและการส่งเสริมจากภาครัฐ ในขณะเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องสร้างความเชื่อมั่นและสร้างแรงจูงใจถึงความสำเร็จของ Smart Education ที่จะเกิดขึ้น รวมไปถึงจะต้องสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกลุ่มเป้าหมาย อันได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างการมีส่วนร่วม เช่น การร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมเสนอแนะวิธีการ ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมรับประโยชน์ต่อไป

1.3 การพัฒนาแพลตฟอร์มด้านการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนเข้าถึงองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการเรียนและการสอนได้สะดวกรวดเร็วขึ้นบนโลกออนไลน์ เช่น การใช้แพลตฟอร์มการศึกษาออนไลน์ในขณะที่สถานศึกษาถูกปิดเพราะโรคระบาด ซึ่งครูจะสามารถสอนนักเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ที่บ้านของตนเองโดยใช้แพลตฟอร์มต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดทำให้ได้

1.4 ส่งเสริมการขับเคลื่อนในระดับจังหวัด บูรณาการทุกภาคส่วน เช่น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักเขตพื้นที่การศึกษาพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น โดยทำงานแบบเชื่อมโยงกันในลักษณะเครือข่าย ประกอบกับการเตรียมความพร้อมของจังหวัดในด้านต่างๆ ได้แก่ (1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การให้บริการแหล่งเรียนรู้ที่ครอบคลุมและทั่วถึง การให้ปรับปรุงและพัฒนาของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวนอุปกรณ์ที่รองรับการใช้งานที่มีประสิทธิภาพ (2) ด้านการวางแผนการพัฒนา เช่น การจัดทำแผนที่ Smart Education ของจังหวัด เพื่อให้สามารถวางแผนการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (3) ด้านบุคลากร

เช่น จำนวนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ครูคอมพิวเตอร์ ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา และความพร้อมด้านการพัฒนาบุคลากร เช่น ความเพียงพอของหลักสูตรการพัฒนาครูในพื้นที่รับผิดชอบของจังหวัด ความร่วมมือของภาคเอกชนและภาคประชาชนในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของจังหวัด

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การลดภาระงานของครู จัดระบบในส่วนของกรมอบหมายงานให้ลดน้อยลง เพื่อมุ่งเป้าไปที่การเตรียมการสอน ก็จะช่วยทำให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเข้าใจกันมากขึ้น เพราะครูมีความจำเป็นต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพของเด็กและเยาวชน

2.2 การพัฒนาครูให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสอน เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล และเป็นการสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้ทักษะที่จะได้รับการพัฒนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจเทคโนโลยี ด้วยการตอบโจทย์ การสร้างคุณค่าแก่ครูที่เป็นต้นแบบทางการศึกษา เพื่อขยายความคิด และองค์ความรู้สู่เด็กและเยาวชน

2.3 การลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา ระบบการศึกษายังขาดการกระจายทักษะการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งหลักสำคัญที่จะกระตุ้นให้ครูเห็นคุณค่า และพร้อมจะพัฒนาทักษะของตนเอง ต้องอาศัยการผลักดันระบบการศึกษาให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งยังจะต้องกระจายการเข้าถึงทางการศึกษา เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จะเป็นส่วนที่สร้างความเปลี่ยนแปลงแก่ระบบการศึกษา ซึ่งอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานในการสอนของครู

2.4 การสร้างห้องเรียนอัจฉริยะต้นทุนต่ำที่ไม่ได้เน้นที่โครงสร้าง แต่เน้นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพภายใต้อุปกรณ์การสอนที่มีอยู่อย่างจำกัดแต่ยังคงประสิทธิภาพสูงสุด

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

3.1 ควรมีการขยายเขตประชากรในการวิจัยครั้งถัดไป เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้กำหนดนโยบายในระดับจังหวัด เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมในทุกกลุ่มประชากร

3.2 ควรมีการศึกษาระดับการรับรู้ของนักเรียน ครูผู้สอน และผู้บริหาร เกี่ยวกับนโยบาย Smart Education ได้แก่ กระบวนการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การวางแผน วิธีการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการติดตามและประเมินผล

3.3 ควรศึกษาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการ Smart Education ขอนแก่น โดยเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้กับเป้าหมายที่วางไว้

เอกสารอ้างอิง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-20.

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2559). *ปรับบทบาทภาครัฐไทย...ให้ประชาชนได้รับบริการที่ดี*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก

<https://thaipublica.org/2016/03/tdri-2016/>

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). *เทคโนโลยีอาจมีผลเสียต่อการเรียนรู้ของนักเรียน*. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2562, จาก

<https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2018-34/>

สำนักงานจังหวัดขอนแก่น. (2561). *แผนแม่บทการพัฒนาเมืองขอนแก่นสมาร์ทซิตี 2029 (Khon Kaen Smart City 2029)*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2562, จาก

<http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/detailProm.php?id=980>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2560). *ทรัพยากรและคุณภาพของโรงเรียนสังกัดอปท*. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2563 จาก

<http://www.knowledgefarm.in.th/efficiency-of-education/>

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (ม.ป.ป.). *ขอนแก่นกับการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะด้านสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก [https:// www.depa.or.th/th/article-view/digital-society-series-medical-healthcare-smart-city-khonkaen](https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-society-series-medical-healthcare-smart-city-khonkaen)
- สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ. (2547). *การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดภาคใต้*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Andrew Middleton. (2015). *Smart Learning: Teaching and Learning with Smartphones and Tablets in Post-Compulsory Education*. Sheffield: MELSIG & Sheffield Hallam University.
- Cohen, B.. (2012). *Blockchain Cities and the Smart Cities Wheel*. Retrieved February 5, 2020, from <https://medium.com/iomob/blockchain-cities-and-the-smart-cities-wheel-9f65c2f32c36>
- Chan. (2002). *Smart learning environments*. Retrieved December 22, 2019, from <https://slejournal.springeropen.com/articles/10.1186/s40561-016-0026-2#CR10>
- Francesco Avvisati and OECD. (2018). *In which countries and schools do disadvantaged students succeed*. Retrieved April 20, 2019, from <https://doi.org/10.1787/66e037e8-en>

- Hua. (2012). *Smart Learning Environments*. Retrieved December 22, 2019, from
<https://slejournal.springeropen.com/articles/10.1186/s40561-016-0026-2#CR29>
- Kim S.H.& N. P. (2014). Effects of Flipped Classroom based on Smart Learning on Self-directed and Collaborative Learning. *International Journal of Control and Automation*, 7(12), 69-80. doi: 10.14257/ijca.2014.7.12.07
- Zhi-Ting Zhu, Ming-Hua Yu and Peter Riezebos. (2016). *A research framework of smart education*. Retrieved April 27, 2019, from
<https://slejournal.springeropen.com/articles/10.1186/s40561-016-0026-2>

การเมืองว่าด้วยการแทรกแซงราคาข้าวเปรียบเทียบระหว่างไทยและ
สหรัฐอเมริกา

Political Intervention in Rice Price: Comparative study of Thailand
and United States of America

ปิยวัฒน์ นัยโกวิท¹

Piyawat Naigowit

dome117@hotmail.com

Received: 25/11/63 Revised: 10/12/63 Accepted: 10/12/63

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายราคาข้าว เปรียบเทียบระหว่างไทยและสหรัฐอเมริกา และเพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม คือ (1) นักวิชาการที่ศึกษานโยบายข้าวของไทย (2) หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบนโยบาย (3) ผู้ประกอบการ และ (4) นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่มีบทบาทในนโยบาย ผลการศึกษา พบว่า นโยบายการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นนโยบายสำคัญที่ทำมาอย่างยาวนาน ซึ่งรูปแบบอาจแตกต่างกันไปตามนโยบายของพรรคการเมืองที่เข้ามาบริหารประเทศ แต่ต่อมา นโยบายนี้ได้กลายเป็นนโยบายที่ใช้เพื่อสร้างฐานเสียงของกลุ่มผลประโยชน์ (พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล) ผ่านนโยบายการจำนำข้าวและนโยบายการประกันรายได้เกษตรกรขั้นต่ำ ขณะที่สหรัฐอเมริกา พบว่าไม่มีกลุ่มผลประโยชน์ใดมีอำนาจกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ไม่ว่าจะพรรคการเมือง หน่วยงานรัฐ สมาคม รวมถึงเกษตรกร เพราะมีกฎหมาย Farm Bill ซึ่งมาพร้อมกับแผนงบประมาณ เป็นกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ทำให้การดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ เป็นลักษณะควบคุม (regulate) แต่ของไทยเป็นลักษณะการแทรกแซง (intervene) ดังนั้น หากประเทศไทยมีกฎหมายเกษตรที่มี

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คุณภาพก็จะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพ ลดการแทรกแซง ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาราคาข้าวนอกจากการมีกฎหมายเกษตรแล้วนั้น ยังคงต้องใช้ทั้งหลักเศรษฐศาสตร์ควบคู่กับการแก้ไขปัญหาด้านการเมืองอีกด้วย

คำสำคัญ: การแทรกแซงราคาสินค้าข้าว; กลุ่มผลประโยชน์; กฎหมาย Farm Bill

Abstract

The purpose of this research study is to examine pricing policies of rice, provide a comparative analysis between Thailand and the United States, and offer recommendations on appropriate policy approaches for Thailand. A qualitative research method is applied in conducting this study and draws on a combination of document analysis and in-depth interviews from four key groups of participants consisting of (1) rice policy experts in Thailand, (2) responsible and related government agencies with policy oversight, (3) entrepreneurs, and (4) elected political office holders (politicians) that play a critical role in the policy-making process.

Major findings from the research suggest that government assistance programs introduced to support rice farmers is a very important agricultural policy that has long been in place, though the type of support programs have tended to vary over the years depending on the overarching strategic policies set forth by the ruling coalition government at that particular point in time. However, the primary purpose in which such programs were intended to serve (as a means of increasing economic welfare), have later become diluted and are now being used for the purpose of securing and establishing strong constituent bases for those interest groups that stand to benefit

(political parties in the coalition government) as seen through recent programs like the rice pledging schemes and minimum income insurance programs for rice farmers.

On a comparative basis to the United States, it is found that no interest group, whether political parties, government agencies, associations, or farmers themselves, has absolute authority that entitles them to take control over the policy-making process. This structured balance is attributed to the Farm Bill legislation which is an important agricultural policy tool that contains provisions to address various issues and core challenges faced in the farming economy and sets the budget parameters for spending.

It can be conclusive to say that agricultural policies implemented by the United States are more regulating in nature in contrast to those implemented by Thailand that appear to be more intervening in nature. Therefore, if Thailand is able to develop an agriculture legislation similar to the Farm Bill, this will allow policies to be effectively implemented with less intervention. However, legislation alone may not be sufficient to address the surrounding factors that affect the price of rice, but can be successfully resolved if implemented together in a multidimensional approach that builds on sound economic principles and undertaking necessary political reforms.

Keywords: political intervention in rice price; interest groups; Farm Bill

บทนำ

ข้าวจัดได้ว่าเป็นสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญและช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของไทย โดยในแต่ละปีไทยจะผลิตและส่งออกสินค้าข้าวเป็นอันดับต้นๆ ของโลก ซึ่งจากสถิติสมาคมผู้ส่งออกข้าวพบว่า การส่งออกข้าวของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2560 มีแนวโน้มการส่งออกที่สูงขึ้นและเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญของโลก ได้แก่ อินเดีย เวียดนาม ปากีสถาน และอเมริกา จะพบว่า ไทยส่งออกเป็นอันดับ 2 รองจากอินเดียเพียงเล็กน้อย ดังข้อมูลในตาราง 1

ตาราง 1 ปริมาณส่งออกข้าวของประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ 5 อันดับ (หน่วย: ล้านตันข้าวสาร)

ประเทศ	ปี พ.ศ. 2556	ปี พ.ศ. 2557	ปี พ.ศ. 2558	ปี พ.ศ. 2559	ปี พ.ศ. 2560
อินเดีย	10.57	10.81	10.94	10.04	12.04
ไทย	7.05	10.97	9.79	9.90	11.63
เวียดนาม	6.75	6.46	6.61	4.86	6.66
ปากีสถาน	3.43	3.32	3.96	3.96	3.67
อเมริกา	3.40	3.20	3.45	3.52	3.35
รวม	31.20	34.76	34.75	32.28	37.13

ที่มา: จากสรุปลสถานการณ์ส่งออกข้าวไทยปี 2560 และแนวโน้มและทิศทางการส่งออกข้าวไทยปี 2561, สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2563 ค้นเมื่อ 2 มกราคม 2563, จาก <http://www.thairiceexporters.or.th>

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ข้าวเป็นสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญของไทย แต่กลับพบว่าสินค้าข้าวมีราคาซื้อขายที่ผันผวน โดยความผันผวนของราคาข้าวนั้นได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นอย่างมาก ที่ผ่านมา ชาวนาหรือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ต้องแบกรับภาระต้นทุนในการผลิตที่สูง ในขณะที่ราคาซื้อขายในท้องตลาดไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง ซึ่งจากสถิติข้อมูลราคาซื้อขายข้าวพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2561 ราคาข้าวซื้อขายข้าวอยู่ในอัตราเฉลี่ยที่ต่ำและมีความผันผวน (สมาคมโรงสีข้าวไทย, 2562) และที่ผ่านมานั้นรัฐบาลมีการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรโดยเฉพาะข้าวเปลือกมาโดยตลอด โดยในปี พ.ศ. 2525 มีการนำเอาวิธีการรับจำนำข้าวมาใช้แทนโครงการพยุงราคาข้าวและเปิดโอกาสให้เกษตรกรสามารถไถ่ถอนคืนเมื่อข้าวเปลือกมีราคาสูงขึ้นเพื่อลดความผันผวนด้านราคาและทำให้ราคาข้าวในตลาดสูงขึ้น ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นการจำนำในปริมาณที่จำกัด ในขณะที่สมัยของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร โครงการรับจำนำข้าวมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่สำคัญเพิ่มเติมด้วยการอนุญาตให้เกษตรกรสามารถรับจำนำข้าว ณ โรงสีได้ ซึ่งเป้าหมายการรับจำนำมีจำนวน 8.7 ล้านตันในปีการผลิต พ.ศ. 2544-2545 และในปีการผลิต พ.ศ. 2548-2549 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 9.5 ล้านตัน และภายหลังการยึดอำนาจปี พ.ศ. 2549 รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้มีการปรับลดปริมาณการรับจำนำข้าวลง โดยมีการปรับราคาให้ใกล้เคียงกับราคาตลาด ขณะที่รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ปรับเปลี่ยนวิธีการแทรกแซงแทรกราคาข้าวเปลือกจากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกมาเป็นนโยบายประกันรายได้ขั้นต่ำเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงการรับซื้อข้าวเปลือกในกลไกตลาดข้าวเปลือก แต่รัฐจะเป็นผู้กำหนดราคาเป้าหมายพร้อมประกาศให้เกษตรกรทราบล่วงหน้า ซึ่งหากราคาอ้างอิงในตลาดต่ำกว่าราคาเป้าหมายเกษตรกรก็จะได้รับชดเชยราคาส่วนต่างรายได้ของเกษตรกรที่ขาดหายไป (สมพร อิศวิลานนท์, 2553)

เมื่อถึงสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตรได้นำโครงการจำนำข้าวกลับมาใช้อีกครั้งและไม่มีมาตรการจำกัดจำนวนข้าวเปลือกที่เข้ามาเข้าร่วมโครงการ รวมถึงมีการปรับเพิ่มราคารับจำนำข้าวเปลือกในราคาสูงกว่าตลาดเป็นอย่างมาก ผลจากนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดข้อกล่าวหาเรื่องการทุจริต ต่อมาภายหลังรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยมีการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยวและปรับปรุงคุณภาพข้าวให้เกษตรกรทุกราย โดยให้ไร่ละ 1,200 บาท ไร่ละไม่เกิน 10 ไร่ (ไม่เกิน 12,000 บาท) และมีการออกสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี ให้เก็บข้าวเปลือกเข้ายุ้งฉางเพื่อรอให้ราคาดีแล้วค่อยขายเพื่อไม่ให้

ราคาลดลงในช่วงผลผลิตออกมามาก และภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 พรรคประชาธิปัตย์ได้นำนโยบายประกันรายได้เกษตรกรกลับมาใช้อีกครั้ง ภายใต้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ สมัยที่ 2

จะเห็นได้ว่า ที่ผ่านมารัฐบาลทุกรัฐบาลมีการแทรกแซงราคาข้าวมาโดยตลอด เพียงแต่มีรูปแบบการแทรกแซงที่แตกต่างกันและปรับเปลี่ยนไปตามนโยบายของพรรคการเมืองที่เข้ามาบริหารประเทศและมักจะไม่คำนึงถึงกลไกทางการตลาดตามอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริง ส่งผลให้ข้าวซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญขาดความมีเสถียรภาพด้านราคา และยังเป็นปัญหาห่วงโซ่อุปทานและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวซึ่งเป็นประชากรระดับรากหญ้าส่วนใหญ่ของสังคมไทย โดยปัญหาดังกล่าวยังคงสะสมและไม่สามารถแก้ไขให้สินค้าข้าวมีเสถียรภาพทางด้านราคาได้

ในกรณีดังกล่าว หากเปรียบเทียบการดำเนินนโยบายและการบริหารจัดการกับสหรัฐอเมริกาซึ่งนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางการเมืองและเป็นประเทศที่มีสถิติการส่งออกข้าวจำหน่ายที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินนโยบายราคาสินค้าเกษตร (ข้าว) ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของทั้ง 2 ประเทศ เพื่อค้นหาแนวทางและองค์ความรู้ใหม่ในการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย รวมทั้งประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรไทยและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายราคาข้าวของไทยในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สมัยที่ 2 (ปี พ.ศ. 2562)
2. เพื่อศึกษานโยบายราคาข้าวของสหรัฐอเมริกาในสมัยรัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามา และรัฐบาลสมัยประธานาธิบดีทรัมป์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการแทรกแซงราคาสินค้าข้าวจากนโยบายของไทยและสหรัฐอเมริกา
4. เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมสำหรับนโยบายราคาข้าวของไทย

วิธีการศึกษาการดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการและระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เกษตรกรผู้ทำอาชีพปลูกข้าวจำหน่าย/นักวิชาการที่ศึกษานโยบายข้าวของไทยและสหรัฐฯ กลุ่มที่ 2 หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบของไทยและสหรัฐฯ กลุ่มที่ 3 ผู้ประกอบการของไทยและสหรัฐฯ กลุ่มที่ 4 นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่มีบทบาทในการกำกับดูแลเรื่องการแทรกแซงราคาข้าวของไทยและสหรัฐฯ

โดยการศึกษาเป็นการศึกษาเฉพาะสินค้าข้าวเท่านั้น ไม่รวมสินค้าเกษตรชนิดอื่น โดยการศึกษาข้อมูลของไทยจะเน้นการศึกษาที่นโยบายราคาข้าวและการแทรกแซงราคาสินค้าข้าวในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สมัยที่ 2 (ปี พ.ศ. 2562) ภายหลังการเลือกตั้ง (ไม่ได้ศึกษาในเรื่องการทุจริตจากโครงการ) และสหรัฐอเมริกา จะศึกษานโยบายราคาข้าวในสมัยรัฐบาลประธานาธิบดีบารัค โอบามา และรัฐบาลสมัยประธานาธิบดีทรัมป์ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของสองประเทศ

ผลการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับนโยบายนี้ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานนโยบายราคาข้าวระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาได้ ดังนี้

ประเทศไทย จากการศึกษา พบว่า นโยบายราคาข้าวของรัฐบาลมี 3 ลักษณะ คือ

1. นโยบายสร้างเสถียรภาพราคาข้าวสาร อาทิ เช่น พรีเมียมข้าว มาตรการกำหนด การสำรองข้าว เพื่อมุ่งหวังการบริโภคภายในประเทศมากกว่าการส่งออก

2. นโยบายการแทรกแซงกลไกตลาดโดยตรง เช่น มาตรการพยุงราคาข้าวเปลือก มาตรการรับจำนำข้าวเปลือก ซึ่งเป็นการบิดเบือนกลไกตลาดไม่ให้ราคาซื้อขายข้าวเปลือกเป็นไปโดยสอดคล้องกับราคาที่เป็นจริง

3. นโยบายประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว (การแทรกแซงกลไกตลาดทางอ้อม) ที่มุ่งประกันความเสี่ยงให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยรัฐเป็นจ่ายส่วนต่างระหว่างราคาที่ขายได้จริงกับราคาเป้าหมายที่รัฐกำหนด

ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ไม่มีการนำเสนอนโยบายด้านการช่วยเหลือเกษตรกรมาเป็นประเด็นหลักในการหาเสียงเหมือนในประเทศไทย โดยเหตุผลหนึ่งมาจากการที่สหรัฐฯ มีกฎหมายที่ให้การสนับสนุนสินค้าเกษตรอย่างชัดเจน โดยกฎหมายดังกล่าวอยู่ในรูปกฎหมาย Farm Bill

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

1) *นโยบายราคาข้าวของไทย* แบ่งออกเป็น 2 เรื่อง คือ

1.1) *บริบททางการเมืองและอำนาจต่อรอง*

สมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร พบว่า จากการศึกษาที่พรรคเพื่อไทยประสบชัยชนะอย่างเด็ดขาดในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคถึง 265 คน เกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การจัดตั้งรัฐบาลแม้จะมีพรรคร่วมรัฐบาลหลายพรรค แต่พรรคร่วมรัฐบาลมีอำนาจต่อรองน้อยมาก สภาการณ์เช่นนี้เป็นผลทำให้พรรคเพื่อไทยสามารถผลักดันนโยบายสำคัญที่พรรคใช้ในการหาเสียงไปเป็นนโยบายของรัฐบาลได้โดยทันที โดยเฉพาะนโยบายรับจำนำข้าว โดยภายหลังการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว รัฐบาลได้มอบให้คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) เป็นผู้รับผิดชอบการกำหนดกรอบของชนิดราคา ปริมาณ ระยะเวลา วิธีการ รวมถึงหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ของการรับจำนำข้าวตามโครงการสำหรับปีการผลิต 2554/2555 ในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2554 และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554 โดยคณะรัฐมนตรีได้รับทราบและให้ดำเนินการรับจำนำข้าวตามที่ กขช. เสนอ ระยะเวลาที่แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติจนถึงการเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาใช้เวลาเพียง 5 วัน จากสภาการณ์เช่นนี้ จึงเห็นได้ว่า ตัวแสดงเครือข่ายนโยบายข้าวในคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ เป็นเพียงการแต่งตั้งและมีการเปลี่ยนแปลงไปตาม

สถานการณ์ทางการเมืองของพรรคเพื่อไทยในแต่ละช่วงเวลาเพื่อเสนอนโยบายตามที่รัฐบาลต้องการ นอกจากนี้ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการฯ ทุกชุด นอกเหนือจากตัวแทนฝ่ายราชการประจำที่เกี่ยวข้องแล้ว ล้วนประกอบด้วยฝ่ายการเมืองของพรรคและบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับพรรคเพื่อไทยทั้งสิ้น ดังนี้

- (1) อนุกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ ด้านการผลิต มีรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง) เป็นประธานอนุกรรมการฯ
- (2) อนุกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติด้านการตลาด มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายภูมิ สารผล) เป็นประธานอนุกรรมการฯ และ (3) อนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายภูมิ สารผล) เป็นประธานอนุกรรมการฯ

จึงตอกย้ำให้เห็นว่า การกำหนดนโยบายรับจำนำข้าว (นาปี) ปีการผลิต 2554/2555 อยู่ภายใต้อาณัติของฝ่ายการเมือง คือ รัฐบาล ในขณะที่ ตัวแทนภาคเอกชน ผู้ประกอบการและนักวิชาการด้านนโยบายราคาข้าวถูกตัดออกไป แสดงให้เห็นว่า กระบวนการกำหนดนโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นการกำหนดโดยอำนาจของฝ่ายรัฐบาลและพรรคเพื่อไทยเพียงลำพัง ปราศจากการต่อรองถ่วงดุลจากตัวแสดงเครือข่ายฝ่ายอื่นๆ แม้ในการกำหนดราคาและเงื่อนไขการรับจำนำข้าวของรัฐบาล ในฤดูการผลิต 2555/2556 (ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2) จะเกิดจากความกดดัน/ต่อรองจากบริบททางการเมืองทั้งภายในและภายนอกพรรคก็ตาม โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ให้ปรับลดราคารับจำนำข้าว สำหรับข้าวเปลือกความชื้นไม่เกิน 15% ดังนี้ ข้าวเปลือกเจ้า 100% ลดจากตันละ 15,000 บาท เหลือ 12,000 บาท และให้ลดราคาข้าวเปลือกชนิดอื่นๆ ลงร้อยละ 20 รวมถึงการจำกัดวงเงินที่แต่ละครัวเรือน จำนำข้าว เปลือกได้ไม่เกิน 500,000 บาท ซึ่งก่อให้เกิดเป็นกระแสคัดค้านและต่อต้านจากทั้งภายในและภายนอกพรรคเพื่อไทย เช่น การเคลื่อนไหวของกลุ่ม ส.ส. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ฐานเสียงสำคัญของพรรคเพื่อไทย ประกอบด้วย นายไพจิต ศรีวรขาน นายสมคิด เชื้อคง นายสงวน พงษ์มณี และนายนิยม ช่างพินิจ เป็นต้น ที่ไม่เห็นด้วยกับการปรับลดราคารับจำนำข้าว โดยให้เหตุผลว่า จะทำให้ชาวนาเสียประโยชน์ และนโยบายจำนำข้าวเป็นนโยบายหลักที่หาเสียงไว้ การลดราคาลงมาจะกระทบต่อฐานคะแนนเสียงและ

ความน่าเชื่อถือของพรรค นอกจากนี้ ยังเป็นแรงกดดันที่จะทำให้ชาวนาออกมาเคลื่อนไหวต่อต้าน เช่น นายวิเชียร พวงลำเจียก นายกสมาคมชาวนาและเกษตรกรไทย ได้ยื่นหนังสือเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีเพื่อให้ทบทวนมติ เพราะไม่เห็นด้วยกับการลดราคารับจำนำระหว่างฤดูกาลผลิต เช่นเดียวกับชาวนาในจังหวัดต่างๆ ที่ได้ออกมาคัดค้านเช่นกัน โดยมีตัวแทนชาวนามารวมตัวกันเพื่อยื่นหนังสือต่อรัฐบาลเรียกร้องให้รัฐบาลกลับไปรับจำนำที่ราคา 15,000 ตามเดิม ส่งผลให้คณะรัฐมนตรีต้องมีมติในวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2556 กำหนดราคารับจำนำข้าว ปี 2556/2557 ใหม่ ดังนี้ ข้าวนาปี รับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวหอมจังหวัดและข้าวหอมปทุม ที่ราคา 20,000 บาท/ตัน 18,000 บาท/ตัน และ 16,000 บาท/ตัน สำหรับข้าวเปลือกเจ้า 100% ต้นละ 15,000 บาทต่อตัน โดยกำหนดวงเงินไม่เกิน 350,000 บาท/ครัวเรือน และเข้าร่วมโครงการได้ปีละไม่เกิน 2 ครั้ง สำหรับข้าวนาปรัง รับจำนำข้าวเปลือกเจ้า 100% ที่ราคา 13,000บาท/ตัน และจำกัดวงเงินไม่เกินครัวเรือนละ 300,000 บาท โดยยังคงจำกัดห้ามข้าวที่มีระยะเวลาเก็บเกี่ยวน้อยกว่า 110 วันเข้าร่วมโครงการ

จากเหตุการณ์นี้จะเห็นได้ว่า นโยบายรับจำนำข้าว ปี 2556/2557 แม้รัฐบาลในฐานะผู้กำหนดนโยบายจะมีอำนาจเหนือกว่าและมีความเชี่ยวชาญในการต่อรอง แต่เมื่อมีการประชุมร่วมโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้เชิญตัวแทนสมาคมชาวนา 3 สมาคม และผู้แทนสภาเกษตรกรแห่งชาติ ซึ่งตัวแทนสมาคมได้กำหนดทางเลือกให้รัฐบาลตัดสินใจ คือ ทางเลือกที่ 1 รับจำนำที่ต้นละ 15,000 บาท แต่รับจำนำเพียง 1 ครั้งต่อปี จำกัดวงเงินต่อครัวเรือนไม่เกิน 500,000 บาท หรือทางเลือกที่ 2 รับจำนำที่ต้นละ 13,000 บาท แต่มีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการ 2 ครั้งต่อปี จำกัดวงเงินต่อครัวเรือนไม่เกิน 300,000 บาท แต่ในที่สุดรัฐบาล (พรรคเพื่อไทย) ตัดสินใจกำหนดราคารับจำนำข้าว โดยกำหนดราคารับจำนำและหลักเกณฑ์ซึ่งอยู่นอกเหนือจากทางเลือกทั้ง 2 กล่าวคือ ข้าวนาปี รับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวหอมจังหวัดและข้าวหอมปทุม ที่ราคา 20,000 บาท/ตัน 18,000 บาท/ตัน และ 16,000 บาท/ตัน สำหรับข้าวเปลือกเจ้า 100% ต้นละ 15,000 บาทต่อตัน โดยกำหนดวงเงินไม่เกิน 350,000 บาท/ครัวเรือน และเข้าร่วมโครงการได้ปีละไม่เกิน 2 ครั้ง สำหรับข้าวนาปรัง รับจำนำข้าวเปลือกเจ้า 100% ที่ราคา 13,000 บาท/ตัน และจำกัด

วงเงินไม่เกินครัวเรือนละ 300,000 บาท โดยยังคงจำกัดห้ามข้าวที่มีระยะเวลาเก็บเกี่ยวน้อยกว่า 110 วันเข้าร่วมโครงการ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาล (พรรคเพื่อไทย) ยังคงมีอำนาจนำเหนือตัวแสดงอื่นๆ ในเครือข่ายนโยบาย ทั้งนี้ เพื่อมุ่งรักษาภาพลักษณ์ของรัฐบาลและหวังผลทางการเมืองในการรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคเป็นอันดับหลัก จากข้อมูลดังกล่าวยืนยันให้เห็นว่า กระบวนการกำหนดนโยบายรับจำนำข้าวของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนโยบายที่ฝ่ายการเมือง (พรรคเพื่อไทย) ผลักดันและกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อสนองตอบต่อฐานคะแนนเสียงของพรรคตน โดยที่ตัวแสดงในเครือข่ายนโยบายอื่นๆ ไม่มีส่วนในการกำหนดนโยบายแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Almond and Powell ที่ศึกษากลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทยและเห็นว่ากลุ่มผลประโยชน์ที่มีการรวมตัวกันในรูปของสถาบัน (Institutional Interest Group) ที่เป็นฝ่ายการเมืองรัฐบาล เป็นกลุ่มหลักในการกำหนดนโยบายของไทยรูปแบบหนึ่ง (จุมพล หนิมพานิช, 2545)

รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา สมัยที่ 2 พบว่า ผลจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ไม่มีพรรคการเมืองใดได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียว จึงมีการจัดตั้งรัฐบาลผสม พรรคประชาธิปัตย์และพรรคภูมิใจไทยเมื่อได้เข้าร่วมรัฐบาลจึงมีอำนาจต่อรองสูง และมีการนำนโยบายสำคัญของทั้งสองพรรคมาบรรจุเป็นนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันนโยบายของพรรคไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบายสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ คือ นโยบายประกันรายได้เกษตรกร ซึ่งถึงแม้ว่ารัฐบาลจะได้จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายและบริหารข้าวแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ ที่มีองค์ประกอบจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายการเมือง (รัฐมนตรี) ฝ่ายราชการประจำที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ตัวแทนเกษตรกร นักวิชาการที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับนโยบายราคาข้าวของรัฐบาลในอดีตก็ตาม ล้วนแต่เป็นกลไกเครือข่ายนโยบายที่มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนวทางและความคิดเห็นในขั้นตอนรายละเอียดและขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากกระบวนการกำหนดนโยบายประกันรายได้เกษตรกรถูกกำหนดแล้วเสร็จในกระบวนการเจรจาต่อรองของพรรคการเมืองเจ้าของ

นโยบาย คือ พรรคประชาธิปไตยกับพรรคแกนนำ คือ พรรคพลังประชารัฐ ในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ที่จะต้องแสดงพลังกดดันเพื่อให้นโยบายได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของพรรคตน จึงนับได้ว่านโยบายประกันรายได้เกษตรกรเป็นผลผลิตจากการเจรจาต่อรองกดดันของพรรคการเมือง โดยไม่มีตัวแสดงเครือข่ายนโยบายกลุ่มอื่นๆ เข้ามาร่วมเจรจาต่อรองด้วย ซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Easton (1965) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของนโยบายสาธารณะที่มีต่อผู้กำหนดนโยบายก็คือรัฐบาล หากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ทั้งในด้านค่านิยมของสังคมและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของประชาชนจะทำให้รัฐบาลได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ารัฐบาลสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (effectiveness) และประสิทธิภาพ (efficiency) จะยิ่งทำให้รัฐบาลได้รับการยอมรับและนิยมนโยบายจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ผลดังกล่าวจะส่งเสริมให้รัฐบาลมีโอกาสดำรงอำนาจในการบริหารประเทศยาวนานขึ้น โดยอาจได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้งทำหน้าที่รัฐบาลบริหารประเทศต่อไปอีก ในทางตรงกันข้าม หากรัฐบาลกำหนดนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือความต้องการของประชาชน ประชาชนอาจรวมตัวกันคัดค้านเพื่อกดดันให้รัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรืออาจมีผลรุนแรงถึงขั้นทำให้รัฐบาลต้องหมดอำนาจไปได้ Easton จึงเห็นว่านโยบายสาธารณะมีผลต่อการดำรงอยู่ของรัฐบาลอย่างสำคัญ เช่นเดียวกับกรณีของนโยบายรับจำนำข้าวและนโยบายประกันรายได้เกษตรกรของรัฐบาลทั้งสอง

1.2) องค์ประกอบของกลไกเครือข่ายนโยบาย

สมัยรัฐบาลลักษณ์ ชินวัตร พบว่า นโยบายเกี่ยวกับข้าวและราคา

ข้าว มีกลไกสำคัญคือ คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ และอนุกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อพรรคเพื่อไทยผลักดันให้รัฐบาลนำนโยบายรับจำนำข้าวที่หาเสียงไว้ในกาเลือกตั้งมาเป็นนโยบายของรัฐบาล นอกจากนายกรัฐมนตรีจะแถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดยกำหนดนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกหอมมะลิ ต้นละ 20,000 บาท และข้าวเปลือกเจ้า 100% ที่ความชื้นไม่เกิน 15% ต้นละ 15,000 บาท รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติใหม่ทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มนโยบายในปีการผลิต

2554/2555 ซึ่งประกอบไปด้วยฝ่ายการเมืองของพรรคเพื่อไทย ข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้อง และบุคคลอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพรรคเพื่อไทยมาเป็นกรรมการและอนุกรรมการฯ ส่วนตัวแสดงอื่นๆ ในเครือข่ายนโยบายข้าว และตัวแสดงในกระบวนการค้าข้าวดังเช่นที่รัฐบาลชุดก่อนๆ เคยใช้เป็นแนวปฏิบัติต่อเนื่องกันมา รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ปรับออกทั้งหมด ทั้งนี้ ก็เพื่อให้พรรคเพื่อไทยและรัฐบาลสามารถมีอำนาจนำในการกำหนดนโยบายรับจำนำข้าว เพื่อรักษาฐานคะแนนเสียงทางการเมืองของพรรคและรัฐบาลได้โดยลำพัง ดังแนวคิดของ Easton (1965) ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา สมัยที่ 2 พบว่าภายหลังจากแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเรียบร้อยแล้ว รัฐบาลได้เริ่มขับเคลื่อนนโยบายเร่งด่วน ซึ่งรวมถึงนโยบายประกันรายได้เกษตรกร โดยรัฐบาลได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและบริหารข้าวแห่งชาติชุดใหม่ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานและรองนายกรัฐมนตรี นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ เป็นรองประธาน นอกจากนี้ ยังมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และคณะอนุกรรมการกำกับดูแลและกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว คณะกรรมการฯ และอนุกรรมการชุดต่างๆ ประกอบไปด้วย ฝ่ายการเมือง ฝ่ายราชการประจำ ผู้แทนของภาคเอกชนผู้ประกอบการค้าข้าว และโรงสี รวมถึงตัวแทนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว และนักวิชาการที่เกี่ยวกับนโยบายราคาข้าว แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้ความสำคัญกับตัวแสดงเครือข่ายนโยบายต่างๆ ในกระบวนการค้าข้าวที่จะมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลในการดำเนินนโยบายแก้ปัญหาสินค้าข้าว ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดตัวแบบเครือข่ายนโยบายของสหราชอาณาจักร คือ ตัวแบบสหกรณ์ที่มีฐานคิดว่าด้วยการร่วมมือ (cooperative) และการประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม (รวมทั้งรัฐ) ดังนั้น นโยบายสาธารณะของตัวแบบสหกรณ์จึงมุ่งเน้นไปที่การชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือและลักษณะผูกขาดที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์และบทบาทของรัฐ ในการตัดสินใจทางนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ (เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์, 2554) แต่อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่านโยบายประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในฤดูกาลผลิต 2562/2563 มีตัวแสดงที่มีบทบาทสำคัญโดดเด่น คือ พรรคประชาธิปัตย์

ซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาล โดยมีกลไกเครือข่ายนโยบาย ได้แก่ คณะกรรมการนโยบาย และบริหารข้าวแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการฯ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทในขั้นตอนการดำเนินงานเท่านั้น

จากการศึกษายังพบว่า สินค้าข้าวเกี่ยวข้องกับเกษตรกรที่เป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคการเมืองของไทย ทำให้รัฐบาลต่างๆ มีมาตรการควบคุมราคาข้าวตามสถานการณ์ในช่วงสมัยนั้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Anderson (1994) ที่สรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือสนองต่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่ง Anderson ชี้ให้เห็นว่านโยบายสาธารณะเกิดขึ้นภายใต้ระบบการเมือง มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน และแสดงให้เห็นถึงบทบาทของบุคคลหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับปัญหานั้นๆ ซึ่งเป็นความหมายที่เน้นให้เกิดการนำไปปฏิบัติจริง

อย่างไรก็ดี แม้จะมีกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่มแข่งขันกันในเรื่องข้าว แต่จากการศึกษาพบว่า กลุ่มพรรคการเมืองจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์หลักในการกำหนดนโยบายเรื่องการแทรกแซงราคาข้าวและอำนาจในการตัดสินใจเรื่องระดับราคาของข้าวทั้งในแนวทางของการจํานำข้าวในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หรือจะเป็นการประกันราคาข้าวในสมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (ปี พ.ศ. 2564) สอดคล้องกับความเห็นของ วิฑูรย์ ปัญญากุล (2562) ที่เห็นว่ากลุ่มนักการเมืองหรือกลุ่มทางการเมืองซึ่งแสดงบทบาทหน้าที่ของภาครัฐในการเกิดขึ้นของนโยบายสาธารณะต่างๆ เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับนโยบายเกี่ยวกับการเกษตร

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าทั้ง 2 รัฐบาลนั้นกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นตัวแปรสำคัญที่แท้จริงในการกำหนดนโยบาย คือ พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นกลุ่มข้าราชการและคณะทำงานต่างๆ เป็นเพียงเครื่องมือให้เสมือนกับว่านโยบายดังกล่าวผ่านการหารือจากกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานพร้อมที่จะปฏิบัติตาม

2) นโยบายราคาข้าวของสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษา พบว่า สหรัฐอเมริกามีการเพาะปลูกข้าวในบริเวณพื้นที่ของรัฐ California รัฐ Texas รัฐ Missouri รัฐ Arkansas รัฐ Mississippi และรัฐ Louisiana เป็นจำนวนมาก (USA Rice Federation, 2020) แต่เมื่อพิจารณาพื้นที่

ดังกล่าวเปรียบเทียบกับผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีทั้งสองสมัยที่ผ่านมา (ช่วงประธานาธิบดีโอบามาในสมัยที่ 2 และช่วงประธานาธิบดีทรัมป์) พบว่า ผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีทั้งสองสมัยไม่มีความแตกต่างกัน และเมื่อศึกษานโยบายการหาเสียงในช่วงการเลือกตั้งทั้งสองสมัย พบว่า นโยบายการหาเสียงของผู้สมัครประธานาธิบดีในช่วงดังกล่าวไม่ได้นำเสนอนโยบายด้านการช่วยเหลือเกษตรกรมาเป็นประเด็นหลักในการหาเสียงเหมือนเช่นในประเทศไทย โดยเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การเลือกตั้งประธานาธิบดีส่วนใหญ่ไม่มีการสร้างนโยบายที่เกี่ยวกับเกษตรกรนั้นมาจากการที่สหรัฐฯ มีกฎหมายที่ให้การสนับสนุนสินค้าเกษตรอย่างชัดเจน โดยกฎหมายดังกล่าวอยู่ในรูปกฎหมาย Farm Bill ผู้สมัครประธานาธิบดีจึงมักจะชูประเด็นหาเสียงในเรื่องอื่นที่ยังเป็นปัญหาในสังคมอเมริกันหรือเป็นประเด็นระหว่างประเทศแทน

ในส่วนของกฎหมาย Farm Bill ซึ่งเริ่มต้นใช้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1933 ในชื่อ Agricultural Adjustment Act (AAA) เพื่อจำกัดปริมาณการผลิตของสินค้าเกษตร โดยมีการจ่ายเงินชดเชยโดยตรงให้กับเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้มีการพัฒนาการช่วยเหลือเกษตรกรของสหรัฐฯ มาเป็นลำดับ และมีหน่วยงาน Commodity Credit Corporation (CCC) เป็นหน่วยงานทางการเงินสำหรับดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนราคาสินค้าของสหรัฐฯ และโครงการต่างๆ โดยหน่วยงาน CCC จะไม่มีเจ้าหน้าที่ที่เป็นของตนเอง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะมาจากหน่วยงานบริการด้านฟาร์ม (Farm Service Agency-FSA) ซึ่งกระทรวงเกษตรสหรัฐฯ เป็นผู้กำกับดูแลโครงการต่างๆ โดยจะมีผู้กำกับดูแลและกำหนดทิศทางหลักจากรัฐมนตรีกระทรวงเกษตร (Secretary of Agriculture) และเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรอีก 7 คน ร่วมกันเป็นบอร์ดบริหาร (เอกสาร Congressional Research Service. Commodity Credit Corporation: Q and A. 2017) โดยกฎหมาย Agricultural Adjustment Act (AAA) ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนชื่ออยู่หลายครั้ง และจุดเปลี่ยนสำคัญหนึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2014 สมัยประธานาธิบดีโอบามา โดยกฎหมาย Farm Bill ปี ค.ศ. 2014 มีการยกเลิกการให้เงินช่วยเหลือโดยตรงและหันมาสนับสนุนนโยบายทางอ้อมต่างๆ เพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการลดปัญหาการแทรกแซงราคาเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในเวทีองค์การการค้าโลก (WTO) และข้ออ้าง

การลดการอุดหนุนที่เป็นเครื่องมือต่อรองทางการค้ากับประเทศอื่น และเมื่อนำกฎหมาย Farm Bill ปี ค.ศ. 2014 ที่ลงนามโดยประธานาธิบดีโอบามาและกฎหมาย Farm Bill ปี ค.ศ. 2018 ที่ลงนามโดยประธานาธิบดีทรัมป์ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า แม้จะเป็นประธานาธิบดีที่มาจากต่างพรรคการเมือง แต่เปรียบเทียบ Farm Bill ทั้งสองฉบับกลับพบว่า โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการต่อเนื่องเพียงแต่มีการปรับเปลี่ยนงบประมาณในแต่ละโครงการ

ด้านพรรคการเมือง พบว่า พรรคการเมืองทั้งสองพรรคซึ่งประธานาธิบดีมาจากพรรคการเมืองที่ต่างกัน (พรรคเดโมแครตและพรรครีพับลิกัน) ไม่ได้มีการหยิบยกประเด็นด้านการเกษตรมาเป็นประเด็นหลักในการหาเสียงเลือกตั้ง ขณะที่ผลการเลือกตั้งในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา พรรคที่ชนะในแต่ละรัฐ โดยเฉพาะรัฐที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวของสหรัฐฯ กลับไม่มีการเปลี่ยนแปลงพรรคที่ตนเลือก โดยในช่วงประธานาธิบดีบารัคโอบามา จากพรรคเดโมแครต ในปี ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554) มีการนำนโยบายหลักๆ เพื่อใช้หาเสียงในการแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีกับนายमितต์ รอมนีย์ คู่แข่งจากพรรครีพับลิกันในปีต่างๆ ทั้งด้านทางเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ด้านการทหาร ซึ่งนโยบายเหล่านี้ถือว่าเป็นนโยบายสำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินใจตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น โดยผู้สมัครทั้งสองคนมีแนวนโยบายที่แตกต่างกันซึ่งสามารถสรุปได้โดยสังเขป ดังนี้ (Telegraph, 2012)

1. นโยบายด้านเศรษฐกิจ ประธานาธิบดีโอบามาเสนอนโยบายการงดเว้นการจัดเก็บภาษีคริวเร็นสำหรับผู้ที่มีรายได้ต่อปีมากกว่า 250,000 เหรียญสหรัฐฯ ขึ้นไป ซึ่งเริ่มใช้มาตั้งแต่ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช และชูประเด็นมาตรการผ่อนปรนพร้อมสร้างประโยชน์ทางการค้ากับจีน ในขณะที่นายรอมนียสนับสนุนการจัดเก็บภาษีคริวเร็น พร้อมทั้งประกาศตอบโต้การค้ากับจีนในทุกรูปแบบ

2. นโยบายด้านการทหาร ประธานาธิบดีโอบามา ยึดหลักความร่วมมือระหว่างนานาชาติและใช้กลไกขององค์กรต่างประเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ เพื่อตัดงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านการทหาร ในขณะที่นายรอมนียเสนอให้เพิ่มบทบาทด้านการทหารเพื่อการแก้ไขปัญหาการเมืองของโลกโดยผ่านการจัดการขององค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศให้น้อยลง

3. นโยบายด้านสาธารณสุข มีความคล้ายคลึงกัน แต่ประธานาธิบดีโอบามาสนับสนุนประเด็นสังคมที่กำลังเป็นข้อถกเถียง คือ สิทธิการแต่งงานของกลุ่มคนรักร่วมเพศ ในนโยบาย Obama care (การประกันสุขภาพให้กับประชาชนชาวสหรัฐฯ) และนโยบายการทำแท้ง ขณะที่นายรอมเนย์ไม่เห็นด้วยและต่อต้านนโยบายการทำแท้ง

จากนโยบายของผู้สมัครประธานาธิบดีในช่วงดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ไม่มีการชูนโยบายด้านการช่วยเหลือเกษตรกรเป็นประเด็นหลักในการหาเสียงเหมือนในประเทศไทย ทั้งๆ ที่ควรจะมีประเด็นดังกล่าวในนโยบายการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา และเมื่อพิจารณาจากการเลือกตั้งในสมัยประธานาธิบดีทรัมป์ พบว่า นโยบายหลักที่นำมาหาเสียงในช่วงเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 2016 (พ.ศ. 2559) ซึ่งมี 10 นโยบายหลัก ก็ไม่มีประเด็นนโยบายด้านการช่วยเหลือเกษตรกรเช่นกัน คือ (Qiu, 2016)

1. นโยบายการสร้างกำแพงกั้นพรมแดนระหว่างสหรัฐอเมริกา และเม็กซิโก (Build a wall) โดยให้รัฐบาลเม็กซิโกเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสร้างกำแพง
2. ระวังการเดินทางของชาวมุสลิมที่ประสงค์จะเดินทางมายังสหรัฐอเมริกา
3. นำอุตสาหกรรมและงานกลับสู่สหรัฐอเมริกา โดยมีแผนจะถอนตัวจากความร่วมมือ Trans-Pacific Partnership (TPP) และการทบทวนข้อตกลงต่างๆ ที่ได้เคยตกลงไว้ตามความร่วมมือ NAFTA เพื่อให้เกิดการสร้างงานให้ชาวอเมริกันเพิ่มมากขึ้น
4. เพิ่มภาษีกับสินค้าจีนและเม็กซิโก
5. การดำเนินการถอนตัวจากความร่วมมือ Trans-pacific Partnership (TPP) และความร่วมมือ NAFTA
6. ยกเลิกนโยบาย Obama Care ที่ดำเนินการในสมัยประธานาธิบดีโอบามา
7. ทบทวนข้อเสนอและการเจรจากับประเทศอิหร่าน
8. พิจารณาระบบ Social Security ของสหรัฐอเมริกา
9. ลดภาษีภายในประเทศลง
- 10.ปราบปรามขบวนการ ISIS

จากนโยบายทางการเมืองของสหรัฐฯ ที่กล่าวมานั้นจึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า นโยบายของการเมืองด้านการเกษตรเกี่ยวกับสินค้าข้าวไม่ใช่ประเด็นหลักที่มีความสำคัญในอันดับแรกๆ ของการตัดสินใจว่าจะเลือกผู้สมัครจากพรรคการเมืองใดมาเป็นประธานาธิบดี พรรคการเมืองในบริบทของสหรัฐฯ จึงเป็นตัวแสดงที่ไม่ได้มีอิทธิพลในเชิงบวกหรือในเชิงลบเพื่อให้เกิดขบวนการที่ทำให้มีการแทรกแซงราคาสินค้าข้าว ขณะที่กลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการ/สมาคม มีการรวมกลุ่มกันในรัฐที่ตนเพาะปลูกข้าว อาทิ California Rice Commission, Arkansas Rice Federation หรือ Arkansas Rice Grower Association เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับรัฐบาล อย่างไรก็ตาม การเจรจาต่อรองมักเป็นรูปแบบการประชุมหารือระหว่างกลุ่ม การให้สัมภาษณ์สื่อเพื่อแสดงจุดยืนของกลุ่มของตนมากกว่าการเรียกร้องในรูปแบบที่รุนแรง เช่น การออกมาประท้วงหรือปิดหน่วยงานของรัฐ ขณะที่หน่วยงานของรัฐเองก็มีกลไกในการช่วยเหลือที่ชัดเจนผ่านกฎหมาย Farm Bill ด้วยงบประมาณที่ได้จัดเตรียมไว้แล้ว กลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการ สมาคม จึงไม่มีผลกระทบหรือบทบาทในเชิงบวกหรือเชิงลบเพื่อให้เกิดขบวนการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านข้าวของรัฐ เพียงแต่มีการเรียกร้องให้รัฐดำเนินการเมื่อเกิดปัญหากับกลุ่มตน ในส่วนหน่วยงานรัฐ กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ ในฐานะตัวละครที่มีหน้าที่ในการดำเนินนโยบายด้านสินค้าเกษตรรวมถึงสินค้าข้าวและมีหน่วยงานย่อยของกระทรวงเกษตรสหรัฐฯ เป็นหน่วยงานที่คอยสนับสนุนผ่านงบประมาณจากกฎหมาย Farm Bill ที่มีงบประมาณที่ชัดเจนในด้านการช่วยเหลือเกษตรกร ด้วยปัจจัยที่เอื้อในหลายเรื่อง ทั้งไม่มีการเรียกร้องที่รุนแรงจากเกษตรกรและสมาคมด้วยการปิดสถานที่ราชการ ฝ่ายการเมืองแทรกแซงการทำงานของรัฐบาลได้น้อย หน่วยงานรัฐของสหรัฐฯ จึงมีบทบาทตามหน้าที่ของตนที่ได้รับปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง เกษตรกร สมาคมหรือผู้ประกอบการ จึงสรุปได้ว่า นโยบายด้านการเกษตรของสหรัฐฯ ถูกกำหนดภายใต้กรอบกฎหมาย Farm Bill

3) การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายราคาข้าวของไทยและสหรัฐอเมริกา

เมื่อได้ศึกษารายละเอียดที่มาของการกำหนดนโยบายราคาข้าวของไทยและสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบการแทรกแซงราคาสินค้าข้าวของไทยและสหรัฐอเมริกา ดังนี้

ในบริบทของสหรัฐอเมริกาจะเห็นได้ว่า รัฐบาลสหรัฐฯ จะไม่เข้าไปการแทรกแซง (non-interventionist) และยุ่งเกี่ยวกับตลาดข้าว นอกจากนี้ รัฐบาลสหรัฐฯ มีการดำเนินงานในรูปแบบของการปราศจากการควบคุมของรัฐ (non-discretionary) นั่นคือ รัฐหรือฝ่ายการเมืองจะไม่เข้าไปใช้อำนาจดุลยพินิจ (discretionary power) ในการตัดสินใจ โดยเฉพาะเรื่องราคาต่อตลาดข้าวของสหรัฐอเมริกาสักเท่าไร แต่สำหรับไทยนั้นกลับมีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ รัฐบาลไทยจะให้อำนาจดุลยพินิจโดยที่มาจากฝ่ายการเมืองเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับตลาดข้าวมาโดยตลอด ดังข้อค้นพบจากการศึกษาการดำเนินนโยบายของไทยที่ได้กล่าวมา จึงสรุปได้ว่า นโยบายต่อตลาดข้าวของสหรัฐฯ จะเป็นลักษณะ Regulate (ควบคุม) แต่ของไทยจะเป็นลักษณะ Intervene (แทรกแซง)

4) แนวทางที่เหมาะสมในการแทรกแซงราคาสินค้าข้าวของไทย

จากการศึกษาการดำเนินงานของสหรัฐอเมริกาที่พบว่า การดำเนินนโยบายที่สำคัญ คือ กฎหมายที่ถูกออกแบบมาในลักษณะเฉพาะสำหรับสินค้าเกษตร นั่นคือ กฎหมาย Farm Bill ซึ่งมาพร้อมกับแผนงบประมาณด้านการเงิน ทำให้รัฐสามารถควบคุมงบประมาณที่จะใช้ในโครงการด้านการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โครงการต่างๆ ซึ่งเป็นการจ่ายเงินให้กับเกษตรกรทางอ้อมภายใต้กฎหมาย Farm Bill ทั้งมาตรการประกันภัยพืชผล (crop insurance) ที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับสินค้าเกษตรเพิ่มเติมผ่านการประกันสินค้าเกษตร ทำให้เกษตรกรลดความเสี่ยงในการขาดทุนกับสินค้าเกษตร และนโยบายการจ่ายเงินช่วยเหลือที่เป็นสัดส่วนกับพื้นที่เพาะปลูก (area payment) ที่นำมาใช้ในช่วงกฎหมาย Farm Bill ปี ค.ศ. 2014 ต่อเนื่องมายังกฎหมาย Farm Bill ปี ค.ศ. 2018 นอกจากนี้ ตัวละครที่เป็นกลุ่มประโยชน์ต่างๆ ทั้งพรรคการเมือง เกษตรกรและผู้ประกอบการ หรือหน่วยงานรัฐ (กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ และหน่วยงานย่อยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง) มีบทบาทอย่างสมดุล

กันไม่มีผลเชิงบวกและเชิงลบต่อการแทรกแซงราคาสินค้าข้าวจนเป็นตัวแสดงหลัก ขณะที่การดำเนินนโยบายของไทย กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลเป็นตัวละครหลักในการกำหนดนโยบายการแทรกแซงราคาข้าว ทั้งยังขาดกฎหมายที่ชัดเจนเสมือนการขาดแผนที่ (road map) ว่าองค์กรหรือรัฐต้องทำอะไร รัฐบาลจึงไม่ได้ถูกกำหนดให้ทำในสิ่งที่ทุกฝ่ายเห็นชอบร่วมกัน ทำให้เกิดการโต้แย้งภายหลังการดำเนินการในประเด็นต่างๆ

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า แนวทางที่ไทยสามารถนำมาปรับใช้ได้คือ การกำหนดให้มีกฎหมายด้านการเกษตรขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร โดยให้มีการกำหนดงบประมาณผูกพันไว้ในกฎหมาย มีระยะเวลาของกฎหมายที่เหมาะสมเช่นของสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจกำหนดอายุ 4-5 ปี เพราะสภาพปัญหาสังคมในแต่ละช่วงเวลาอาจมีความจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องเหมาะสม ทั้งนี้ กฎหมายต้องถูกพิจารณาในรัฐสภาเพื่อฟังความคิดเห็น นอกจากนี้ ขั้นตอนการร่างกฎหมายในแต่ละฉบับที่จะออกมาเพื่อดำเนินการอาจมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับผิดชอบนโยบาย กระทรวงการคลังรับผิดชอบควบคุมงบประมาณ รวมถึงผู้แทนจากส่วนที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งผู้ประกอบการต่างๆ กลุ่มเกษตรกร ร่วมกันหารือถึงแผนโครงการต่างๆ ร่วมกัน เมื่อจัดทำแผนเสร็จแล้วจึงนำเสนอรัฐสภาเพื่อพิจารณาก่อนการประกาศใช้ ดังแนวคิดในการใช้นโยบายสาธารณะมาแก้ปัญหาของ Anderson (1994) ที่สรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการดำเนินกิจกรรมต่างๆ นั่นก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือสนองต่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งแนวคิดของ Anderson นี้ให้เห็นว่า นโยบายสาธารณะเกิดขึ้นภายใต้ระบบการเมืองควรจะต้องมีลักษณะแบบแผน (patterns) ของการกระทำที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง นโยบายต้องครอบคลุมตั้งแต่การตัดสินใจผ่านกฎหมายหรือการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และรวมถึงการตัดสินใจที่เป็นผลผลิตตามมา โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดการบังคับใช้ (enforcement) ให้เป็นไปตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งการพิจารณากำหนดกฎหมาย ระเบียบต่างๆ ก็เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติเป็นไปโดยสมบูรณ์และให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างแท้จริง โดยครอบคลุมทั้งระเบียบการบริหาร การตีความ การตัดสินใจ การอธิบายรายละเอียดและการประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์เฉพาะโดยตรง

Anderson เห็นว่านโยบายสาธารณะเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการนโยบาย (policy demands) ของประชาชน ประเด็นสาธารณะบางประเด็นที่นำเสนอโดยเอกชน หรือตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ หรือข้าราชการ หรือหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในแต่ละเรื่องให้เกิดการกระทำตามข้อเรียกร้อง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายในลักษณะเช่นนี้จะช่วยให้ทุกฝ่ายทุกกลุ่มผลประโยชน์ในเครือข่ายนโยบายไม่มีอำนาจมากเกินไปในการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตร เช่น สินค้าข้าว ขณะเดียวกันจะทำให้เกิดการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการตั้งแต่นั้นขั้นตอนการวางแผนตามกฎหมายไปจนถึงขั้นตอนของรัฐสภา รวมถึงเมื่อดำเนินการเสร็จและประกาศออกมาใช้แล้ว จะเป็นการบังคับให้ทุกฝ่ายต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ แต่ก็ยังคงให้สามารถแก้ไขแผนงานและงบประมาณได้แต่จำเป็นต้องกลับไปรัฐสภาเพื่อควบคุมและตรวจสอบอีกครั้งก่อน ทำให้ฝ่ายพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลมีอำนาจในการแทรกแซงราคาข้าวได้ลดลง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานี้ พบว่า การแทรกแซงราคาสินค้าซึ่งเป็นการบิดเบือนราคา แต่รัฐบาลก็เลือกใช้การแทรกแซงราคาข้าว เนื่องจากแนวความคิดของรัฐที่ต้องการสร้างฐานเสียงเพื่อผลทางการเมืองในการเลือกตั้ง นโยบายดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มเกษตรกรได้รับความเดือดร้อนเมื่อราคาสินค้าตกต่ำ เช่น หากฤดูกาลผลิตข้าวได้มีผลผลิตข้าวจำนวนมาก รัฐจำเป็นต้องช่วยอุดหนุนเพื่อขจัดอุปทานส่วนเกิน ด้วยนโยบายจำนำข้าวหรือนโยบายประกันราคาขั้นต่ำ เพื่อให้อุปทานในท้องตลาดลดน้อยลง ระดับราคาข้าวเกิดการขยับตัวสูงขึ้น ซึ่งแนวทางการช่วยเหลือของรัฐดังกล่าวนิยมใช้กันมากในกลุ่มประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรในกลุ่มประเทศในแถบเอเชีย แต่การกำหนดนโยบายที่ผ่านมาขาดการคำนึงปริมาณอุปสงค์และอุปทานที่แท้จริง ทำให้หลักเศรษฐศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นวิธีการจำนำข้าวหรือการประกันรายได้เกษตรกรขั้นต่ำถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองและพรรคการเมือง ทั้งมีการบิดเบือนจากหลักเศรษฐศาสตร์มากยิ่งขึ้นด้วยการดำเนินนโยบายระยะยาวแทนระยะเวลาสั้นๆ ตามหลักแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ และในกรณีของนโยบายจำนำข้าวที่มีการกำหนดราคาที่สูงกว่าราคาตลาด

และไม่จำกัดปริมาณการจำหน่ายในช่วงแรกของนโยบาย จนมีผลกระทบต่อระบบการเงินและการคลังของรัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการทุจริตในขั้นตอนต่างๆ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญยิ่งของประเทศไทยในการแทรกแซงราคาข้าว คือ ปัจจัยทางการเมือง การแก้ไขจึงต้องมีกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลโครงการเพื่อตรวจสอบการดำเนินนโยบาย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการแทรกแซงราคานั้นหากแก้ไขปัญหาด้วยหลักเศรษฐศาสตร์เพียงอย่างเดียวเพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอาจไม่เพียงพอ ทั้งอาจเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำควบคู่กับการแก้ปัญหาทางการเมือง เพราะจากการศึกษาที่พบว่า พรรคการเมือง คือกลุ่มผลประโยชน์มีบทบาทสำคัญที่สุดในการกำหนดนโยบายและเป็นต้นเหตุของการแทรกแซงราคาดังกล่าว

นอกจากนี้ ไทยยังขาดกฎหมายที่จะใช้ในการควบคุมดูแลที่เกิดจากการพิจารณาแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผลประโยชน์ จึงกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของนโยบาย หากประเทศไทยมีกฎหมายเกษตรโดยเฉพาะเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยเชื่อว่าจะสามารถทำให้นโยบายเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น กฎหมายเกษตรจะช่วยให้กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ได้แสดงบทบาทของตนอย่างสมบูรณ์ และเป็น การยากที่จะเกิดการครอบงำโดยกลุ่มผลประโยชน์ใดเพื่อเป็นผู้กำหนดนโยบายหลัก

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล หนิมพานิช. (2545). *กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทย*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์. (2554). ตัวแบบเครือข่ายนโยบายกับการแก้ไขปัญหาวิฤต การอธิบายเชิงโครงสร้าง-ผู้กระทำการ (structure-agency). ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (proceedings) การประชุมวิชาการทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 12, 8- 9 ธันวาคม 2554 ณ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

- วิฑูรย์ ปัญญากุล. (2562). *นโยบายเกษตรยั่งยืน-เกษตรอินทรีย์: กระบวนการสำคัญไม่น้อยกว่าเนื้อหา*. ค้นเมื่อ มีนาคม 10, 2563, จาก <https://www.greenet.or.th>
- สมพร อิศวิลานนท์. (2553). *นโยบายสาธารณะว่าด้วยเรื่องข้าว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ.
- สมาคมโรงสีข้าวไทย, 2562, ค้นเมื่อ 2 มกราคม 2563, จาก <http://www.thairicemillers.org>
- สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร, ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2563). *สรุปสถานการณ์ส่งออกข้าวไทยปี 2560 และแนวโน้มและทิศทางการส่งออกข้าวไทยปี 2561*. ค้นเมื่อ 2 มกราคม 2563, จาก <http://www.thairiceexporters.or.th>
- Anderson, J. E. (1994). *Public policy – making: Introduction* (2nd). New York: Houghton Mifflin Company.
- Congressional Research Service. (2017). *Commodity Credit Corporation: Q and A. CRS INSIGHT prepared for Members and Committee of Congress*, Document No. IN10941, pp. 1-3, Retrieved April 13, 2020, from <https://www.crs.gov>.
- Easton, D. (1965). *A framework for political analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Qiu, L. (2016). *Donald Trump's top 10 campaign promises*. Retrieved March 16, 2020, from <https://www.politifact.com/article/2016/jul/15/donald-trumps-top-10-campaign-promises/>

Telegraph. (2012). *US Election 2012 Guide: Mitt Romney and Barack Obama's policy positions*. Retrieved March 30, 2020, from <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/us-election/9480647/US-Election-2012-guide-Mitt-Romney-and-Barack-Obamas-policy-positions.html>

USA Rice Federation Website. (2020). *Where is Rice Grown?* Retrieved April 13, 2020, from <https://www.thinkrice.com/on-the-farm/where-is-rice-grown/>

การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ
Facilitation of Government permission requests

วิโรจน์ ก่อสกุล *

Viroj Korsakul

Viroj_kor@hotmail.com

Received: 03/08/63 Revised: 03/09/63 Accepted: 03/09/63

บทคัดย่อ

นับแต่มีพระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอนและระยะเวลาในการอนุมัติอนุญาตจากทางราชการ เพื่อให้การบริการประชาชนเกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการตรวจสอบขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตว่าเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่ เช่น กำหนดให้ผู้มีอำนาจต้องมีคู่มือไว้บริการประชาชน ผู้อนุญาตต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด เป็นต้น และประกาศยุทธศาสตร์ชาติที่มุ่งเน้นการปรับปรุงบทบาทและกลไกภาครัฐให้เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ที่ต้องการให้การบริการภาครัฐอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรม เสมอภาค มีช่องทางการบริการสะดวก ทันสมัย มีกรอบเวลาในการให้บริการที่ชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสูงขึ้น

คำสำคัญ: การอำนวยความสะดวก; อนุญาต; ผู้อนุญาต

---

*อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

Since the Act of Facilitation Government Permission Request B.E. 2558 has set criteria, procedures and time for approval from government agencies in order to provide quick and convenient public service without discrimination. These require the Bureaucratic Development Board to examine the steps and time limits for approval that it is suitable according to the rules and procedures for good governance, or not. For example, it requires that the authority has to have a handbook for people. The licensing authority should complete his job within the specified time, etc. And also, national strategy has focuses on improving the roles and mechanisms of government to support and facilitate operations which is in line with the new public service concept that requires government services based on justice, equitable, with modern, service channels are convenient, modern, with permissible time frames for providing services. This is to make the government services more efficient, resulting in higher national competitiveness.

Keywords: facilitation; permit; licenser

บทนำ

พจนานุกรมแปล ไทย-อังกฤษ NECTEC's Lexitron Dictionary (2562) อธิบายว่า การอำนวยความสะดวก (facility) หมายถึง การบริการความสะดวก การให้ความสะดวก และพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายว่า อนุญาต หมายถึง ยินยอม ยอมให้ ตกลง

พระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 มีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ว่า “. . . โดยที่ปัจจุบันมีกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตจำนวนมาก การประกอบกิจการของประชาชนจะต้องขออนุญาตจากส่วนราชการหลายแห่ง อีกทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตบางฉบับไม่ได้กำหนดระยะเวลา เอกสารและหลักฐานที่จำเป็น รวมถึงขั้นตอนในการพิจารณาไว้ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อประชาชนในการยื่นคำขออนุญาตดำเนินการต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้มีกฎหมายกลางที่จะกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาต และมีการจัดตั้งศูนย์บริการร่วมเพื่อรับคำร้องและศูนย์รับคำขออนุญาต ณ จุดเดียว เพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการขออนุญาตซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

และมาตรา 7 ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ตรวจสอบขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตที่กำหนดตามวรรคหนึ่งว่าเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่ ในกรณีเห็นว่าขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรให้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและสั่งการให้ผู้อนุญาตดำเนินการแก้ไขให้เหมาะสมโดยเร็ว เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ให้ส่วนราชการจัดให้มีศูนย์บริการร่วมเพื่อรับคำขอและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการอนุญาตต่างๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตไว้ ณ ที่เดียวกันตามแนวทางการพัฒนาระบบราชการกำหนด”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2558) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 ให้หน่วยงานของรัฐทราบและถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 21 กรกฎาคม 2558 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้มีอำนาจต้องมีคู่มือสำหรับประชาชนไว้บริการประชาชนตามที่กฎหมายหรือกฎกำหนดทุกเรื่อง พร้อมทั้งปิดประกาศคู่มือสำหรับประชาชนไว้ ณ สถานที่ที่กำหนดให้ยื่นคำขอทุกแห่งและเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย

2. เมื่อมีประชาชนมายื่นคำขอ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับ คำขอ จะต้องตรวจสอบคำขอและรายการเอกสารหรือหลักฐานที่ยื่นมาพร้อมคำขอว่าถูกต้อง ครบถ้วนตามที่คู่มือสำหรับประชาชนกำหนดหรือไม่ หากเห็นว่าไม่ถูกต้องครบถ้วนให้ แจ้งผู้ยื่นคำขอแก้ไขทันที (เรียกได้ครั้งนี่ครั้งเดียว หากเลยระยะเวลาไปแล้วจะเรียก ไม่ได้) กรณีผู้ยื่นคำขอไม่สามารถแก้ไขได้ทันทีให้จัดทำบันทึกสองฝ่ายประกอบด้วย พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ยื่นคำขอ โดยในบันทึกสองฝ่ายให้บันทึกความบกพร่องและ รายการเอกสารหรือหลักฐานที่จะต้องยื่นเพิ่มเติม พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาที่ผู้ยื่นคำ ขอจะต้องดำเนินการ (ระยะเวลาให้ถามจากผู้ยื่นคำขอ) และหากผู้ยื่นคำขอไม่แก้ไข ความบกพร่องหรือส่งเอกสารเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่ตกลงไว้ในบันทึกสองฝ่าย ให้ พนักงานเจ้าหน้าที่คืนคำขอให้แก่ผู้ยื่นคำขอพร้อมทั้งแจ้งเป็นหนังสือถึงเหตุแห่งการคืน คำขอด้วย ทั้งนี้ ผู้ยื่นคำขอจะอุทธรณ์หรือยื่นคำขอใหม่ก็ได้

3. เมื่อผู้ยื่นคำขอแนบเอกสารครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในคู่มือสำหรับ ประชาชนแล้ว หรือได้ส่งเอกสารเพิ่มเติมตามบันทึกสองฝ่ายแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะ เรียกเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมอีกไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ความไม่สมบูรณ์หรือความไม่ ครบถ้วนนั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่อหรือทุจริตของพนักงานเจ้าหน้าที่ และเป็น ผลไม่อาจอนุญาตได้ ให้ผู้อนุญาตสั่งการตามที่เห็นสมควร และให้ดำเนินการทางวินัย หรือดำเนินคดีกับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยไม่ชักช้า

4. ผู้อนุญาตต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่คู่มือสำหรับ ประชาชนกำหนดและแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พิจารณาแล้ว เสร็จ (กรณีเป็นอำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งคือวันที่ผู้มีอำนาจลงนาม หรือกรณีเป็นอำนาจของคณะกรรมการคือวันที่คณะกรรมการมีมติ)

5. กรณีผู้อนุญาตดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่คู่มือกำหนด ให้ผู้อนุญาตแจ้งเป็นหนังสือให้ ผู้ยื่นคำขอทราบถึงเหตุแห่งการล่าช้าทุกเจ็ดวันจนกว่าจะพิจารณาแล้วเสร็จ และส่งสำเนาให้ ก.พ.ร. ทราบทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ทุกครั้ง

6. กรณีผู้อนุญาตไม่แจ้งตามข้อ 4 และ ข้อ 5 ให้ถือว่าผู้อนุญาตกระทำความผิดตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เว้นแต่จะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย

7. ผู้อนุญาตมีหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการตรวจสอบการประกอบกิจการหรือการดำเนินกิจการของผู้ได้รับอนุญาตให้เป็นไปตามที่กฎหมายว่าด้วยการอนุญาตนั้นๆ กำหนด และให้ผู้อนุญาตมีหน้าที่ต้องตรวจสอบและสั่งการตามหลักเกณฑ์และแนวทางการตรวจสอบดังกล่าวด้วย

8. ส่วนราชการต่างๆ จะต้องจัดให้มีศูนย์บริการร่วมเพื่อรับคำขอและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการอนุญาตต่างๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการอนุญาตไว้ ณ ที่เดียวกัน ตามแนวทางที่คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการกำหนด โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการจะแจ้งเวียนแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง

9. สำนักงาน ก.พ.ร. ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของสำนักงาน ก.พ.ร. ขึ้น เพื่อรับข้อร้องเรียนกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 กำหนด โดยประชาชนสามารถติดต่อและร้องเรียนเรื่องดังกล่าวด้วยตนเองได้ที่ศูนย์อำนวยความสะดวกฯ สำนักงาน ก.พ.ร.

กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 76 บัญญัติว่า

“... รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมี

ประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็วไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ” และมาตรา 258 (1) บัญญัติว่า “ . . . ให้นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “ . . . กำหนดภารกิจ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นให้ชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อน โดยให้ราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ดำเนินภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย วางแผนระดับประเทศ กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐาน การอนุมัติ อนุญาต การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การบริการวิชาการ การกำกับดูแลการดำเนินงาน และภารกิจที่มีพื้นที่ครอบคลุมหลายเขตการปกครอง โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและให้บริการสาธารณะเท่าที่จำเป็น ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการกิจให้บริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตามขีดความสามารถและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม และประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในระดับ ชุมชน รวมทั้งจ้างเหมาให้ภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะให้มากที่สุด”

และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการภาครัฐฯ “ . . . กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดส่วนหนึ่งว่า

- 1) อันดับประสิทธิภาพภาครัฐ จัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ อยู่ในอันดับสองของอาเซียน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12
- 2) อันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ จัดทำโดยธนาคารโลก อยู่ในอันดับสองของอาเซียน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

และประกาศยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “. . .การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค ปรับรูปแบบและวิธีการดำเนินการของภาครัฐมีลักษณะที่เบ็ดเสร็จ ครบวงจร และหลากหลายรูปแบบตามความต้องการของผู้รับบริการ มีความร่วมมือกับภาคอื่นๆ พร้อมทั้งปรับปรุงกลไกการปฏิบัติงานของภาครัฐให้มีลักษณะบูรณาการ สามารถส่งเสริมภารกิจของภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะการปรับปรุงบทบาทและกลไกภาครัฐให้เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการประกอบการ การกำหนดกฎระเบียบที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจภาคเอกชนทุกขนาดสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว”

“. . .ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่างๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ มีระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและแหล่งข้อมูลต่างๆ นำไปสู่การวิเคราะห์การจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อการพัฒนานโยบายและการให้บริการภาครัฐ มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการสาธารณะตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้สามารถติดต่อราชการได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เสียค่าใช้จ่ายน้อยและตรวจสอบได้”

“. . .องค์กรภาครัฐมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ ปรับโครงสร้าง และระบบบริหารงานราชการใหม่ในรูปแบบที่มีความหลากหลาย มีการดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้าสู่การเป็นสำนักงานสมัยใหม่ นำไปสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง สามารถปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล มีความคล่องตัว ไม่ยึดติดกับการจัดโครงสร้างองค์กรแบบราชการ สามารถยุบ เลิก ปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร กฎ ระเบียบได้ตามสถานการณ์”

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562 มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “. . .ปรับเปลี่ยนกระบวนการอนุมัติ อนุญาตของทางราชการที่มีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจและดำเนินชีวิตของประชาชนให้เป็นระบบดิจิทัลและสามารถ

เชื่อมโยงข้อมูลต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ พร้อมทั้งพัฒนาโปรแกรมออนไลน์เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้อย่างทันทีและทุกเวลา”

“...ปรับปรุงขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ การอำนวยความสะดวก ต้นทุนค่าใช้จ่าย กฎหมาย กฎ และระเบียบต่างๆ ของภาครัฐ ให้สามารถสนับสนุนและเอื้อต่อการประกอบธุรกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงบริบทต่างๆ โดยครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่จัดตั้งธุรกิจจนถึงการปิดกิจการพร้อมทั้งกำกับและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดยุติธรรม เสมอภาค เท่าเทียม ถูกต้องตามหลักนิติธรรม และเป็นไปตามปณิญาสากล ตลอดจนเร่งรัดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการข้อมูลต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐให้มีความเชื่อมโยงกันอย่างไร้รอยต่อ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อราชการได้โดยสะดวก รวดเร็ว โปร่งใสและตรวจสอบได้”

แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทยได้เสนอแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ไว้หลากหลาย เช่น

Denhardt and Denhardt (2007, pp. 42-43) เสนอว่า “การบริการสาธารณะแนวใหม่ มีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) เป็นการให้บริการราษฎร (Serve Citizens) ไม่ใช่กับลูกค้า (Customers) ประโยชน์สาธารณะ (Public interest) เป็นผลพวงที่เกิดจากการถกเถียงกันในประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน มากกว่าเรื่องของการนำเอาผลประโยชน์ส่วนตัวของประชาชนแต่ละคนมารวมกัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงการสนองตอบต่อความต้องการของ “ลูกค้า” แต่ต้องใส่ใจต่อการสร้างความสัมพันธ์ด้านความไว้วางใจและความร่วมมือกันในระหว่างราษฎรอีกด้วย

2) แสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันของสาธารณชน (Seek the Public Interest) นักวิชาการด้านการบริหารภาครัฐจึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างรวมทั้งแสวงหาแนวคิดร่วมในเรื่องของประโยชน์สาธารณะ

3) ให้ความสำคัญกับสถานภาพความเป็นราษฎร (Citizenship) มากกว่าเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการประโยชน์สาธารณะ และราษฎรเป็นผู้รับประโยชน์จากการนี้ มากกว่าจะเป็นเพียงผู้จัดการของบริษัทเข้ามาดำเนินการเสมือนว่าเงินหรืองบประมาณของทางราชการเป็นเงินตนเอง

4) คิดแบบยุทธศาสตร์และปฏิบัติแบบประชาธิปไตย (Think Strategically, Act Democratically) นโยบายและโครงการต่างๆ ของรัฐเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนนั้นจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย

5) ตระหนักดีว่าความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย (Recognize that Accountability isn't Simple) เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญไม่เฉพาะกรณีการตลาดเท่านั้น แต่จะต้องศึกษากฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ ค่านิยมของชุมชน บรรทัดฐานทางการเมือง มาตรฐานวิชาชีพ และผลประโยชน์ของราษฎรอีกด้วย

6) มุ่งให้บริการมากกว่าการชี้แนะ (Serve Rather than Steer) เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องอาศัยภาวะผู้นำในการช่วยเหลือประชาชนให้แสดงออกซึ่งความต้องการร่วม และให้ประชาชนได้รับการสนองต่อความต้องการเหล่านั้น มากกว่าที่จะกำกับควบคุมและชี้นำสังคมให้เดินไปอีกทางหนึ่ง

7) ให้ความสำคัญกับประชาชน ไม่ใช่เฉพาะผลผลิตอย่างเดียว (Value people, not just Productivity) ในระยะยาวองค์การภาครัฐและองค์กรเครือข่ายต่างๆ มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินการ หากใช้กระบวนการที่มาจากความร่วมมือ ร่วมใจ และจากผู้นำที่มาจากผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ”

Mori (2010, pp. 14-23) ได้สรุปผลการสำรวจว่า “สาธารณชนชาวอังกฤษมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการบริการสาธารณะที่พวกเขาได้รับ

สิ่งสำคัญที่สุดลำดับแรกคือ ต้องการเห็นการบริการสาธารณะที่มีการให้บริการเป็นไปตามพื้นฐานของความยุติธรรม และเสมอภาค (Fairness) ซึ่งถือเป็นค่านิยมสากลที่พบได้ในทุกประเทศ แต่การตีความของคำว่ายุติธรรม อาจแตกต่างกันไปก็ได้ บางคนก็ตีความโดยเอาตัวเองเป็นหลัก บริการสาธารณะใดที่เอื้อต่อพวกเขา ก็

บอกว่ายุติธรรมแล้ว แต่ถ้าเอื้อต่อคนกลุ่มอื่นก็บอกว่าไม่ยุติธรรม แม้นคนเหล่านั้นจะเป็นพวกที่ด้อยโอกาสหรือเป็นคนยากไร้ก็ตาม

สิ่งที่สำคัญอันดับที่สองคือ ต้องการเห็นการบริการสาธารณะมีมาตรฐานที่ดี และมีกรให้บริการที่มีคุณภาพ

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการมีหลายประการ เช่น กระบวนการในการให้บริการ ระยะเวลา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ความเป็นมืออาชีพและทัศนคติของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เป็นต้น แต่ความสำคัญของปัจจัยเหล่านี้แปรเปลี่ยนไปตามลักษณะของการบริการด้วย เช่น การให้บริการด้านสุขภาพ ผู้รับบริการต้องการให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างมีศักดิ์ศรีและให้เกียรติกัน

สิ่งสำคัญที่สุดลำดับที่สาม คือการให้ท้องถิ่นกำกับดูแล มองว่า ส่วนท้องถิ่นจะสามารถเข้าถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนในท้องถิ่นดีกว่าส่วนกลาง และพบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้สึกเพิ่มขึ้นว่าพวกเขาสามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายระดับท้องถิ่นมากกว่าระดับประเทศ

สิ่งสำคัญลำดับสี่ คือความรับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับความรู้สึกของประชาชนในแง่ของความผูกพันและรู้สึกว่าตนเองมีอิทธิพลต่อการบริการสาธารณะของรัฐบาล

สิ่งสำคัญลำดับสุดท้ายคือ ความเหมาะสมส่วนตัวและการมีทางเลือกให้เลือก เช่น บริการชำระไฟฟ้าของการไฟฟ้านครหลวง มีทางเลือกให้ชำระหลายช่องทาง ประชาชนสามารถเลือกช่องทางที่สะดวกที่สุดสำหรับตนเองได้ เป็นต้น”

เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์ (2551) อธิบายว่า “แนวคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับการบริการสาธารณะไว้ดังนี้

1) แนวคิดการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นการนำงานที่ให้บริการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องมารวมให้บริการอยู่ในสถานที่เดียวกัน ในลักษณะที่ส่งต่องานระหว่างกันทันทีหรือเสร็จในขั้นตอนหรือเสร็จในจุดให้บริการเดียว โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การให้บริการมีความรวดเร็วขึ้นโดยมีรูปแบบการให้บริการดังนี้ (1) การนำหลายหน่วยงานมารวมให้บริการอยู่ในสถานที่เดียวกัน (2) กระจายอำนาจมาให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งทำหน้าที่ให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ (3) การปรับปรุงและ

ออกแบบใหม่ในการให้บริการ (4) การสามารถให้บริการผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้เสร็จทันที

2) แนวคิดการให้บริการแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างปฏิสัมพันธ์ของการให้บริการระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการกับลูกค้าหรือประชาชนผู้รับบริการ โดยเป็นการให้บริการที่ไม่ได้มีการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ แต่จะทำผ่านสื่อการให้บริการที่เป็นเสียง ข้อมูล และภาพการให้บริการแบบออนไลน์ สามารถทำได้อย่างน้อย 3 รูปแบบที่สำคัญ ได้แก่ (1) การให้บริการตอบรับทางโทรศัพท์อัตโนมัติ (2) การให้บริการผ่านเครื่องให้บริการอัตโนมัติ (3) การให้บริการผ่านทางอินเทอร์เน็ต

3) แนวคิดการให้บริการแบบเครือข่ายหรือ การสร้างการมีส่วนร่วมจากภายนอก เป็นการสร้างระบบความร่วมมือของการให้บริการระหว่างหน่วยงานให้เกิดขึ้นเพื่อมาช่วยให้บริการแก่ประชาชนหรือลูกค้า รวมถึงการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการ รูปแบบของการให้บริการแบบเครือข่ายเกิดขึ้นได้อย่างน้อย 3 รูปแบบ คือ (1) การดึงความร่วมมือจากองค์การภายนอกมาร่วมให้บริการเฉพาะในบางส่วนของบริการ (2) การดึงความร่วมมือจากองค์การภายนอกมาร่วมให้บริการในรูปแบบการทำสัญญาจ้างเหมาบริการ (Contract-out) (3) การให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะ

4) แนวคิดการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer relation Management) เป็นการมุ่งตอบสนองคุณค่าระหว่างกันขององค์การกับลูกค้า โดยองค์การมุ่งสร้างคุณค่าใหม่ๆ ที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ลูกค้า ส่วนลูกค้าสร้างคุณค่าให้แก่องค์การด้วยการเกิดความรู้สึกความจงรักภักดีหรือประทับใจต่อองค์การตลอดไป หลักการที่สำคัญของการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ หรือ CRM คือ (1) ใช้ความรู้ที่องค์การมีเกี่ยวกับลูกค้าหรือประชาชนให้เกิดประโยชน์ (2) ใช้กลยุทธ์ชนะ-ชนะ (Win-Win strategy) กล่าวคือหน่วยงานสามารถเพิ่มคุณค่า (value) ให้แก่ลูกค้าหรือประชาชน ลูกค้าหรือประชาชนให้ความจงรักภักดี (loyalty) แก่องค์การมากขึ้น (3) ยอมรับในความแตกต่างของลูกค้าหรือประชาชนที่มีความแตกต่างกัน จะต้องมียุทธวิธีจัดการที่แตกต่างกัน (4) เน้นให้บริการที่จับหัวใจลูกค้าหรือประชาชน โดยทำให้ลูกค้าหรือประชาชนเกิดความสุข

(happy) (5) เปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการจากการมองหน่วยงานตนเองเป็นหลัก (inside out) มาเป็นการมองลูกค้าหรือประชาชนเป็นหลัก (outside in)”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ม.ป.ป.) อธิบายว่า “แนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงการให้บริการ โดยคำนึงถึงประชาชนผู้มารับบริการเป็นศูนย์กลาง (Citizen Centric) และพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการให้บริการและการควบคุมที่ดีคือการยกระดับประสบการณ์การรับบริการของประชาชนประกอบด้วย

- 1) ช่องทางบริการสะดวกทันสมัย
- 2) ข้อมูลเข้าใจง่ายและสอดคล้องกันทุกช่องทาง
- 3) ลดการเดินทางมาติดต่อด้วยตนเอง
- 4) มีกรอบเวลาและมาตรฐานในการให้บริการที่ชัดเจน
- 5) มีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่ชัดเจนและเปิดเผยหลักเกณฑ์ให้ทราบอย่าง

ทั่วถึง

ส่วนการยกระดับการส่งมอบบริการของหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย

- 1) ดำเนินการโดยระบบอัตโนมัติ
- 2) ลดการใช้เอกสารและไม่ขอข้อมูลที่ภาครัฐมีอยู่แล้ว
- 3) ขอเอกสารประกอบเพิ่มเติมได้เพียงครั้งเดียว
- 4) ลดความซ้ำซ้อนของการพิจารณาอนุมัติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ้างถึงใน อารีย์พันธ์ เจริญสุข , 2561) เสนอการพลิกโฉมงานบริการภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจแบบครบวงจร เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานภาครัฐและความเชื่อมโยงกับ พ.ร.บ.อำนวยความสะดวกฯ ว่าปัญหางานบริการภาครัฐมีดังนี้

การค้นหาข้อมูล มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ข้อมูลกระจุกกระจายค้นหา ยาก อยู่ในรูปแบบที่ยากต่อการทำความเข้าใจ ไม่ทราบสิทธิของตนเอง

การเตรียมความพร้อม ใช้แบบฟอร์ม เอกสารประกอบและสำเนาจำนวนมาก และซ้ำซ้อน ไม่ทราบขั้นตอนระยะเวลาในการดำเนินการ

การเดินทางติดต่อ ไม่สามารถนัดหมายล่วงหน้าได้ ต้องติดต่อหลายแห่ง เพราะหน่วยงานไม่เชื่อมโยงข้อมูลกัน ต้องมาติดต่อด้วยตนเอง

การเข้ารับบริการ รอคิวนาน ต้องชำระเงินสด และบางรายต้องชำระต่อเจ้าพนักงานเท่านั้น ไม่สามารถยื่นข้ามเขตได้

ระหว่างการศึกษา ไม่สามารถติดตามสถานะได้ ต้องมาติดต่อหลายครั้ง เพราะเอกสารไม่ครบถ้วน มีขั้นตอนที่ซับซ้อนทำให้ต้องเสียเวลานาน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาไม่ชัดเจน

การดำเนินการเสร็จสิ้น ไม่มีการแจ้งเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ไม่มีช่องทางประเมินความพึงพอใจ

การดำเนินการสืบเนื่อง ต้องใช้เวลาในการต่ออายุใบอนุญาตนาน ต้องต่ออนุญาต ณ สถานที่เดียวกับที่ขอครั้งแรก

ประสิทธิภาพการจัดการภาครัฐและความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดส่วนหนึ่งว่า

1) อันดับประสิทธิภาพภาครัฐ จัดทำโดยสถาบันการศึกษานานาชาติ อยู่ในอันดับสองของอาเซียน เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ซึ่ง IMD WORLD COMPETITIVE CENTER ซึ่งเป็นสถาบันจัดลำดับนานาชาติรายงานประสิทธิภาพภาครัฐประจำปี พ.ศ. 2560, 2562, 2563 ในช่วงแผนพัฒนาฯฉบับที่ 12 ไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 อันดับประสิทธิภาพภาครัฐ

ประเทศ	พ.ศ. 2560		พ.ศ. 2561		พ.ศ. 2562		พ.ศ. 2563	
	ระดับ โลก	ระดับ อาเซียน	ระดับ โลก	ระดับ อาเซียน	ระดับ โลก	ระดับ อาเซียน	ระดับ โลก	ระดับ อาเซียน
สิงคโปร์	3	1	-	-	1	1	1	1
มาเลเซีย	24	2	-	-	22	2	27	2
ไทย	27	3	-	-	25	3	29	3

ที่มา, จาก Wikipedia. (2020). *World Competitiveness Yearbook*. Retrieved June 19, 2020, from

https://en.wikipedia.org/wiki/Ease_of_doing_business_index

2) อันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ จัดทำโดยธนาคารโลก อยู่ในอันดับสองของอาเซียน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ซึ่ง WORLD BANK ได้จัดลำดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจประจำปี พ.ศ.2560-2563 ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 อันดับความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจ

ประเทศ	พ.ศ. 2560		พ.ศ. 2561		พ.ศ. 2562		พ.ศ. 2563	
	ระดับ โลก	ระดับ อาเซียน	ระดับ โลก	ระดับ อาเซียน	ระดับ โลก	ระดับ อาเซียน	ระดับ โลก	ระดับ อาเซียน
สิงคโปร์	2	1	2	1	2	1	2	1
มาเลเซีย	23	2	24	2	15	2	12	2
ไทย	46	3	26	3	27	3	21	3

ที่มา, จาก Wikipedia. (2020). *Ease of doing business index*. Retrieved June 19, 2020, from

https://en.wikipedia.org/wiki/Ease_of_doing_business_index

ธนาคารโลก (World Bank 2020) ได้จำแนกมาตรวัดด้านต่างๆ ในการจัดความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจไว้ 10 ด้าน คือ 1) การเริ่มต้นธุรกิจ (starting a business) 2) การขออนุญาตก่อสร้าง (dealing with construction permits) 3) การขอไฟฟ้า (getting electricity) 4) การจดทะเบียนสินทรัพย์ (registering property) 5) การได้รับสินเชื่อ (getting credit) 6) การคุ้มครองผู้ลงทุนเสียงข้างน้อย (protecting minority investors) 7) การชำระภาษี (paying taxes) 8) การค้าระหว่างประเทศ (trading across borders) 9) การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง (enforcing contracts) และ 10) การแก้ปัญหาการล้มละลาย (resolving insolvency)

จึงอาจกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพการจัดการภาครัฐและความยากง่ายในการดำเนินธุรกิจของประเทศมีความสัมพันธ์กับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการและส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยตรง แต่จากการสำรวจลำดับประสิทธิภาพในการจัดการภาครัฐจัดโดยสถาบันนานาชาติ (IMD WORLD COMPETITIVE CENTER) ในปี 2563 ลดลงจากปี 2562 ทั้งของมาเลเซียและของไทย การตั้งเป้าหมายให้เป็นที่ 2 ในอาเซียนอย่างเดียว จะสอดคล้องกับการแข่งขันในสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่

บทสรุป

ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ.2558 เป็นกฎหมายที่เหมาะสมกับสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงในทุกๆ ด้าน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 รวมทั้งคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาต่างให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ สอดคล้องกับแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ ซึ่งหากผู้ให้บริการหรือผู้อำนวยความสะดวกและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในระบบราชการไทยสามารถปฏิบัติได้จริง จะทำให้อันดับประสิทธิภาพในการจัดการภาครัฐและอันดับความยากง่ายในการดำเนิน

ธุรกิจเป็นลำดับที่สองในอาเซียนมีความเป็นไปได้มากขึ้น แต่หากอันดับประสิทธิภาพในการจัดการภาครัฐหรืออันดับความง่ายในการดำเนินธุรกิจระดับโลกลดลง ผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนควรพิจารณาทบทวนในทางปฏิบัติใหม่ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

เทพศักดิ์ บุณยรัตพันธุ์. (2551). *แนวคิด ทฤษฎีและหลักรัฐประศาสนศาสตร์*.

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา*, 125 (82ก), 1-74.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *อนุญาต. ค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2563*, จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

พจนานุกรมแปล ไทย-อังกฤษ NECTEC's Lexitron Dictionary. (2562). *การอำนวยความสะดวก. ค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2562*, จาก <https://dictionary.sanook.com/search/dict-th>

พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558. (2558). *ราชกิจจานุเบกษา*, 132, (4ก), 1-8.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134, (20ก), 1-90.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. ค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2563, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2558). *แนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558*. ค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www2.opdc.go.th/index.php>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.). *2 ปี แห่งการบริการภาครัฐตาม พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558*. ค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2561, จาก <https://www.opdc.go.th/>
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2562). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา*. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <https://www.thaigov.go.th/uploads/document/>
- อารีย์พันธ์ เจริญสุข. (2561). *พลิกโฉมงานบริการภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจแบบครบวงจร*. ค้นเมื่อ 6 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://dga.or.th/upload/download/>
- Denhardt, J, V. & Denhardt, R, B. (2007). *The New Public Service*. New York: M. E. Sharpe, Inc.
- Mori, I. (2010). *What do the people want, need and expect from public services?*. London: 2020 Public Services Trust at the RSA.
- IMD WORLD COMPETITIVE CENTER. (2020). *IMD World Competitiveness Ranking 2017-2020*. Retrieved June 18, 2020, from <https://www.imd.org/contentassets/>
- Wikipedia. (2020). *Ease of doing business index*. Retrieved June 19, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Ease_of_doing_business_index
- Wikipedia. (2020). *World Competitiveness Yearbook*. Retrieved June 19, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Ease_of_doing_business_index

WORLD BANK. (2020). *Ease of Doing Business rankings 2017, 2019, 2020*.
Retrieved June 15, 2020, from
<https://www.doingbusiness.org/en/rankings>

ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค VUCA World Leadership of Local Organization Administration in The VUCA World

วิทยา จิตนุพงศ์¹

Wittaya Jitnupong

Email: wittaya.jitnupong@gmail.com

Received: 06/11/63 Revised: 21/12/63 Accepted: 21/12/63

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการพลิกผัน (VUCA World) ส่งผลให้เกิดการผันผวนจากการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว (Volatility) ความไม่แน่นอนอยากต่อการตัดสินใจ (Uncertainty) ข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจมีความซับซ้อน (Complexity) และอยากจะคาดการณผลของการเปลี่ยนแปลงได้ (Ambiguity) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง และมีความพร้อมในการรับมือที่อาจจะเกิดขึ้น ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารจัดการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมที่ทำให้ผู้ตามมีความศรัทธาและไว้วางใจเพื่อจะได้ร่วมแรงร่วมใจกับผู้นำ มุ่งมั่นดำเนินการเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายที่วางไว้ โดยต้องอาศัยทักษะ ความรู้ ความชำนาญ และทัศนคติที่หลากหลาย ซึ่งต้องผสมกลมกลืนอยู่ในคนคนเดียวอย่างลงตัวทั้งทางทฤษฎี วิชาการ และประสบการณ์เพื่อนำพาผู้ตามและองค์กรไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งต้องทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสังคม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; ยุคแห่งการพลิกผัน

---

¹ รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This present day represents the VUCA world; that is, a dramatic change (volatility), more difficult to anticipate events and make decision (uncertainty), more complex information in decision making (complexity) and more unpredictable to the effect of change (ambiguity) in the economic, social, political and technology, thereby resulting in that the local government is more adaptive with a readiness to deal with what may come. So, the administrators of the local government must have a clear and tangible vision and managerial achievement to convince the followers to cooperate with the leaders to achieve the goals set. It requires skills, knowledge, expertise, and attitudes diversely and integrated into an individual in a balanced manner both theoretically and academically, as well as experiences to lead the followers and organizations to the ultimate goals beneficially to the public and society.

Keywords: Leadership; Local Organization Administration; VUCA World

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยี และด้านอื่นๆ ดังนั้น พลังสมอง จึงเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้กลยุทธ์การบริหารต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ทั้งนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ และทักษะความสามารถ เพื่อสนองต่อการพัฒนาของประเทศจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, 2550, หน้า 9) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและยั่งยืนที่สุด เพราะความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคลากร องค์กรใดมีทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถสูง มีคุณธรรม มีจริยธรรม ย่อมสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างยั่งยืน การเน้นทรัพยากรมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาแบบองค์รวมด้วยการมุ่งพัฒนาศักยภาพของคนและสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้นจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาแบบมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาระดับชาติมุ่งพัฒนาบุคคลตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เป็นการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วโดยในอนาคตคนไทยจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต มีทักษะสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลง (smart citizen) (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, ออนไลน์) เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ มีผลิตภาพสูง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนการพัฒนาในระดับองค์กร เน้นการพัฒนาบุคคลให้เกิดความเชี่ยวชาญสามารถทำงานให้องค์กรได้อย่างมีผลิตภาพสูง และพร้อมรับการการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการระหว่างการพัฒนาบุคคล การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาองค์กรเพื่อนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ขณะเดียวกันการพัฒนาระดับบุคคลมุ่งเน้นพัฒนาคนให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคม เป็นสมาชิกระดับครอบครัว องค์กร สังคม และประเทศชาติ (มาฆวัน กาบินพงษ์, 2552,

หน้า 3) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งยึดหลักการพัฒนาตาม “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 4)

นอกจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้วปัจจัยที่สำคัญอีกประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงานก็คือ ภาวะผู้นำ ซึ่งมีความสำคัญต่อคนหรือผู้ร่วมงาน โดยผู้นำพยายามทำให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับอิทธิพลและโน้มน้าวใจ เพื่อจะ使人ปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ศักยภาพของผู้นำนั้นมีผลต่อผู้ร่วมงานในด้านความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจ และความอบอุ่นในการร่วมงานในทุกองค์การ ภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการประยุกต์ใช้ทักษะที่ได้รับมาจากการประสบการณ์ การเรียนรู้ และการสังเกต ภาวะผู้นำไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจตามตำแหน่ง ความมีบารมีหรือพลังอำนาจอย่างใดอย่างหนึ่งโดยลำพัง ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมักจะลดสัดส่วนของการใช้อำนาจตามตำแหน่งให้เหลือน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้นำต้องการความเห็นพ้องจากผู้ตามมากกว่าการบังคับให้ร่วมมือ ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายของการปฏิบัติได้นั้นต้องประกอบด้วย ผู้นำ (leader) ผู้ตาม (follower) สถานการณ์ (situation) กระบวนการ (process) และผลลัพธ์ (consequence) ทั้งนี้ การพัฒนาภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์กรที่จะต้องเตรียมตัวและวางแผนเป็นอย่างดี ซึ่งการสร้างผู้นำไม่สามารถทำได้ในเวลาอันรวดเร็ว ต้องใช้เวลานาน จะต้องสร้างผู้นำที่ขึ้นมาเพื่อรองรับและพัฒนาต่อไปเป็นผู้นำในระดับที่สูงขึ้น (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2557, หน้า 42) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำยังหมายถึงพฤติกรรมหรือกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น หรือกลุ่มในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย นอกจากจะเป็นผู้นำแล้วจะต้องเป็นผู้ตามได้ด้วย เพราะปัจจุบันสังคมจะอยู่ได้ก็ต่อเมื่อมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (ทองใบ สุดชาติ, 2550, หน้า 45) ดังนั้นการบริหารตนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำและผู้บริหารต้องมีและสร้างภาวะผู้นำพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ด้วยการยึดแนวคิดของภาวะผู้นำ

แห่งการปรับเปลี่ยน (transformation) เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพราะทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะสถานการณ์จะเป็นเช่นใด ถ้าผู้นำมีความสามารถในการพัฒนาความคิดการปลูกฝังค่านิยม ผู้นำก็สร้างพลังในทางสร้างสรรค์ และการตัดสินใจได้ เมื่อนั้นผู้นำก็จะสามารถสร้างองค์การที่แข็งแกร่งขึ้นได้ (ธวัช บุญยณีย์, 2550, หน้า 34-35) สอดคล้องกับ Petrick and Furr (1995, p. 69) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงสมัยใหม่ไว้ว่า ต้องเป็นผู้ฝึกสอน ผู้เอื้ออำนวย เป็นครู และพี่เลี้ยงแก่บุคลากรในองค์การ ต้องร่วมกับทุกคนในการสร้างวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ ค่านิยม ความเชื่อขององค์การขึ้น แล้วใช้การยึดมั่นต่อวัตถุประสงค์และค่านิยมดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการควบคุม มุ่งให้เกิดการร่วมมือกันเองภายในองค์การด้วยการลดความขัดแย้งและให้บุคลากรหันไปแข่งขันกับภายนอก เปิดกว้างการสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศอย่างทั่วถึง มีความคิดเป็นเจ้าของร่วมกันของทุกคน ส่งเสริมให้แต่ละคนทำงานแบบพึ่งพาอาศัยกันในรูปแบบทีมงาน และต้องคิดเสมอว่าพนักงานเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าสูงสุดขององค์การ

จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผันผวนของสังคมโลกสมัยใหม่ หรือที่เรียกว่า VUCA World ซึ่งหมายถึง โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนอย่างรวดเร็ว ไม่แน่นอน มีความคลุมเครือ และมีความซับซ้อน ส่งผลให้สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจากสิ่งที่เราเคยเข้าใจ เคยเป็น เคยชิน ทำให้เกิดความซับซ้อน คาดเดาสถานการณ์ไม่ได้ จึงทำให้เกิดการฝึกฝนเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ และการจัดระเบียบใหม่ทางสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนและรวดเร็ว (Giles, 2018, ออนไลน์) ซึ่งกลไกของภาครัฐที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอาจจะไม่สอดคล้องหรือไม่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องใช้กระบวนการที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารองค์กร ได้แก่ การใช้ทักษะความสามารถรวมถึงพฤติกรรมและบุคลิกภาพ ประกอบกับการใช้อำนาจอิทธิพลด้วยความเป็นธรรมของผู้นำ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นและจูงใจให้ผู้ตามเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้นำในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (นิเวศ ธรรมชัยชูศักดิ์ และธิดา กมลรุ่งเรือง, 2560, หน้า 91)

จากที่กล่าวมาข้างต้น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีมุมมองที่กว้างไกล มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรมในองค์กร รวมทั้งสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนหลากหลายวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจโครงสร้างองค์กรในลักษณะองค์รวมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานแบบบูรณาการ เป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะการทำงานเชิงกลยุทธ์ การทำงานเป็นทีม รวมทั้งสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กรต่างๆ อย่างองค์รวม รวมถึงมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อให้พร้อมรับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่ขอบเขตลงสิ่งใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งด้วยเทคนิคที่แตกต่างกันตามสถานการณ์เช่น การเจรจาต่อรอง การเจรจาไกล่เกลี่ย การประนีประนอม เป็นต้น และสิ่งสำคัญผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ ที่ทันสมัย จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันและรวดเร็ว

ความหมายของ VUCA World

โลกวูกา (VUCA World) คือ สถานการณ์ความไม่แน่นอน ซับซ้อน เห็นได้ชัดในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ซึ่ง วูกา (VUCA) คือ ที่ใช้อธิบายโลกและสังคมที่มีความไม่แน่นอนทุกด้าน สาเหตุใหญ่เกิดจากการเติบโตของเทคโนโลยีที่ส่วนหนึ่งส่งผลให้มีการแข่งขันกันสูง มีการได้เปรียบเสียเปรียบกันในเกือบทุกส่วนของโลก โดยคำว่า “VUCA” มีที่มาจาก 4 คำดังนี้ (1) V-Volatility การเปลี่ยนแปลงง่าย หรือเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสิ่งต่างๆ (2) U-Uncertainty การที่ไม่มีอะไรหรือสภาพการณ์อะไรที่คงที่ตายตัวแน่นอน (3) C-Complexity ความซับซ้อน สับสน วุ่นวาย ของสังคมรอบตัวเรา ทำให้เราไม่รู้ว่าจะอะไรเกิดขึ้น และ (4) A-Ambiguity ความ

คลุมเครือ กำกวม ไม่ชัดเจน ของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในสภาพแวดล้อม (ทศพานิ ทศิธร, 2562, หน้า 27-28) ขณะเดียวกัน โชติกา ใจทิพย์ (2561, หน้า 135) ได้สรุป หนังสือ Managing in a VUCA World ในส่วนที่ 1 เกี่ยวกับ VUCA ไว้ว่า (1) Volatility คือ ความเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความผันผวนที่เกิดจากปัจจัยต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและบ่อยครั้งกว่าในอดีต (2) Uncertainty คือ ความไม่แน่นอน หมายถึง ภาวะที่ไม่สามารถคาดการณ์ปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (3) Complexity คือ ความซับซ้อน หมายถึง ภาวะที่มีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องจนยากที่จะทำความเข้าใจถึงสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และ (4) Ambiguity คือ ความคลุมเครือ หมายถึง การขาดความชัดเจนของเหตุการณ์นั้นๆ จึงอาจนำไปสู่ปัญหาในการทำความเข้าใจในความเสี่ยงและโอกาสต่างๆ ก่อนที่ความเสี่ยงและโอกาสเหล่านั้นจะส่งผลเสีย

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2562, หน้า 1) กล่าวว่า VUCA เป็นโลกที่มีสภาพใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมซึ่งทุกคนต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือ (1) Volatility ความผันผวนสูง เปลี่ยนแปลงฉับพลันรวดเร็วมาจาก Disruptive เทคโนโลยี (2) Uncertainty เป็นสภาวะที่มีความไม่แน่นอน ทำให้ขาดความชัดเจน ยากต่อการตัดสินใจ (3) Complexity เป็นความซับซ้อนที่จะทวีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การเชื่อมต่อทาง Internet IOT ทำให้ดูเหมือนโลกเล็กลง Big Data ที่อยู่ใน Cloud และ (4) Ambiguity เป็นความคลุมเครือที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ เช่นเดียวกับ ยุพิน ชัยราชา (2561, หน้า 58-59) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรในปัจจุบัน ดังนี้

1. Volatility (V) การเปลี่ยนสภาพ ในสภาวะปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเกิดขึ้นตลอดเวลา มีการเปลี่ยนแปลงที่คาดไม่ถึงเกิดขึ้นได้เสมอ มีทั้งระดับรุนแรงและมีพลวัตรซับซ้อน สิ่งที่เราเห็น ข้อมูลที่เราได้รับไม่มีความเสถียร มีข้อมูลใหม่เข้ามาทำให้รับเปลี่ยนได้เสมอ เนื่องด้วยสภาพการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา

2. Uncertainty (U) เป็นสัจธรรมที่เราต้องยอมรับอยู่แล้วว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ตั้งอยู่บนความไม่แน่นอน เพราะมีตัวแปรมากมาย ที่ไม่สามารถควบคุมได้

ทั้งหมดได้ในเวลาเดียวกัน สิ่งที่ยังไม่รู้มีอีกมากมายในโลกนี้ทำให้เราควบคุมสิ่งต่างๆ ได้ อย่างจำกัด สิ่งที่เราควบคุมไม่ได้มีอีกมากมายที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เสมอ เนื่องจากเราคาดการณ์ล่วงหน้าได้ยาก

3. Complexity (C) ความซับซ้อน เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เหมือนกับเป็นเรื่องง่าย ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว แต่ละเรื่องมีความซับซ้อนอย่างมาก เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากกว่าสังคมในอดีต ความรวดเร็วของเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงการติดต่อทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ยากต่อการควบคุมในเวลาเดียวกันความสับสนวุ่นวายเกิดขึ้นได้เสมอ

4. Ambiguity (A) ความคลุมเครือ กำกวม ในยุคที่มีข้อมูลสื่อสารกันทั่วโลก อย่างรวดเร็วและมากมาย การรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความไม่ชัดเจน เกิดความคลุมเครือ กำกวมในความหมาย ทำให้เกิดความไม่แน่ใจและยากที่จะตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากไม่แน่ใจว่าทุกเรื่องเป็นเรื่องจริงทั้งหมดที่สามารถเชื่อถือได้

สรุปได้ว่า ในสภาพสังคมในปัจจุบันในสถานะทั้งสี่ดังกล่าว ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผชิญและต้องบริหารจัดการให้ได้ภายใต้สภาวะการณ์ VUCA เพื่อการวางแผนยุทธศาสตร์การบริหาร เพราะการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อน ไม่แน่นอน มีความคลุมเครือและเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วตลอดเวลา ทั้งนี้ในยุคปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำรงอยู่ในสถานะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ การเงิน สังคม และเทคโนโลยี ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคิดว่าจะทำอย่างไรให้องค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการบริหารงานในระดับรองจากระดับชาติหรือระดับรัฐ การบริหารงานท้องถิ่นเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครอง

ตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเองตามหลักการกระจายอำนาจของรัฐบาลด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อใช้อำนาจแทนประชาชน และเป็นผู้ดำเนินการบริหารท้องถิ่นตามความต้องการของประชาชนอย่างอิสระภายใต้กรอบนโยบายและการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนรู้จักท้องถิ่นการปกครองตนเองโดยประชาชนมีส่วนร่วม เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเพราะแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันทำให้รัฐบาลสามารถดำเนินงานสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปกครองท้องถิ่นยึดหลักการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (ช่วงศุภบุตร, 2539, หน้า 28-29; สราวุธ เศรษฐจุจร, 2546, หน้า 27) นอกจากนี้ การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความจำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมือง การปกครองของประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอีกทั้งมีภาระหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้ง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการจัดทำบริการสาธารณะให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ รวมทั้งแก้ไขข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานซึ่งเป็นการลดภาระของรัฐบาลจากส่วนกลางโดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง จึงทำให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น (ยุติธรรม ปัทมะ, 2558, หน้า 2-3)

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ที่กำหนดทิศทางการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้นำมีหน้าที่ประสานเพื่อนำไปสู่จุดหมาย เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถทำให้อื่นยอมรับ

และยินดีที่จะเป็นผู้ตาม ซึ่งผู้นำที่ประสบความสำเร็จต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากองค์กรใดมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ นั่นคือ มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ มีคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารนั้นจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันในปัจจุบัน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544, หน้า 24) นอกจากนี้ผู้นำในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็นผู้ฝึกสอน ผู้เอื้ออำนวย เป็นครู และที่เลี้ยงแต่บุคลากรในองค์กร ต้องร่วมกับทุกคนในการสร้างวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ ค่านิยม ความเชื่อขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุม มุ่งให้เกิดการร่วมมือภายในองค์กรด้วยการลดความขัดแย้ง เปิดกว้างการสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศอย่างทั่วถึง ร่วมกันทำงานเป็นทีม ร่วมกันเป็นเจ้าของความคิดและต้องคิดเสมอว่า พนักงานเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าสูงสุดขององค์กร (Petrick, & Furr, 1995, p. 69)

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารจัดการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมที่ทำให้ผู้ตามมีความศรัทธาและไว้วางใจ เพื่อจะได้ร่วมแรงร่วมใจกับผู้นำ มุ่งมั่นดำเนินการเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายที่วางไว้ โดยต้องอาศัยทักษะ ความรู้ ความชำนาญ และทัศนคติที่หลากหลาย ซึ่งต้องผสมกลมกลืนอยู่ในคนคนเดียวอย่างลงตัวทั้งทางทฤษฎี วิชาการ และประสบการณ์เพื่อนำพาผู้ตามและองค์กรไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งต้องทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสังคม

ความพร้อมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค VUCA World

การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือการจัดการความผันผวนด้วยการปรับเปลี่ยนให้มีวิสัยทัศน์ (Vision) จัดการความไม่แน่นอนให้เป็นความเข้าใจ (Understanding) จัดการความยุ่งเหยิงให้เป็นความชัดเจน (Clarity) และจัดการความคลุมเครือให้เป็นความคล่องแคล่ว (Agility) โดยการให้รู้จักมองสภาพแวดล้อมภายนอกให้กว้างและมอง

สภาพแวดล้อมภายในให้ชัด เพื่อจะได้ข้อมูลที่แท้จริงแล้วสามารถใช้วิจารณ์ญาณพิจารณาแนวทางในการรับมือหรือวางแผนในรูปแบบของตนเองได้ (โชติกา ใจทิพย์, 2561, หน้า 135) ขณะเดียวกันมีข้อเสนอแนะจากนักวิชาการในการปรับตัวขององค์กร เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้เมื่ออยู่ในสภาวะ VUCA ดังนี้ (ยุพิน ชัยราชา, 2561, หน้า 59-61)

1. Business Agility เป็นองค์กรที่มีความคล่องตัวทางธุรกิจ หมายถึง องค์กรมีความพร้อมในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันเวลา เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจก็ต้องเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ซึ่งการที่องค์กรจะเปลี่ยนแปลงได้อย่างคล่องตัวรวดเร็วได้นั้น องค์กรต้องมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีเครือข่ายข้อมูลที่กว้างขวาง ทำให้ได้รับทราบข้อมูลจากหลายแหล่ง พร้อมทั้งสามารถนำข้อมูลมาตรวจสอบวิเคราะห์ได้รวดเร็วและปรับตัวได้ทันเวลา

2. Strategic Workforce Planning เป็นองค์กรที่มีการวางแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการใช้บุคลากร องค์กรต้องรู้ว่า มีบุคลากรที่มีศักยภาพมากแค่ไหนก่อนจะทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อจะได้รู้จุดแข็งจุดอ่อนขององค์กรในการใช้ทรัพยากรบุคคล ถ้าองค์กรยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ องค์กรก็ไม่สามารถแข่งขันได้ จึงต้องสำรวจว่าองค์กรยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถและเก่งด้านใด เพื่อจะได้แสวงหาเพิ่มเติม และพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพในองค์กรให้มีความสามารถสูงขึ้น

3. Pursuit of readiness เป็นองค์กรที่มีการเตรียมความพร้อมขององค์กรตลอดเวลาและถือว่าความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการแข่งขัน เพราะโลกธุรกิจปัจจุบันมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ถ้าองค์กรไม่พร้อมแข่งขันก็ไม่สามารถอยู่รอดได้ องค์กรต้องเตรียมความพร้อมที่จะแข่งขันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความสามารถในองค์กรเป็นอันดับแรก

4. Gathering and Using Data เป็นองค์กรที่มีการประมวลข้อมูลและใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด โลกยุคการสื่อสารจำเป็นต้องใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนและตัดสินใจ ผู้บริหารจะไม่ตัดสินใจโดยใช้ความคิดความรู้สึกแต่เพียงอย่างเดียว แต่ผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลเป็นหลักในการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผน ดังนั้นองค์กรต้องมีความพร้อมในระบบการรวบรวมจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ผู้บริหารวิเคราะห์ ตัดสินใจและวางแผน องค์กรที่ไม่มีระบบสารสนเทศที่แข็งแกร่งย่อมเสียเปรียบองค์กรที่มีความพร้อมมากกว่า

5. Learning Organization เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยที่คนในองค์กรแสวงหาความรู้ทั้งงานวิชาการ งานวิจัย งานนวัตกรรม งานพัฒนาคุณภาพ งานพัฒนาศักยภาพบุคลากร รวมทั้งภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาศักยภาพขององค์กรอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

6. Talent Management Sustainability เป็นองค์กรที่มีทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่งยี่นคือมีคนเก่ง มีความสามารถ มีทักษะที่หลากหลายอยู่ในองค์กรอย่างต่อเนื่อง มีทรัพยากรบุคคลที่มีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อองค์กร และร่วมมือทำงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรอย่างแข็งขัน

นอกจากนี้ บวรนนท์ ทองกัลยา รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ กลุ่มงานทรัพยากรบุคคลและบริหาร บริษัท น้ำตาลมิตรผล จำกัด ได้เสนอแนะวิธีการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงดังนี้ (1) ผู้นำต้องรู้เท่าทันสถานการณ์ และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะมากระทบต่อธุรกิจ (2) สร้างความรู้สึกเร่งด่วนให้พนักงาน โดยสื่อให้รู้ว่าขณะนี้เกิดอะไรขึ้นกับธุรกิจ (3) ทำหน้าที่เป็น Motivational Speaker สร้างแรงบันดาลใจให้แก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้จิตวิทยาการในการเปลี่ยน Mindset ของพนักงาน ตามทฤษฎี 3C ได้แก่ Communicate, Consistency และ Commitment (4) กำหนดตัวชี้วัดระดับความตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของ

บุคลากร และ (5) สร้าง “Healthy Corporate Culture” ปรับวัฒนธรรมองค์กรให้แข็งแรง ไม่ให้เกิดกำแพงระหว่างพนักงานและผู้บริหาร และปรับองค์กรให้เป็น Positive Organization (E-newsletter, 2562, ออนไลน์)

ขณะเดียวกัน Namprom (2019, ออนไลน์) ได้อธิบายถึงเทคนิควิธีการและเครื่องมือสำหรับการจัดการ VUCA World ให้เท่าทันหรือนำการเปลี่ยนแปลง เพื่อเข้าใจถึงโอกาสใหม่ๆ ด้วยความพร้อมในการรับมือความผันผวนไม่แน่นอนซับซ้อนและคลุมเครือดังนี้

1. Vision (วิสัยทัศน์) ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและตอบสนองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยการสื่อสารกับทีมและคนในองค์กร การสื่อสารที่ชัดเจนจะทำให้ทุกคนเห็นเป้าหมายและวิสัยทัศน์เดียวกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น ให้การสนับสนุนการทำงานรูปแบบใหม่ๆ ที่เป็นทิศทางเดียวกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีความมุ่งมั่นและมั่นใจในทีมว่ามีความสามารถที่จะก้าวไปด้วยกัน

2. Understanding (การทำความเข้าใจ) ผู้นำจำเป็นต้องทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน ชีตความสามารถและกลยุทธ์ขององค์กร ด้วยการรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลใหม่ๆ มาพัฒนาองค์กร ใส่ใจทีมงานและร่วมกันพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง

3. Clarify (ความชัดเจน) ในภาวะที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจจะมีความซับซ้อนมากขึ้น การสร้างความชัดเจนระดับนโยบายและกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการตัดสินใจเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น การจัดระบบให้เรียบง่าย ลดความซับซ้อนของระบบและเน้นประเด็นหลักๆ จะไม่ทำให้เสียเวลากับระบบหรือขั้นตอน มีความตระหนักรู้โดยใช้สัญชาตญาณ

และประสบการณ์ในการทำงานร่วมตัดสินใจ มีการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้มุมมองแบบองค์รวม แล้วค่อยแยกย่อยเป็นส่วนๆ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน

4. Agility (ความว่องไว) ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กร โดยการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและตัดสินใจด้วยความมั่นใจ เรียนรู้ปัญหา ใฝ่ใจกับผู้คน เปิดรับแนวคิดที่หลากหลาย รวมทั้งเสริมสร้างพลังให้ทีมเพื่อให้ได้อำนาจการตัดสินใจอย่างรวดเร็วและรอบคอบเหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความแตกต่างและซับซ้อน มีมุมมองและวิสัยทัศน์ที่สามารถเชื่อมต่อกับสังคมโลกด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานภายใต้กระบวนการทำงานแบบใหม่ สามารถสร้างแรงจูงใจและประสานการบริหารให้บุคลากรในองค์กรสามารถใช้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกให้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

บทสรุป

สาระต่างๆ ของบทความนี้จะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักรู้ และเข้าใจหลักการของ VUCA World และนำไปปรับใช้ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน ไม่แน่นอน ไม่ชัดเจน มีความซับซ้อนและคลุมเครือ ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที ขณะเดียวกันผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารจัดการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมที่ทำให้ผู้ตามมีความ

ศรัทธาและไว้วางใจเพื่อจะได้ร่วมแรงร่วมใจกับผู้นำ มุ่งมั่นดำเนินการเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายที่วางไว้ โดยต้องอาศัยความคล่องตัวเพื่อมีความพร้อมในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันเวลาซึ่งผู้บริหารต้องมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีเครือข่ายข้อมูลที่กว้างขวาง ทำให้ได้รับทราบข้อมูลจากหลายแหล่ง พร้อมทั้งสามารถนำข้อมูลมาตรวจสอบวิเคราะห์ได้รวดเร็วและปรับตัวได้ทันเวลา ผู้บริหารต้องมีไหวพริบในการตัดสินใจอย่างชาญฉลาด มีทักษะ มีความรู้ความชำนาญ รู้เท่าทันสถานการณ์ และเปิดรับฟังทัศนคติที่หลากหลายจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งสร้างเครือข่ายในการทำงาน ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ต้องผสมกลมกลืนอยู่ในคนคนเดียวอย่างลงตัวทั้งทางทฤษฎี วิชาการ และประสบการณ์เพื่อนำพาผู้ตามและองค์กรไปสู่เป้าหมายรวมทั้งต้องทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสังคม

ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุค VUCA World ต้องเป็นผู้ที่มีการสื่อสารที่ชัดเจนเพื่อให้ทีมงานและคนในองค์กรเห็นเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กรที่เป็นภาพเดียวกัน และจะได้รู้ว่าจะปฏิบัติงานไปในทิศทางใด ผู้บริหารต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับทีมงาน คนในองค์กร รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นที่ทำให้เกิดมุมมองใหม่ๆ เป็นผู้ที่ยืดหยุ่นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ต้องลดขั้นตอนของระบบการปฏิบัติงานด้วยการเน้นประเด็นหลักๆ ขององค์กร อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินได้ทันทั้งที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2563). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐบาลปัญหาข้อขัดแย้ง*. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2563, จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/8520st/5.บทที่%203.pdf
- ชัยเสกฐ์ พรหมศรี. (2557). *ภาวะผู้นำร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- โชติกา ใจทิพย์. (2561). Managing in a VUCA World (การจัดการในโลกที่ผันผวนไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ). *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 5(1, มกราคม-มิถุนายน), 134-136.
- ชวงส์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์เนศพรีนติ้งเซ็นเตอร์.
- ทศพาณี ทศิธร. (2562). *ถามมาตอบไป. วารสารทรัพย์สินศาสตร์รัฐสภา*, 6(1, มกราคม-มีนาคม), 27-28.
- ทองใบ สุดขารี. (2550). *ภาวะผู้นำ: กลไกขับเคลื่อนองค์กรแห่งการเรียนรู้*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธวัช บุญยมนี. (2550). *ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- นิเวศ ธรรมชัยชูศักดิ์ และธิดา กมลรุ่งเรือง. (2560). การพัฒนาขีดความสามารถด้านภาวะผู้นำกับการปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารร่มพฤษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, 35(3, กันยายน-ธันวาคม), 83-99.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วนิดาการพิมพ์.

- มาฆวัน กาบินพงษ์. (2552). *สิทธิประโยชน์และวิธีปฏิบัติทางภาษีสำหรับธุรกิจ SMEs*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสรรพากรพื้นที่ฉะเชิงเทรา.
- ยุติธรรม ปัทมะ. (2558). *การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น (The Local Administrative Reform)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ยุพิน ชัยราชา. (2561). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการและภาวะผู้นำเพื่อการดำรงอยู่ของสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). *การเรียนรู้โลก VUCA สู่ Social Quotient*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สรายุทธ์ เศรษฐขจร. (2546). บทบาทของผู้บริหาร สู่ความสำเร็จขององค์กร. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร*, 2(4), 27-30.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- E-newsletter. (2562). *Leadership in a VUCA World (การนำองค์กรท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง)*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2563, จาก https://piu.ftpi.or.th/wp-content/uploads/2018/03/E-newsletter_7-01.pdf
- Giles, S. (May 9, 2018). *How VUCA Is Reshaping The Business Environment, And What It Means For Innovation*. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://www.forbes.com/sites/sunniegiles/2018/05/09/how-vuca-is-reshaping-the-business-environment-and-what-it-means-for-innovation/?sh=674a8406eb8d>

- Namprom, T. (2019). VUCA World...ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ. สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://reder.red/vuga-world-18-12-2019/>
- Petrick, J. A., & Furr, D. S. (1995). *Total quality in managing human resources*. Delray Beach, Fla: St. Lucie Press.

ที่อยู่/สังกัดของผู้เขียนบทความ

วิเชษฐ์ หลุดพา	นักศึกษาลัทธิสุตตรปรัชญาคณะภูมิบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สมศักดิ์ ศรีสันติสุข	รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ยุภาพร ยุภาศ	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พรนัชชา พุทธหุ่น	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
ทศกร ธนาวิรทธิ	นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อุทัย เลาหวิเชียร	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
ปกาสิต วัฒนา	นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ทิพรัตน์ บุบผะศิริ	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย รามคำแหง
พັນ ฉัตรไชยยันต์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย รามคำแหง
วุฒิพล วุฒิวรพงศ์	อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ประยูทธ เทียมสุข	อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
เมทิกา พ่วงแสง	นักวิจัยปฏิบัติการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ทิพวรรณ หมั่นสา	นักศึกษาปริญญาโท วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
วิมลสิริ แสงกรด	อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อิสริญา โพธิ์ชัย	นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
เพ็ญณี แรอรอท	รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ปิยวัฒน์ นัยโกวิท	นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
วิโรจน์ ก่อสกุล	อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
วิทยา จิตนุงศ์	รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กระบวนการในการดำเนินการวารสาร

1. กองบรรณาธิการเปิดรับบทความต้นฉบับตลอดปี

2. กองบรรณาธิการประชุมเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของต้นฉบับกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการจัดรูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร และคุณภาพทางด้านวิชาการ

3. กองบรรณาธิการออกจดหมายไปยังผู้เขียน ในกรณีปฏิเสธการตีพิมพ์ต้นฉบับที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางวารสารกำหนด และในกรณีต้นฉบับผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการจะออกจดหมายแจ้งการดำเนินการส่งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่ออ่านประเมินต้นฉบับไปยังผู้เขียนผ่านทาง e-mail

4. กองบรรณาธิการดำเนินการจัดส่งบทความต้นฉบับที่ผ่านการพิจารณาไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อทำการอ่านประเมินจำนวน 2 ท่าน โดยหากผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ใน 2 ท่าน พิจารณาว่าไม่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ จึงจะทำการส่งไปยังผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 เพื่อพิจารณา ทั้งนี้ต้นฉบับที่จะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ ต้องผ่านการพิจารณาเห็นควรเหมาะสมให้ตีพิมพ์เผยแพร่โดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยจำนวน 2 ท่าน แบบ double blinded

5. กองบรรณาธิการสรุปผลการประเมินคุณภาพบทความต้นฉบับของผู้ทรงคุณวุฒิและจัดส่งไปยังผู้เขียนเพื่อให้ดำเนินการแก้ไข โดยให้ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว พร้อมชี้แจงการแก้ไขในตารางที่กำหนดให้มายังกองบรรณาธิการ

6. กองบรรณาธิการตรวจสอบความถูกต้องของการแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนบทความต้นฉบับตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

7. กองบรรณาธิการดำเนินการรวบรวมบทความต้นฉบับที่จะเผยแพร่ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์และตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะออนไลน์

ระเบียบการเสนอต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์

1. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่ไม่เคยเผยแพร่ตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน
2. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารวิชาการอื่นๆ
3. ต้องเป็นผลงานทางวิชาการที่เกิดจากการค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์โดยผู้เขียนเองในสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์และสาขาวิชาที่สัมพันธ์
4. ต้องไม่เป็นผลงานทางวิชาการที่ลอกเลียน ตัดตอนจากผลงานของบุคคลอื่น ไม่มีการคัดลอกผลงาน (plagiarism) ไม่ใช้วิธีการชักนำให้เข้าใจผิดในผลงานหรือผลการศึกษา (misconduct) หรือละเมิดจริยธรรมการทำวิจัย
5. ผู้เขียนต้องจัดเตรียมต้นฉบับตามหลักเกณฑ์การตีพิมพ์ของวารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ และตามคำแนะนำของบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewers)
6. ทักษะและความเห็นที่ปรากฏในบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนโดยตรง บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิที่อ่านผลงาน คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไม่มีส่วนรับผิดชอบต่อความคิดเห็นดังกล่าวด้วยประการทั้งปวง

หลักเกณฑ์การตีพิมพ์

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์

1. บทความวิจัย (Research Articles) เป็นผลงานโดยสรุปจากการค้นคว้าทดลองหรือวิจัยทางวิชาการที่ผู้เขียนหรือ กลุ่มผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง

2. บทความวิชาการ (Articles) ซึ่งอาจแยกเป็นบทความปริทรรศน์ (Review Articles) และบทความเทคนิค (Technical Articles) ซึ่งเรียบเรียงจากการค้นคว้าเอกสารวิชาการในสาขานั้นๆ

3. งานวิชาการอื่นๆ ที่คณะผู้จัดทำเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ทั่วไป

ผลงานวิชาการที่รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยมีรายละเอียดปรากฏในหัวข้อถัดไป

1. ยื่นผ่านโปรแกรมวารสารอิเล็กทรอนิกส์ทาง <http://ojs.ru.ac.th/index.php/MPA/about/submissions> โดยต้องสมัครเป็นสมาชิกก่อน

2. บทความที่เป็นบทความวิจัย ซึ่งต้องมืองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.1 บทคัดย่อ และ Abstract

2.2 บทนำ

2.3 วิธีดำเนินการวิจัย

2.4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล

- 2.5 ข้อเสนอแนะ
- 2.6 เอกสารอ้างอิง
3. บทความทางวิชาการอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบดังนี้
  - 3.1 บทคัดย่อ และ Abstract
  - 3.2 บทนำ
  - 3.3 เนื้อหาสาระ
  - 3.4 บทสรุป
  - 3.5 เอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ: นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์ จะต้องมีการรับรองจากประธาน หรือ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์หลักพิจารณาอนุญาตให้ลงพิมพ์เผยแพร่

การเตรียมต้นฉบับ

1. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนโครงกระดาษขนาด A4 และเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษ ด้านบนและซ้ายมือ 1.25 นิ้ว ด้านล่างและขวามือ 1 นิ้ว
2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ทั้งเอกสาร พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิตของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้
  - 2.1 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้าขนาด 12 พ้อยต์ชนิด ตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านบนขวา

2.2 ชื่อเรื่อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 3 บรรทัด

2.3 ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาใต้ชื่อเรื่อง ทั้งนี้ให้ใส่เลขเรียงลำดับของผู้เขียน (1..2..3..) กำหนดเป็นตัวยกกำกับท้ายนามสกุลของผู้เขียนแต่ละคน(กรณีมีผู้เขียนร่วม)

2.4 E-mail address ของผู้เขียน ขนาด 12 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่ง ชิดขอบกระดาษด้านขวา

2.5 เชิงอรรถ กำหนดเชิงอรรถในหน้าแรกของบทความ ส่วนแรกกำหนดข้อความ “1..2..3.. ตำแหน่งและ/หรือหน่วยงานหรือสังกัดที่ทำวิจัยของแต่ละคน” เป็นภาษาไทย ขนาด 10 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ในส่วนสุดท้ายกำหนดข้อความ “* ระบุเฉพาะแหล่งทุนและหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ” เช่น “ งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับสนับสนุนทุนวิจัยจากทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยรามคำแหง” เป็นต้น

2.6 หัวข้อบทคัดย่อ ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้ชื่อของผู้เขียน เนื้อหาบทคัดย่อ ขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.7 หัวข้อคำสำคัญ ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อ เนื้อหาภาษาไทยขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา ไม่เกิน 3 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย semi-colon (;)

2.8 Abstract ขนาด 15 พ้อยต์ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบ กระดาษด้านซ้าย ใต้คำสำคัญภาษาไทย เนื้อหา Abstract ขนาด 14 พ้อยต์ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้

ขีดขอบทั้งสองด้าน

2.9 Keywords ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษ ด้านซ้าย Abstract เนื้อหาภาษาอังกฤษขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา ไม่เกิน 3 คำ เว้นระหว่างคำด้วยเครื่องหมาย semi-colon (;)

2.10 หัวข้อหลักทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 15 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

2.11 หัวข้อย่อยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวหนา Tab 1.5 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง

2.12 เนื้อหาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 พ้อยต์ ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และพิมพ์ให้ขีดขอบทั้งสองด้าน

2.13 อ้างอิง (References) การอ้างอิงเอกสารให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)

3. จำนวนหน้า บทความต้นฉบับมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า A 4

ลำดับหัวข้อในการเขียนต้นฉบับบทความวิจัย

การเขียนต้นฉบับกำหนดให้ใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น ในกรณีเขียนเป็นภาษาไทย ควรแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ยกเว้น ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน โดยเนื้อหาต้องเรียงลำดับตามหัวข้อดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
2. ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย หากเกิน 6 คน ให้เขียนเฉพาะคนแรกแล้วต่อท้ายด้วย “และคณะ”
3. ชื่อหน่วยงานหรือสังกัดที่ผู้เขียนทำงานวิจัยเป็นภาษาไทย
4. บทคัดย่อ และ Abstract โดยเขียนสรุปเฉพาะสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบท คัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน ทั้งนี้บทคัดย่อ และ Abstract ต้องมีเนื้อหาตรงกัน
5. คำสำคัญ (Keywords) ให้อยู่ในตำแหน่งต่อท้ายบทคัดย่อ และ Abstract ไม่เกิน 3 คำ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการเลือกหรือค้นหาเอกสารที่มีชื่อเรื่องประเภทเดียวกันกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย
6. บทนำ เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง
7. วัตถุประสงค์ ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย
8. กรอบแนวคิด (ถ้ามี) ชี้แจงความเชื่อมโยงตัวแปรต้นและตัวแปรตามในการทำการวิจัย
9. ระเบียบวิธีการวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและที่มาของกลุ่มตัวอย่าง) การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บและรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
10. ผลการวิจัย เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วยตาราง กราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น

สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป

11. อภิปรายผล ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใด และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

12. ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับงานวิจัยควรเป็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง หรือข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

13. ผู้เขียน/คณะผู้เขียน ในส่วนท้ายของบทความให้เรียงลำดับตามรายชื่อในส่วนหัวเรื่องของบทความ โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้และ e-mail

การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเรื่อง ให้อ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-ปี (Author – date on text citation) รวมทั้งให้มีการอ้างอิงท้ายเล่ม (Reference citation) โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนอ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่งโดยใช้ระบบอ้างอิงมาตรฐาน เอพีเอ (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิงและการอ้าง ใช้ระบบ APA มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ชื่อวารสาร ชื่อหนังสือ และปีที่ (volume) ใช้ตัวเอน และไม่ใช้ชื่อย่อ
- กรณีชื่อผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อผู้แต่งโดยขึ้นต้นด้วยนามสกุล ตามด้วยจุลภาค (.) และอักษรย่อชื่อตัวตามด้วยมหัพภาค (.)
- กรณีชื่อผู้แต่งเป็นภาษาไทย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อตัว ตามด้วยนามสกุล

- กรณีผู้แต่งมากกว่าหนึ่งคน ให้เขียนชื่อผู้แต่งทั้งหมดทุกคน คั่นระหว่างชื่อด้วยจุลภาค (,) และ ใส่เครื่องหมาย & ก่อนชื่อสุดท้าย
  - ถ้าไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อเรื่อง หรือชื่อวารสาร หรือชื่อหนังสือ ตามด้วยปีที่พิมพ์
- ถ้าผู้แต่งเป็นหน่วยงานหรือองค์กร ให้ใช้ชื่อหน่วยงานหรือองค์กรแทนชื่อผู้แต่ง
  - เรียงลำดับรายการตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง และมีเลขลำดับที่ 1, 2, 3...กำกับ
  - รายการที่มีทั้งเอกสารภาษาไทยและอังกฤษ ให้นำข้อมูลภาษาไทยขึ้นก่อน
  - บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อ ๆ ไปของแต่ละรายการให้ย่อหน้าเข้ามา 5-7 ตัวอักษร หรือประมาณครึ่งนิ้ว
- การอ้าง- อ้างโดย(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์) หรือชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์)
- ไม่อ้างโดยใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “และคนอื่นๆ” หรือ *et al.* ไม่ว่าจะมีผู้แต่งกี่คน ยกเว้นกรณีอ้างในเนื้อเรื่องที่มีผู้แต่งตั้งแต่สามถึงห้าคนขึ้นไป และหลังจากได้มีการอ้างครั้งแรกไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว หรือการอ้างที่มีผู้แต่งตั้งแต่หกคนขึ้นไป
  - การอ้างจากวารสารและนิตยสารให้ระบุหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย โดยไม่ใช่คำย่อ “p.” หรือ “pp.” นอกจากหนังสือ
  - การติดต่อส่วนตัวโดยสื่อใดๆ ก็ตาม สามารถอ้างอิงได้ในเนื้อเรื่อง แต่ต้องไม่มีการระบุไว้ในรายการเอกสารอ้างอิงเพราะผู้อื่นไม่สามารถติดตามข้อมูลเหล่านี้ได้
  - การอ้างจาก website ให้ระบุวัน เดือน ปีที่พิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏให้อ้างวันที่ทำการสืบค้นและระบุ URL ให้ชัดเจน ถูกต้อง เมื่อจบ URL address ห้ามใส่จุด (.) ข้างท้าย
  - website ไม่บอกวันที่ ให้ระบุ n.d.

รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงจากสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

1. วารสารและนิตยสาร

ก. วารสารเรียงลำดับหน้าโดยขึ้นต้นหน้าหนึ่งทุกครั้งเมื่อขึ้นฉบับใหม่ให้ระบุ(ฉบับที่)

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author(s). (Year of publication). Title of article. *Title of periodical or journal*, Volume(issue), First-last page.

ตัวอย่าง : ขวัญฤทัย คำขาวและเตือนใจ สามห้วย. (2530). สีธรรมชาติ. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 30(2), 29-36.

Acton, G. J., Irvin, B. L., & Hopkins, B. A. (1991). Theory-testing research: building the science. *Advance in Nursing Science*, 14(1), 52-61.

ข. วารสารเรียงลำดับหน้าหนึ่งถึงหน้าสุดท้ายต่อเนื่องกันตลอดปีไม่ต้องระบุ(ฉบับที่)

ตัวอย่าง : ขวัญฤทัย คำขาว และเตือนใจ สามห้วย. (2530). สีธรรมชาติ. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 30, 29-36.

Dzurec, L. C., & Abraham, I. L. (1993). The nature of inquiry linking quantitative and qualitative research nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 18, 298-304.

2. หนังสือ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). *วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน*.

อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star Trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Book.

หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งหรือบรรณาธิการ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อหนังสือ

ตัวอย่าง: *Merriam-Webster's collegiate dictionary* (10th ed.). (1993). Springfield, MA: Merriam- Webster.

3. รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: กรมวิชาการ. 2538. *การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน*, 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38. Perspectives on Motivation* (pp. 237-288). Lincoln, N.E.: University of Nebraska Press.

4. บทความจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์, เดือน, วันที่). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าที่น่ามาอ้างอิง.

ตัวอย่าง: สายใจ ดวงมาลี. (2548, มิถุนายน 7) มาลาเรียมลาม 3 จว.ใต้
ตอนบน สร.เร่งคุมเข้มกันเชื้อแพร่หนัก. *คม-ชัด-ลึก*, 25.

Di Rado, A. (1995, March 15). Trekking through college: Classes explore modern society using the world of Star Trek. *Los Angeles Times*, p. A3.

5. วิทยานิพนธ์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์), สถาบันการศึกษา. เมืองที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: พันทิพา สังข์เจริญ. 2528. *วิเคราะห์บทร้อยกรองเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม*. (ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร.

Darling, C. W. (1976). *Giver of due regard: the poetry of Richard Wilbur*. (Unpublished doctoral dissertation), University of Connecticut.

6. พจนานุกรม

ตัวอย่าง: *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชัน.

Shorter Oxford English dictionary (5 th ed.). (2002). New York: Oxford University Press.

7. ราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง: รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 134(40 ก). 1-20.

8. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบ: ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง, วันที่ทำการสืบค้น. ชื่อฐานข้อมูล.

URL

Author(s). (date-or “n.d.”). Title of work. (Online URL), date retrieved.

Name of Database or Internet address of the specific document. Specify RL exactly.

ตัวอย่าง: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.

(2545). *ประเพณีใส่กระจาดชาวไทยพวนสอนให้รู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ*, 7 มิถุนายน 2548. http://www.m-culture.go.th/culture01/highlight/highlightdetail.php?highlight_id=114&lang=th

การอ้างอิง APA (6th Edition)

รูปแบบ การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา หน้าข้อความ ท้ายข้อความ และ เชิงอรรถ (ท้ายบทความ)

ผู้แต่ง 1 คน

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล (ปี) เช่น Robbin (2005) อ้างว่า. . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล, ปี) เช่น . . . (Robbin, 2005)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์:

สำนักพิมพ์.

เช่น Hughes, O.E. (1994). *Public Management and Administration: An Introduction*. New York: St. Martin's Press.

ผู้แต่ง 2-4 คน

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล1 and นามสกุล2 (ปี) เช่น Peters and Waterman (1982) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล, ปี) เช่น . . . (Peters and Waterman, 1982)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ and นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ., (ปี). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น Peters, T. and Waterman Jr. R. (1982). *In Search of Excellence*. New York: Harper & Row.

ผู้แต่ง 5 คนขึ้นไป

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุล 1 และคณะ (ปี) เช่น Christensen et. al. (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุล 1 และคณะ, ปี) เช่น . . . (Christensen et. al., 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ. และคณะ. (ปี). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์:

สำนักพิมพ์.

เช่น Christensen, T. et. al. (2013). *New public management: The transformation of ideas and practice*. New York: Prentice-Hall.

ผู้แต่งนามแฝง

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อนามแฝง (ปี)

เช่น C-12 (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างทำยข้อความ: (ชื่อนามแฝง, ปี)

เช่น . . . (C-12, 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามแฝง. (ปี). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เช่น C-12. (2013). *Thai Bureaucracy*. Bangkok: Wattana Publishing.

หนังสือแปล

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ (ปี)

เช่น Huntington & Nelson (2013) อ้างว่า . . .

กรณี การอ้างทำยข้อความ: (นามสกุลผู้แต่งต้นฉบับ, ปี)

เช่น . . . (Huntington & Nelson, 2013)

เอกสารอ้างอิง

นามสกุลผู้แต่ง 1, ชื่อย่อ., & นามสกุลผู้แต่ง 2, ชื่อย่อ. (ปีที่แปล). *ชื่อเรื่องที่*

แปล

[ชื่อเรื่องต้นฉบับ]. (ชื่อ-นามสกุลผู้แปล, ผู้แปล). (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. (ปีต้นฉบับที่พิมพ์).

เช่น Huntington, S.P. & Nelson, J. (2001). *No Easy Choice: ทางเลือกของมวลประชา* [No Easy Choice]. (สิทธิพันธ์ พุทธหุน, ผู้แปล).

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (1976).

กรณีไม่มีชื่อผู้แต่ง ให้ลงชื่อเรื่องแทนผู้แต่ง

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: “ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ” (ปี)

กรณี การอ้างทำยข้อความ: (“ชื่อเรื่อง” หรือ “ชื่อบทที่” หรือ “ชื่อบทความ”, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). (ปี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

การอ้างอิงเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) (อ้างอิงในเนื้อหา)

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ (ปี ต้นฉบับ)

(อ้างถึง ใน หรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ปีของเอกสารทุติยภูมิ)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (นามสกุลผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ, ปี ต้นฉบับ

อ้างถึงในหรือ as cited in นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ปีของเอกสารทุติยภูมิ)

เอกสารอ้างอิง

ผู้เขียนอ้างอิงแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เหตุเพราะไม่สามารถเข้าถึงหรือสืบค้นหา

ต้นฉบับเดิมได้ การเขียนอ้างอิงข้อมูลทุติยภูมิในเอกสารอ้างอิงทำยบท

หลักการอ้างอิงเหมือนกับรายการหนังสือทั่วไป คือ

นามสกุลผู้แต่งทุติยภูมิ, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อเรื่องต้นฉบับ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

เอกสารรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 2, (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 2, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย 1, & นามสกุลผู้วิจัย 2 . (ปี). ชื่อเรื่อง (รายงานผลการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ดุษฎินิพนธ์ ป.เอก

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อเรื่อง. (ปริญญาานิพนธ์ระดับดุษฎินิพนธ์บัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

วิทยานิพนธ์ ป.โท

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้วิจัย. (ปี). ชื่อเรื่อง. (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต). ชื่อสถาบัน. สถานที่พิมพ์.

บทความวารสาร

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: นามสกุลผู้เขียน 1, นามสกุลผู้เขียน 2 & นามสกุลผู้เขียน 3 (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 2 & ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 3, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 1, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 2 & ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน 3. (ปี).

ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. เลขปีที่(เลขฉบับที่), เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของบทความ.

เอกสารการประชุมทางวิชาการ (proceeding)

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อบทความ. ใน หรือ in ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-ถึง หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

หนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี, วัน เดือน). ชื่อคอลัมน์/ชื่อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์. น. หรือ pp. เลขหน้าแรก-เลขหน้าสุดท้ายของคอลัมน์/ชื่อข่าว.

อ้างอิงเว็บไซต์

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, ปี)

เอกสารอ้างอิง

(ไทย) ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน, (ปี). ชื่อหัวข้อ. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก <http://www.xxxxxxxxx> เช่น

ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2559). *ปรับบทบาทภาครัฐไทย...ให้ประชาชนได้รับบริการที่ดี*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2563, จาก

<https://thaipublica.org/2016/03/tdri-2016/>

(อังกฤษ) นามสกุลผู้เขียน, ชื่อย่อ. (ปี). ชื่อหัวข้อ. Retrieved month date, year, from <http://www.xxxxxxxxx> เช่น

Cohen, B.. (2012). *Blockchain Cities and the Smart Cities Wheel*.

Retrieved February 5, 2020, from

<https://medium.com/iomob/blockchain-cities-and-the-smart-cities-wheel-9f65c2f32c36>

สถาบัน/องค์กร/สมาคม/ชมรม

อ้างอิงจากหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กร อ้างอิงครั้งแรกใช้ชื่อเต็ม ส่วนอ้างอิงครั้งต่อไปใช้อักษรย่อ

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อเต็มของหน่วยงาน (อักษรย่อ, ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อเต็มของหน่วยงาน [อักษรย่อ], ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อเต็มของสถาบันหรือหน่วยงาน. (ปี). ชื่อเรื่อง (พิมพ์ครั้งที่). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

สัมภาษณ์(Interview)/Focus Group

สัมภาษณ์/Interview

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. สัมภาษณ์. เดือน, วัน.

การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย/FocusGroup

ตัวอย่าง กรณี การอ้างหน้าข้อความ: ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ (ปี)

กรณี การอ้างท้ายข้อความ: (ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์, ปี)

เอกสารอ้างอิง

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี). ตำแหน่ง/สถานะ/บทบาทหน้าที่. การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย. เดือน, วัน.

การส่งต้นฉบับ

วิธีที่ 1 : ส่งผ่านระบบ online

: <http://ojs.ru.ac.th/index.php/MPA/about/submissions>

วิธีที่ 2 : ส่งผ่าน E-mail ที่ sittipan28@gmail.com